

# Vuosikertomus 2019

Kuntarahoitus



# Sisältö

- 3** Toimitusjohtajan katsaus
- 5** Kuntarahoitus lyhyesti
- 7** Vuoden 2019 päätapaukset
- 9** Strategia
- 14** Liiketoiminta
  - 15** Rahoitus ja muut palvelut
  - 19** Varainhankinta
  - 23** Likviditeetin hallinta
- 24** Organisaatio
  - 25** Henkilöstö
  - 26** Hallinto
  - 27** Hallitus
  - 29** Johtoryhmä
- 31** Verojalan jälki
- 32** Vastuullisuus
  - 36** Vastuulliset tuotteet ja palvelut
  - 43** Kestävän kehityksen edelläkävijyys
  - 48** Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen
  - 52** Vastuullinen hallintotapa
- 57** Tilinpäätös 1.1.–31.12.2019



## Toimitusjohtajan katsaus

**Suomen talous jatkoi vuonna 2019 yllättävän vahvana maailmankaupan notkahduksesta huolimatta. Rahoituksen kysyntä oli odotettua suurempaa, ja varainhankinnassa Kuntarahoitus onnistui jälleen erinomaisesti. Digitalisaatioon liittyviä panostuksia jatkettiin suunnitelman mukaisesti.**

Epävarmuus maailman taloudessa jatkui myös vuonna 2019. Maailmankaupan kasvu hiipui. Keskuspankit laskivat korkoja taloutta elvyttääkseen, vaikka vielä edellisen vuoden lopussa odotettiin koronnostoja. Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasota osoitti loppuvuonna lientymisen merkkejä.

Suomen talouskasvu hidastui alkuvuodesta, mutta sinnitteli vuoden mittaan yllättävän vahvana. Maailmankaupan alavire ei ehtinyt tarttua Suomeen, vaikka luottamusmittarit syksyllä notkahtivatkin. Kuntataloudessa sen sijaan vuosi oli odotettua haastavampi muun muassa verokortti- ja verorekisteriuudistuksista johtuneiden, ennakoitua pienempien verkortymien vuoksi. Sosiaali- ja terveystalouden uudistus kaatui alkuvuonna, minkä vuoksi sote-investointeihin liittyvä epävarmuus jatkuu kunnissa ja sairaanhoitopiireissä. Kasvavilla alueilla esimerkiksi infrastruktuuriin ja kouluihin liittyvä investointitarve on edelleen merkittävä.

Asiakkaidemme rahoitustarve oli edellä mainituista syistä johtuen ennakoitua suurempi. Uusia kohteita rahoitettiin yhteensä 3 175 miljoonalla eurolla.

Suomessa vuonna 2019 julkaistut uudet ennusteet alueellisesta väestökehityksestä aiheuttivat vilkasta keskustelua maamme tulevaisuudesta ja sen jakautumisesta taantuviin ja kasvaviin alueisiin. Yhä pienenevien ikäluokkien ja kasvavan vanhusväestön myötä yhdenkään nuoren

**Kuntarahoitus**



**Rahoituksen kysyntä oli odotettua suurempaa, ja varainhankinnassa Kuntarahoitus onnistui jälleen erinomaisesti. Digitalisaatioon liittyviä panostuksia jatkettiin suunnitelman mukaisesti.**



syryäytymiseen ei ole jatkossa varaa. Pieni yhteiskunta tarvitsee kaiken osaamisen käyttöönsä, ja koulutuksen korkea taso on Suomelle tärkeä kilpailutekijä.

Vuonna 2019 viettämämme 30-vuotisjuhlavuoden kunniaksi syvensimme yhteistyötämme Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa. Yhdistyksen toiminta tukee nuorten mahdollisuuksia oppia talous-, työelämä- ja yrittäjyystaitoja. Kuntarahoituksen tarjoama, yläasteikäisille suunnattu Vuosi yrittäjänä -portaalii toteutettu oppimiskokonaisuus auttaa nuoria löytämään omat vahvuutensa sekä kiinnostuksen kohteensa.

### Vastuullisuus kiinnostaa kotimaassa ja maailmalla

Kansainvälisten sijoittajien kiinnostus vastuullisia sijoituskohteita kohtaan kasvaa edelleen ja suomalaiset asiakkaamme ovat löytäneet vihreän rahoituksen hyödyt. Kuntarahoitus toi Suomeen vihreän rahoituksen ensimmäisenä rahoituslaitoksena ja oli ensimmäinen suomalainen vihreän joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskija. Jatkamme panostuksia vastuulliseen rahoitukseen tuomalla markkinoille uuden rahoitustuotteen, yhteiskunnallisen rahoituksen, joka lanseerattiin helmikuussa 2020. Yhteiskunnallinen rahoitus on tarkoitettu yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävään yleishyödylliseen asuntotuotantoon sekä hyvinvointi- ja koulutusinvestointeihin.

Varainhankintamme onnistui myös vuonna 2019 erinomaisesti. Liikkeen laskemamme viitelainat, mukaan lukien historiamme neljäs vihreä bondi, ylimerkittiin moninkertaisesti. Tämä johtui osittain siitä, että maailmalla on runsaasti kysyntää vastuullisille ja turvallisille sijoituskohteille, mutta se kertoo myös Kuntarahoituksen hyvästä maineesta kansainvälillä pääomamarkkinoilla.

### Arvot osaksi arkea

Kuntarahoituksen vuotta 2019 voi kuvata arvojen vuodeksi. Kaksi vuotta sitten kirkastetun strategian ja vision jatkeena arvot päivitettiin. Arvoja työstettiin henkilöstön kanssa vuonna 2018, ja henkilökunta äänesti arvoiksemme asiakaskeskisyyden, vastuullisuuden ja avoimuuden. Tänä vuonna olemme jatkaneet työtä konkreetisoinnalla arvoja ja viemällä niitä arjen työhön. Strategia- ja arvotyötä jatketaan henkilöstön kanssa myös ensi vuonna. Brändi- ja strategiayönä jatkona myös Kuntarahoituksen ilme uudistettiin paremmin vastaamaan sitä, mitä yhtiö tänä päivänä on.

Asiakkaiden menestymiseen tähtäävän missiomme mukaisesti jatkoimme panostuksia digitaalisten palveluiden kehittämiseksi. Digitaalisilla ratkaisuilla pyrimme sekä tehostamaan omaa toimintaamme asiakkaiden hyödyksi että tuomaan tietoa laajemmin käyttöön omille asiantuntijoidemme ja asiakkaidemme. Myös toimialamme lisääntyvä sääntely on asettanut tietojärjestelmille huomattavia kehitystarpeita.

Kasvaneen sääntelyn ja tietojärjestelmiin liittyvän kehitystyön myötä Kuntarahoituksen henkilökunta kasvoi myös vuonna 2019. Toimintamme ydin ja vastuullisuus näkyvät myös rekrytoinnissa: työmme merkityksellisyys on tärkeä kriteeri meille hakeutuville työntekijöille. Arvojemme mukaisesti haluamme olla avoimia uusien henkilöiden ajatuksille ja toimintatavoille.

Kuntarahoituksen 30-vuotisjuhlavuosi oli taloudellisesti hyvä uudistumisen vuosi. Kiitos onnistumisista kuuluu asiakkaillemme ja kumppaneillemme. Haluan myös erityisesti kiittää henkilökuntaamme sitoutumisesta yhteiskunnallisesti merkitykselliseen työhön.

Esa Kallio  
toimitusjohtaja  
Kuntarahoitus Oyj



Jatkamme panostuksia vastuulliseen rahoitukseen tuomalla markkinoille uuden rahoitustuotteen, yhteiskunnallisen rahoituksen.

Lyhyesti

# Kuntarahoitus lyhyesti

Kuntarahoitus rakentaa hyvinvoivaa suomalaista yhteiskuntaa yhdessä asiakkaidensa kanssa. Sen asiakkaita ovat kunnat ja kuntayhtymät, niiden määräysvallassa olevat yhteisöt sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARAn nimeämät yleishyödylliset yhteisöt ja kohteet.

Kuntarahoitus-konserni tarjoaa asiakkailleen monipuolisia rahoitukseen liittyviä palveluja ja on asiakassegmenteissään selvästi suurin yksittäinen rahoittaja. Yhtiön asiantuntijat auttavat asiakkaita tekemään talouden, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta kestäviä investointipäätöksiä.

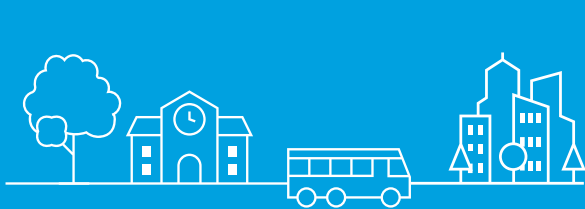
Kuntarahoituksen työn vaikutukset näkyvät kuntalaisten jokapäiväisessä elämässä. Rahoitetut hankkeet ovat esimerkiksi kouluja, sairaaloita, kirjastoja, teitä, siltoja, viemäriverkostoja ja vuokra- sekä erityisryhmien asuntoja.

Rahoituksen asiakkaidensa tarpeisiin Kuntarahoitus hakee tehokkaasti kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, joilla se tunnetaan luotettavana ja nopeasti reagoivana yhteistyökumppanina.

Varainhankinnan takaa Kuntien takauskeskus, jonka jäseniä ovat kaikki Manner-Suomen kunnat. Kuntarahoituksen omistavat kunnat, Keva ja Suomen valtio. Omistusperustansa ansiosta Kuntarahoituksen tavoitteena ei ole voiton maksimointi, vaan olla tehokkaasti ja kannattavasti toimiva paras rahoituksen asiantuntija, joka tarjoaa asiakkailleen sopivimmat ratkaisut.

Yhtiössä kehitetään jatkuvasti uusia palveluja asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Kuntarahoitus auttaa asiakkaitaan kokonaisvaltaisesti kaikissa rahoitukseen ja talouden kokonaiskuvan hallintaan liittyvissä tarpeissa, aina investoinnin suunnittelusta ja vaihtoehtojen kartoittamisesta rahoituksen elinkaaren loppuun asti.

Emoyhtiö Kuntarahoitus Oy:n lisäksi Kuntarahoitus-konserniin kuuluu kuntasektorin taloudelliseen neuvonantoon keskittyvä Rahoituksen neuvonantopalvelut Inspira Oy.



Vuosi 2019 lukuina

### Omistus



Kunnat **53 %**  
Keva **31 %**  
Valtio **16 %**

### Luottoluokitus



Standard & Poor's **AA+**  
Moody's **Aa1**

### Lainasalkun koko, miljardia €



**24,0**

### Rahoituksen paras asiantuntija (asteikolla 1 – 7)

**5,7**



Asiakaskysely: Miten arvioisit Kuntarahoitusta seuraavan väittämän osalta?

### Nostetun vihreän rahoituksen kehitys 12/2017–12/2019, miljoonaa €



2017 **803**  
2018 **1 081**  
2019 **1 263**

### Uuden pitkäaikaisen varainhankinnan määrä vuonna 2019, miljardia €



**7,4**

### Avainluvut (konserni)

	2019	2018	Muutos %
Korkokate (milj. euroa)	<b>240</b>	236	2 %
Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia (milj. euroa)	<b>186</b>	190	-2 %
Pitkäaikainen asiakasrahoitus (milj. euroa)	<b>23 970</b>	22 354	7 %
Varainhankinnan kanta (milj. euroa)	<b>33 929</b>	30 856	10 %
Taseen loppusumma (milj. euroa)	<b>38 934</b>	35 677	9 %
Omat varat yhteensä (milj. euroa)	<b>1 510</b>	1 413	7 %
CET1-vakavaraisuus, %	<b>107,9</b>	88,0	23 %
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	<b>4,0</b>	4,1	-2 %

## Vuoden 2019 päätapahtumat

- Kuntarahoituksen uuden luotonannon määrä vuonna 2019 oli 3 175 miljoonaa euroa. Lainakanta kasvoi 7,2 % vuoden 2018 loppuun verrattuna. Rahoituksen kysyntä oli odotettua runsaampaa erityisesti kuntasektorilla, johtuen muun muassa vero- kertymien ennakoitua vähäisemmistä tuloutuksista.
- Vihreän rahoituksen kysyntä jatkui tasaisena. Vuoden 2019 lopussa nostetun vihreän rahoituksen kokonaismäärä oli 1 263 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 aikana nostetun vihreän rahoituksen määrä oli 182 miljoonaa euroa.
- Kuntarahoitus kehitti digitaalisia palvelujaan ja toi asiakkaiden ulottuville uusia käyttösovelluksia. Muun muassa uuden talousennustesovelluksen otti käyttöön 105 asiakasorganisaatiota. Näistä pääosa on kuntia, mutta mukana on myös sairaanhoito- piirejä ja yleishyödyllisen asuntotuotannon toimijoita.
- Kuntarahoitus jatkoi panostuksiaan liiketoiminnan ja sähköisen asioinnin kehittä- miseen myös vuonna 2019. Yhtiö käynnisti muun muassa historiansa suurimman IT-hankkeen, joka uudistaa antolainojen elinkaaren hallinnan. Yhtiö käytti toimintansa kehittämiseen 10 miljoonaa euroa eli 9,6 % enemmän kuin vuotta aiemmin.
- Kuntarahoitus vietti 30-vuotisjuhlavuottaan. Juhlavuoden kunniaksi solmittiin yhteistyö Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa. Yhteistyöllä Kuntarahoitus haluaa auttaa nuoria löytämään omat vahvuutensa sekä tukea talous-, yrittäjyys- ja työelämätaitojen oppimista ja näin osaltaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

## Kuntarahoitus

### Uusi luotonanto, miljoonaa €



# 3 175

### Uusi nostettu varainhankinta 2019, miljoonaa €



# 7 385

### Taseen loppusumma 31.12.2019, miljoonaa €



# 38 934

### Panostukset yhtiön toiminnan kehittämiseen, miljoonaa €



# 10



Päätapaukset

**01/2019**

Digitaalisen talouden- ja rahoituksenhallinnan palveluihin lanseerattiin uusi talousennuste-sovellus, joka mahdollistaa asiakkaille talouden pitkän aikavälin ennustamisen.

Kuntarahoitus palkitsi Joensuun kaupungin vuoden vihreänä edelläkävijänä.

**02/2019**

Kuntarahoituksen varainhankinta palkittiin jälleen kerran työstään Japanin pääomamarkkinoilla, kun se valittiin Lontoolaisen markkinatietoa tarjoavan CMD Portalin palkintojenjaossa parhaaksi Uridashi-liikkeeseenlaskijaksi.

**04/2019**

Kuntarahoitus listasi neljä viitelainaansa Nasdaq Helsinkiin. Yhtiö listaa jatkossakin 35 miljardin euron EMTN-ohjelmaansa (Euro Medium Term Note) liittyvät, listautumista vaativat joukko-velkakirjalainansa Nasdaq Helsinkiin.

**07/2019**

Kuntarahoitus laski liikkeeseen yhtiön historian neljännen vihreän joukkovelkakirjalainan. Niillä rahoitetaan yhtiön vihreän rahoituksen portfoliota, joka koostuu muun muassa julkisen liikenteen projekteista, vähähiilisistä rakennuksista kuten kouluista, päiväkodeista ja asuinrakennuksista, vedenpuhdistamoista ja uusiutuvan energian kehityshankkeista.

**09/2019**

Kuntarahoitus laski liikkeeseen Yhdysvaltain dollarimääräisen viitelainan, josta muodostui yhtiön historian merkityin viitelaina.

Kuntarahoitus julkaisi historiansa ensimmäisen suhdannekatsauksen.

Kuntarahoituksen uudistettu brändi ja visuaalinen ilme julkaisiin yhtiön 30-vuotisjuhlaseminaarissa.

**09/2019**

Kuntarahoitus liittyi kansainvälisen Climate Bonds Initiative -kumppaniverkoston. CBI on voittoa tavoittelematon organisaatio, jonka tehtävänä on lisätä vähähiiliseen talouteen kohdistuvia investointeja.

Kuntarahoitus käynnisti historiansa suurimman IT-hankkeen, joka uudistaa antolainojen elinkaaren hallinnan.

**10/2019**

Kuntarahoituksen talouden ja yhteiskunnan ajankohtaisiin asioihin ja ilmiöihin pureutuva podcast-sarja Huomisen talous alkoi.



## Arvot osaksi arjen työtä

Kuntarahoituksen missio on rakentaa vastuullisesti parempaa tulevaisuutta yhdessä asiakkaan kanssa. Vuonna 2019 keskityttiin erityisesti arvojen konkretisoimiseen sekä niiden ja koko strategian jalkauttamiseen osaksi arjen työtä.

Kuntarahoituksen visiona on vuoteen 2022 ulottuvassa strategiassaan olla asiakkailleen paras rahoituksen asiantuntija muuttuvassa maailmassa. Yhtiö on Suomen ainoa luottolaitos, joka on keskittynyt rahoittamaan vain kuntasektoria ja yleishyödyllistä asuntotuotantoa. Sen asiantuntijoilla on maan paras ymmärrys asiakaskuntansa tarpeista.

Strategiatyötä tehdään organisaatiossa jatkuvasti, ja vuonna 2019 keskityttiin erityisesti arvoihin. Yhdessä henkilöstön kanssa arvoiksi on jo määritelty asiakaskeskeisyys, vastuullisuus ja avoimuus. Arvotyötä henkilöstön kanssa jatkettiin konkretisoimalla, mitä arvot tarkoittavat arjen työssä ja toiminnassa.

Kuntarahoitus



Rakennamme vastuullisesti parempaa  
tulevaisuutta yhdessä asiakkaan kanssa.



### Asiakas kehitystyön keskiössä

Vuonna 2017 aloitetun strategia- ja brändityön lähtökohta on asiakaskeskeisyys, ja asiakkaita on myös otettu mukaan työhön sen eri vaiheissa. Kaikkea kehitystyötä Kuntarahoituksessa tehdään asiakkaiden tarpeista lähtien. Digitaalisten palvelujen kehittämistä jatkettiin vuonna 2018 laaditun suunnitelman pohjalta. Yhtiön sisäisiä suuria digitalisointihankkeita – kuten tehokkuutta sekä datan laatua ja saatavuutta parantava keskitetty tietovarasto – viedään loppuun vuonna 2020. Investointeja digitaalisiin hankkeisiin jatketaan palveluvalikoiman kattavuuden parantamiseksi sekä toiminnan tehokkuuden ja toimintavarmuuden varmistamiseksi koko organisaatiossa.

Asiakkaalle tarjottaviin digitaalisiin palveluihin lisättiin alkuvuonna talousennuste, jota laajennettiin vuoden mittaan myös muiden kuntien ja kuntayhtymien vertailutiedoilla. Vuonna 2020 palvelut laajenevat kassanhallinnan sovelluksella.

Yhtiön digitaalisten palvelujen tarjoamaa tietoa hyödynnetään yhteistyössä asiakkaan kanssa investointien suunnittelussa ja niiden pitkän aikavälin vaikutusten arvioinnissa. Yhteistyötä rahoituksen neuvonantopalveluja tarjoavan tytäryhtiö Inspiran kanssa tiivistetään entisestään.

Talouteen liittyvän tiedon ja näkemysten jakamista asiakkaiden hyväksi vahvistettiin vuonna 2019, kun Kuntarahoituksessa aloitti yhtiön historian ensimmäinen pääekonomisti, jonka johdolla Kuntarahoitus aloitti omien suhdannekatsaustensa julkaisun. Pääekonomistin ja kaikkien muiden organisaation asiantuntijoiden tietoa tuodaan yhä enemmän asiakkaiden



käyttöön niin uudistuneilla verkkosivuilla kuin virtuaalisissa ja henkilökohtaisissa tapaamisissa asiakkaiden kanssa.

### Uusia avauksia vastuullisuudessa

Vastuullisuus on ollut sisäänrakennettuna Kuntarahoituksen toimintaan koko sen historian ajan. Rahoitettavilla kohteilla rakennetaan suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Rahoitusta myönnetään silloin, kun investointipäätöksen katsotaan olevan kestävä asiakkaan talouden kannalta myös pitkällä aikajänteellä. Asiakkaita autetaan löytämään oman organisaation muuttuviin tarpeisiin ja taloustilanteeseen sopivin ratkaisu, huomioiden rahoituksen koko elinkaaren.

Kunnilla on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen torjumisessa. Vihreällä rahoituksella Kuntarahoitus kannustaa asiakkaitaan ympäristön kannalta kestäviin ratkaisuihin. Vuonna 2019 määriteltiin viitekehys uudelle rahoitustuotteelle, yhteiskunnalliselle rahoitukselle. Vuoden 2020 alussa lanseerattu yhteiskunnallinen rahoitus on tarkoitettu yleishyödylliseen asuntotuotantoon sekä kuntien hyvinvointi- ja koulutusinvestointeihin.

Kuntarahoitus tekee yhteistyötä kumppanien kanssa erilaisissa yhteiskunnallisissa hankkeissa. Yhtiön 30-vuotisjuhlavuoden teemana oli panostaminen erityisesti nuoriin ja heidän osaamisensa. Kuntarahoitus toimii Nuori Yrittäjyys ry:n pääyhteistyökumppanina tarjoten nuorille mahdollisuuden löytää oman intohimonsa ja osaamisensa. Lisää tietoa Kuntarahoituksen kumppanuuksista on tämän raportin vastuullisuusosiossa.

## Toimintaympäristö

**Maailmantalouden kasvuvauhti hidastui ja keskuspankkien rahapolitiikassa tapahtui äkkikäännös. Suomen talouteen suhdannekäännö ei tarttunut kovin voimakkaasti, mutta julkisen talouden velka jatkoi kasvuaan.**

Maailmantalouden kasvuvauhti hidastui vuonna 2019 merkittävästi, ennen kaikkea Yhdysvaltojen ja Kiinan välisen kauppasodan takia. Myös uudelleen lykkääntynyt Britannian ero Euroopan unionista aiheutti epävarmuutta taloudessa.

Rahapolitiikassa tapahtui vuonna 2019 historiallinen käännö. Yhdysvaltain keskuspankki Fed oli jo ehtinyt nostaa ohjauksorkoja edellisellä vuonna ja vielä vuoden 2019 alussa odotettiin uusia koronnostoja. Fed päätyi kuitenkin laskemaan korkoja kolme kertaa vuoden aikana.

Myös Euroopan keskuspankin oletettiin lopettaneen talouden määrällisen elvytyksen viime vuonna. Se kuitenkin aloitti vuonna 2018 lopettamansa arvopaperiostot uudestaan talouskasvun hidastumisen vuoksi.

Vaikka rahapolitiikassa tehtiin vuoden aikana äkkikäännös, taloudessa tai inflaatiiovauhdissa ei vuoden aikana tapahtunut rajuja muutoksia. Maailmankaupan ja teollisuustuotannon kasvun hidastuminen ei merkittävästi tarttunut palveluihin. Kotimarkkinat kaikilla päätalousalueilla pysyivät kohtuullisessa kasvussa.

Euroopassa talouden ongelmat olivat melko pistemäisiä, muun muassa Saksassa talous supistui pitkälti autoteollisuuden ongelmien vuoksi. Myös Ruotsin talous hidastui odotettua nopeammin. Ruotsin keskuspankki ilmoitti hidastumisesta huolimatta pyrkivänsä eroon negatiivisista koroista. Esiin on noussut näkemyksiä, joiden mukaan keskuspankkien elvytyksen mukanaan tuomat negatiiviset korot voivat jopa kiristää rahataloutta ja vähentää pankkien halukkuutta luotonantoon.



**Talouden kiinnostavimpia kysymyksiä vuonna 2020 on se, minkä suunnan EKP:n rahapolitiikka ottaa.**

Toimintaympäristö

**Suomen talous sinnitteli**

Maailmantalouden suhdannekuoppa ei tarttunut voimakkaasti Suomen talouteen, vaan kasvuvauhti jopa piristyi vuoden 2019 aikana. Myös Suomen teollisuustuotannon kasvu säilyi positiivisena maailmankaupan alavireestä huolimatta. Työllisyys koheni hieman ja sekä asunto- että vähittäiskauppa jatkuivat hyvällä tasolla.

Julkisen talouden velkaantuminen kiihtyi uudelleen vuonna 2019. Erityisesti kuntatalouden tilanne heikentyi ennakoitua enemmän. Osittain se johtui verokertymän aiheuttamasta väliaikaisesta vajeesta, mutta myös kuntien rakenteelliset menot kasvoivat odotettua enemmän.

Vuosia valmisteilla ollut sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus kaatui alkuvuonna, minkä vuoksi so- tepalveluihin liittyviin investointeihin liittyvä epävarmuus jatkuu kunnissa ja sairaanhoitopiireissä. Kesäkuussa valittu uusi hallitus on ilmoittanut jatkavansa sote-uudistuksen valmistelua. Hallitus suunnittelee myös merkittäviä raidehankkeita, joiden rahoittamiseen Kuntarahoituksen on arvioitu voivan osallistua. Näiden hankkeiden käynnistymiseen odotetaan kuitenkin kuluvan useita vuosia.

Vuoden 2019 aikana julkistetut alueelliset väestöennusteet aiheuttivat paljon keskustelua. Alueet eriytyvät oletettua nopeammin väestöltään kasvaviin ja hiipuviin seutuihin. Myös väestön ikärakenteen muutos on syntyvyyden laskun johdosta ollut ennakoitua nopeampaa. Tämä aiheuttaa tarpeita kuntien palvelurakenteen muutokselle, kun ikääntyneiden määrä kasvaa ja päiväkotij- ja kouluikäisten määrä vähenee.

**Epävarmuuden odotetaan jatkuvan**

Maailmantalouden hidastumisen odotetaan jatkuvan vielä vuoden 2020 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Viimeistään vuoden jälkimmäisellä puoliskolla talouden odotetaan elpyvän asteittain. Mikäli talouteen vaikuttavat poliittiset stressitekijät, kuten Yhdysvaltain ja Kiinan välinen kauppasota lientyvät, talous voi piristyä odotettua nopeamminkin.

Yhdysvalloissa vuoden 2020 lopulla käytävien presidentinvaalien odotetaan vaikuttavan myös maan talouteen. Vallassa oleva presidentti pyrkii luultavasti ylläpitämään hyvää kotimaista kysyntää.

Mikäli markkinat hidastuvat alkuvuodesta odotettua enemmän, se voi vaikuttaa sekä korkojen että osakkeiden hinnoitteluun.

Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaan liittyy epävarmuutta vuoden 2019 syksyllä tapahtuneen pääjohtajavaihdoksen myötä. Talouden kiinnostavimpia kysymyksiä vuonna 2020 on se, minkä suunnan EKP:n rahapolitiikka ottaa. Brexit aiheuttaa myös vuonna 2020 epävarmuutta Euroopan talouteen.

Alkuvuodesta markkinoilla ei uskottu koronakasujen todennäköisyyteen, mutta koronaviruksen puhkeamisen vuoksi keskuspankit saattavat lisätä rahapolitiikan elvytystä epidemian taloudellisten vaikutusten pehmentämiseksi.

Kotimaassa kuntatalouden tasapainon odotetaan hieman parantuvan, kun verokertymiin liittyvä vaje alkaa vuoden ensimmäisellä puoliskolla korjautua.

**Vakavaraisuussäätely muuttuu**

Pitkään valmisteilla olleet pankkien vakavaraisuussäätelyä koskevat muutokset (CRR II ja CRD V) hyväksyttiin Euroopan parlamentissa huhtikuussa 2019, ja nämä muutokset tulevat suurelta osin sovellettavaksi kesäkuussa 2021. Tähän muutospakettiin sisältyy myös vähimmäisomavaraisuusastetta (leverage ratio) koskeva vaatimus, jonka mukaisesti luottolaitoksen leverage ration tulee olla vähintään 3 %. Kuntarahoitus on valmistautunut usean vuoden ajan vähimmäisomavaraisuusvaatimuksen käyttöönottoon, ja sen vähimmäisomavaraisuusaste ylittää jo vaaditun 3 %:n tason.

Vahvistetun säätelyn soveltamisesta lähtien julkinen kehitysluottolaitos (public development credit institution) voi vähentää vähimmäisomavaraisuusasteen laskennan vastuista kaikki saamiset keskushallinnoilta, aluehallinnoilta, paikallisviranomaisilta tai julkisyhteisöiltä tai julkisoikeudellisilta laitoksilta sekä saamiset, jotka liittyvät julkisen sektorin investointeihin ja edistämislainoihin. Kuntarahoituksen itsearviointin perusteella yhtiö täyttää julkisen kehitysluottolaitoksen määritelmän ja voi tulevaisuudessa hyödyntää siihen liittyvää helpotusta vähimmäisomavaraisuusvaateen laskennassa. Muutoksella on merkittävä positiivinen vaikutus laskettaessa Kuntarahoituksen vähimmäisomavaraisuusastetta. Muiden säätelypakettiin sisältyvien muutosten vaikutukset Kuntarahoitukseen ovat alustavien arvioiden mukaan merkitykseltään vähäisempiä.

# Kuntarahoituksen digitaaliset palvelut auttavat Pohjois-Karjalan kuntia varautumaan huomiseen



**Väestön ikääntyminen ja muuttoliike aiheuttavat haasteita niin Pohjois-Karjalan pienissä kunnissa kuin maakuntakeskus Joensuussakin. Koko maakunnan yhteisiin ongelmiin on ryhdyttiin hakemaan ratkaisuja yhteisen talousennusteen ja -raportin myötä.**

Projektin tarkoituksena oli saada kattava ja realistinen näkemys alueen kuntien taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden kantokyvystä sekä yhtenäistää raportointia ja kuntatalouden ennakoitua läpi koko maakunnan. Apuna projektissa oli Kuntarahoituksen digitaalinen talousennustesovellus.

Pitkän tähtäimen ennusteita oli Pohjois-Karjalan kunnissa toki laadittu ennenkin, mutta koko maakunnan kattavan raportin laatiminen toi luonnollisesti mukanaan omat haasteensa. Tästä syystä Kuntarahoituksen tarjoama ennuste- ja raportointityökalu oli tarpeen. Erityisesti sovelluksen selkeä käyttöliittymä, raporttien visuaalisesti yhtenäinen ilme ja sen tarjoama mahdollisuus paikallisten erityispiirteiden huomiointiin saivat kiitosta.

Projekti edesauttoi myös kuntarajoja ylittävää yhteistyötä ja keskustelua, mikä on pelkästään hyvä asia tilanteessa, jossa esimerkiksi syntyvyyden lasku ja korkea eläköitymisaste aiheuttavat tulevaisuudessa alueelle työvoimapulaa ja muita lisähaasteita.

## Kuntarahoitus



# Liiketoiminta

Kuntarahoitus



## Rahoitus ja muut palvelut

**Rahoituksen kysyntä vuonna 2019 jatkui arvioitua vahvempana. Myös investointeihin ja talouden pitkän aikavälin mallintamiseen liittyvän neuvonannon tarve kasvoi edellisvuodesta.**

Kuntarahoituksen asiakkaita ovat kunnat ja kuntayhtymät, niiden määräysvallassa olevat yhteisöt sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARAn nimeämät yleishyödylliset yhteisöt ja kohteet. Kuntarahoitus on asiakassegmenteissään selvästi suurin yksittäinen rahoittaja. Rahoituksen kysynnän kasvuun vaikuttivat vuonna 2019 muun muassa verokortti- ja verorekisteriuudistuksista johtuvat kuntien ennustettua pienemmät verokertymät sekä sosiaali- ja terveysmenojen kasvu.

Kuntarahoitukselta nostetun uuden rahoituksen määrä vuonna 2019 oli 3,5 miljardia euroa, mistä 3,2 miljardia euroa oli lainoja ja 311 miljoonaa euroa leasingrahoitusta. Kokonaislainakanta vuoden lopussa oli 24,0 miljardia euroa ja leasingkanta 828 miljoonaa euroa. Vuoden aikana nostettujen lainojen määrä kasvoi 7,5 % edellisvuodesta sekä nostetun leasingrahoituksen määrä 14,3 %. Leasingrahoituksen osalta etenkin kiinteistöleasing kasvattaa kysyntäänsä tasaisesti.

Kilpailutilanne rahoituksessa jatkui tiukkana koko vuoden 2019. Rahoituksen ja palveluiden kysynnän oletetaan jatkuvan vahvana myös vuonna 2020.



**Kuntarahoitukselta nostetun uuden rahoituksen määrä vuonna 2019 oli 3,5 miljardia euroa.**

## Uusi vastuullinen rahoitusvaihtoehto

Ympäristöinvestointeihin tarkoitetun vihreän rahoituksen kysyntä jatkui tasaisena vuonna 2019. Vihreää rahoitusta nostettiin 182 miljoonan euron arvosta. Päätöksen vihreän rahoituksen myöntämisestä tekee riippumattomista asiantuntijoista koostuva arviointiryhmä. Vihreän rahoituksen marginaalialennuksella Kuntarahoitus kannustaa asiakkaitaan ympäristöystävällisempiin ratkaisuihin.

Myös sijoittajien kiinnostus vastuullisia sijoituskohteita kohtaan on vahvistunut entisestään. Kuntarahoitus valmisteli vuonna 2019 yhteiskunnallisen rahoituksen viitekehystä. Vuodesta 2020 alkaen yhtiö tarjoaa asiakkailleen uutta rahoitustuotetta, joka on tarkoitettu erityisen vaikeisiin ja laaja-alaista yhteiskunnallista hyötyä tuottaviin kohteisiin yleishyödyllisessä asuntotuotannossa sekä kuntien hyvinvointi- ja koulutusinvestoinneissa.

## Kohtuuhintaisten asuntojen tarve kasvaa edelleen

Väestön keskittyminen kasvukeskuksiin on kasvattanut tarvetta valtion tukeman asuntotuotannon lisäämiselle. Vapaarahoitteinen asuntotuotanto kääntyi vuonna 2019 laskuun, mutta asuntojen kysyntä keskuskaupungeissa ei ole vähentynyt.

Kuntarahoitus seuraa kiinteistöjen hinta- ja kysyntätilannetta erityisesti niillä alueilla, joissa asukasmäärä vähenee. Se tuottaa tietoa kuntien päätöksenteon tueksi ja etsii asiakkaidensa kanssa yhteistyössä ratkaisuja haastavien taloustilanteiden ratkaisemiseksi. Riittävän aikainen reagointi ennen taloustilanteen kriisiytymistä on avainasemassa. Tässä Kuntarahoitus tekee yhteistyötä myös Valtiokonttorin ja ARAn kanssa.

Kohtuuhintaiset asunnot ovat edellytys työvoiman liikkuvuudelle ja saatavuudelle sekä talouskasvun jatkumiselle. Kuntarahoituksen asiakasmäärä asuntorahoituksessa kasvoi hieman vuonna 2019, kun uusia toimijoita on tullut yleishyödyllisen asuntotuotannon piiriin. Asuntorahoituksen kysynnän oletetaan jatkuvan vahvana myös vuonna 2020.

## Digitaaliset palvelut ja neuvonanto laajentuivat

Kuntarahoitus on viime vuosina panostanut vahvasti palvelujensa kehittämiseen, digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja yhtiön omien prosessien kehittämiseen. Sähköisten palvelujen avulla asiakkaiden käyttöön voidaan tuoda yhä enemmän tietoa päätöksenteon tueksi. Digitaaliset palvelut myös lisäävät tehokkuutta ja tuovat läpinäkyvyyttä asiakkaan talouden hallintaan.

Kuntarahoituksen digitaalisten palvelujen kokonaisuus täydentyi vuonna 2019 talousennuste-sovelluksella, jonka avulla voi arvioida investointien vaikutusta kunnan talouteen pitkällä aikavälillä. Sovellusta täydennettiin vuoden mittaan vertailuominaisuudella, joka mahdollistaa kunnan lukujen vertaamisen toisten kuntien tai kuntayhtymien lukuihin.

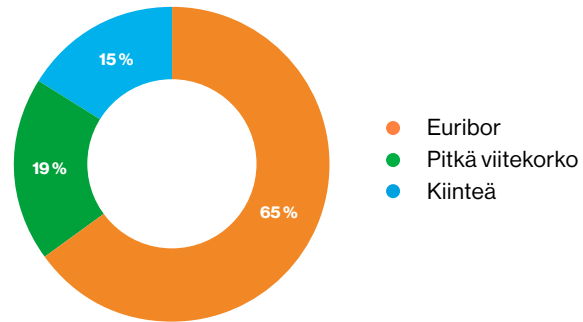
Digitaalisten palvelujen sisältöä ja ominaisuuksia laajennetaan jatkuvasti asiakkailta tulleiden toiveiden mukaisesti. Syksyllä 2019 työn alle otettiin rahoitusmuotojen vertailutyökalu, joka yhdistää talousennusteen ja lainasalkun toisiinsa. Uutta työkalua pilotoidaan alkuvuodesta 2020. Palvelukokonaisuus täydentyy vuonna 2020 myös kassanhallintasovelluksella.

Kuntien tarve suurten investointien vaikutusten mallintamiseen pitkällä aikavälillä lisääntyi vuoden 2019 aikana. Useissa kunnissa pidettiin vuoden 2019 aikana talouden työpajapäiviä, joissa on etsitty kunnan talouden kannalta optimaalisimpia ratkaisuja investointien toteuttamiselle ja talouden tasapainon löytämiselle pitkällä aikavälillä. Palvelua tarjotaan myös jatkossa yhteistyössä rahoituksen neuvonantoon keskittyvän tytäryhtiön Inspiran kanssa.

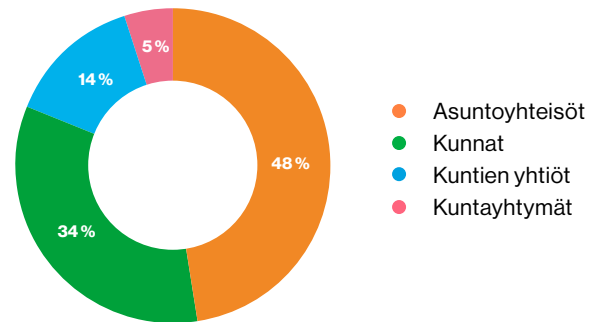
Inspiran liikevaihto oli noin 3,5 miljoonaa euroa (2,5 miljoonaa euroa). Inspira tarjoaa talouden ja rahoituksen neuvonantopalveluita erityisesti kunnille ja niiden yhtiöille sekä kuntayhtymille kuten sairaanhoitopiireille. Myös valtion tukeman asuntotuotannon toimijat kuuluvat sen asiakaskuntaan.



### Lainakannan korkosidonnaisuus %



### Lainakanta asiakkaittain %



Kuntarahoitus Oyj • vuosikertomus 2019



### Lainakannan kehitys 2015–2019, miljardia €



2015

20,1

2016

20,9

2017

21,2

2018

22,4

2019

24,0

## Ainutlaatuinen taidekortteli kannustaa yhteisöllisyyteen

Helsingin Kalasatamaan valmistuu alkuvuodesta 2020 uudenlainen Viehe123-taidekortteli, joka tuo eri sukupolvia yhteen pihapiiriin. Kolme kerrostaloa yhdistävän korttelin rakennuttajia ovat Kiinteistöyhtiö Ars Longa Oy, NAL Asunnot Oy sekä Setlementtiasunnot Oy. Taidekortteli pitää sisällään kolme kahdeksan-kerroksista ja esteetöntä kerrostaloa, joiden kohtuuhintaiset asunnot vuokrataan eri-ikäisille asukkaille. Ars Longa Oy:n taloon valmistuu huoneistoja pääasiallisesti seniori-ikäisille, mutta myös työikäisille taiteilijoille, muotoilijoille ja kirjailijoille. NAL Asunnot Oy taas tarjoaa 77 asuntoa työssäkäyville ja työelämään hakeutuville nuorille aikuisille. Setlementtiasuntojen taloon valmistuu 81 asuntoa Diakoniammattikorkeakoulu Diakin opiskelijoille.

Mallia korttelille etsittiin maailmalla. Suomessa vastaavanlaista kohdetta ei ole aiemmin ollut. Korttelin taloissa on asukkaiden toiveiden mukaisesti paljon yksiöitä ja kaksioita. Tarve pienille kohtuuhintaisille asunnoille on pääkaupunkiseudulla valtava, ja yksinasujien määrän uskotaan tulevaisuudessa kasvavan entisestään, kun väestön ikärakenne muuttuu ja maahanmuutto lisääntyy.

Yhteisöllisyyden korttelissa kannustavat vapaaehtoisen asukastoiminnan lisäksi korttelin erilaiset tilat. Yhteisiin tiloihin kuuluvat muun muassa pesula, katolle rakennettu saunaosasto, erilaiset harrastehuoneet ja kattoterassi, jolla voi harrastaa vaikka puutarhanhoitoa. Kuntarahoitus toimii korttelin rahoittajana ja hankkeen aktiivisena neuvonantajana.



## Turvalliset sijoituskohteet kysytyjä maailmalla

**Kuntarahoitus hankkii kaikki luotonantoon tarvittavat varat kansainvälisiltä päämarkkinoilta. Varainhankinnassa onnistuttiin erinomaisesti vuonna 2019.**

Talouden epävarmuus näkyi myös kansainvälisillä pääomamarkkinoilla, ja alkuvuosi 2019 oli haastava. Joukkovelkakirjalainojen marginaaleihin kohdistui nousupainetta ja myös luottoriskipreemiot kasvoivat. Euroopan keskuspankin vähentäessä määrällistä elvytystä luottoriskipreemioihin kohdistui painetta, mikä osaltaan aiheutti epävarmuutta markkinoilla. Sijoittajien luottamus kuitenkin palasi nopeasti.

Joukkovelkakirjamarkkinat toimivat vuoden 2019 aikana hyvin alkuvuoden haasteiden jälkeen. Likviditeettitilanne markkinoilla on ollut vahva, mikä on näkynyt luottoriskipreemioiden tiukentumisena sekä korkojen laskuna.

Kuntarahoituksen varainhankinnan painopiste oli jälleen julkisissa järjestyksissä, joissa onnistuttiin erinomaisesti. Turvallisille sijoituskohteille on ollut runsaasti kysyntää talouden ja politiikan epävarmuustekijöistä johtuen. Uuden varainhankinnan määrä vuonna 2019 oli 7,4 miljardia euroa (7,4 miljardia euroa).



Varainhankintajärjestelyiden määrä 2015–2019 (kpl)



2015  
**315**

2016  
**204**

2017  
**318**

2018  
**260**

2019  
**198**

### **Menestyksekkäitä liikkeeseenlaskuja**

Kuntarahoitus laski vuonna 2019 liikkeeseen neljä viitelainaa, kaksi euromääräistä ja kaksi Yhdysvaltain dollarimääräistä.

Euromääräinen viitelaina laskettiin liikkeeseen heti tammikuun alussa, kesäkuussa liikkeeseen laskettiin erittäin onnistuneesti euromääräinen vihreä bondi eli ympäristöinvestointeihin korvamerkitty joukkovelkakirjalaina.

Syyskuussa tehty 1,25 miljardin Yhdysvaltain dollarin viitelaina ylimerkittiin lähes kolminkertaisesti, ja laina oli merkintäkirjan koolla mitaten yhtiön historian kysytyin viitelaina dollari-markkinoilla. Laina oli myös yhtiön suurin dollarimääräinen viitelaina vuoden 2013 jälkeen.

Kaikki vuoden aikana liikkeeseen lasketut viitelainat ylimerkittiin huomattavasti. Turvallisten sijoituskohteiden kysynnän lisäksi tämä kertoo Kuntarahoituksen hyvästä maineesta kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Valuutoittain tarkasteltuna erityisen positiivisesti kehittyi Norjan kruunuissa tehty varainhankinta. Noin miljardi euroa varainhankinnasta tehtiin Norjan kruunuissa.

Huhtikuussa Kuntarahoitus aloitti Euro Medium Term Note -ohjelman alla liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojensa listaamisen Nasdaq Helsingissä. MTN-ohjelma on Kuntarahoituksen standardoitu velkaohjelma, jonka alla suurin osa sen joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskuista tehdään.



Liiketoiminta/Varainhankinta

### Toiminta Japanin markkinoilla

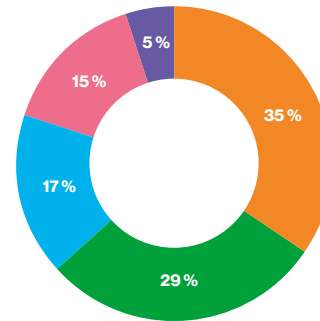
Helmikuussa brittiläinen CMD Portal palkitsi Kuntarahoituksen parhaana liikkeeseenlaskijana japanilaisilla Uridashi-markkinoilla. CMD Portal yhdistää maailmanlaajuisesti joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijat sekä välittäjät ja sijoittajat. Lisäksi se tuottaa tietoa pääomamarkkinoista ja lisää näin niiden läpinäkyvyyttä.

Japanissa tehdyn varainhankinnan määrä oli vuonna 2019 noin 1,2 miljardia euroa (1,5 miljardia euroa). Kuntarahoitus on ollut vahvasti Japanin markkinoilla kahden viime vuosikymmenen ajan. Liikkeeseenlaskuvolyymit ovat hieman laskeneet johtuen demografisista muutoksista, lisääntyneestä kilpailusta ja muutoksista tuotekategorioissa.

### Yhteiskunnallisten joukkovelkakirjalainojen viitekehys on julkaistu

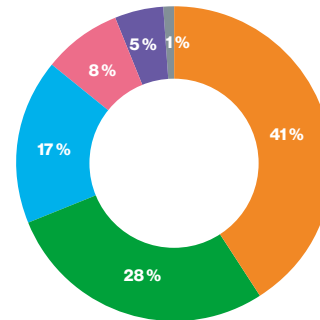
Viime vuosien aikana sijoittajien kiinnostus vastuullisiin sijoituskohteisiin on yhä vahvistunut. Vuoden 2019 aikana Kuntarahoituksessa valmistui jo usean vuoden ajan kehitteillä ollut yhteiskunnallisen rahoituksen viitekehys. Kuntarahoitus lanseerasi ensimmäisenä pohjoismaisena rahoituslaitoksena yhteiskunnallisen rahoituksen alkuvuonna 2020. Ensimmäinen yhteiskunnallinen joukkovelkakirjalaina on tavoitteena laskea liikkeeseen vuonna 2020.

Vuodesta 2020 odotetaan varainhankinnan osalta vuoden 2019 kaltaista. Yhtiön varainhankintatarpeet tulevat vuonna 2020 olemaan hieman edellisvuotta suuremmat jälleenrahoitustarpeiden vuoksi. Mikäli asiakkaiden rahoitustarpeet kasvavat, se nostaa myös varainhankinnan määrää. Viitelainojen osuuden kokonaisvarainhankinnasta odotetaan kasvavan myös vuonna 2020.



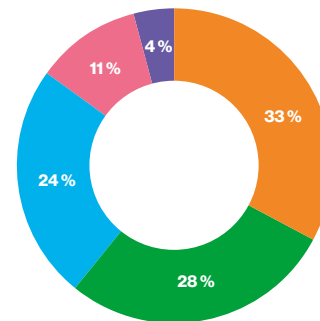
### Nostettu varainhankinta 2019 valuutoittain %

- Euro (EUR)
- Yhdysvaltain dollari (USD)
- Japanin jeni (JPY)
- Norjan kruunu (NOK)
- Muut valuutat



### Nostettu varainhankinta 2019 sijoittajatyypeittäin %

- Pankit
- Keskuspankit ja muut instituutiot
- Vähittäissijoittajat
- Varainhoitajat
- Vakuutus- ja eläkeyhtiöt
- Yritykset



### Nostettu varainhankinta 2019 alueittain %

- Eurooppa
- Aasian ja Tyynenmeren alue
- Pohjoismaat
- Pohjois- ja Etelä-Amerikka
- Afrikka ja Lähi-itä

## Sairaala muuntui kaupungintaloksi kiinteistöleasingin avulla



**Raasepori etsi kaupungintalolle uusia tiloja. Samaan aikaan Tammiharjun upeaa sairaalamiljöötä uhkasi autoituminen. Pitkän pohdinnan jälkeen päädyttiin uudisinvestoinnin sijaan korjaamaan vanha sairaala kaupungintaloksi.**

Kahdeksan miljoonan taselaina olisi rasittanut kaupungin budjettia liikaa, joten 1930-luvulla rakennetun sairaalan peruskorjaus päädyttiin rahoittamaan kiinteistöleasingilla. Kuntarahoitus osti kaupungilta sairaalan tontteineen ja kaupunki ryhtyi vuokralaiseksi. Leasingkauden päättyessä kaupungilla on mahdollisuus lunastaa rakennus itselleen.

Sairaala otettiin käyttöön kaupungintalona lähes puolitoista vuotta kestäneen remontin jälkeen. Arkkitehti **Axel Mörnen** suunnittelema rakennus uusittiin käytännössä lattiasta kattoon. Sen klassinen arkkitehtuuri, arvokkaat sisätilaratkaisut, mutkittelevat käytävät ja kaunis puistomainen alue viehättävät ihmisiä. Kaupungintalo ja koko kunnallisten toimijoiden uudelleen asuttama Tammiharjun alue on saanut käyttäjiltä ja kuntalaisilta positiivisen vastaanoton.



Raaseporin kaupunki

## Likviditeetin hallinta

Vuosi 2019 oli yhtiön likviditeettisijoitusten kannalta vakaa ja hyvin ennustettavissa. Vuoden ensimmäisellä puoliskolla kansainvälinen talouskehitys osoitti heikkenemisen merkkejä ja korot laskivat voimakkaasti. Loppuvuoden aikana talouskehityksen ennakoivat indikaattorit sekä rahoitusmarkkinoiden positiivinen tunnelma käänisivät korot hienoiseen nousuun. Kuntarahoituksen likviditeettisijoitusten korkoriski on suojattu koronvaihtosopimuksilla, joten korkojen muutokset eivät suoraan vaikuta likviditeettisijoitusten arvonmuutoksiin.

Liikkeeseenlaskijoiden riskipreemiot eli spreadit kaventuivat vuoden ensimmäisellä puolikkaalla. Loppuvuonna 2019 spreadit palautuivat ennätysalhaisilta tasoilta vuoden alun tasolle tai hieman niiden yläpuolelle. Riskipreemioiden leventymiseen varauduttiin jo edellisvuoden aikana lisäämällä käteissijoitusten määrää sekä lyhentämällä uusien pitkien sijoitusten juoksu-aikaa tulosherkkyden vähentämiseksi.

Vuoden 2019 lopussa yhtiön likvidit varat olivat yhteensä 9,9 miljardia euroa (8,7 miljardia euroa). Arvopaperisijoitusten kokonaismäärä vuoden 2019 lopussa oli 4,9 miljardia euroa (5,1 miljardia euroa) ja niiden keskimääräinen luottoluokitus AA+ (AA). Arvopaperisalkun keskimääräinen maturiteetti oli vuoden lopussa 2,3 vuotta (2,1).

### Optimaalinen likviditeetin hallinta

Kuntarahoituksen treasury-osasto varmistaa kokonaislikviditeetin optimaalisen käytön. Lyhyen ajan likviditeettivaateena vähimmäismäärän tulee täyttää lakisääteinen maksuvalmiusvaatimus (LCR) jokaiselta päivältä. LCR-vähimmäisvaade on 100 %. Pitkän aikavälin vaateena kokonaislikviditeetin määrän on riitettävä keskeytymättömään liiketoiminnan jatkamiseen vähintään 12 kuukauden ajan (Survival Horizon) yhtiön riskinottohalukkuuden viitekehityksen mukaisesti. Likviditeetin enimmäismäärää säädetään taseen koon mukaan, jotta se ei kasva liian suureksi suhteessa omaiin varoihin. Vuoden 2019 lopussa yhtiön LCR-luku oli 430,2 % (167,7 %) ja kokonaislikviditeetti olisi riittänyt kattamaan keskeytymättömän liiketoiminnan jatkamien 13,6 kuukaudeksi (13,2 kk). Kuntarahoitus varautuu myös pysyvän varainhankinnan vaatimukseen (Net Stable Funding Ratio, NSFR), joka tulee voimaan kesäkuussa 2021. Kuntarahoituksen NSFR oli vuoden 2019 lopussa 116,3 % (110,5 %) nykytulkintojen mukaan laskettuna. Pysyvän varainhankinnan vaatimuksen vähimmäistaso on 100 %.

Kuntarahoitus arvioi säännöllisesti sijoitustensa likviditeetin laatua sekä sijoitusten vakuuskelpoisuutta repo- eli takaisinosopimusten markkinoilla. Vuoden 2019 lopussa 83,1 prosenttia kaikista pitkäaikaisista sijoituksista oli vakuuskelpoisia Euroopan keskuspankkiin (84,7 %).

### Likviditeettisijoitusten hallinta

Kuntarahoituksen pitkän likviditeetin luotto- ja markkinariskejä sekä tuotto-odotusta hajautetaan omaisuusluokittain ja maakohtaisesti. Sijoitusten keskimaturiteetti pidettiin ennallaan ja herkkyysspread-muutoksille pidettiin matalana vuoden 2019 aikana.

Vuonna 2019 vähennettiin sijoitusten osuutta rahoituslaitoksiin ja lisättiin katettujen joukkovelkakirjalainojen osuutta. Lisäksi erääntyviä pitkiä sijoituksia allokoitiin enemmän keskuspankkitalletuksiin heikosta tuotto-odotuksesta johtuen.

### Vastuullista sijoittamista

Kuntarahoitus noudattaa likviditeettisijoituksissaan yhtiön hallituksen hyväksymää vastuullisuuspolitiikkaa. Tämä tarkoittaa vastuullisten liikkeeseenlaskijoiden suosimista portfolioissa sekä sijoittamista erityisiin vastuullisiin sijoituskohteisiin. Vuonna 2019 yhtiön sijoitusten ESG-arvo ylitti markkinoiden viitearvon.

Lisätietoa sijoitusten vastuullisuudesta on raportin vastuullisuusosiossa sivulla 46.

# Organisaatio

Kuntarahoitus





# Henkilöstö

**Asiantunteva ja työssään viihtyvä henkilöstö on Kuntarahoituksen merkittävin voimavara, ja siksi työntekijöiden hyvinvointiin ja koulutukseen panostetaan. Kuntarahoituksen henkilöstö pitää työtään merkityksellisenä ja arvostaa työn tarjoamia kasvun ja kehityksen mahdollisuuksia.**

Kuntarahoituksen henkilöstömäärä oli myös vuonna 2019 kasvussa ja nousi vuoden aikana 151 henkilöstä 167:een. Rekrytoinnit painoutuivat erityisesti riskienhallinnan, raportoinnin, talouden sekä liiketoiminnan ja tietojärjestelmien kehityksen osaamisalueille.

Henkilöstön suurin ikäryhmä vuonna 2019 olivat 30–39-vuotiaat, ja työntekijöiden ikärakenne on jakautunut tasaisesti 26–62 vuoden välille. Henkilöstömäärän kasvusta huolimatta Kuntarahoitus muodostaa tiiviin yhteisön, jossa kaikki työntekijät työskentelevät samassa toimipisteessä.

Kuntarahoituksen strategisena tavoitteena on olla asiakkaille nyt ja tulevaisuudessa paras rahoituksen asiantuntija, mihin peilaten myös henkilöstön osaamista kehitetään. Yhtiössä panostetaan koulutukseen ja pyritään myös muilla keinoilla tarjoamaan henkilöstölle kehittymismahdollisuuksia. Työhyvinvointia ja työssä jaksamista tuetaan monilla työkykyä edistävillä ja työn kuormittavuutta ennaltaehkäisevillä toimilla.

Vuonna 2019 keskeinen ponnistus oli edellisenä vuonna terävöitettyjen arvojen sekä asiakasstrategian linjausten vieminen käytännön työhön yhdessä henkilöstön kanssa.

Vuoden aikana toteutettiin HR-järjestelmäudistus, joka sujuvoittaa HR-prosesseja ja vähentää virhealttiutta. Lisäksi avattiin sähköinen oppimisympäristö, jonka interaktiivisten aineistojen avulla tehostetaan ensi vaiheessa perehdytystä sekä varmistetaan jatkuva rahoitusalan sääntely ja yhtiön toimintatapojen tuntemus kaikissa työrooleissa.

Lisätietoa henkilöstöstä sekä työhyvinvoinnin kehittämisestä on raportin vastuullisuusosiossa sivulla 48.



## Henkilöstön määrä 2014–2019



2014

90

2015

95

2016

106

2017

134

2018

151

2019

167

## Hallinto

Vastuullinen toimintatapa on kirjattu Kuntarahoituksen arvoihin, ja siksi yhtiön toiminnan on oltava kestävää niin yhteiskunnallisesta, taloudellisesta kuin ympäristönkin näkökulmasta. Hallintoa ja toimintatapoja kehitetään jatkuvasti vastaamaan omistajien ja asiakkaiden, sijoittajien ja henkilöstön odotuksia sekä lisääntyvän sääntelyn vaatimuksia.

Kuntarahoituksen toimintaa säätelevät EU-tason asetukset ja kotimaiset luottolaitostoimintaa koskevat lait ja asetukset. Lainsäädännön lisäksi yhtiön toimintaa ohjaavat EU-viranomaisten ja Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet. Kuntarahoitus noudattaa soveltuvin osin Helsingin pörssin listayhtiöiden hallinnointikoodia.

Kuntarahoitus toimii Euroopan keskuspankin EKP:n suoran valvonnan alaisena. Pankkivalvonnan vaatimukset hyvän hallintotavan osalta ovat tiukkoja ja niiden täyttäminen antaa erinomaisen perustan Kuntarahoituksen toimintatapojen eettisyydelle ja säännösten noudattamiselle.

**Strategia ja sisäiset politiikat ohjaavat vastuullista hallintokulttuuria**  
Kuntarahoituksella on hallituksen hyväksymä strategia, jonka mukaisesti yhtiön liiketoimintaa, riskienhallintaa ja hallintoa hoidetaan. Strategian lisäksi hallitus on vahvistanut yhtiölle hallintoa ja riskienhallintaa koskevia sisäisiä politiikkoja, jotka toimivat yhtiön riskienhallinnan ja sisäisen

valvonnan keskeisinä periaatteina. Näiden lisäksi yhtiöllä on huomattava määrä muuta operatiivista ohjeistusta hallinnon ja riskienhallinnan järjestämisen tueksi.

Kuntarahoituslaisten työtä ohjaa vastuullisuuden varmistaminen kaikessa toiminnassa. Yhtiön hallituksen hyväksymä vastuullisuuspolitiikka yhdessä Corporate Governance Policyn kanssa ohjeistaa vastuullisen toiminnan periaatteisiin ja auttaa tunnistamaan eturistiriitilanteet ja kuvaa periaatteet eturistiriitojen hallitsemiseen. Koko henkilökunta perehdytetään vastuullisuuspolitiikan sisältöön ja heiltä edellytetään vastuullisuuspolitiikkaan liittyvän verkkotentin läpäisemistä vuosittain.

Kuntarahoituksen riskienhallinnan linjauksista vastaa yhtiön hallitus. Riskienhallinnan viitekehyksen kokonaisuuteen kuuluvat muun muassa markkinariskipolitiikka, luottoriskipolitiikka, likviditeetin hallinnan ja varainhankinnan riskipolitiikka, operatiivisten riskien politiikka sekä riskinottohalukkuuden viitekehys. Eri riskeille on asetettu tiukat limiitit ja raja-arvot, joiden puitteissa yhtiö haluaa toimia, ja kaikkiin riskinottohalukkuuden raja-arvojen ylittäviin tapahtumiin puututaan välittömästi.

Kuntarahoituksen verkkosivuilla on whistblowing-kanava, jonka kautta epäilyt väärinkäytöksistä voi raportoida, tarvittaessa nimettömänä.



**Vastuullinen toimintatapa on kirjattu Kuntarahoituksen arvoihin, ja siksi yhtiön toiminnan on oltava kestävää niin yhteiskunnallisesta, taloudellisesta kuin ympäristön näkökulmasta.**

Organisaatio/Hallitus

# Hallitus



**Helena Waldén**, s. 1953, puheenjohtaja hallituksen jäsen vuodesta 2016  
Koulutus: diplomi-insinööri  
Päätoimi: hallitusammattilainen  
Keskeiset muut luottamustoimet: Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus suuren pankkikonsernin (OP Pohjola) eri tehtävistä (1976–2008, josta 14 vuotta johtokunta- ja johtoryhmätehtävissä) sekä hallitustyöskentelystä useissa yhtiöissä (esim. Fingrid Oyj, Alko Ab, Apetit Oyj) ennen Kuntarahoitusta.



**Tuula Saxholm**, s. 1961, varapuheenjohtaja hallituksen jäsen vuodesta 2013  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri  
Päätoimi: rahoitusjohtaja, Helsingin kaupunki  
Keskeiset muut luottamustoimet: Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, hallituksen jäsen; Helsingin kaupungin asunnot Oy, hallituksen jäsen; Helsingin Leijona Oy, hallituksen jäsen; Helsingin Satama Oy, hallituksen jäsen; Taloushallintopalvelu-liikelaitoksen johtokunnan puheenjohtaja; Pääkaupunkiseudun junakalusto Oy, hallituksen puheenjohtaja; HYKSin kliiniset palvelut Oy, hallituksen jäsen  
Riippumattomuus: ei riippumaton yhtiöstä eikä merkittävistä osakkeenomistajista (merkittävän osakkeenomistajan ja asiakkaiden palveluksessa)  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus suuren kaupungin hallinnosta eri tehtävissä (Helsingin kaupunki 1991 – ) ja tämän osana huomattava määrä hallituskokemusta erilaisissa julkisen sektorin omistamissa yhtiöissä.



**Maaria Eriksson**, s. 1967 hallituksen jäsen vuodesta 2019  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri, CEFA  
Päätoimi: sijoitusjohtajan varahenkilö, johtaja, ulkoistetut korkosijoitukset, Keva  
Keskeiset muut luottamustoimet: Oulun yliopiston sijoitusvaliokunnan jäsen; Kannelmäen yhteiskoulu, johtokunnan puheenjohtaja  
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä, ei riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista (merkittävän osakkeenomistajan palveluksessa)  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus pääomamarkkina-tehtävistä Kevassa, Suomen suurimmassa työeläkevakuutusyhtiössä (vuodesta 1998) ja tätä ennen pankkisektorilla salkunhoitajana ja ekonomistina (Merita 1996–1998) ja Suomen pankissa ekonomistina (1994–1996).



**Raija-Leena Hankonen**, s. 1960 hallituksen jäsen vuodesta 2019  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri, KHT  
Päätoimi: hallitusammattilainen  
Keskeiset muut luottamustoimet: Brigadeiro Holding Oy, hallituksen jäsen; Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr, hallituksen jäsen; Jalmari ja Rauha Ahokkaan säätiö, hallintoneuvoston puheenjohtaja; Savonlinnan Oopperajuhlien kannatusyhdistys, hallituksen jäsen; Savonlinnan Oopperajuhlat Oy, hallituksen jäsen  
Riippumattomuus: riippumaton merkittävistä osakkeenomistajista, ei riippumaton yhtiöstä (ollut lähivuosina yhtiön tilintarkastusyhteisön palveluksessa)  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus tilintarkastuksesta ja neuvontapalveluista suuryhtiöissä ja finanssisektorilla (KPMG 1987–2019), toiminut KPMG:n Suomen toimitusjohtajana ja hallituksen puheenjohtajana.

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään yhdeksän jäsentä. Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet vuosittain ja jäsenten toimikausi päättyy vaalia seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Vuoden 2019 varsinainen yhtiökokous valitsi omistajien nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti jäsenet hallitukseen kaudelle 2019–2020 (varsinaisesta yhtiökokouksesta seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen).

Organisaatio/Hallitus

# Hallitus



**Minna Helppi**, s. 1967  
hallituksen jäsen vuodesta 2017  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri  
Päätoimi: rahoitusjohtaja, Metso Oyj  
Keskeiset muut luottamustoimet:  
Metso Lithuania UAB, hallituksen jäsen;  
Rauma Oy, hallituksen puheenjohtaja  
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus senior-tason johtotehtävistä listayhtiöissä yritysrahoituksen toiminnasta (Uponor ja Andritz 2004–2012) ja sitä ennen pankkisektorilla (Nordea 1989–2004) mm. projektirahoituksen piiristä.



**Markku Koponen**, s. 1957  
hallituksen jäsen vuodesta 2018  
Koulutus: oikeustieteen kandidaatti, varatuomari, EMBA  
Päätoimi: hallitusammattilainen  
Keskeiset muut luottamustoimet:  
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus yhdessä Suomen suurimmista finanssiryhmistä, erityisesti viestintä, lakiasiat ja pankkisääntely (OP-Ryhmä 1985–2017), joista yli 20 vuotta johtokunta- ja hallitustehtävissä.



**Jari Koskinen**, s. 1960  
hallituksen jäsen vuodesta 2017  
Koulutus: valtiotieteiden maisteri  
Päätoimi: itsenäinen konsultti, Rapidaile Oy  
Keskeiset muut luottamustoimet:  
Suomen Puukerrostalot Oy, hallituksen jäsen  
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja laaja kokemus Suomen valtionhallinnosta ja julkisesta sektorista maa- ja metsätalousministerinä (2011–2014, 2002–2003) sekä kansanedustajana (1996–2009). Kansainvälisen rahoituksen kokemusta Euroopan jälleerahoitus- ja kehityspankista (2009–2011). Suomen Kuntaliitto ry:n toimitusjohtaja 2015–2019.



**Kari Laukkanen**, s. 1964  
hallituksen jäsen vuodesta 2018  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri  
Päätoimi: hallitusammattilainen ja rahoitusalan konsultti (Lauvest Oy)  
Keskeiset muut luottamustoimet:  
Bankify Oy, hallituksen jäsen;  
Nuori Yrittäjyys ry, hallituksen jäsen;  
Emittor Oy, hallituksen puheenjohtaja  
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kansainvälisen pankkitoiminnan kokemus globaalien pankkikonsernin eri tehtävissä (Citigroup 1990–2016, josta viimeiset 13 vuotta Suomen toimintojen maajohtaja).



**Vivi Marttila**, s. 1966  
hallituksessa vuodesta 2016  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri  
Päätoimi: kunnanjohtaja, Simon kunta  
Keskeiset muut luottamustoimet:  
LähiTapiola Lappi Keskinäinen Vakuutusyhtiö, hallituksen jäsen  
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista  
Aiempi keskeinen työhistoria ja luottamustoimet: Pitkä ja monipuolinen kokemus tilintarkastuksesta julkisella sektorilla ja listayhtiöissä (1990–2001 ja 2011–2015) sekä kaupungin talousjohtajan tehtävistä (2001–2011).

## Johtoryhmä



**Esa Kallio**, s. 1963  
toimitusjohtaja  
Kuntarahoituksen palveluksessa vuodesta 2005  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri



**Mari Tyster**, s. 1975  
johtaja, lakiasiat ja yhtiöhallinto,  
toimitusjohtajan sijainen  
Kuntarahoituksen palveluksessa vuodesta 2009  
Koulutus: oikeustieteen kandidaatti

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiöllä on hallituksen nimittämä toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen. Toimitusjohtajan tehtävänä on johtaa yhtiön toimintaa niin, että hallituksen tekemät päätökset toteutuvat ja että yhtiön toiminta on linjassa hallituksen asettaman strategian sekä riskienhallintaa koskevien periaatteiden ja limiittien kanssa. Toimitusjohtaja huolehtii, johtoryhmän tukemana, yhtiön päivittäisen liiketoiminnan toimivuuden valvonnasta (sisältäen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sääntelyn noudattamisen valvonnan), organisaatorakenteen toimivuuden ylläpitämisestä ja raportoinnista hallitukselle.

## Johtoryhmä



**Aku Dunderfelt**, s. 1975  
Johtaja, rahoitus  
Kuntarahoituksen palveluksessa  
vuodesta 2019  
Koulutus: BBA



**Toni Heikkilä**, s. 1965  
johtaja, riskienhallinta  
Kuntarahoituksen palveluksessa  
vuodesta 1997  
Koulutus: kauppatieteiden lisensiaatti,  
M.Sc. (Finance)



**Rainer Holm**, s. 1973  
johtaja, Business Information Solutions  
Kuntarahoituksen palveluksessa  
vuodesta 2016  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri



**Joakim Holmström**, s. 1977  
johtaja, pääomamarkkinat  
Kuntarahoituksen palveluksessa  
vuodesta 2008  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri



**Harri Luhtala**, s. 1965  
Johtaja, talous  
Kuntarahoituksen palveluksessa  
vuodesta 2019  
Koulutus: kauppatieteiden maisteri

# Verojalanjälki

## Kuntarahoituksen strategia ja toimintaperiaatteet verotuksessa

Kuntarahoituksen veroasioiden hoitaminen ja johtaminen on organisoitu osaksi konsernin taloushallintoa. Tärkeimmät veroasioihin ja -riskeihin liittyvät havainnot ja toimenpiteet raportoidaan Kuntarahoituksen hallitukselle.

Kuntarahoitus-konserni noudattaa verolainsäädäntöä verojen ja maksujen maksamisessa, tilittämisessä ja ilmoittamisessa. Kuntarahoituksen verostrategiana on tukea liiketoimintaratkaisuja ja huomioida verotus liiketoimintaratkaisuihin liittyvässä suunnittelussa ja päätöksen-teossa yhtenä vaikuttavana tekijänä. Verosuunnittelussa pyritään hallitsemaan verotukseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja välttämään tulkintariskejä, minkä vuoksi Kuntarahoitus hakee tarvittaessa veroviranomaisilta ennakkoratkaisuja.

## Maksetut ja tilitetyt verot sekä veronluonteiset maksut

Vaikka Kuntarahoitus hankkii rahoitustaan kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, se harjoittaa liiketoimintaa vain Suomessa. Siten Kuntarahoitus maksaa tuloveronsa kokonaisuudessaan Suomeen. Kuntarahoitus ei saa ulkomailla tuloja, joista maksettaisiin ulkomailla olennaisia lähdeveroja. Kuntarahoituksella ei ole sijoituksia tai toimintaa OECD:n määrittelemissä veroparatiisivaltioissa.

Kuntarahoitus-konsernissa työskenteli vuoden 2019 lopussa 167 henkilöä, joista emoyhtiössä 156 henkilöä. Konsernin liikevaihto oli 718 miljoonaa euroa ja tulos ennen veroja 131 miljoonaa euroa. Kuntarahoitus on luottolaitos, minkä vuoksi se on voinut tehdä kirjanpidossaan ja verotuksessaan elinkeinoverolain mukaisen luottotappiovarauksen. Tehtyyn luottotappiovaraukseen liittyy laskennallinen verovelka.

Kuntarahoituksen toiminta on pääosin arvonlisäverotonta. Kuntarahoitus ei voi vähentää arvonlisäverottomaan toimintaansa liittyvien ostojen arvonlisäveroa, ja tämä arvonlisävero jää Kuntarahoituksen lopulliseksi kustannukseksi. Kuntarahoituksella on myös arvonlisäverollista leasingtoimintaa, jonka osalta Kuntarahoitus tilittää arvonlisäveroa ja vähentää ostoihin sisältyvän arvonlisäveron. Myös Kuntarahoituksen tytäryhtiön Inspiran liiketoiminta on arvonlisäverollista. Inspira vähentää ostojensa arvonlisäverot ja tilittää myynnistään arvonlisäveron. Maksetun ja tilitetyn arvonlisäveron määrät vaihtelevat liiketoiminnan volyymin mukaan, eikä arvonlisäveroja ole huomioitu maksetuissa ja tilitetyissä veroissa.

<b>Maksetut verot ja veronluonteiset muut maksut</b> (1 000 €)	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Tulovero	2 060	5 491
Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	2 772	2 690
Vakaumaksu EU:n kriisinratkaisurahastoon	4 328	4 977
<b>Yhteensä</b>	<b>9 160</b>	<b>13 158</b>
<b>Tilitetyt verot ja veronluonteiset muut maksut</b> (1 000 €)	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Ennakonpidätys	4 721	4 565
Työntekijän sosiaalivakuutusmaksut	1 206	1 120
<b>Yhteensä</b>	<b>5 927</b>	<b>5 685</b>

# Vastuullisuus

Kuntarahoitus





# Vastuullisuus on Kuntarahoituksen liiketoiminnan ytimessä

## Kuntarahoituksen rahoittamat kohteet ylläpitävät ja kehittävät suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

Kuntarahoituksen tarjoamalla rahoituksella mahdollistetaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan toiminta aina asumisen ratkaisuihin julkiseen infrastruktuuriin. Yhtiön toiminta vaikuttaa lähes jokaisen suomalaisen elämään ja vastuullisuus on siksi erityisen merkittävässä asemassa Kuntarahoituksen toimintaa ja organisaatiota.

Kuntarahoitus on sitoutunut rakentamaan parempaa tulevaisuutta vastuullisesti ja tiiviissä yhteistyössä asiakkaidensa kanssa. Yhtiön tarkoituksena on rahoituksen saatavuuden varmistaminen markkinoilta kaikissa markkinatilanteissa. Keskeinen osa vastuullisuutta on myös sen varmistaminen, että asiakkaille tarjotut rahoitusvaihtoehdot ovat kestäviä huomioiden kunkin asiakkaan kokonaistilanne ja talouden kantokyky.

Kuntarahoituksen liiketoimintamallin, osakkaiden ja asiakaskunnan johdosta yhtiö tarjoaa rahoitusta vain kotimaisilla markkinoilla. Kuntarahoitus on tehokkaasti toimiva, joustava

ja asiakkaisiinsa sitoutunut yhteistyökumppani kuntasektorilla ja valtion tukemassa asuntotuotannossa. Yhtiö on asiakassegmenteissään Suomen suurin rahoittaja.

Kuntarahoitus tarjoaa palveluja ja ratkaisuja, joilla vastataan asiakkaiden olemassa oleviin ja esiin nouseviin rahoituksen ja taloudenhallinnan tarpeisiin. Päätuotteet ovat laina- ja leasingrahoitus.

Yhtiö on sitoutunut asiakaskeskeiseen toimintamalliin: tavoitteena ei ole kasvattaa asiakkaiden rahoitustarpeita oman toiminnan volyymin lisäämiseksi. Sen sijaan Kuntarahoitus haluaa saada yhteiskunnassa aikaan pitkäaikaisia positiivisia vaikutuksia etsimällä aktiivisesti ja yhteistyössä asiakkaiden kanssa juuri heille sopivia rahoitusratkaisuja ja investointitapoja.

Kuntarahoituksen liiketoimintamalli perustuu kuntien nollariskisyyteen pankkeja koskevassa vakavaraisuussääntelyssä ja suomalaisen julkisen sektorin vahvaan luottoluokitukseen. Yhtiö hankkii varansa laskemalla kansainvälisillä pääomamarkkinoilla liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja. Varainhankinnalla on Kuntien takauskeskuksen takaus.



# Kuntarahoituksen arvonluontimalli

Resurssit	Kuntarahoitus	Vaikutukset
Osaava ja motivoitunut henkilökunta	Vastuullisuus	Tyytyväiset asiakkaat
Vahva taloudellinen asema	Avoimuus	Rahoituksen kilpailukykyisyys ja saatavuus
Sitoutuneet asiakkaat ja osakkaat	Asiakaskeskeisyys	Vakavaraisuus
Laaja globaali sijoittajakunta	Tehokkuus	Hyvinvoinnin kasvu yhteiskunnassa
Yhteinen varainhankinta-järjestelmä	Riskienhallinta	Tasapuoliset mahdollisuudet hyvään elämään
Vahva luottoluokitus	Erikoistuminen omaan asiakassegmenttiin	Kuntien investointien kestävyden varmistaminen
Kumppanuudet	Panostukset henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja hyvinvointiin	Hyvinvoiva, motivoitunut ja osaava henkilöstö
	Toiminta ei perustu voiton maksimointiin vaan asiakkaiden parhaaseen palveluun	



# Vastuullisuuden pääteemat Kuntarahoituksessa

Vastuullisuuden painopistealueita ja tavoitteita tarkastellaan Kuntarahoituksessa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden viitekehyksessä. Yhtiö edistää tavalla tai toisella lähes jokaisen YK:n kestävän kehityksen tavoitteen toteutumista.

Osana vastuullisuusstrategiaansa Kuntarahoitus on määrittänyt toiminnalleen neljä vastuullisuuden pääteemaa. Jokaiselle pääteemalle on määritelty yksi merkittävin YK:n kestävän kehityksen tavoite sekä muut kestävän kehityksen tavoitteet, joihin yhtiö voi oleellisesti vaikuttaa. Jokaiselle pääteemalle on lisäksi määritelty yksi pidemmän aikavälin yhtiötason tavoite.

## Vastuullisuusstrategian tausta

Pääteemat pohjautuvat vuonna 2016 tehtyyn olennaisuusanalyysiin. Osana olennaisuusanalyysiä vastuullisuuden pääteemat ja niihin liittyvät tavoitteet määriteltiin koko yhtiön henkilökunnan kanssa järjestetyissä työpajoissa. Niiden olennaisuus sidosryhmien näkökulmasta validoitiin asiakkaiden, sijoittajien ja yhteiskunnallisten vaikuttajien kanssa tehdyissä kyselyissä ja haastatteluissa.

Vuonna 2017 vastuullisuus nostettiin osaksi yhtiötason strategiaa ja vuonna 2018 vastuullisuus määriteltiin yhdeksi yhtiön kolmesta arvosta. Vastuullisuuden pääteemat ja niihin pohjautuva vastuullisuuspolitiikka on hyväksytty yhtiön hallituksessa. Pääteemoihin liittyvät mittarit raportoidaan sidosryhmille vuosittain.

## Vastuullisuuden pääteemat ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet



# Pääteema 1: Vastuulliset tuotteet ja palvelut

Kuntarahoituksen rahoittamilla kohteilla on laaja vaikutus suomalaiseseen yhteiskuntaan. Sosiaalinen vastuu korostuu Kuntarahoituksen toiminnassa, koska rahoitetut kohteet tähtäävät suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen pitkällä aikavälillä. Esimerkkejä tällaisista hankkeista ovat muun muassa koulut, päiväkodit, erityisryhmien asuminen, kohtuuhintainen vuokra-asuminen, kulttuuri- ja liikuntatilat, sairaalat ja terveyskeskukset.

Sosiaalisen vastuun lisäksi ympäristönäkökulma korostuu Kuntarahoituksen vastuullisuudessa. Ympäristöystävällisiin investointeihin Kuntarahoitus tarjoaa vihreää rahoitusta.

Vastuullisuus luotonmyönnössä tarkoittaa myös sitä, että rahoitusta myönnettäessä huomioidaan asiakkaan kokonaistaloudellinen tilanne ja suunniteltujen investointien kannattavuus pitkällä aikavälillä.

## PÄÄTEEMA JA TAVOITTEET

### Pitkän aikavälin hyvinvoinnin rahoittaminen ja Kuntarahoituksen rooli yhteiskunnassa

Tavoite: Kuntarahoituksen positiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten lisääminen

### Asiantuntijuuden lisääminen

Tavoite: Asiakastarpeeseen vastaavien uusien tuotteiden ja palveluiden lanseeraus ja asiakkaiden tasapainoisen talouden turvaaminen

### Vastuullinen liiketoiminta

Tavoite: Rahoituksen saatavuuden turvaaminen

## MITTARIT

- Sosiaalisen asuntotuotannon rahoitus
- Asuntorahoituksen jakauma
- Erityisryhmien asuntorahoituksen jakauma

- Koulutukset ja seminaarit
- Yhteistyö ja kumppanuudet oppilaitosten kanssa
- Kuntarahoituksen digitaalisten palveluiden käyttäjämäärä

- Luotonannon vastuullisuus
- Varainhankinta sijoittajatyypeittäin

**TAVOITE 2022**  
Asiakastyytyväisyys  
"erittäin hyvä"

### **Pitkän aikavälin hyvinvoinnin rahoittaminen ja Kuntarahoituksen rooli yhteiskunnassa**

Kuntarahoituksen laina- ja leasingrahoitus kohdistuu kunnille, kuntien omistamille yhtiöille, kuntayhtymille sekä valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon. Rahoituksen voi siksi katsoa kokonaisuudessaan suuntautuvan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseen.

Kuntarahoituksen palvelujen avulla rahoitetaan muun muassa erilaisia kuntien elinvoimahankkeita, sairaaloita ja terveyskeskuksia, kirjastoja, kouluja, uimahalleja, kulttuuri- ja liikuntatiloja sekä erilaista kunnallista infrastruktuuria, johon kuuluvat muun muassa tiet, kadut, puistot, valaistus ja vesi- ja jätehuolto.

Kuntarahoitus on sitoutunut ymmärtämään ja hallitsemaan oman toimintansa ja tarjoamiensa tuotteiden ja palveluiden yhteiskunnallisia ja ympäristöön liittyviä vaikutuksia, jotta se voi myötävaikuttaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin.

### **Valtion tukeman asuntotuotannon rahoitus**

Lähes puolet Kuntarahoituksen lainakannasta muodostuu yleishyödyllisen asuntotuotannon rahoituksesta, joka koostuu kohtuuhintaisesta vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannosta sekä erityisryhmien asunnoista.

Valtion tukeman kohtuuhintaisen vuokra- ja asumisoikeusasumisen asukasvalinnoissa käytetään perusteina hakijan asunnontarvetta, tuloja ja varallisuutta. Kuntarahoituksen rahoittamat vuokra- ja asumisoikeusasunnot on siis suunnattu erityisesti akuutisti asuntoa tarvitseville haki-joille, joille ei ole kertynyt merkittävää varallisuutta ja joiden tulotaso on alhainen. Vuonna 2019 uusia korkotukilainalla tuettuja asuinrakennuksia

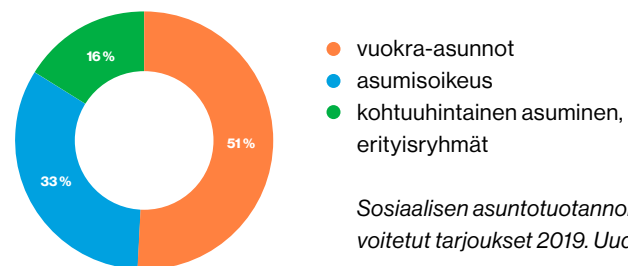
rahoitettiin yhteensä noin 986 miljoonalla eurolla.

Kohtuuhintaisen vuokra- ja asumisoikeusasumisen lisäksi Kuntarahoitus rahoittaa erityisryhmille suunnattua asuntotuotantoa. Rahoituksen avulla mahdollistetaan asumista opiskelijoille, nuorille, vammaisille, vanhuk-sille sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Vuonna 2019 Kuntara-hoitus rahoitti erityisryhmille suunnattua uusien kohteiden rakentamista yhteensä noin 162 miljoonalla eurolla, millä mahdollistetaan koti sadoille ihmisille.

Rakennusten lisäksi erityisryhmien hoiva- ja palvelukodeilla on työllis-tävä vaikutus. Kuntarahoituksen sosiaalisen asuntotuotannon rahoituk-sella on siksi paitsi rakentamisen aikaisia, myös välillisiä pitkän aikavälin vaikutuksia työllisyyteen. Lisäksi valtion tukema asuntotuotanto vähentää ihmisten eriarvoisuutta ja lisää hyvinvointia. Esimerkiksi erityisryhmi-en asuntotuotannon rahoituksella rakennetaan asujien erityistarpeisiin suunnattuja ratkaisuja. Kohteissa korostetaan yhteisöllisyyttä ja mahdollistetaan monelle hyvä elämä.



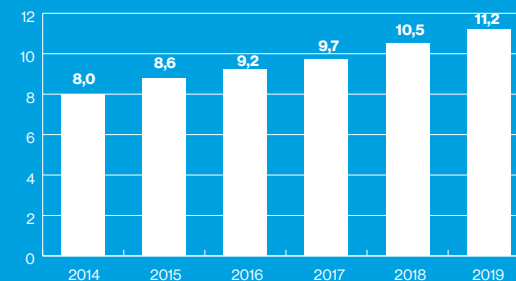
### Asuntorahoituksen jakauma 2019



- vuokra-asunnot
- asumisoikeus
- kohtuuhintainen asuminen, erityisryhmät

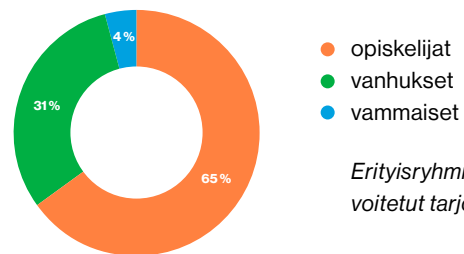
Sosiaalisen asuntotuotannon rahoituksen jakauma, voitettut tarjoukset 2019. Uudet rakennukset.

### Sosiaalisen asuntotuotannon rahoitus



Miljardia euroa, taseen mukainen luku.

### Erityisryhmien asuntorahoituksen jakauma 2019



- opiskelijat
- vanhukset
- vammaiset

Erityisryhmien asuntorahoituksen jakauma, voitettut tarjoukset 2019. Uudet rakennukset.



Vastuulliset tuotteet ja palvelut

### Asiantuntijuuden lisääminen

Kuntarahoituksen tavoitteena on olla omissa asiakassegmenteissään paras rahoituksen asiantuntija muuttuvassa maailmassa. Asiantuntijuutta kehitetään sekä omassa organisaatiossa että ympäröivässä yhteiskunnassa erilaisten kumppanuuksien kautta.

Kumppaneista tärkeimpiä ovat asiakkaat. Yhtiön tavoitteena on vuoteen 2022 mennessä saavuttaa asiakastytyväisyyskyselyssä taso ”erittäin hyvä”. Asiakastytyväisyyttä mitataan asiakaskyselyissä useasta mittarista koottuna indeksinä ja suoriutumista seurataan vuosittain.

Kuntarahoituksen tavoitteena on omalla toiminnallaan edistää julkisen talouden rahoitusosamista sekä kuntasektorin ja sosiaalisen asutotuotannon investointeihin liittyvien erityiskysymysten osaamista asiakkaidensa toimialoilla. Yhtiö tekee tiivistä yhteistyötä muun muassa valtion virastojen ja ministeriöiden sekä kunta-alan verkostojen kanssa. Yhteistyö on merkittävä tapa saada uusia näkemyksiä ja levittää ratkaisuja liiketoimintaan sekä niihin haasteisiin, joita Kuntarahoituksen asiakkaat kohtaavat.

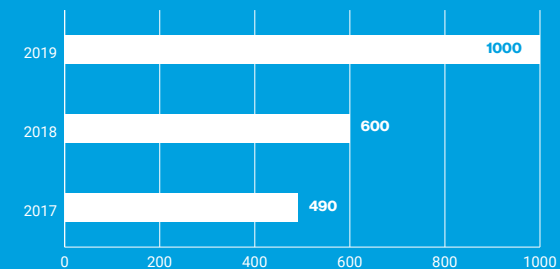
Vuonna 2018 Kuntarahoitus käynnisti yhdessä kunta-alalla toimivien yhteistyökumppaniensa kanssa Klash-haastekilpailun, jossa on etsitty uusia, monistettavia ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin. Haastekilpailu päättyi vuoden 2020 alussa, ja voittajaratkaisujen kehittäjien kanssa selvitetään tapoja niiden levittämiseksi suomalaiseen kuntakenttään.

Vihreän rahoituksen avulla Kuntarahoitus edistää aktiivisesti ilmastonmuutosta hillitsevien ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen kehittämistä. Tämän vuoksi yhtiö on jäsenenä Suomen ympäristökeskuksen perustamassa Hinku-verkostossa, johon kuuluu yli 70 hiilineutraalisuutta tavoittelevaa kuntaa eri puolilta maata. Yhtiö tekee yhteistyötä myös monen muun verkoston, ympäristötoimijan ja järjestön kanssa.

Keskeinen keino lisätä asiakkaan tarpeisiin soveltuvaa asiantuntijuutta on vahvistaa entisestään rahoituksen ja talouden kokonaishallinnan osaamista. Kuntarahoitus tarjoaa asiakkailleen kattavan valikoiman digitaalisia palveluja talouden ja rahoituksen hallintaan. Niihin kuuluu monipuolisia mallinnus-, raportointi- ja ennustetoimintoja, jotka helpottavat kuntatalouden tasapainottamista ja antavat kokonaisvaltaista ja analyttistä kuvaa asiakkaiden taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuudesta.

Kuntarahoituksen sähköiset palvelut helpottavat kuntatalouden tasapainottamista ja antavat kokonaisvaltaista ja analyttistä kuvaa asiakkaiden taloudellisesta tilanteesta nyt ja tulevaisuudessa.

### Kuntarahoituksen digitaalisten palveluiden henkilökäyttäjien lukumäärä



### Yhteistyö ja kumppanuudet oppilaitosten kanssa

Kuntarahoitus tekee yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa lisätäkseen julkisen talouden, rahoituksen, yhteiskunnallisiin ja hyvinvointikysymyksiin liittyvää osaamista Suomessa.

Kuntarahoitus on yksi vuonna 2018 perustetun Aalto-yliopiston kaupunkitaloustieteen professorin lahjoittajista.

Vuonna 2019 Kuntarahoitus aloitti Helsingin yliopiston kanssa yhteistyön, jossa keskityttiin löytämään ratkaisuja ajankohtaisiin yhteiskunnan muutoksiin ja haasteisiin. Poikkitieteellisessä Master Class -opintokokonaisuudessa opiskelijat kehittivät ratkaisuja neljään erilaiseen hyvinvointiyhteiskunnan haasteeseen.

Nuorten taloudellisen osaamisen tukeminen on tärkeä osa Kuntarahoituksen yhteiskuntavastuuta. Kuntarahoitus tukee Talous ja Nuoret TATin Yrittäskylä-toimintaa. Maailman parhaana koulutusinnovaationa palkitussa suomalaisessa oppimiskokonaisuudessa koululaiset oppivat käytännön taitoja työelämästä, taloudesta ja yhteiskunnasta. Taloudellisen tuen lisäksi Kuntarahoituksen työntekijät ovat voineet osallistua vapaaehtoisina ohjaajina Yrittäskylään.

Vuonna 2019 Kuntarahoituksesta tuli myös Nuori Yrittäjyys ry:n pääyhteistyökumppani. Kuntarahoituksen tuella Nuori Yrittäjyys tuotti omien vahvuuksien tunnistamiseen liittyvän sisältökokonaisuuden yhdeksäsluokkalaisille suunnattuun oppimisportaaliin. Osana yhteistyötä Kuntarahoituksella on myös oma #huomisentekijät-palkintokategoria Nuori Yrittäjyys ry:n Uskalla yrittää -kilpailussa. Nuori Yrittäjyys -verkoston järjestämän Job Shadow -päivän aikana Kuntarahoituksen toimitusjohtaja Esa Kallio on myös saanut sparraajakseen NY-yrittäjyyskasvatusohjelmaan osallistuvia nuoria.





Vastuulliset tuotteet ja palvelut

### Koulutukset ja seminaarit

Kuntarahoitus ja Kuntarahoituksen tytäryhtiö Inspira edustavat Suomessa merkittävää kuntatalouden ja kuntainvestointien osaamista. Vuosittain Kuntarahoitus ja Inspira järjestävät omia seminaareja ja tapahtumia, joiden kohderyhmiin on kuulunut muun muassa kuntien johdon edustajia, rakentamisen ja ympäristöasiantuntijoita sekä korkeakouluopiskelijoita. Lisäksi yhtiön henkilökunnan edustajat esiintyvät muiden järjestämissä tilaisuuksissa esiintyjän tai kouluttajan roolissa. Vuonna 2019 merkittävimmät tilaisuudet, joihin Kuntarahoitus osallistui näytteilleasettajana ja järjestäjänä olivat Kuntaliiton talous- ja rahoitusfoorumi ja Kuntamarkkinat.

### Vastuullinen liiketoiminta

Kuntarahoituksen myöntämä rahoitus kehittää suomalaista yhteiskuntaa, mutta yhtiön varainhankinta on globaalia. Vastuullisuus tarkoittaa Kuntarahoitukselle myös sitä, että sen on pystyttävä varmistamaan asiakkailleen rahoituksen saatavuus erilaisissa markkinaolosuhteissa.

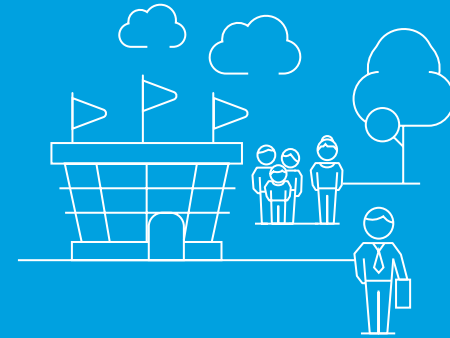
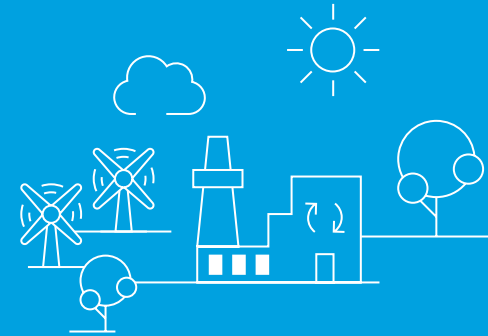
Kuntarahoitus varmistaa rahoituksen saatavuutta hajauttamalla varainhankintansa tehokkaasti eri markkinoille, valuuttoihin, maturiteetteihin ja eri sijoittajaryhmille ja ylläpitämällä likviditeettipuskuria, joka mahdollistaa liiketoiminnan jatkamisen myös markkinahäiriöiden aikana.

Varainhankinnassa ja likviditeetin hallinnassa yhtiö tekee yhteistyötä vain etukäteen hyväksytyjen vastapuolten kanssa. Vastapuolten on täytettävä pankkisääntelyn lisäksi Kuntarahoituksen omat eettiset vaatimukset. Varainhankinnan järjestelyissä ei hyväksytä esimerkiksi välittömästi fossiilisten polttoaineiden tuotantoon, sotatarviketeollisuuteen tai tupakkateollisuuteen liittyviä kohde-etuksia.

Vuonna 2019 Kuntarahoitus jatkoi rahoituksenmyöntöprosessin ja liiketoiminnan järjestelmien kehittämistä. Vastuulliseen rahoittamiseen kuuluu investointien kannattavuuden arviointi sekä kokonaisvaltainen näkemys asiakkaan tilanteesta muuttuvassa maailmassa. Myös jatkuvasti kehittyvä pankkisääntely edellyttää rahoittajalta entistä parempaa käsitystä asiakkaiden tilanteesta ja rahoituskohteisiin liittyvistä riskeistä.

Kuntarahoitus arvioi asiakkaan tilannetta asiakastietolähteiden ja analytiikan avulla, mutta lopullinen arviointi tehdään yhdessä asiakkaan kanssa. Rahoitukseen ja talouden näkymiin liittyvät keskustelut ja kartoitukset antavat molemmille osapuolille arvokasta näkemystä.

Varainhankintaan liittyvät luvut ovat vuosikertomuksen sivulla 21.



## Master Class oli yhteistyön juhlaa

Poikkitieteellisyys, käytännönläheinen ongelmanratkaisu ja aito mahdollisuus vaikuttaa yhdistyivät Kuntarahoituksen ja Helsingin yliopiston yhteisellä, haaste-pohjaisella Hyvä (yhteis)kunta Master Class -kursilla. Kurssille osallistuneet eri aloja ja oppiaineita edustaneet opiskelijatiimit kehittivät omat konkreettiset ratkaisunsa suomalaisia kuntia ja kaupunkeja koskettaviin todellisiin haasteisiin. Tiimien ratkaisuihin nousivat esille yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen, osallistamisen, datan hyödyntämisen, kestävän kehityksen ja digitaalisten palvelujen kaltaiset teemat.

Opiskelijoiden mukaan juuri kurssin vahva poikkitieteellisyys monipuolista ongelmanratkaisutapoja ja antoi opiskelijoille varmuutta oman osaamisen laajuudesta. Kurssi huipentui maaliskuussa pidettyyn Final Pitch -tilaisuuteen, jossa opiskelijatiimit esittelivät ratkaisunsa tuomaristolle.

Voittajaksi nousi tiimi Hyvinvoinnin asialla, joka kehitti mallin, jolla mitataan investointien vaikuttavuutta ihmisten hyvinvointiin. Tiimin fokuksessa oli etenkin nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Voittajatiimin ratkaisu perustui konkreettiseen visuaaliseen malliin ja pohjautui monipuolisesti teorioihin investointien hyvinvointivaikutuksista.



Kestävän kehityksen edelläkävijyys

## Pääteema 2: Kestävän kehityksen edelläkävijyys

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals, SDG:t) ohjaavat Suomea sekä muita maita edistämään kestävää kehitystä.

Kestävän kehityksen edistämiseksi Kuntarahoitus on panostanut erityisen paljon ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Kuntasektori ja asuntorakentaminen ovat Suomen ilmastotavoitteiden kannalta keskeisessä roolissa ja Kuntarahoitus voi vihreän rahoituksen avulla merkittävästi nopeuttaa mittavien, ympäristön kannalta kestävien investointien yleistymistä.

Kuntarahoitus osallistuu aktiivisesti keskusteluun ilmastotavoitteiden ja kestävän kehityksen tavoitteiden täyttämiseksi eri instituutioiden kanssa ja pyrkii aktiivisesti luomaan kumppanuuksia näiden globaalien kysymysten ratkaisemiseksi. Vuonna 2019 yhtiö liittyi Climate Bonds Initiative -verkoston kumppaniksi.

Yhtiö huomioi ympäristövastuun myös omassa toiminnassaan sitoutumalla jatkuvasti vähentämään toimintansa kielteisiä ympäristövaikutuksia.

Kuntarahoitus ohjaa vihreän rahoituksen avulla asiakkaitaan tekemään resurssi- viisaita ja kestäviä investointeja ja auttaa siten niitä toteuttamaan omia ilmastostrategioitaan ja saavuttamaan kansalliset ilmastotavoitteet. Vihreän rahoituksen myöntöprosessi on lisännyt yhtiön omaa asiantunemusta ilmatoriskeitä, mikä tulee helpottamaan ilmatorisken arvioinnin käyttöönottoa kaikessa yhtiön luotonannossa tulevina vuosina. Kuntarahoitus kehittää aktiivisesti ymmärrystään lainasalkkuunsa sisältyvistä ilmatoriskeitä. Näissä tullaan huomioimaan laajalaisesti lainasalkkuun liittyviä fyysisiä, teknologisia ja lainsäädännöllisiä riskejä.

### PÄÄTEEMA JA TAVOITTEET

#### Vihreä rahoitus

Tavoite: Vihreä rahoituksen osuus 10 % rahoitusportfoliosta

#### Vihreät joukkovelkakirjalainat ja vastuullinen sijoittaminen

Tavoite: Vastuullisten sijoittajien ja sijoitusten (SRI) määrän kasvattaminen

#### Kuntarahoituksen oman toiminnan ympäristövaikutukset

Tavoite: Oman toiminnan ympäristövaikutusten jatkuva pienentäminen

### MITTARIT

- Vihreän rahoituksen portfolio
- Vihreiden hankkeiden lukumäärä
- Vihreän rahoituksen osuus laina- ja leasingsalkusta
- Vihreän rahoituksen hankkeiden hiilidioksidipäästöjen vähennys
- Vihreän rahoituksen hankkeiden energiasäästö
- Pilottihankkeet ja uudet vihreät ratkaisut

- Vihreä joukkovelkakirjalaina laskettu liikkeeseen
- Vihreiden joukkovelkakirjalainojen kokonaissumma ja jakauma
- Vihreiden joukkovelkakirjalainojen sijoittajien maantieteellinen jakauma
- Vastuullisten (SRI) sijoitusten kokonaissumma
- Sijoitussalkun ESG-score vs. benchmark

- Kuntarahoituksen energiankulutus
- Kuntarahoituksen toimistopaperin käyttö

#### TAVOITE 2022

**Vihreän rahoituksen osuus 10 % rahoitusportfoliosta**

Kestävän kehityksen edelläkävijyys

## Vihreä rahoitus

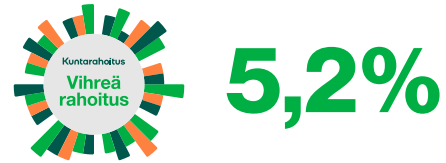
Kuntarahoitus toi jo vuonna 2016 markkinoille vihreän rahoituksen. Neljän vuoden aikana yhtiö on rahoittanut yhteensä noin sataa ympäristöinvestointia 1,474 miljardilla eurolla, josta nostetun rahoituksen osuus on jo 1,263 miljardia euroa. Kuntarahoituksen tavoite on, että vuoteen 2022 vihreän rahoituksen osuus on 10 prosenttia koko rahoitusportfoliosta.

Rahoitettavat hankkeet voivat kuulua mihin tahansa vihreän rahoituksen viitekehyksen osa-alueista, joita ovat uusiutuva energia, kestävä joukkoliikenne, kestävä rakentaminen, vesi- ja jätevesihuolto, energiatehokkuus, jätehuolto sekä ympäristöhoito. Hankkeet hyväksyy ympäristöasiantuntijoista koostuva riippumaton arviointiryhmä. Vihreät hankkeet voivat saada marginaalialennusta, jonka suuruus riippuu hankkeen ilmastovaikutusten laajuudesta.

Vihreän rahoituksen vaikutukset raportoidaan vuosittain erillisessä raportissa, jonka laskennasta vastaa riippumaton asiantuntijataho. Kuntarahoitus on mukana myös pohjoismaisessa yhteistyössä, jossa on laadittu suositukset vihreän rahoituksen vaikuttavuusraportoinnille. Suosituksia on päivitetty ja tiukennettu markkinan kehittyessä.

Vihreän rahoituksen vaikuttavuusraportti julkaistaan vuosittain samana päivänä kuin Kuntarahoituksen vuosikertomuskin.

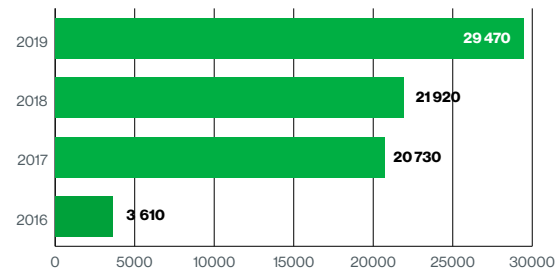
## Vihreän rahoituksen osuus antolaina- ja leasingsalkusta



## Vihreän rahoituksen portfolio 2019

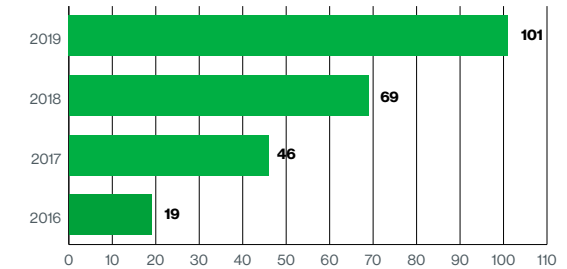


## Vihreän rahoituksen hankkeiden hiilidioksidipäästöjen vähennys

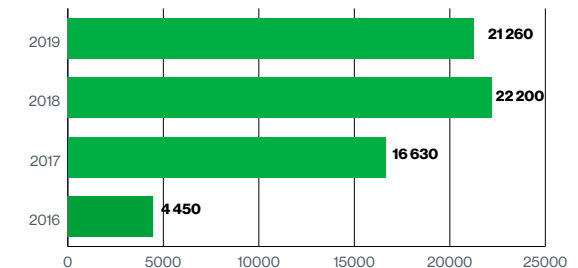


Vuosittain (tCO<sub>2</sub>), kumulatiivinen

## Vihreiden hankkeiden kumulatiivinen lukumäärä



## Vihreän rahoituksen hankkeiden energiasäästö



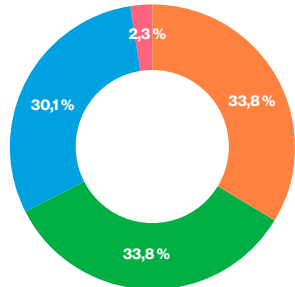
Vuosittain (MWh), kumulatiivinen

Luvut perustuvat per 31.12.2019 nostetun rahoituksen määrään

### Vihreät joukkovelkakirjalainat

Kuntarahoituksen vihreän rahoituksen portfolio rahoitetaan kokonaan vihreillä bondeilla eli ympäristöinvestointien rahoitukseen kohdennetuilla joukkovelkakirjalainoilla. Kuntarahoituksen ja koko Suomen ensimmäinen vihreä joukkovelkakirjalaina laskettiin liikkeeseen vuonna 2016. Vihreiden joukkovelkakirjalainojen kokonaismäärä vuoden 2019 lopussa oli yhteensä 1,478 miljardia euroa. Kuntarahoituksen vihreät joukkovelkakirjalainat on listattu Nasdaq Helsingin vastuullisten bondien markkinasegmentissä.

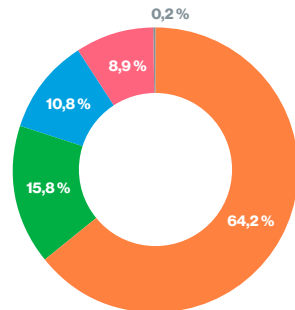
### Vihreiden joukkovelkakirjalainojen kokonaissumma ja jakauma



- EUR 500m 2027
- EUR 500m 2029
- USD 500m 2021
- AUD 50m 2027

Valuutat käännetty euroiksi.

### Vihreiden joukkovelkakirjalainojen sijoittajien maantieteellinen jakauma



- Eurooppa
- Pohjoismaat
- Amerikka
- Aasia ja Tyynenmeren alue
- Afriikka ja Lähi-itä

Kumulatiivinen jakauma (2016–2019)



Kuntarahoituksen ja koko Suomen ensimmäinen vihreä joukkovelkakirjalaina laskettiin liikkeeseen vuonna 2016. Yhtiön vihreiden joukkovelkakirjalainojen kokonaismäärä vuoden 2019 lopussa oli yhteensä 1,478 miljardia euroa.

Vihreän rahoituksen hankkeista ja niiden vaikutuksista julkaistaan vuosittain erillinen vihreän rahoituksen vaikuttavuusraportti.

### Vastuullinen sijoittaminen

Vastuullinen sijoittaminen on Kuntarahoituksessa itseisarvo. Sijoituksia tehdään ainoastaan liikkeeseenlaskijoihin, jotka toimivat OECD-maissa. Tämä mahdollistaa sen, että sijoitukset ovat sekä taloudellisesti vakaita että kestävän kehityksen mukaisia. Lisäksi sijoitusprosessissa huomioidaan ympäristöön, sosiaaliseen vastuullisuuteen ja hyvään hallintoon liittyviä tekijöitä (ESG; Environmental, Social and Governance). Kaikkien sijoitusten ESG-lukua verrataan benchmark-indeksiin käyttäen yhtiön likvideettisijoituksia vastaavaa omaisuusluokkajakaamaa.

Liikkeeseenlaskijoiden ESG-analyysin tekee ulkoinen toimija. Vuoden 2019 lopussa Kuntarahoituksen likvideettisijoitusten ESG-arvo oli 53,0 ylittäen vertailuindeksin 50,6.

Kuntarahoituksella on lisäksi erillinen vastuullisen sijoittamisen SRI-portfolio (socially responsible investments), jonka tavoitekoko on kytketty yhtiön liikkeeseenlaskemien vihreiden bondien kokonaismäärään. SRI-sijoituksia voidaan tehdä vihreisiin bondeihin, sosiaalisiin bondeihin tai muihin joukkovelkakirjalainoihin, jotka täyttävät Kuntarahoituksen kriteerit SRI-sijoituksille. Lisäksi arvioidaan liikkeeseenlaskijoiden viitekehystä, joka määrittelee joukkovelkakirjalainoilla rahoitettavat kohteet, ja luotettavalta kolmannelta osapuolelta saatua arviota viitekehystä. Vastuullisen sijoittamisen salkun kokonaismäärä oli vuoden 2019 lopussa 150 miljoonaa euroa.



**Vastuullinen sijoittaminen on Kuntarahoituksessa itseisarvo. Sijoitusprosessissa huomioidaan ympäristöön, sosiaaliseen vastuullisuuteen ja hyvään hallintoon liittyviä tekijöitä.**

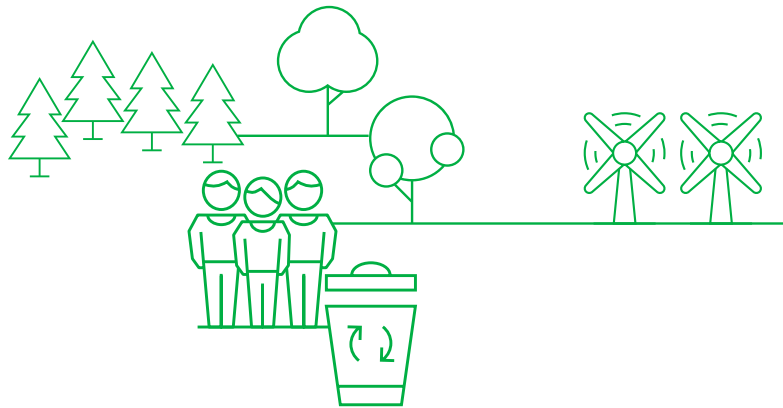
Kestävän kehityksen edelläkävijyys

### Kuntarahoituksen oman toiminnan ympäristövaikutukset

Kuntarahoitus tiedostaa yritys vastuunsa ympäristökysymyksiin liittyen ja siksi pyrkii panostamaan omassa toiminnassaan ympäristöstävällisiin ja resurssiviisaisiin valintoihin sekä lisäämään henkilöstön ympäristötietoisuutta.

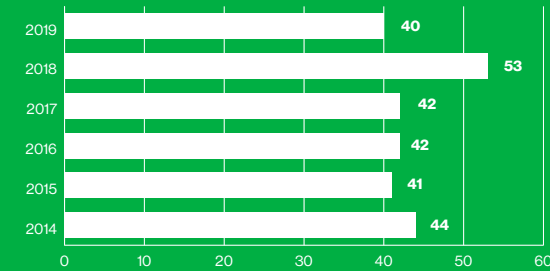
Kuntarahoituksella on WWF:n auditoima Green Office -sertifikaatti. Green Office -työpaikoilta edellytetään ympäristöasioiden huomioimista laaja-alaisesti toimitiloissa, päätöksenteossa ja toiminnassa. Green Office -työpaikat myös sitoutuvat jatkuvasti parantamaan toimintansa ympäristövastuullisuutta.

Kuntarahoitus raportoi vuosittain Green Officen järjestelmiin muun muassa yhtiön energiankulutuksen, paperin kulutuksen sekä jätteen määrän, joita Kuntarahoitus pyrkii vähentämään. Yhtiö panostaa myös henkilökunnan ympäristötietouden lisäämiseen. Kuntarahoitus kompensoi henkilökunnan matkustamisesta aiheutuneet lentopäästöt sekä järjestämiensä isojen asiakastilaisuuksien hiilidioksidipäästöt.



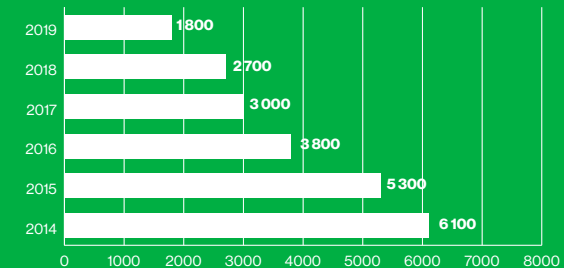
## Kuntarahoitus

### Kuntarahoituksen energiankulutus



tCO<sub>2</sub>e, lähde: WWF:n ilmastolaskuri

### Kuntarahoituksen toimistopaperin käyttö



arkkia/työntekijä, lähde: WWF:n ilmastolaskuri

Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen

## Pääteema 3: Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen

Henkilöstön hyvinvointi ja työtyytyväisyys ovat tärkeä menestystekijä toiminnalle ja Kuntarahoituksessa näihin panostetaan laaja-alaisesti. Kuntarahoituksen henkilökunta kokee tekevänsä merkittävää ja yhteiskunnallisesti tärkeää työtä.

Yhtiö kiinnittää erityistä huomiota henkilökunnan hyvinvointiin, työssä viihtymiseen ja tasapuolisten mahdollisuuksien tarjoamiseen. Yhtiö tarjoaa laajat terveydenhuollon palvelut, hyvät koulutautumismahdollisuudet, työmatkaedun, virike-etuja vapaa-ajan viettoon sekä järjestää yhteistä vapaa-ajan toimintaa.

Työhyvinvoinnin ja työssä viihtymisen kehittäminen on oleellinen tavoite yhtiölle, jotta osaava henkilöstö kokee siinä työskentelyn mielekkääksi. Vuoteen 2022 mennessä yhtiö tavoittelee henkilöstötyytyväisyyden arvosanaa ”erittäin hyvä”. Henkilöstön tyytyväisyyttä mitataan riippumattoman tutkimusyhtiön tekemän anonyymien tutkimusten avulla. Vuosittain laaditaan kehityssuunnitelma niistä osioista, joissa tulokset edellyttävät toimenpiteitä.

Tasa-arvon toteutumista Kuntarahoituksessa mitataan vuosittain vastaamalla anonyymisti henkilöstökyselyyn. Tasa-arvoa mitataan yhteensä neljän kysymyksen kautta, joissa kysytään tasa-arvoista kohtelua liittyen ikään, syntyperään, sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen.

### PÄÄTEEMA JA TAVOITTEET

#### Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet

Tavoite: Monimuotoisuuden ja tasavertaisuuden lisääminen

#### Mittarit

- Työntekijöiden sukupuolijakauma
- Esimiesten sukupuolijakauma
- Hallituksen sukupuolijakauma
- Työntekijöiden ikäjakauma
- Työntekijöiden tasavertainen kohtelu

#### Työntekijöiden hyvinvointi

Tavoite: Työhyvinvoinnin ja työviihtyvyyden edistäminen

- Omistautuneisuusaste
- Ammatillisen kehityksen tukeminen
- Työntekijöiden vaihtuvuus
- Sairaspoissaolojen määrä ja kehitys
- Kehityskeskustelu

#### TAVOITE 2022

Henkilöstö-  
tyytyväisyys  
”erittäin hyvä”



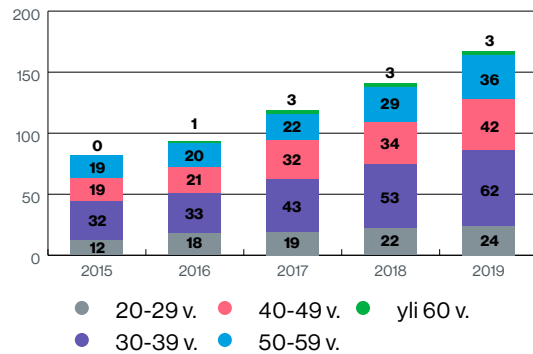
Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen

### Monimuotoisuus ja tasapuoliset mahdollisuudet

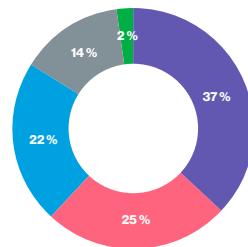
Monimuotoisuus ja työntekijöiden tasapuoliset mahdollisuudet ovat tärkeä osa Kuntarahoituksen henkilöstökulttuuria. Kuntarahoituksella sekä henkilöstön, esimiesten että hallituksen sukupuolijakauma on hyvin tasainen. Johtoryhmässä miehet ovat selvässä enemmistössä.

Myös henkilöstön ikäjakauma on tasainen. Tämä kertoo osittain siitä, että Kuntarahoituksella henkilöstöä kohdellaan tasavertaisesti, mikä näkyy myös yhtiön henkilöstökyselyssä. Yhtiölle on tärkeää, että työntekijät kokevat Kuntarahoituksen tasavertaisena työpaikkana.

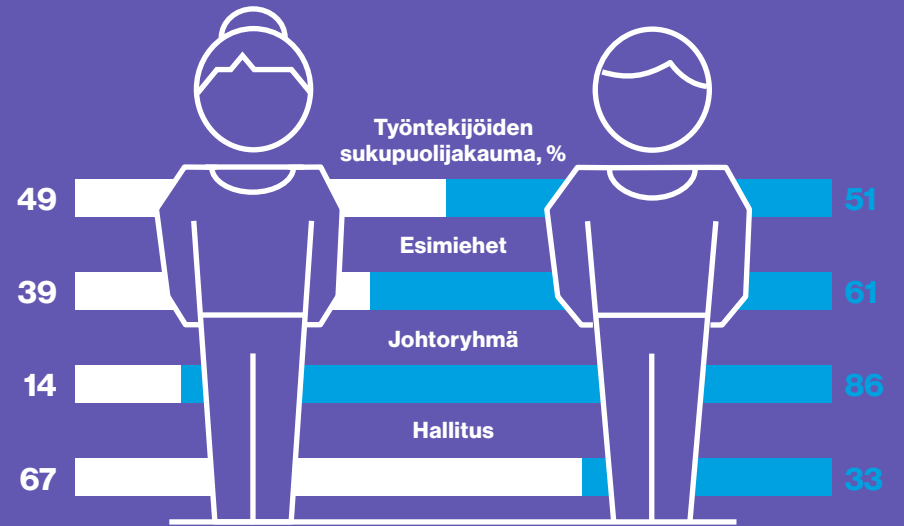
### Työntekijöiden ikäjakauma ja henkilöstömäärän kehitys



### Työntekijöiden ikäjakauma 2019



# 2019



Työntekijöiden tasavertainen kohtelu 0-4

# 3,7

Viiden tasa-arvoista kohtelua mittaavan kysymyksen keskiarvo asteikolla 1-4 (huono-hyvä)

Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen

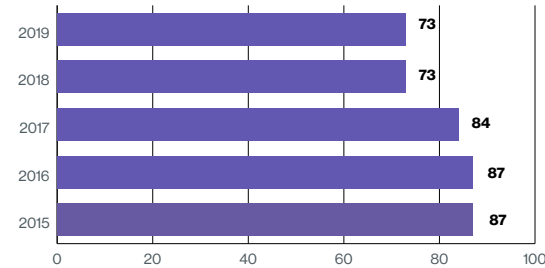
### Työntekijöiden hyvinvointi

Kuntarahoituksen menestymisen edellytyksenä on henkilöstön osaaminen ja työtyytyväisyys. Työtehtävät ovat monipuolisia ja vaativat vastuun ottamista ja jatkuvaa kehittymistä. Sen takia yhtiö tarjoaa paljon mahdollisuuksia kouluttautumiseen ja tukee työssä jaksamista ja työn ja vapaa-ajan tasapainoa.

Kuntarahoitus panostaa työhyvinvoinnin tukemiseen monin tavoin. Yhtiön tavoitteena on tukea henkilöstön hyvinvointia ja ennaltaehkäistä työssä-jaksamisen ongelmia. Tästä esimerkkinä on henkilöstön vapaa-ajan toiminta, jossa vuosittain järjestetään maksutonta liikuntaa, kulttuuriin ja muuhun vapaa-ajan viettoon liittyvää ohjelmaa. Lisäksi yhtiö tarjoaa työnantajana työntekijöille kattavia työsuhde-etuja.

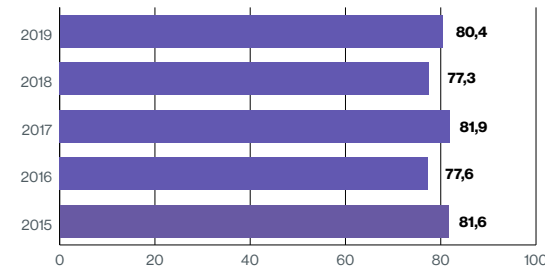
Yhtiön henkilömäärä on kasvanut nopeasti 2010-luvulla. Henkilömäärän kasvaessa myös lähtövaihtuvuus on kasvanut.

### Ammatillisen kehityksen tukeminen



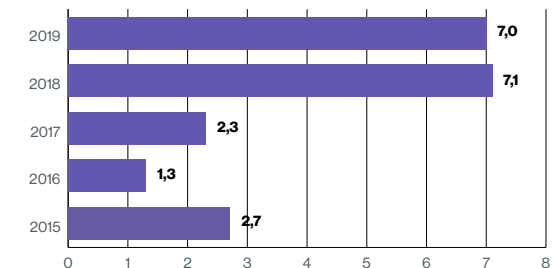
Positiiviset vastaukset kysymykseen "työnantajani tukee ammatillista kehittymistä" asteikolla 0–100%

### Omistautuneisuusaste



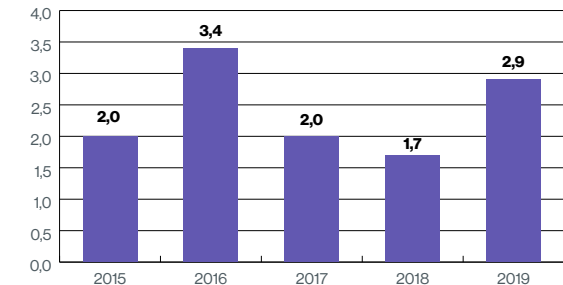
Asteikko 0–100 %

### Työntekijöiden vaihtuvuus



Vakituisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden lähtövaihtuvuus, prosenttia suhteessa edellisen vuoden 31.12. henkilömäärään

### Sairaspoissaolojen määrä



Poissaoloprosenttia / työaika

## Kuntarahoitus toimii nuorten syrjäytymistä vastaan Nuori Yrittäjyys ry:n kanssa

Yhteiskunnallisesti merkityksellinen yhteistyö tiivistyi entisestään Kuntarahoituksen 30-vuotisjuhlavuoden kunniaksi, kun Kuntarahoituksesta tuli Nuori Yrittäjyys ry:n pääyhteistyökumppani. Voittoa tavoittelematon Nuori Yrittäjyys ry (NY) tukee lapsille ja nuorille suunnattua yrittäjyyskasvatusta, jonka tavoitteena on auttaa nuoria tunnistamaan ja hyödyntämään omat kykynsä tekemällä oppien. Yhdistys on osa maailmanlaajuisia Junior Achievement -verkostoa.

Kuntarahoituksen tuki mahdollisti Vuosi yrittäjänä -portaaliin toteutetun oppimiskokonaisuuden, joka auttaa nuoria löytämään omat vahvuutensa sekä kiinnostuksen kohteensa. Portaalin sisällöt on suunnattu erityisesti peruskoulunsa päättävälle yhdeksäsluokkalaisille. Oppimateriaalin lisäksi yhteistyöhön kuuluu Kuntarahoituksen oma palkintokategoria NY:n Uskalla Yrittää -yrittäjyyskilpailussa keväällä 2020.

Lukuvuonna 2018–2019 35 % Suomen kouluista ja oppilaitoksista käytti Nuori Yrittäjyys -ohjelmia. Ne tavoittavat nuoria Hangosta Ivaloon. Kouluissa osana opetusta toteutettavat ohjelmat tukevat nuorten yrittäjyysasennetta, työelämä-taitoja ja taloudenhallintaa.

Yhteistyö avaa NY:lle uudenlaisen väylän tuoda toimintaansa esiin eri puolilla Suomea verkostojen ja asiantuntemuksen avulla. Nuorten talousosaamisen tukeminen on keskeinen osa Kuntarahoituksen yhteiskuntavastuutyötä.



Vastuullinen hallintotapa

## Pääteema 4: Vastuullinen hallintotapa

Sitoutuminen vastuulliseen hallintotapaan korostuu Kuntarahoituksen keskeisissä arvoissa ja strategiassa, ja sitä toteutetaan kaikessa toiminnassa.

Yritysvastuuseen kuuluu sosiaalisen ja ympäristövastuun lisäksi myös vastuullinen hallintotapa. Kuntarahoitus-konsernin ja sen henkilökunnan toimintaa ohjaa vastuullisuuspolitiikka.

Vastuullinen hallintotapa käsittää myös yhtiön henkilöstöpolitiikan. Työsuhteen ehtoissa Kuntarahoitus noudattaa Suomen lakia ja rahoitusalan työehtosopimusta (TES). Keskeisimmät työsuhteen koskevat Suomen lait ovat työturvallisuuslaki, työehtosopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, yhteistoimintalaki, työterveyshuoltolaki, tapaturmavakuutuslaki, laki yksityisyyden suojasta työelämässä, työeläkelaki sekä laki nuorista työntekijöistä.

### PÄÄTEEMA JA TAVOITTEET

#### Liiketoimintaperiaatteet ja vastuullisuuspolitiikka

Tavoite: Vastuullisten toimintatapojen kehittäminen ja henkilöstön sitoutuminen vastuullisuuspolitiikkaan

### MITTARIT

- Vastuullisuuspolitiikka
- Henkilökunnan koulutus
- Sääntelyrikkomukset
- Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa

#### TAVOITE VUOSITTAIN

Henkilökunnan  
vastuullisuuspolitiikan  
suoritusprosentti  
100 %

### **Vastuullisuuspolitiikka**

Kuntarahoitus-konsernin toimintaa ohjaa vastuullisuuspolitiikka. Sen avulla pyritään varmistamaan vastuullisuuden toteutuminen kaikessa toiminnassa ja vähentämään Kuntarahoitukseen, sen työntekijöihin ja maineeseen kohdistuvia riskejä, joilla voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia yhtiön toimintaan ja kannattavuuteen.

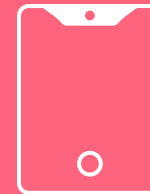
Vastuullisuuspolitiikka sisältää yleisiä työskentelyyn liittyviä linjauksia ja kattaa erityisesti riskialttiita aihealueita kuten korruptionvastaisuus ja tietoturva.

Kuntarahoituksen verkkosivuilla on whistleblowing-kanava, jonka kautta epäilyt väärinkäytöksistä voi raportoida, tarvittaessa nimettömänä.

### **Vastuullisen hallintotavan koulutukset henkilökunnalle**

Kuntarahoituksen jokainen uusi työntekijä perehdytetään yhtiön vastuullisuuspolitiikkaan ja hänen tulee osoittaa ymmärtäneensä sen sisällön suorittamalla verkkopohjaisen testin. Koko henkilöstön on lisäksi suoritettava vuosittain vastuullisuusaiheisiin liittyvä verkkotesti.

Jokainen uusi työntekijä osallistuu työsuhteensa alkuvaiheessa myös monipäiväiseen perehdytykseen, joka kattaa yhtiön koko toiminnan, muun muassa compliance-toiminnan sekä vastuullisuuspolitiikan.



**Koko henkilöstön on suoritettava vuosittain vastuullisuusaiheisiin liittyvä verkkotesti.**

### Ei sääntelyrikkomuksia

Kuntarahoituksen historian aikana ei ole ilmennyt olennaisia sääntelyrikkkeitä, joista olisi seurannut viranomaisankitoita.

Compliance-toiminta valvoo yhtiön toiminnan sääntelyn mukaisuutta vuosittaisen valvontasuunnitelman pohjalta, ja olennainen sääntelyn vastainen toiminta raportoidaan kuukausittain osana yhtiön koko riskiasemaa koskevaa raportointia toimivalle johdolle ja hallitukselle. Raportointikäytäntö on ollut nykyisessä muodossa osa Kuntarahoituksen riskinottohalukkuuden viitekehitystä vuodesta 2016.

### Sitoumukset ja jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa

Toimintaympäristön tunteminen, markkinaosaaminen sekä ymmärrys asiakkaiden ja sidosryhmien odotusten ja sääntelyn kehityksestä ovat Kuntarahoitukselle keskeisiä osaamisia. Kuntarahoituksen jäsenyydet järjestöissä liittyvät ennen kaikkea osaamisen ja tiedonvaihdon kehittämiseen ja varmistamiseen.

Kuntarahoitus on sitoutunut vauhdittamaan kestävien ja ympäristöystävällisten investointien yleistymistä Sitoumus 2050 -yhteiskuntasitoumuksen kautta. Sitoumus 2050 on valtioneuvoston kanslian koordinoima hanke, joka toteuttaa kestävä kehityksen kansallisia tavoitteita.

Jäsenyydet järjestöissä, verkostoissa ja edunvalvontaorganisaatioissa:

- Climate Bonds Initiative
- European Association of Public Banks
- FIBS Pro kestävä liiketoiminnan yritysverkosto
- Finsif – Suomen vastuullisen sijoittamisen foorumi
- Hinku-verkosto ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöille
- International Swaps and Derivatives Association ISDA
- International Capital Market Association ICMA
- Nordic Capital Markets Forum

## Kuntarahoitus



## Sitoumus 2050:



Kuntarahoitus edistää hiilineutraalin yhteiskunnan syntymistä ja ympäristön kannalta kestävien investointien yleistymistä koko Suomessa. Kuntarahoitus ohjaa asiakkaitaan ympäristöystävällisiin valintoihin tarjoamalla niihin rahoitusta muita kohteita edullisemmin. Vauhditamme kestävien hankkeiden syntymistä jakamalla tietoa, arvioimalla hankkeiden ympäristövaikutuksia ja tarjoamalla näkyvyyttä.



PÄÄTEEMA	SDG	TAVOITTEET	SUORIUTUMINEN JA MUUTOSSUUNTA
Vastuulliset tuotteet ja palvelut	11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTIÖSÖT	<b>TAVOITE 2022: Asiakastyytyväisyys ”erittäin hyvä”</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Kuntarahoituksen positiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten lisääminen</li> <li>Asiakastarpeeseen vastaavien uusien tuotteiden ja palveluiden lanseeraus ja asiakkaiden tasapainoisen talouden turvaaminen</li> <li>Rahoituksen saatavuuden turvaaminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>TAVOITE 2022: Asiakastyytyväisyys</li> <li>Yleishyödyllisen asuntotuotannon rahoitus</li> <li>Asuntorahoituksen jakauma</li> <li>Erytysryhmien asuntorahoituksen jakauma</li> <li>Yhteistyö yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa</li> <li>Digitaalisten palveluiden henkilökäyttäjien lukumäärä</li> </ul>
Kestävän kehityksen edelläkävijyys	13 ILMASTOTEKOJA	<b>TAVOITE 2022: Vihreä rahoituksen osuus 10% rahoitusportfoliosta</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Vastuullisten sijoittajien ja sijoitusten (SRI) määrän kasvattaminen</li> <li>Oman toiminnan ympäristövaikutusten jatkuva pienentäminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>TAVOITE 2022: Vihreän rahoituksen osuus rahoitusportfoliosta</li> <li>Vihreän rahoituksen portfolio</li> <li>Rahoitettujen vihreiden hankkeiden lukumäärä</li> <li>Vihreän rahoituksen hankkeiden hiilidioksidipäästöjen vähennys</li> <li>Vihreän rahoituksen hankkeiden energiasäästö</li> <li>Green bond liikkeeseenlaskettu</li> <li>Vastuullisten (SRI) sijoitusten kokonaissumma</li> <li>Sijoitussalkun ESG-score vs. benchmark</li> <li>Kuntarahoituksen energiankulutus</li> <li>Kuntarahoituksen toimistopaperin käyttö</li> </ul>
Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen	8 IHMISSARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA	<b>TAVOITE 2022: Henkilöstötyytyväisyys ”erittäin hyvä”</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Monimuotoisuuden ja tasavertaisuuden lisääminen</li> <li>Työhyvinvoinnin ja työviihtyvyyden edistäminen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>TAVOITE 2022: Henkilöstötyytyväisyys</li> <li>Työntekijöiden sukupuolijakauma</li> <li>Esimiesten sukupuolijakauma</li> <li>Hallituksen sukupuolijakauma</li> <li>Työntekijöiden tasavertainen kohtelu</li> <li>Omistautuneisuusaste</li> <li>Ammatillisen kehityksen tukeminen</li> <li>Työntekijöiden vaihtuvuus</li> <li>Sairaspoissaolojen määrä ja kehitys</li> </ul>
Vastuullinen hallintotapa	17 YHTEISTYÖ JA KOMPANIUUS	<b>TAVOITE VUOSITTAIN: Henkilökunnan vastuullisuuspolitiikan suoritusprosentti 100%</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>Vastuullisten toimintatapojen kehittäminen ja henkilöstön sitoutuminen vastuullisuuspolitiikkaan</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>TAVOITE VUOSITTAIN: Henkilökunnan suoritus% vastuullisuuspolitiikkaan</li> <li>Henkilökunnan koulutus</li> <li>Ei viranomaissanktioihin johtavia sääntelyrikkelyitä</li> <li>Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa</li> </ul>



Positiivinen suoriutuminen/  
Suoriutuminen linjassa tavoitteen kanssa



Neutraali suoriutuminen/  
Vähäinen muutos



Negatiivinen suoriutuminen/  
Tavoite ei toteutunut

# Vastuullisuusraportoinnin periaatteet

## Raportoinnin viitekehys

Vastuullisuusraportoinnin viitekehys on luotu konsultointiyritys Deloitte ja Kuntarahoituksen yhteistyönä syksyllä 2017. Vuoden 2016 voimaan tullut EU-direktiivi ei-taloudellisen tiedon raportointivaatimuksista koskee yrityksiä, jotka ovat yleisen edun kannalta suuri yhteisö ja työntekijämäärä tilikauden aikana on keskimäärin yli 500 henkilöä. Koska Kuntarahoituksen työntekijämäärä ei ylitä 500:n rajaa, ei Kuntarahoitus ole kirjanpitolain mukaan velvollinen raportoimaan ei-taloudellisista tiedoista. Toiminnan yhteiskunnallisesta merkittävydestä johtuen Kuntarahoitus on kuitenkin päättänyt raportoida toimintansa vastuullisuudesta vuosittain, vaikka laki ei sitä suoraan velvoita. GRI-standardia noudatetaan raportoinnissa soveltuvin osin.

## Raportin laajuus ja keskeiset käsiteltävät asiat

Raportin laajuudessa on kiinnitetty erityistä huomiota Kuntarahoituksen pitkän aikavälin vaikutuksiin yhteiskunnassa, koska Kuntarahoituksen vastuullisuus korostuu epäsuorasti myönnetyn rahoituksen kautta. Lisäksi huomiota on kiinnitetty oman toiminnan ja rahoituksen ympäristövaikutuksiin, koska Kuntarahoitus on sitoutunut edistämään asiakkaidensa ja oman toimintansa pitkän aikavälin tavoitteita ilmastonmuutoksen hillinnässä.

Raportoinnin mittarit perustuvat Kuntarahoituksen hallituksen hyväksymiin vastuullisuuden pääteemoihin. Kuntarahoitus pidättää oikeuden lisätä, poistaa tai muuttaa jo olemassa olevia mittareita ja tavoitteita. Muutosten on kuitenkin oltava linjassa yhtiön vastuullisuusstrategiassa määriteltyjen pääteemojen kanssa.

Raportoituihin mittareihin on tehty pieniä muutoksia olennaisuutta silmällä pitäen. Vuoden 2019 raportissa luovuttiin mittareista, jotka käsittelivät Kuntarahoituksen osuutta kuntien lainakanasta, asiakasorganisaatioiden lukumäärää ja vihreiden bondien institutionaalisten sijoittajien määrää, koska näiden tietojen ei katsottu olennaisesti kuvaavan yhtiön vastuullisuutta. Joidenkin mittarien kohdalla lähtödata tai raportointitapa on muuttunut, minkä vuoksi mittarille ei saada historiallista dataa tai mittarin esitystapa on muutettu.

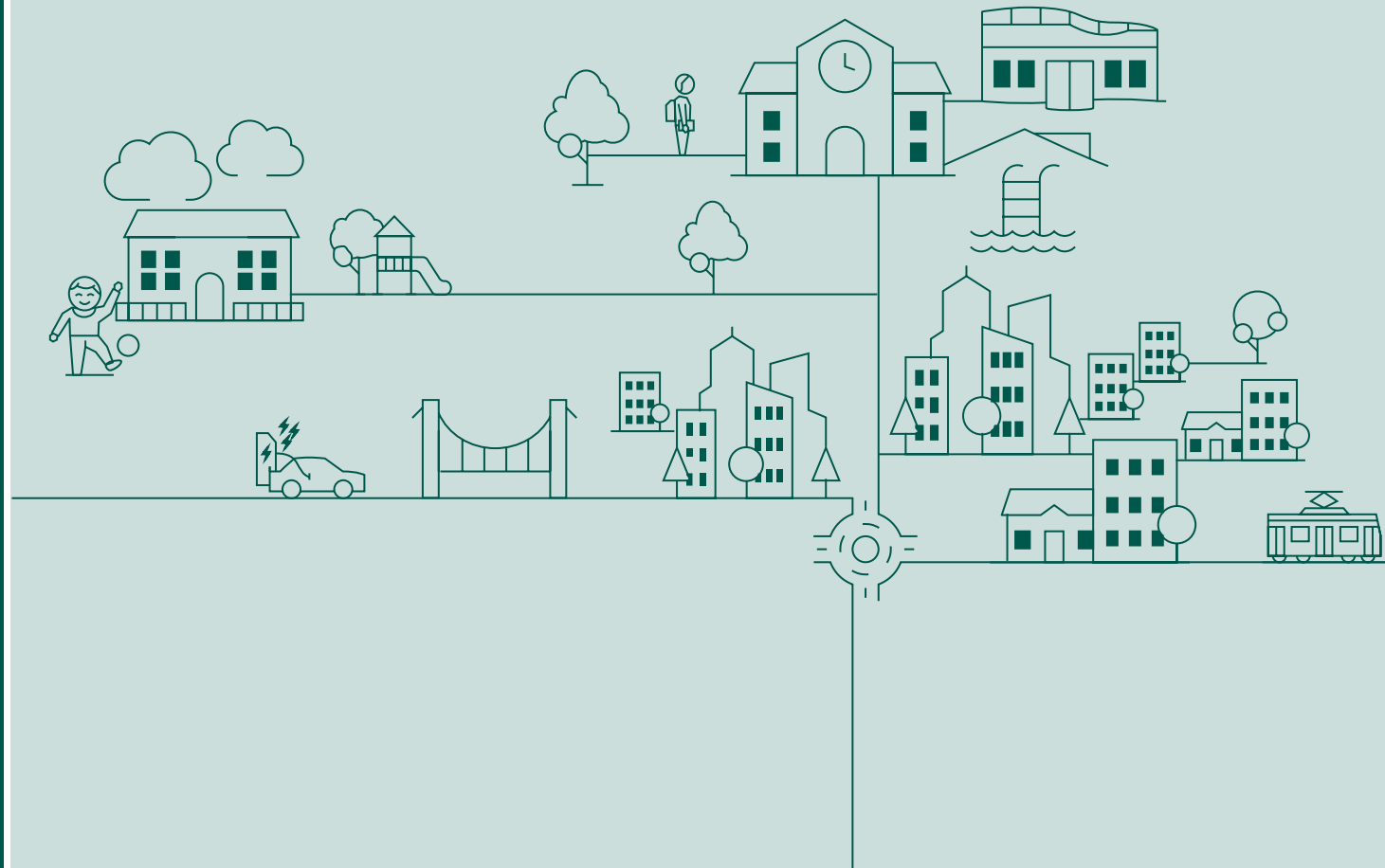
## Tietojen hankinta

Raportoinnissa käytetyt tiedot ja luvut ovat peräisin Kuntarahoituksen sisäisistä järjestelmistä, Kuntarahoituksen tuottamasta asiakaskokemuskyselystä, ulkoiselta henkilöstötutkimusten tuottajalta, ulkoiselta ESG-analysejä tuottavalta taholta, WWF Ilmastolaskurista, konsultointiyrityksen Deloitte toteuttamista laskelmista sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton julkisista tietokannoista. Tiedot eivät ole ulkopuolisen toimijan varmentamia.



# Toimintakertomus ja tilinpäätös

Kuntarahoitus



# Yhteenveto Kuntarahoitus-konsernin vuodesta 2019

- **Konsernin liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia** oli 186 miljoonaa euroa (190 miljoonaa euroa) ja se laski edellisestä vuodesta 2,1 %. **Konsernin korkokate** parani hieman ollen 240 miljoonaa euroa (236 miljoonaa euroa). **Kulut** kasvoivat ennakoidusti ja ne olivat 60 miljoonaa euroa (49 miljoonaa euroa, +22,8 %).
- **Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset** heikensivät tilikauden liikevoittoa 54 miljoonaa euroa, kun niillä vuotta aiemmin ei ollut vaikutusta tulokseen (0 miljoonaa euroa). Arvostukset huomioiden konsernin liikevoitto oli 131 miljoonaa euroa (190 miljoonaa euroa).
- **Konsernin vakavaraisuus** vahvistui edelleen ja CET1-vakavaraisuus oli 83,1 % (66,3 %). Tier 1- ja kokonaisvakavaraisuus olivat vuoden 2019 lopussa 107,9 % (88,0 %).
- **Vähimmäisomavaraisuusaste** (leverage ratio) oli joulukuun lopussa 4,0 % (4,1 %).
- **Pitkäaikainen asiakasrahoitus** kasvoi 8,0 % (6,1 %) ja oli vuoden lopussa 24 798 miljoonaa euroa (22 968 miljoonaa euroa). Uusia lainoja nostettiin vuoden aikana 3 175 miljoonaa euroa (2 953 miljoonaa euroa). Koko rahoitusportfoliossa ympäristöinvestointien rahoitukseen tarkoitettua vihreää rahoitusta on 1 263 miljoonaa euroa (1 081 miljoonaa euroa).
- **Pitkäaikainen uusi varainhankinta** oli tammi–joulukuussa 7 385 miljoonaa euroa (7 436 miljoonaa euroa). Varainhankinnan kokonaismäärä oli vuoden lopussa 33 929 miljoonaa euroa (30 856 miljoonaa euroa). Vuoden lopussa liikkeeseen laskettujen vihreiden joukkovelkakirjalainojen määrä oli 1 478 miljoonaa euroa (978 miljoonaa euroa).
- **Likvidit varat** kasvoivat vuoden loppuun mennessä ja olivat 9 882 miljoonaa euroa (8 722 miljoonaa euroa). Maksuvalmiusvaatimus (Liquidity Coverage Ratio, LCR) oli joulukuun lopussa 430,2 % (176,7 %).
- **Oman pääoman tuotto-%** (ROE) laski realisoitumattomien käyvän arvon muutosten seurauksena ja oli 6,8 % (10,8 %).
- Hallitus esittää kevään 2020 varsinaiselle yhtiökokoukselle, että **osinkoa** jaetaan 0,16 euroa osakkeelta, yhteensä 6 250 207,68 euroa. Vuonna 2019 osinkoa jaettiin 6 250 207,68 euroa.
- **Näkymät vuodelle 2020:** Kuntarahoitus odottaa liikevoiton ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia olevan samantasoinen kuin vuonna 2019. IFRS 9 -tilinpäätösstandardin käyttöönotto on lisännyt merkittävästi tulokseen kirjattavia realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, mikä lisää liikevoiton volatiliteettia. Näkymistä on kerrottu tarkemmin luvussa "Näkymät vuodelle 2020".

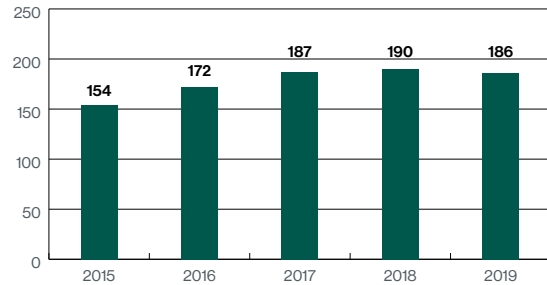
**Avainluvut (konserni)**

	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>
Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia (milj. euroa)*	186	190
Liikevoitto (milj. euroa)*	131	190
Korkokate (milj. euroa)*	240	236
Uusi luotonanto (milj. euroa)*	3 175	2 953
Pitkäaikainen asiakasrahoitus (milj. euroa)*	24 798	22 968
Pitkäaikainen uusi varainhankinta (milj. euroa)*	7 385	7 436
Taseen loppusumma (milj. euroa)	38 934	35 677
Ydinpääoma (CET1) (milj. euroa)	1 162	1 065
Ensisijainen pääoma Tier 1 (milj. euroa)	1 510	1 413
Omat varat yhteensä (milj. euroa)	1 510	1 413
CET1-vakavaraisuus, %	83,1	66,3
Tier 1 -vakavaraisuus, %	107,9	88,0
Kokonaisvakavaraisuus, %	107,9	88,0
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	4,0	4,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %*	6,8	10,8
Kulu-tuotto-suhde*	0,3	0,2
Henkilöstö	167	151

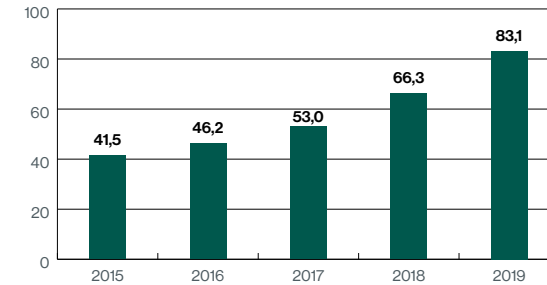
\*Vaihtoehtoinen tunnusluku. Tarkemmat tiedot vaihtoehtoista tunnusluvusta löytyvät sivuilta 85–89.

Kaikkien tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivuilla 85–90. Tässä toimintakertomuksessa esitetyt luvut ovat Kuntarahoitus-konsernin lukuja ellei toisin ole mainittu.

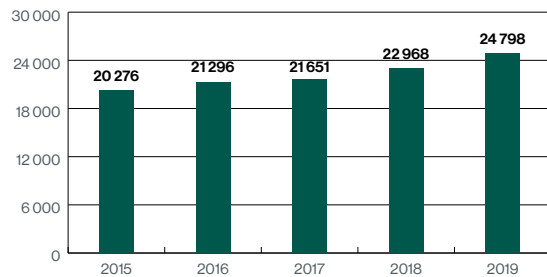
**Liikevoitto ilman arvostuksia 2015–2019, milj. euroa**



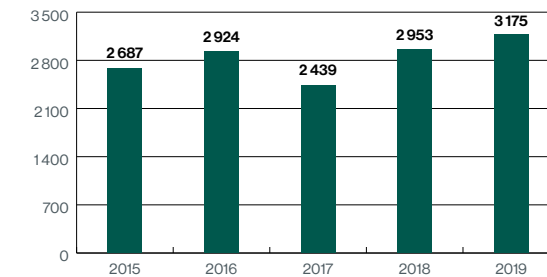
**CET1-vakavaraisuus 2015–2019, %**



**Pitkäaikainen asiakasrahoitus 2015–2019, milj. euroa**

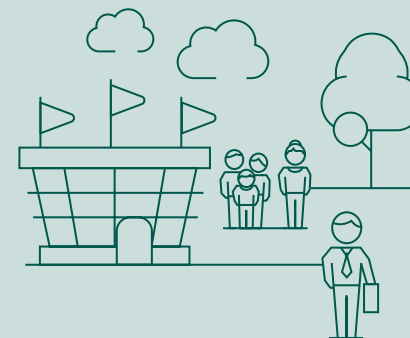


**Uusi luotonanto 2015–2019, milj. euroa**



# Kuntarahoitus-konsernin toimintakertomus 1.1.–31.12.2019

- 57 Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2019
- 85 Liite 1. Tunnusluvut
- 91 Liite 2. Konsernin vakavaraisuusasema
- 98 Liite 3. Emo-yhtiön vakavaraisuusasema



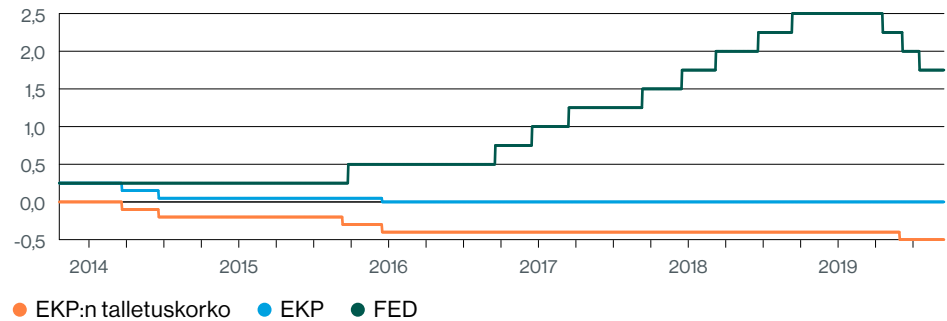
# Toimintaympäristö vuonna 2019

Vuonna 2019 maailmantalouden kasvu jatkoi hidastumistaan. Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota alkoi supistaa maailmankaupan volyyymiä, mikä painoi useilla talousalueilla teolliset toimialat taantumaan. Kauppasodan luoma poliittinen jännite heijastui laajasti talousluottamukseen ja yritysten investointihalukkuuteen. Euroopassa epävarmuutta lisäsi kasvava riski Britannian sopimuksettomasta EU-erosta.

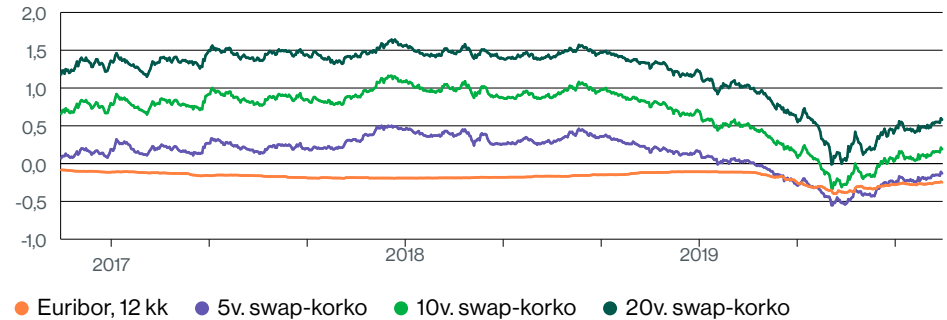
Maailmantalouden suhdannenäkymien oleellisen heikentymisen vuoksi keskuspankit tekivät vuoden 2019 aikana nopean suunnanmuutoksen rahapolitiikoissaan. Vielä vuoden alussa Yhdysvaltain keskuspankki Fedin ennakoitiin jatkavan koronnostoja 2019 aikana, mutta lopulta se päätyi laskemaan ohjaukorkoiaan kaikkiaan kolme kertaa. Myös Euroopan keskuspankki EKP lisäsi loppuvuonna talouden elvytystä. EKP laski talletuskorkonsa 10 korkopisteellä -0,50 prosenttiin ja ilmoitti pitävänsä korot nykyisellä tai alemmalla tasolla kunnes inflaatiotavoite on saavutettu. EKP myös aloitti arvopaperiostot uudelleen, höllensi pankeille suunnatun TLTRO-lainaohjelman ehtoja sekä otti keskuspankkitaletuksille käyttöön pankkeja helpottavan tiering-järjestelmän.

Kauppasodan, Brexitin ja suhdannehuolien luoma epävarmuus oli huipussaan elo–syyskuussa, jolloin myös markkinakorot laskivat historiallisen matalille tasoille: 6 kuukauden euribor-korko kävi alimmillaan -0,45 prosentissa, Saksan 10 vuoden lainakorko -0,75 prosentissa ja euroalueen 10 vuoden koronvaihtosopimuksen korko -0,33 prosentissa.

## Keskuspankkien ohjaukorkot



## Euroalueen pitkät koronvaihtosopimuskorot ja euribor (12 kk)

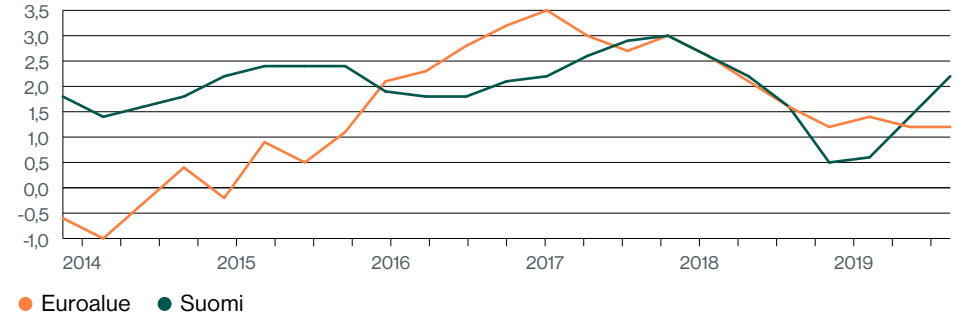


Loppuvuotta kohden maailmantalouden suhdannenäkymä alkoi vähitellen vakautua. Myös kauppasodassa siirryttiin liennyttävään vaiheeseen ja Britannian sopimukseton EU-ero kyettiin välttämään. Vuoden viimeisen neljänneksen positiivinen kehitys politiikan ja makrotalouden rintamalla tukivat luottamusta sekä rahoitusmarkkinoilla että reaali-taloudessa. Osakekurssit toipuivat ja korot kääntyivät loivaan nousuun. Korkotaso oli kuitenkin vielä vuoden lopussa selvästi vuodentakaista tilannetta matalampi.

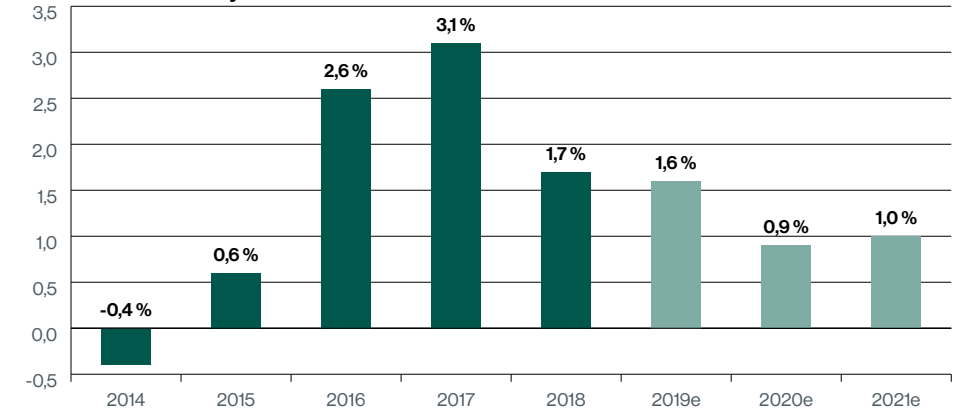
Suomen talouskehitys oli vuonna 2019 ennako-odotuksia myönteisempää. Kasvu ei tyrehtynyt Euroopan talusvetureiden perässä vaan jopa kiihtyi, varsinkin vuoden keskivaiheilla. Hyvä työllisyystilanne ja syksyn runsaat veronpalautukset tukivat yksityistä kulutusta. Myös asuntomarkkinoilla kauppa kävi vilkkaana ja ulkomaankaupassa erityisesti palveluvienti kasvoi mukavasti.

Kuntatalous kehittyi vuonna 2019 Suomen yleistä taloustilannetta heikommin. Osittain tähän vaikutti verokortti- ja verorekisteriuudistuksista johtuva odottamaton, mutta väliaikainen verokertymän vaje, jonka vaikutus kuntatalouteen aikaa myöten tasoittuu. Samaan aikaan kuitenkin myös kuntien toimintamenot ovat kasvaneet, samoin investointitarpeet.

### BKT:n vuosimuutos



### Suomen BKT-kasvu ja Kuntarahoituksen ennuste 2019–2021



## Konsernin tulosta koskevat tiedot

Konsernin tulos Miljoonaa euroa	1-12/2019	1-12/2018	Muutos, %
Korkokate	240	236	1,7
Muut tuotot	6	2	205,0
<b>Tuotot yhteensä</b>	<b>246</b>	<b>238</b>	<b>3,3</b>
Palkkiokulut	-4	-4	1,3
Henkilöstökulut	-18	-15	15,3
Muut hallintokulut	-15	-12	22,6
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-6	-2	165,0
Liiketoiminnan muut kulut	-18	-15	14,7
<b>Kulut yhteensä</b>	<b>-60</b>	<b>-49</b>	<b>22,8</b>
Rahoitusvarojen arvonalentumis- ja luottotappiot	0	1	-95,1
<b>Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia</b>	<b>186</b>	<b>190</b>	<b>-2,1</b>
Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset	-54	0	14 320,8
<b>Liikevoitto</b>	<b>131</b>	<b>190</b>	<b>-30,9</b>
<b>Tilikauden tulos</b>	<b>105</b>	<b>152</b>	<b>-30,9</b>

*Yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovusta johtuen pyöristyksestä.*

### Konsernin liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia

Konsernin perusliiketoiminta jatkui vahvana vuoden 2019 aikana. Kuntarahoitus-konsernin liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia laski hieman eli 2,1 % edellisvuodesta ja oli 186 miljoonaa euroa (190 miljoonaa euroa). Tuotot kasvoivat edellisvuodesta 3,3 %. Tulosta pienensivät ennakoitun mukaisesti kasvaneet kulut.

Korkokate parani 1,7 % edellisvuodesta ollen 240 miljoonaa euroa (236 miljoonaa euroa). Korkokatteen kasvu johtuu onnistuneesta varainhankinnasta, asiakasrahoituksen kasvusta sekä suotuisasta korkoympäristöstä. Konsernin korkokatteessa ei ole huomioitu tulosvaikutteisesti AT1-pääomallainan 16,2 miljoonan euron korkokuluja, sillä konsernissa pääomallainaa käsitellään oman pääoman ehtoisena instrumenttina. Pääomallainan korkokulut käsitellään osingonjaon tavoin voittovarojen vähennyksenä omassa pääomassa vuosittain koronmaksun toteutuessa.



Muut tuotot kolminkertaistuivat edellisestä vuodesta 6 miljoonaan euroon (2 miljoonaa euroa). Muut tuotot sisältävät palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan realisoituneet nettotuotot, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot. Merkittävin erä konsernin muissa tuotoissa on tytäryhtiö Inspiran liikevaihto.

Konsernin kulut kasvoivat 22,8 % edellisvuoteen nähden ja olivat vuoden lopussa 60 miljoonaa euroa (49 miljoonaa euroa).

Palkkiokulut olivat 4 miljoonaa euroa (4 miljoonaa euroa) ja ne koostuvat pääasiassa maksetuista takauspalkkioista, säilytyspalkkioista sekä varainhankintaohjelmien ylläpitokuluista.

Hallintokulut kasvoivat 18,5 % ollen 32 miljoonaa euroa (27 miljoonaa euroa). Tästä henkilöstökuluja oli 18 miljoonaa euroa (15 miljoonaa euroa) ja muita hallintokuluja 15 miljoonaa euroa (12 miljoonaa euroa). Hallintokuluja on kasvattanut henkilöstön määrän kasvu konsernin emoyhtiössä. Keskimääräinen henkilöstömäärä oli emoyhtiössä tilikaudella 151 henkilöä, kun edellisvuonna se oli 135 henkilöä. Henkilöstön määrää on kasvattanut pankkisääntelystä johtuva jatkuva tarve kehittää yhtiön riskienhallintaa, hallintoa ja prosesseja sekä merkittävät kehittämisinvestoinnit. Muiden hallintokulujen kasvuun on vaikuttanut se, että yhtiö on panostanut tietojärjestelmien toimintavarmuuden sekä asiakaspalvelun ja palvelutarjonnan

kehittämiseen. Vuoden aikana Kuntarahoitus solmi ulkoistamissopimukset liittyen tietojärjestelmien loppukäyttäjä- ja infrapalveluihin sekä liiketoimintajärjestelmien operointiin toimintavarmuuden varmistamiseksi sekä palveluiden ajallisen saatavuuden parantamiseksi. Hanke ulkoistamisen käytännön toteuttamiseksi on käynnissä ja sen arvioidaan päättyvän vuoden 2020 aikana.

Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat vuoden 2019 lopussa 6 miljoonaa euroa (2 miljoonaa euroa). Poistojen kasvu johtuu pääosin viime vuosien voimakkaasta panostuksesta järjestelmäkehitykseen. Kuntarahoitus päivitti myös poistoperiaatteitaan tilikauden aikana, minkä seurauksena poistoihin ja eräisiin muihin kulueriin kirjattiin 2,5 miljoonaan euron lisäkuluerä.

Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 14,7 % edellisvuodesta 18 miljoonaan euroon (15 miljoonaa euroa). Liiketoiminnan muiden kulujen kasvu johtuu pääosin järjestelmien ja prosessien kehittämiseen liittyvistä kuluista. Viranomaismaksut laskivat 0,3 miljoonaa euroa (-4,7 %) edellisvuoteen verrattuna ja olivat 7 miljoonaa euroa (7 miljoonaa euroa).

IFRS 9 -standardin mukaisesti laskettujen odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrä laski vuoden aikana ja tulokseen kirjattu määrä oli 0 miljoonaa euroa (1 miljoonaa euroa).

### **Konsernin kokonaistulos ja realisoitumattomat käyvän arvon muutokset**

Konsernin liikevoitto vuonna 2019 huomioiden realisoitumattomat käyvän arvon muutokset oli 131 miljoonaa euroa (190 miljoonaa euroa). Tilikauden aikana realisoitumattomat käyvän arvon muutokset heikensivät Kuntarahoituksen liikevoittoa 54 miljoonaa, kun niillä vuotta aiemmin ei ollut vaikutusta tulokseen (0 miljoonaa euroa). Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset selittävät konsernin 59 miljoonan euron liikevoiton heikentymisestä 54 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 suojauslaskennan nettotulos oli -19 miljoonaa euroa (28 miljoonaa euroa) ja realisoitumattomat arvopaperikaupan nettotuotot olivat -35 miljoonaa euroa (-27 miljoonaa euroa). Konsernin tilikauden tulos oli 105 miljoonaa euroa (152 miljoonaa euroa).

Konsernin muihin laajan tuloksen eriin kirjattiin realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia 28 miljoonaa euroa (72 miljoonaa euroa). Tilikauden aikana merkittävin muihin laajan tuloksen eriin vaikuttanut erä oli suojauskustannuksen arvonmuutos (*Cost-of-Hedging*) 17 miljoonaa euroa (28 miljoonaa euroa). Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen laskennallisen oman luottoriskin muutoksesta aiheutuva käyvän arvon muutos oli 10 miljoonaa euroa (49 miljoonaa euroa).

Kokonaisuudessaan realisoitumattomat käyvän arvon muutokset supistivat tilikaudella konsernin omaa pääomaa verovaikutukset huomioon ottaen 21 miljoonaa euroa (+57 miljoonaa euroa). Vakavaraisuuslaskennan mukaista ydin-pääomaa (CET1) realisoitumattomat käyvän arvon muutokset supistivat verovaikutukset huomioon ottaen 28 miljoonaa euroa (+19 miljoonaa euroa).

Vuoden 2018 alussa käyttöön otettu IFRS 9 -standardi ja siihen liittyneet laadinta- ja arvostusperiaatteiden muutokset ovat lisänneet merkittävästi realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, sillä rahoitusinstrumentteja arvostetaan aikaisempaa enemmän käypään arvoon. Arvonmuutokset heijastavat raportointiajankohdan markkinaolosuhteiden sen hetkisiä vaikutuksia rahoitusinstrumenttien arvostustasoihin. Realisoitumattomat arvonmuutokset voivat vaihdella merkittävästi raportointikausittain aiheuttaen aikaisempaa enemmän volatiliiteettia tulokseen, omaan pääomaan sekä vakavaraisuuslaskennan omiin varoihin.

Riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti Kuntarahoitus suojaa taloudellisessa mielessä korko-, valuuttakurssi- ja muut markkina- ja hintariskit johdannaisilla. Sopimusten mukaiset kassavirrat on suojattu, mutta johtuen yleisesti käytössä olevista arvostusmenetelmistä, käyvän arvon muutokset eroavat rahoitusinstrumentin ja sitä suojaavan johdannaisen välillä. Korkokäyrien muodon ja luottoriskilisten muutokset eri valuutoissa vaikuttavat arvostuksiin, minkä seurauksena suojattujen varojen ja velkojen sekä suojaavien instrumenttien käyvät arvot käyttäytyvät eri tavoin. Arvostuserot eivät käytännössä realisoidu kassaperusteisesti, koska Kuntarahoitus pitää laina- ja varainhankintasopimukset sekä niihin liittyvät suojaavat johdannaisinstrumentit lähtökohtaisesti eräpäivään asti. Vuoden aikana realisoitumattomiin käyvän arvon muutoksiin ovat vaikuttaneet etenkin yhtiön keskeisillä varainhankintamarkkinoilla tapahtuneet korko-odotusten muutokset.

Konsernin efektiivinen veroaste oli tilikaudella 20,0 % (20,0 %). Vuoden 2019 konsernituloslaskelmassa verot olivat 26 miljoonaa euroa (38 miljoonaa euroa). Konsernin oman pääoman tuotto-% (ROE) oli koko tilikaudelta 6,8 % (10,8 %). Ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia ROE oli 9,6 % (10,7 %).

### Emoyhtiön tulos

Kuntarahoituksen korkokate oli vuoden 2019 lopussa 224 miljoonaa euroa (220 miljoonaa euroa) ja liikevoitto oli 115 miljoonaa euroa (174 miljoonaa euroa). Tulos tilinpäätössiirtojen ja verojen jälkeen oli 8 miljoonaa euroa (22 miljoonaa euroa). Vakavaraisuuslaskennassa ensisijaiseen lisäpääomaan kuuluvan AT1-pääomallainan korkokulut 16,2 miljoonaa euroa vuodelle 2019 on vähennetty emoyhtiön korkokatteesta täysimääräisesti (16,2 miljoonaa euroa). Emoyhtiössä AT1-pääomallaina on kirjattu tase-erään *Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla*. Emoyhtiön tase oli tilikauden lopussa 38 933 miljoonaa euroa (35 676 miljoonaa euroa).

### Tytäryhtiö Inspira

Kuntarahoituksen tytäryhtiön, Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy:n, liikevaihto vuodelta 2019 oli 3,5 miljoonaa euroa (2,5 miljoonaa euroa) ja liikevoitto oli 0,2 miljoonaa euroa (0,0 miljoonaa euroa).

## Konsernin tasetta koskevat tiedot

Konsernin tase Miljoonaa euroa	31.12.2019	31.12.2018	Muutos, %
Käteiset varat	4 909	3 522	39,4
Saamiset luottolaitoksilta	818	1 381	-40,7
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	24 798	22 968	8,0
Saamistodistukset	5 716	5 863	-2,5
Johdannaissopimukset	2 245	1 539	45,9
Muut varoihin sisältyvät erät	446	405	10,3
<b>Varat yhteensä</b>	<b>38 934</b>	<b>35 677</b>	<b>9,1</b>
Velat luottolaitoksille	1 178	823	43,3
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 862	3 871	-0,2
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	29 984	26 902	11,5
Johdannaissopimukset	1 762	2 205	-20,1
Muut velkoihin sisältyvät erät	554	390	42,0
Oma pääoma	1 594	1 486	7,3
<b>Velat ja oma pääoma yhteensä</b>	<b>38 934</b>	<b>35 677</b>	<b>9,1</b>

Konsernin tase kasvoi vuoden 2018 lopusta 9,1 % (2,7 %) ollen vuoden 2019 lopussa 38 934 miljoonaa euroa (35 677 miljoonaa euroa). Kasvu taseen varoissa johtui pääosin antolaina- ja leasingkannan kasvusta, talletuksista Suomen Pankkiin sekä johdannaissopimusten arvostuksista. Velkaerissä taseen kasvu näkyy varainhankinnan erissä *Velat luottolaitoksille* sekä *Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat*.

Oma pääoma oli vuoden lopussa 1 594 miljoonaa euroa (1 486 miljoonaa euroa) sisältäen AT1-pääomalainan 347 miljoonaa euroa (347 miljoonaa euroa). Omaa pääomaa kasvatti tilikauden tulos. Lisäksi konsernin omasta pääomasta on vähennetty AT1-pääomainstrumentin korkoja 12,6 miljoonaa euroa (12,6 miljoonaa euroa) verovaikutus huomioiden sekä tilikaudelta 2018 maksetut osingot 6,3 miljoonaa euroa (6,3 miljoonaa euroa) Kuntarahoituksen osakkeenomistajille.

# Rahoitus ja muut asiakkaille tarjottavat palvelut

Kuntarahoitus on Suomen ainoa kuntasektorin ja valtion tukeman asuntotuotannon rahoitukseen erikoistunut luotto-yhteisö ja selvästi oman asiakaskuntansa suurin rahoittaja. Kuntarahoituksen asiakkaita ovat kunnat ja kuntayhtymät, niiden määräysvallassa olevat yhteisöt sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARAn nimeämät yleishyödylliset yhteisöt ja kohteet. Kuntarahoituksen myöntämät luotot ovat kaikki suomalaisella julkisyhteisöriskillä ja vakavaraisuuslaskennassa riskipainolla 0 %. Konserni tarjoaa asiakkailleen monipuolisia rahoitukseen liittyviä palveluja ja kokonaisvaltaista tukea investointien suunnitteluun ja talouden hallintaan.

Kuntarahoituksen rahoituksen kysyntä kasvoi vuonna 2019 edellisvuoteen verrattuna, ja uusia lainoja nostettiin edellisvuotta enemmän, 3 175 miljoonaa euroa (2 953 miljoonaa euroa).

Rahoituksen kysyntään vaikutti osittain verokortti- ja verorekisteriuudistuksista johtuva odottamaton, mutta väliaikainen verokertymän vajuus, jonka vaikutus kuntatalouteen aikaa myöten tasoittuu. Samaan aikaan kuitenkin myös kuntien toimintamenot ovat kasvaneet, samoin investointitarpeet. Erityisesti kasvukeskuksissa investointitarvetta kasvattavat palvelutarpeen muutokset, jotka edellyttävät investointeja kunnalliseen infrastruktuuriin, liikenteen järjestelyihin ja palveluverkon kehittämiseen. Kasvukeskuksiin suuntautuvan muuttoliikkeen kiihtyminen pitää yllä myös kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakennuttamisen tarvetta.

Kuntarahoituksen pitkäaikaisen asiakasrahoituksen määrä kasvoi 8,0 % (6,1 %) ja oli vuoden 2019 lopussa 24 798 miljoonaa euroa (22 968 miljoonaa euroa). Luku sisältää pitkäaikaisen laina- ja leasingrahoituksen. Pitkäaikainen asiakasrahoitus ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia kasvoi 7,4 % (6,0 %) ollen vuoden lopussa 24 458 miljoonaa euroa (22 783 miljoonaa euroa).

Koko rahoitusportfoliossa ympäristöinvestointien rahoitukseen tarkoitettua vihreää rahoitusta on 1 263 miljoonaa euroa (1 081 miljoonaa euroa). Kuntarahoitus toi vihreän rahoituksen markkinoille vuonna 2016 ensimmäisenä luottolaitoksena Suomessa. Hankkeet hyväksyy riippumattomista asiantuntijoista koostuva arviointiryhmä. Yhtiö jatkaa panostuksia vastuulliseen rahoitukseen valmistelemalla uutta yhteiskunnallisen rahoituksen tuotetta, joka on tarkoitus lanseerata vuonna 2020. Yhteiskunnallinen rahoitus on tarkoitettu yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävään yleishyödylliseen asunto- tuotantoon sekä hyvinvointi- ja koulutusinvestointeihin.

Yhtiön taseessa oli kuntien ja kuntien yritysten liikkeeseen laskemia kunta- ja kuntayritystodistuksia vuoden lopussa 804 miljoonaa euroa (726 miljoonaa euroa).

Kuntarahoituksen asiakkaille suunnattujen digitaalisten palvelujen valikoima laajeni edelleen. Yhtiö tarjoaa laaja-alaisia palveluita rahoituksen hallintaan, analysointiin ja raportointiin. Vuonna 2019 yhtiö keskittyi sähköisten palvelujen kehittämisessä erityisesti talouden ennakointi- ja mallinnuspalveluihin.

## Varainhankinta ja likviditeetin hallinta

Kuntarahoituksen varainhankinnan strategiana on varainhankinnan lähteiden hajautus, jolla yhtiö pyrkii varmistamaan rahoituksen saatavuuden markkinaolosuhteista riippumatta. Kuntarahoitus hajauttaa aktiivisesti varainhankintaansa valuutoittain ja maturiteeteittain niin maantieteellisesti kuin eri sijoittajaryhmille. Aktiivinen ja pitkäjänteinen sijoittajayhteistyö on lisännyt Kuntarahoituksen tunnettuutta eri markkinoilla.

Vuoden 2019 alussa tilanne kansainvälisillä pääomamarkkinoilla oli haastava talouden epävarmuustekijöiden takia, ja joukkovelkakirjalainojen luottoriskipreemioihin kohdistui nousupainetta. Luottoriskipreemioiden lisäksi myös korkomarkkinoilla nähtiin huomattavaa volatiliiteettia. Heikkenevä maailmantalous ja keskuspankkien toimet vaikuttivat korkojen kehitykseen. Lyhyet ja pitkät korot olivat vuoden lopussa alhaisemmilla tasoilla kuin vuoden alussa. Kuntarahoituksen varainhankinta onnistui näistä markkinoiden haastavista markkinaolosuhteista huolimatta erittäin hyvin.

Kuntarahoituksen varainhankinnan painopiste oli julkisissa järjestelyissä. Kaikki neljä vuoden 2019 aikana liikkeeseen laskettua viitelainaa ylimerkittiin huomattavasti. Viitelainoista kaksi olivat euromääräisiä ja kaksi Yhdysvaltain dollarimääräisiä. Syyskuussa liikkeeseen laskettu 1,25 miljardin Yhdysvaltain dollarin viitelaina ylimerkittiin lähes kolminkertaisesti, ja laina oli merkintäkirjan koolla mitaten yhtiön historian kysytyin viitelaina.

Kuntarahoitus laski liikkeeseen pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja vuoden aikana 7 385 miljoonalla eurolla (7 436 miljoonaa euroa). Lyhytaikaisten Kuntarahoituksen velkasi-  
toumuksien (ECP) määrä oli vuoden lopussa 2 728 miljoonaa euroa (3 062 miljoonaa euroa).

Koko varainhankinnan määrä oli vuoden 2019 lopussa 33 929 miljoonaa euroa (30 856 miljoonaa euroa). Tästä euromääräistä oli 34 % (30 %) ja valuuttamääräistä 66 % (70 %). Kaiken kaikkiaan vuoden aikana laskettiin liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja 11 eri valuutassa (11 valuuttaa).

Kaikki Kuntarahoituksen varainhankinta tehdään kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta. Vuoden 2019 aikana pitkäaikaisia varainhankintajärjestelyjä tehtiin yhteensä 198 kappaletta (260).

Valtaosa varainhankinnasta tehdään vakioituina liikkeeseenlaskuina velkaohjelmien alla ja Kuntarahoituksella on käytössään seuraavat velkaohjelmat:

Medium Term Note (MTN) -ohjelma	35 000 milj. euroa
Euro Commercial Paper (ECP) -ohjelma	7 000 milj. euroa
AUD-velkaohjelma (Kangaroo)	2 000 milj. AUD

Kuntarahoituksen varainhankinnan takaa Kuntien takauskeskus, jolla on Moody'silta ja Standard & Poor'silta samat luottoluokitukset kuin Kuntarahoituksella ja Suomen valtiolla. Kuntien takauskeskus on lailla perustettu julkisoikeudellinen laitos, jossa jäseninä ovat kaikki manner-Suomen kunnat. Jäsenkunnat vastaavat takauskeskuksen sitoumuksista asukaslukujensa mukaisessa suhteessa. Kuntien takauskeskus

on antanut takauksen velkaohjelmille sekä ohjelmien ulkopuolisille varainhankintajärjestelyille, minkä perusteella Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemat velkasitoumukset lasketaan luottolaitosten vakavaraisuuslaskennassa ja vakuutusyhtiöiden solvenssilaskennassa nollariskiluokkaan sekä likviditeettilaskennassa tason 1 likvideihin varoihin EU-alueella.

Yhtiön likviditeettitilanne on säilynyt vahvana. Kuntarahoituksen sijoitustoiminta on ensisijaisesti etukäteisvarainhankinnalla hankittujen varojen hallinnoimista. Varat sijoitetaan likvideihin, hyvän luottoluokituksen omaaviin rahoitusinstrumentteihin, joilla turvataan liiketoiminnan jatkuminen kaikissa markkinatilanteissa.

Yhtiön likviditeettipolitiikan mukaisesti likviditeetin määrän tulisi riittää keskeytymättömän liiketoiminnan jatkumiseen (uusi nettomääräinen asiakasrahoitus mukaan lukien) vähintään seuraavan kahdentoista kuukauden ajan.

Vuoden 2019 lopussa likvidien varojen kokonaismäärä oli 9 882 miljoonaa euroa (8 722 miljoonaa euroa). Arvopaperisijoitusten kokonaismäärä oli 4 922 miljoonaa euroa (5 146 miljoonaa euroa) ja niiden keskimääräinen

luottoluokitus AA+ (AA). Arvopaperisalkun keskimääräinen maturiteetti oli vuoden lopussa 2,3 vuotta (2,1 vuotta). Tämän lisäksi muita sijoituksia oli 4 960 miljoonaa euroa (3 576 miljoonaa euroa), josta talletuksia keskuspankkiin 4 936 miljoonaa euroa (3 554 miljoonaa euroa) ja rahamarkkinatalletuksia luottolaitoksiin 24 miljoonaa euroa (22 miljoonaa euroa). Yhtiö sijoittaa johdannaisten vakuussopimusten perusteella saamansa käteisvakuudet pääasiassa lyhytaikaisiin rahamarkkinasijoituksiin.

Kuntarahoitus seuraa sijoitustensa vastuullisuutta ESG-arvon avulla (Environmental, Social and Governance). Vuoden 2019 lopussa Kuntarahoituksen likviditeettisijoitusten ESG-arvo oli 53,0 asteikolla 1–100 (50,9). Markkinoiden vertailuindeksi on 50,6 (50,8). Sijoitusten vastuullisuuden ESG-arvon kautta seuraamisen lisäksi Kuntarahoituksella on suoria vastuullisia sijoituksia. Suorien vastuullisten sijoitusten määrä likviditeettiportfoliossa oli vuodenvaihteessa 150 miljoonaa euroa, mikä oli 3,1 % kaikista arvopaperisijoituksista. Vastuullisten sijoitusten osuus on Kuntarahoituksella korkeampi kuin markkina-indeksistä laskettu viitearvo (1,9 %). Vastuullisten sijoitusten määrä suhteessa Kuntarahoituksen omaan vihreään varainhankintaan oli 10 %.

## Kuntarahoituksen luottoluokitukset

Luokituslaitos	Pitkäaikainen varainhankinta	Näkymät	Lyhytaikainen varainhankinta
Moody's Investors Service	Aa1	Vakaat	P-1
Standard & Poor's	AA+	Vakaat	A-1+

Kuntarahoituksen luottoluokitukset vastaavat Suomen valtion luottoluokituksia. Kuntarahoituksen luottoluokitukset eivät ole muuttuneet tilikauden aikana.

# Vakavaraisuus

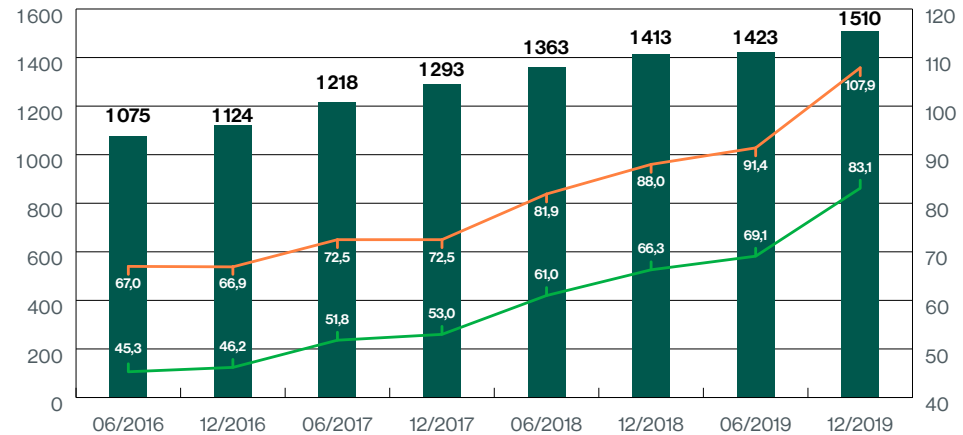
## Vakavaraisuuden tunnusluvut

Kuntarahoitus-konsernin kokonaisvakavaraisuus oli 107,9 % vuoden 2019 lopussa (88,0 %) ja CET1-vakavaraisuus 83,1 % (66,3 %). Kokonaisvakavaraisuus nousi vuoden 2018 lopusta 19,9 prosenttiyksikköä johtuen sekä riskipainotettujen saamisten pienentymisestä että omien varojen kasvusta. Konsernin vakavaraisuus on pysynyt vahvana ja se ylittää moninkertaisesti lakisääteisen ja viranomaisten asettamat vähimmäisvakavaraisuusvaatimukset. Kuntarahoituksen omat varat ylittävät 1 332 miljoonaa euroa (1 221 miljoonaa euroa) laissa määritellyn omien varojen vähimmäismäärän huomioiden voimassaolevat pääomapuskurit.

Kuntarahoitus-konsernin ydinpääoma (CET1) oli vuoden lopussa 1 162 miljoonaa euroa (1 065 miljoonaa euroa) ja ensisijainen pääoma oli 1 510 miljoonaa euroa (1 413 miljoonaa euroa). Toissijaista omaa pääomaa ei ollut ja omat varat yhteensä olivat 1 510 miljoonaa euroa (1 413 miljoonaa euroa).

Ydinpääomaan sisältyy tilikauden voitto, sillä tilikauden tulos on ollut tilintarkastuksen kohteena, ja näin ollen jakson voitto voidaan lukea ydinpääomaan Euroopan keskuspankin myöntämän vakavaraisuusasetuksen mukaisen luvan perusteella.

## Konsernin omat varat ja vakavaraisuus



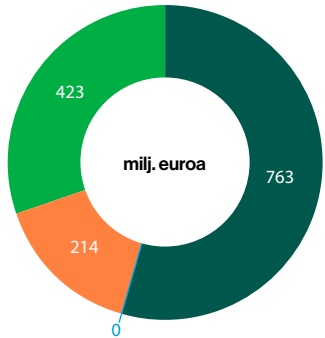
● Omat varat (miljoonaa euroa) ● CET1-vakavaraisuus, % ● Kokonaisvakavaraisuus, %

<b>Omat varat, konserni</b> (1 000 €)	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	1218 199	1118 171
Vähennykset ydinpääomasta	-55 747	-52 715
<b>YDINPÄÄOMA (CET1)</b>	<b>1162 452</b>	<b>1065 455</b>
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	347 454	347 454
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
<b>ENSISIJAINEN LISÄPÄÄOMA (AT1)</b>	<b>347 454</b>	<b>347 454</b>
<b>ENSISIJAINEN PÄÄOMA (T1)</b>	<b>1509 906</b>	<b>1412 909</b>
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	-	-
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
<b>TOISSIJAINEN PÄÄOMA (T2)</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>OMAT VARAT YHTEENSÄ</b>	<b>1509 906</b>	<b>1412 909</b>

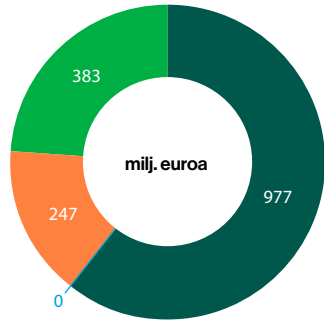
Konsernin riskipainotetut saamiset laskivat 12,9 % vuoden 2018 lopusta ollen 1 400 miljoonaa euroa joulukuun 2019 lopussa (1 606 miljoonaa euroa). Luotto- ja vastapuoliriskin kokonaisriski pieneni vuoden 2018 lopun 977 miljoonasta eurosta 763 miljoonaan euroon vuoden 2019 lopussa. Tähän vaikutti erityisesti likviditeettisijoitusten riskipainojen pieneneminen. Markkinariskiä ei ollut vuoden 2019 lopussa eikä vertailuvuonna, sillä valuuttapositio oli alle 2 % omista varoista, joten markkinariskille ei ole laskettu omien varojen vaatimusta EU:n vakavaraisuusasetuksen artiklan 351 mukaisesti. Vastuun arvonokaisuriski laski 214 miljoonaan euroon (247 miljoonaa euroa). Keskusvastapuoliselvitetävien johdannaisten määrä kasvoi merkittävästi vuoden aikana, joka puolestaan laski vastuun arvonokaisuriskin piirissä olevien johdannaisten vastuiden määrää. Operatiivisen riskin vasta-arvo kasvoi 10,4 % 423 miljoonaan euroon johtuen tuottoindikaattorin kasvusta (383 miljoonaa euroa).



**Kokonaisriskin määrä 12/2019  
yhteensä 1 400 miljoonaa euroa**



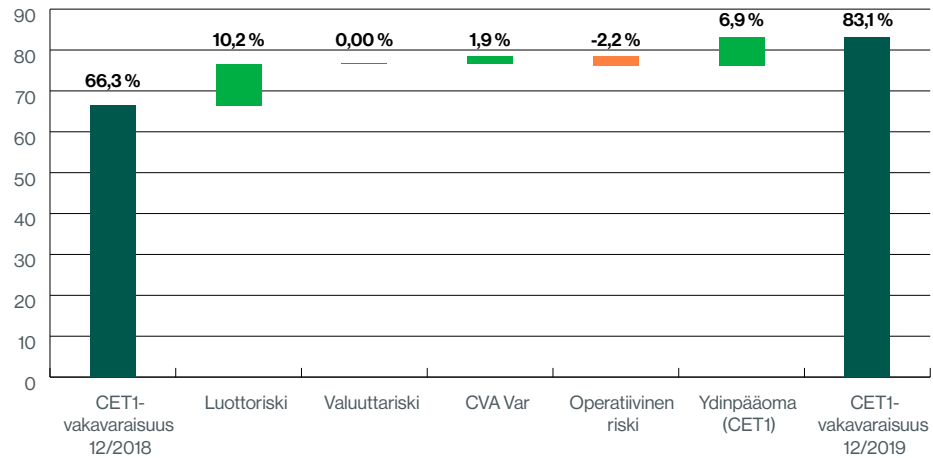
**Kokonaisriskin määrä 12/2018  
yhteensä 1 606 miljoonaa euroa**



- Luotto- ja vastapuoliriski
- Markkinariski
- Vastuun arvonokaisuriski
- Operatiivinen riski

Vakavaraisuuden tarkemmat tunnusluvut sekä Kuntarahoitus-konsernin että emoyhtiön osalta on kuvattu osana tämän toimintakertomuksen liitteitä. Vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu konsernin tilinpäätöksen liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema*. Kuntarahoitus julkistaa samanaikaisesti tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisen riskienhallintaa ja vakavaraisuutta koskevia tietoja sisältävän Pilari III-raportin, joka on saatavilla yhtiön verkkosivuilla englanninkielisenä.

**Muutokset CET1-vakavaraisuudessa**



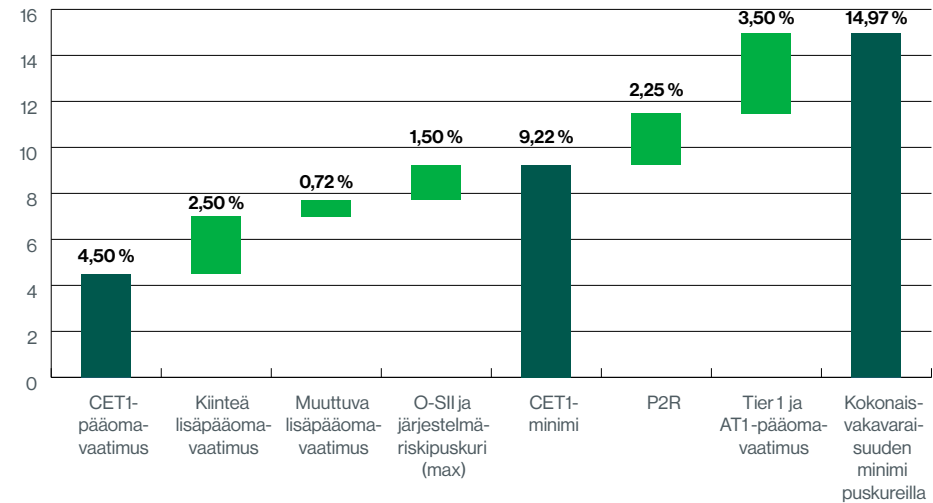
### Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit

Vähimmäispääomavaatimus vakavaraisuudelle on 8 % ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 %. Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomavaatimus on 2,5 % sekä muu rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävän luottolaitoksen (O-SII) lisäpääomavaatimus on Kuntarahoitukselle 0,5 %. Finanssivalvonta tekee päätöksen muuttuvasta lisäpääomavaatimuksesta neljännesvuosittain ja päätti olla asettamatta joulukuussa 2019 muuttuvaa lisäpääomavaatimusta. Finanssivalvonta on tehnyt kesäkuussa 2018 makrovakauspäätöksen rakenteellisista lisäpääomavaatimuksista ja Kuntarahoitukselle on asetettu järjestelmäriskipuskuriin perustuva lisäpääomavaatimus 1,5 %. Tämä uusi vaatimus tuli voimaan 1.7.2019. Järjestelmäriskipuskuri ja O-SII lisäpääomavaatimus ovat rinnakkaisia puskureita, joista sovelletaan suurempaa. Järjestelmäriskipuskurivaatimus tarkistetaan vuosittain ja Finanssivalvonta vahvisti kesäkuussa 2019 pitävänsä ennallaan Kuntarahoituksen vaatimuksen myös 1.7.2020 alkaen. Vastuiden maantieteellisen jakauman perusteella määrittyvä luottolaitoskohtainen lisäpääomavaatimus on Kuntarahoitukselle 0,72 %, ja näin ollen CET1-vakavaraisuuden alaraja on 9,22 % ja kokonaisvakavaraisuuden alaraja 12,72 %.

Edellä olevien lisäksi Euroopan keskuspankki on asettanut osana vuosittaista valvojan arviota (SREP) Kuntarahoitukselle 2,25 % lisäpääomavaatimuksen (P2R), joka tuli voimaan maaliskuun 2019 alusta. P2R-lisäpääomavaatimuksen huomioiva minimitaso CET1-vakavaraisuudelle oli 11,47 % ja kokonaisvakavaraisuudelle 14,97 % joulukuun 2019 lopussa.

P2R-lisäpääomavaatimus tarkistetaan vuosittain EKP:n toimesta ja marraskuussa 2019 EKP vahvisti pitävänsä Kuntarahoituksen P2R-vaatimuksen, 2,25 %, ennallaan 1.1.2020 alkaen.

### Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit, %



### Vähimmäisomavaraisuusaste ja maksuvalmiusvaatimus

Kuntarahoituksen vähimmäisomavaraisuusaste (*leverage ratio*) oli vuoden lopussa 4,0 % (4,1 %) laskettuna tällä hetkellä sovellettavia laskentaperiaatteita (*CRR I*) noudattaen. Vähimmäisomavaraisuusasteen lievään heikkenemiseen vaikutti tilikauden negatiiviset realisoitumattomat käyvän arvon muutokset. Vähimmäistaso vähimmäisomavaraisuusasteelle on 3 % ja vaade astuu voimaan kesäkuussa 2021. Vähimmäisomavaraisuusasteeseen liittyvän sääntelyn muutoksista tehdään selkoa luvussa "Muutokset vähimmäisomavaraisuusastetta ja pääomia koskevassa sääntelyssä".

Maksuvalmiusvaatimus (*Liquidity Coverage Ratio, LCR*) oli joulukuun lopussa 430,2 % (176,7 %). Maksuvalmiusvaatimuksen vähimmäistaso on 100 %.

Kuntarahoitus varautuu myös pysyvän varainhankinnan vaatimukseen (*Net Stable Funding Ratio, NSFR*), joka tulee voimaan kesäkuussa 2021. Kuntarahoituksen NSFR oli vuoden 2019 lopussa 116,3 % (110,5 %) nykytulkintojen mukaan laskettuna. Pysyvän varainhankinnan vaatimuksen vähimmäistaso on 100 %.

### Muutokset vähimmäisomavaraisuusastetta ja pääomia koskevassa sääntelyssä

Pitkään valmisteilla olleet pankkien vakavaraisuusääntelyä koskevat muutokset (*CRR II ja CRD V*) hyväksyttiin Euroopan parlamentissa huhtikuussa 2019 ja suurelta osin nämä muutokset tulevat sovellettavaksi kesäkuussa 2021. Tähän muutospakettiin sisältyy myös vähimmäisomavaraisuusastetta koskeva vaatimus, jonka mukaisesti luottolaitoksen vähimmäisomavaraisuusasteen tulee olla vähintään 3 %. Kuntarahoitus on valmistautunut usean vuoden ajan vähimmäisomavaraisuusvaatimuksen käyttöönottoon, ja sen vähimmäisomavaraisuusaste ylittää vaaditun 3 % tason ollen joulukuun lopussa 4,0 % (4,1 %).

Vahvistetun sääntelyn mukaan julkinen kehitysluottolaitos (*public development credit institution*) voi kesäkuusta 2021 lähtien vähentää vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa valtiolta ja kunnilta olevat luottosaatavansa. Itsearviointin perusteella Kuntarahoitus on todennut täyttävänsä kehitysluottolaitoksen tunnusmerkistön. Tunnusmerkistön täytyessä CRR II:een sisältyvillä muutoksilla on merkittävä positiivinen vaikutus Kuntarahoituksen vähimmäisomavaraisuusasteeseen. Muiden muutospakettiin sisältyvien muutosten vaikutukset vähimmäisomavaraisuusasteeseen ovat alustavien arvioiden mukaan merkitykseltään vähäisempiä.

Muutospaketin ei arvioida muuttavan olennaisesti Kuntarahoituksen vakavaraisuusastetta. Kuntarahoitus-konsernin CET1-suhde oli joulukuun lopussa erittäin korkea 83,1 %, CRR II ja CDR V:n voimaantulon jälkeenkin CET1-suhteen arvioidaan säilyvän erittäin korkealla tasolla.

### Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Kuntarahoituksen kriisinratkaisuviranomainen on EU:n yhteinen kriisinratkaisuneuvosto (*Single Resolution Board, SRB*). Yhteinen kriisinratkaisuneuvosto on toistaiseksi päättänyt olla asettamatta Kuntarahoitukselle sitovaa omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärää koskevaa vaatimusta (*Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities, MREL*), vaan katsoo, Kuntarahoituksen liiketoimintamalli huomioiden, että yhtiön kriisitilanteeseen sovelletaan kansallisia lakisääteisiä menettelyjä. Päätös on Kuntarahoituksen kannalta positiivinen, ja se tunnistaa hyvin yhtiön liiketoiminnan erityispiirteet, kuten Kuntien takauskeskuksen takauksen yhtiön liikkeeseen laskemille joukkovelkakirjalainoille. Kriisinratkaisuneuvosto on alustavasti arvioinut, että myöhemmin Kuntarahoitukselle voidaan asettaa sääntelyn edellyttämä sitova vaatimus, joka vastaa yhtiön vakavaraisuusvaadetta ja sitä koskevia sitovia puskureita.

# Riskienhallinta

Kuntarahoituksen liiketoiminta edellyttää riittäviä riskienhallintamekanismeja, joilla varmistetaan yhtiön riskiaseman säilyminen hallituksen vahvistamissa puitteissa. Kuntarahoitus soveltaa riskienhallinnassaan konservatiivisia periaatteita. Tavoitteena on kokonaisriskiaseman säilyttäminen niin matalalla tasolla, että emoyhtiön hyvää luottoluokitusta ei vaaranneta.

Kuntarahoitus-konsernin toiminnan merkittävät riskit ovat luotto- ja vastapuoliriski, markkinariski ja likviditeettiriski. Kaikkiin liiketoimintoihin liittyy olennaisesti myös strategiset riskit sekä operatiiviset riskit mukaan lukien compliance-riski.

Konsernin riskit on kuvattu tarkemmin osana konsernitilinpäätöstä liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema*. Kuntarahoitus julkistaa samanaikaisesti tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisen riskienhallintaa ja vakavaraisuutta koskevia tietoja sisältävän Pilari III -raportin, joka on saatavilla yhtiön verkkosivuilla englanniksi.

## Konsernin riskiasema

Yhtiön riskinottohalukkuudessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2019 aikana. Riskit pysyivät tilikauden aikana asetettujen limiittien puitteissa, ja riskiasema on säilynyt vakaana. Vuoden 2018 alussa käyttöön otettu IFRS 9 -standardi on lisännyt rahoitusinstrumenttien realisoitumattomien käyvän arvon muutosten kautta tulosvolatiliteettia. Yhtiö seuraa ja analysoi jatkuvasti arvostuksista syntyvää volatilitteettia ja varautuu sen mahdollisesti aiheuttamiin tulos- ja vakavaraisuusvaikutuksiin.

Luottoriskin ottaminen kuuluu Kuntarahoituksen liiketoimintaan. Asiakaskunnan luonteen vuoksi luottoriskit ovat vähäisiä, mutta niiden poistaminen kokonaan toiminnasta on mahdollista. Kuntarahoituksen luottoriskit syntyvät pääsääntöisesti asiakasrahoituksesta sekä likviditeetti- ja johdannaissalkun saamisista. Kuntarahoitus tarjoaa asiakkailleen niiden korkoriskipositioiden suojaamiseen myös johdannaissopimuksia, jotka katetaan vastakkaisilla sopimuksilla markkinoilta. Johdannaisia käytetään vain markkinariskeiltä suojautumiseen. Kuntarahoituksen luottoriskiasema on säilynyt vuoden aikana vakaana ja riskitasoltaan alhaisena.

Huomioiden luottoriskin vähentämistekniikat (kiinteistövakuudet ja saadut takaukset) Kuntarahoituksella ei ole asiakasriskiä asiakkaidensa rahoituksessa eikä näin ollen yhdenkään asiakkaan asiakasriski ylittänyt 10 % omista varoista. Vuoden aikana odotettavissa olevien luottotappioiden määrä on pienentynyt ja tammi-joulukuussa tulokseen kirjattujen odotettavissa olevien luottotappioiden määrä oli 0,03 miljoonaa euroa. Myönnettyjen lainanhoitojoustojen määrä vuoden 2019 lopussa oli 33 miljoonaa euroa, mikä on 29 miljoonaa euroa pienempi kuin vertailuvuonna. Järjestämättömiä saamisista oli joulukuun lopussa 62 miljoonaa euroa, joille Kuntarahoituksella on kuntien omavelkainen takaus tai kiinteistövakuus sekä kunnan ja/tai valtion antamat takaukset. Järjestämättömät saamiset olivat 0,3 % asiakasvastuista (0,0 %).

Markkinariskit muodostuvat korko-, valuuttakurssi- ja muista markkina- ja hintariskeistä. Kuntarahoitus hallitsee liiketoiminnasta syntyvää korkoriskiä johdannaissopimusten avulla. Korkoriskiä syntyy pääasiassa euribor-korkojen korkosidonnaisuuden eroista taseen saamisten ja velkojen välillä. Korkoriskiä suojataan aktiivisesti ja korkoriskin tasoa seurataan mm. mittaamalla tuloriskiä sekä taseen nykyarvon korkoherkkyyttä. Tuloriskin laskennassa käytetään kahdeksaa eri skenaariota, joista epäedullisin tulema otetaan huomioon. Tuloriski oli vuoden 2019 lopussa -14 miljoonaa euroa (-8 miljoonaa euroa). Myös taseen nykyarvon korkoherkkyyden laskennassa käytetään useita eri skenaarioita, joista huomioidaan epäedullisin tulema. Korkoherkkyys oli joulukuun lopussa -114 miljoonaa euroa (-37 miljoonaa euroa).

Valuuttakurssiriskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissopimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi. Yhtiöllä ei käytännössä ole liiketoiminnastaan syntyvää valuuttakurssiriskiä. Johdannaisten keskusvastapuoliselvityksen vakuushallinnan seurauksena yhtiölle voi kuitenkin syntyä väliaikaisesti pientä valuuttakurssiriskiä. Tätä valuuttakurssiriskiä seurataan ja suojataan aktiivisesti. Myös muilta markkina- ja hintariskeiltä suojaudutaan johdannaissopimuksilla. Johdannaissopimuksia voidaan solmia vain suojaustarkoituksessa, sillä Kuntarahoitus ei

harjoita trading-toimintaa. Kuntarahoitus-konsernin markkinariski on edelleen säilynyt vakaana, vaikka rahoitusinstrumenttien realisoitumattomien arvostusten tulosvolatiliteetti on kasvanut parin viime vuoden aikana IFRS 9 -standardin käyttöönoton seurauksena.

Kuntarahoitus hallitsee jälleenrahoitusriskiä rajoittamalla rahoitusvarojen ja -velkojen välistä keskimaturiteettia. Lisäksi maksuvalmiusriskiä rajoitetaan käytettävissä olevan lyhyt- ja pitkäaikaisen likviditeetin vähimmäisriittävyysnimityksillä. Likviditeetin riittävyys -tunnusluku oli vuoden 2019 lopussa 13,6 kuukautta (13,2 kuukautta). Kuntarahoituksen maksuvalmius on hyvä ja rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvällä tasolla koko vuoden aikana. Tammi–joulukuussa 2019 Kuntarahoitus laski liikkeeseen pitkäaikaista varainhankintaa 7 385 miljoonaa euroa (7 436 miljoonaa euroa).

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan maltillisella tasolla. Operatiivisista riskeistä ei realisoitunut olennaisia tappioita vuoden 2019 aikana.

# Hallinnointikäytäntö

Kuntarahoitus noudattaa yhtiölainsäädännön lisäksi luottolaitostoiminnasta annetun lain sekä luottolaitoksia koskevien viranomaisohjeiden vaatimuksia hallinnon järjestämisestä.

Kuntarahoitus julkistaa vuosikertomuksen julkistamisen aikaan verkkosivuillaan toimintakertomuksesta erillisen arvopaperimarkkinalain 7 luvun 7§:n mukaisen selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sisältäen kuvauksen taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä. Selvitys pitää sisällään myös luottolaitostoiminnasta annetun lain ja viranomaisohjeiden edellyttämät kuvaukset hallinnosta. Hallintoon liittyviä käytäntöjä on kuvattu tarkemmin yhtiön verkkosivuilla.

## Konsernirakenne

Kuntarahoitus-konsernin muodostavat Kuntarahoitus Oyj sekä Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy. Kuntarahoitus omistaa Inspiran sataprosenttisesti. Tilikauden aikana konsernirakenteessa ei tapahtunut muutoksia.

## Yhtiökokous

Kuntarahoituksen varsinainen yhtiökokous pidettiin 28.3.2019. Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen tilikaudelta 2018 ja myönsi vastuuvapauden hallituksen jäsenille, toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle. Lisäksi yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että osinkoa jaetaan 0,16 euroa osakkeelta (0,16 euroa osakkeelta), yhteensä 6 250 207,68 euroa (6 250 207,68 euroa), ja että muut voitonjakokelpoiset varat, 127 617 814,70 euroa (89 206 444,47 euroa), jätetään omaan pääomaan.

Varsinainen yhtiökokous nimitti omistajien nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti hallituksen jäsenet toimikaudelle 2019–2020 (vuoden 2019 varsinaisesta yhtiökokouksesta seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen asti). Yhtiökokous vahvisti myös omistajien nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti hallituksen jäsenille maksettavien palkkioiden määrät.

Kokouksessa valittiin lisäksi yhtiön tilintarkastajaksi tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajana KHT Tiia Kataja. Edellisellä tilikaudella päävastuullisena tilintarkastajana toimi KHT Marcus Tötterman, jolla tuli täyteen tilintarkastukseen liittyvien rotaatiosäännösten enimmäisvuodet yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana.

## Hallitus

Varsinainen yhtiökokous päätti 28.3.2019, että Kuntarahoituksen yhtiöjärjestystä muutetaan siten, että yhtiön hallitukseen kuuluu enintään yhdeksän varsinaista jäsentä. Aiemman yhtiöjärjestyksen mukaan jäseniä oli voinut olla enintään kahdeksan. Samalla omistajien nimitysvaliokunta teki ehdotuksen yhtiökokoukselle yhtiön hallitukseen valittavista henkilöistä toimikaudelle, joka alkoi vuoden 2019 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Yhtiökokous päätti valita hallituksen jäseniksi seuraavat henkilöt: Maaria Eriksson, Raija-Leena Hankonen, Minna Helppi, Markku Koponen, Jari Koskinen, Kari Laukkanen, Vivi Marttila, Tuula Saxholm ja Helena Walldén. Jäsenistä Raija-Leena Hankosen toimikausi alkoi, kun hallituksen jäsenten lukumäärää koskeva yhtiöjärjestyksen muutos oli rekisteröity kaupparekisteriin.

Kuntarahoituksen hallitus valitsi hallituksen puheenjohtajaksi Helena Walldénin ja varapuheenjohtajaksi Tuula Saxholmin, jotka toimivat näissä tehtävissä myös edellisellä toimikaudella. Luottolaitoksia koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja toimintaansa tehostaakseen hallitus on perustanut avustaviksi ja valmisteleviksi toimielimiksi tarkastus-, riski- ja palkitsemisvaliokunnan. Tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimivat Markku Koponen (puheenjohtaja), Raija-Leena Hankonen, Kari Laukkanen ja Vivi Marttila. Riskivaliokunnan jäsenenä toimivat Kari Laukkanen (puheenjohtaja), Maaria Eriksson, Raija-Leena Hankonen ja Minna Helppi. Palkitsemisvaliokunnan jäsenenä toimivat Helena Walldén (puheenjohtaja), Markku Koponen, Jari Koskinen ja Tuula Saxholm.

Vuoden 2018 varsinaisesta yhtiökokouksesta vuoden 2019 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti hallitukseen kuuluivat seuraavat jäsenet: Helena Walldén (puheenjohtaja), Tuula Saxholm (varapuheenjohtaja), Fredrik Forssell, Minna Helppi, Markku Koponen, Jari Koskinen, Kari Laukkanen ja Vivi Marttila.

Yhtiön hallituksen ja sen valiokuntien toimintaa on selostettu tarkemmin vuodelta 2019 annettavassa selvityksessä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä yhtiön verkkosivuilla.

### Henkilöstö

Kuntarahoitus-konsernissa työskenteli joulukuun 2019 lopussa 167 henkilöä (151), joista emoyhtiössä 156 henkilöä (141). Henkilömäärän kasvu oli suunnitelman mukaista. Henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot olivat koko konsernissa 14,5 miljoonaa euroa (12,5 miljoonaa euroa).

Kuntarahoituksen toimitusjohtajana toimii Esa Kallio ja toimitusjohtajan sijaisena johtaja Mari Tyster. Lisäksi Kuntarahoituksen johtoryhmään kuuluvat johtajat Aku Dunderfelt, Toni Heikkilä, Rainer Holm, Joakim Holmström sekä Harri Luhtala.

Tilikauden aikana Kuntarahoituksen johtoryhmän jäseneksi ja taloudesta vastaavaksi johtajaksi nimitettiin toukokuussa 2019 Harri Luhtala Marjo Tommisen tilalle. Rahoitustoinnosta vastaavaksi johtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi nimitettiin Aku Dunderfelt, joka aloitti Kuntarahoituksen palveluksessa elokuussa 2019. Dunderfelt nimitettiin tehtävään Jukka Helmisen tilalle.

### Palkat ja palkitseminen

Kuntarahoituksen johdon ja henkilöstön palkkiot muodostuvat kiinteästä palkkiosta (peruspalkka ja luontoisedut) ja muuttuvasta palkitsemisesta palkitsemisjärjestelmän ehtojen mukaan. Palkitsemisjärjestelmän periaatteet vahvistaa hallitus ja ne arvioidaan vuosittain. Palkitsemisjärjestelmiin ja palkkioihin liittyvässä työssä hallitusta avustaa hallituksen palkitsemisvaliokunta. Lisätietoja palkoista ja palkitsemisesta on konsernin liitteessä *46 Palkat ja palkitseminen* sekä tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä julkaistavassa palkka- ja palkkioselvityksessä vuodelta 2019, joka on saatavilla yhtiön verkkosivuilla.

### Sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen tehtäviin kuuluu valvoa Kuntarahoituksen taloudellisen ja muun johtamisinformaation luotettavuutta ja oikeellisuutta. Lisäksi sen tehtävänä on varmistaa, että yhtiöllä on toimintaa varten riittävät ja asianmukaisesti järjestetyt manuaaliset ja tietotekniset järjestelmät ja että toimintaan liittyvien riskien hallinta on riittävää.

## Osakepääoma ja omistajat

Tilikauden 2019 lopussa Kuntarahoituksen maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma oli 43 008 044,20 euroa ja osakkeiden lukumäärä on 39 063 798. Yhtiössä on käytössä kaksi osakesarjaa (A- ja B-osakesarjat), joilla on yhtäläiset ääni- ja osinko-oikeudet. Jokainen osake oikeuttaa yhtiökokouksessa yhteen ääneen.

Vuoden 2019 päättyessä Kuntarahoituksella oli 277 osakkeenomistajaa (278).

10 suurinta osakkeenomistajaa 31.12.2019		kpl	%-osuus
1.	Keva	11 975 550	30,7 %
2.	Suomen valtio	6 250 000	16,0 %
3.	Helsingin kaupunki	4 066 525	10,4 %
4.	Espoon kaupunki	1 547 884	4,0 %
5.	VAV Asunnot Oy (Vantaan kaupunki)	963 048	2,5 %
6.	Tampereen kaupunki	919 027	2,4 %
7.	Oulun kaupunki	903 125	2,3 %
8.	Turun kaupunki	763 829	2,0 %
9.	Kuopion kaupunki	592 028	1,5 %
10.	Lahden kaupunki	537 926	1,4 %

Taulukossa esitetyt osakemäärät eivät sisällä näiden osakkeenomistajien konserniyhtiöiden mahdollisesti omistamia osakkeita.

Yhtiön tiedon mukaan suurimpien osakkeenomistajien omistuksissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden aikana.



# Tilinpäätöksen jälkeiset tapahtumat

Kuntarahoitus laski tammikuussa 2020 liikkeeseen historiansa suurimman euromääräisen julkisen viitelainan, 1,5 miljardia euroa. Lainan merkintäkirja oli Kuntarahoituksen kaikkien aikojen suurin. Tämä on osoitus Kuntarahoituksen aktiivisesta ja pitkäjänteisestä sijoittajayhteistyöstä sekä hyvästä maineesta kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

## Näkymät vuodelle 2020

Kansainvälisessä taloudessa vuosi 2020 käynnistyi edellisvuotta myönteisemmissä merkeissä. Suhdannekuvaajien perusteella maailmantalous ohittanee heikoimman vaiheensa talven aikana ja odotukset kasvun asteittaisesta piristymisestä ovat vahvistuneet. Vuoden 2020 talouskasvu on kuitenkin jäämässä pitkän aikavälin trendiä hitaammaksi. Euroopassa tilanteeseen vaikuttavat edelleen Ison-Britannian EU:sta irrottautumiseen liittyvät vaikeasti ennustettavat vaikutukset.

Suomeen maailmantalouden ongelmat välittyvät jälleen viiveellä ja kasvun hidastuminen on suurelta osin vasta edessä. Suhdannevedon heikentyminen näkyy jo tavaraviennin kasvun tyrehtymisenä ja teollisuuden uusien tilausten vähenemisenä. Myös työllisyyden paraneminen on käytännössä pysähtynyt. Jatkossa Suomen talouskasvua hidastaa erityisesti uudisrakentamisen selvä jäähtyminen, mutta Kuntarahoituksen rahoittama yleishyödyllinen asuntotuotanto säilynee edellisvuosien tasolla. Näillä näkymin BKT-kasvu alenee vuonna 2020 prosentin tuntumaan, jopa hieman sen alapuolelle. Hidastuvasta talouskasvusta huolimatta erityisesti kasvukeskuksissa kuntien investointipaineet jatkuvat.

Suomessa pitkään jatkunut sote-uudistuksen valmistelu on myös nykyisen hallituksen työlliställä, mutta sen kokonaisvaltaisten vaikutusten arvioiminen sekä Kuntarahoituksen asiakkaille että yhtiön omaan toimintaan on haastavaa, koska tässä vaiheessa uudistuksesta ei vielä ole konkreettisia ehdotuksia ja päätöksiä. Uudistuksella ei odoteta olevan tämän hetken arvion mukaan olennaista vaikutusta Kuntarahoituksen toiminnan volyymeihin vuonna 2020.

Kuntarahoitus jatkaa vuonna 2020 merkittäviä panostuksia järjestelmien kehittämiseen tehos- taakseen ja parantaakseen toimintaansa entisestään sekä digitalisoidakseen palvelujaan. Kuntarahoitus ennakoii kulujen kasvavan vuoden 2019 kuluihin verrattuna johtuen erityisesti edellä todetusta tietojärjestelmien kehittämisestä.

Vuonna 2019 vahvistetun ja kesäkuussa 2021 sovellettavaksi tulevan pankkien vakavaraisuus- sääntelyn (*CRR II*) mukaan julkinen kehitysluottolaitos (*public development credit institution*) voi vähentää vähimmäisomavaraisuusasteen laskennassa valtiolta ja kunnilta olevat luottosaa- tavansa. Itsearviointinsa perusteella Kuntarahoitus on todennut täyttävänsä kehitysluottolai- toksen tunnusmerkistön. Tunnusmerkistön täytyessä CRR II:een sisältyvillä muutoksilla on merkittävä positiivinen vaikutus Kuntarahoituksen vähimmäisomavaraisuusasteeseen.

Edellä kuvatut tekijät huomioiden ja olettaen, että markkinakorkojen ja luottoriskipreemioiden kehitys ei poikkea merkittävästi odotetusta, Kuntarahoitus odottaa liikevoiton ilman realisoitu- mattomia käyvän arvon muutoksia olevan samantasoinen kuin vuonna 2019. IFRS 9 -tilinpää- tösstandardin käyttöönotto on lisännyt merkittävästi tulokseen kirjattavia realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, mikä lisää liikevoiton volatiliiteettia.

Tässä esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön ja toiminnan kehityksestä.

# Hallituksen esitys tilikauden 2019 voittoa koskeviksi toimenpiteiksi

Kuntarahoitus Oyj:n voitonjakokelpoiset varat ovat 135 368 162,93 euroa, josta tilikauden voitto on 7 750 348,23 euroa.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että

- osinkoa jaetaan 0,16 euroa osakkeelta, yhteensä 6 250 207,68 euroa, ja että
- muut voitonjakokelpoiset varat, 129 117 955,25 euroa, jätetään omaan pääomaan.

Tilikauden tulos oli hyvä, vaikkakin edellisvuotta pienempi. Hallitus pitää perusteltuna esitetyn mukaisen osingon maksamista.

Kuntarahoitus ylittää merkittävästi kaikki yhtiölle asetetut vakavaraisuusvaatimukset. Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia, eikä ehdotettu voitonjako hallituksen arvion mukaan vaaranna pääomavaateiden täyttämistä tai yhtiön maksuvalmiutta.

Osinko maksetaan osakkeenomistajalle, joka on merkittynä yhtiön osakasluetteloon 1.4.2020. Hallitus ehdottaa, että osinko maksetaan 6.4.2020.

<b>Konsernin kehitys</b>	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>	<b>31.12.2016</b>	<b>31.12.2015</b>
Liikevaihto (milj. euroa)	718	714	204	184	204
Korkokate (milj. euroa)*	240	236	229	206	172
%-osuus liikevaihdosta	33,5	33,1	112,0	112,2	84,4
Liikevoitto (milj. euroa)*	131	190	198	174	152
%-osuus liikevaihdosta	18,3	26,6	97,2	94,8	74,4
Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset (milj. euroa)*	-54	0	11	3	-3
Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia (milj. euroa)*	186	190	187	172	154
Kulu-tuotto-suhde*	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1
Kulu-tuottosuhde ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia*	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %*	6,8	10,8	12,6	12,5	14,8
Oman pääoman tuotto (ROE) ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, %*	9,6	10,7	11,9	12,3	15,1
Koko pääoman tuotto (ROA), %*	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4
Koko pääoman tuotto (ROA) ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia %*	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Lainakanta (milj. euroa)*	23 970	22 354	21 219	20 910	20 088
Uusi luotonanto (milj. euroa)*	3 175	2 953	2 439	2 924	2 687
Varainhankinnan kokonaismäärä (milj. euroa)*	33 929	30 856	30 153	28 662	28 419
Pitkäaikainen uusi varainhankinta (milj. euroa)*	7 385	7 436	9 510	6 733	7 344
Oma pääoma (milj. euroa)	1 594	1 486	1 339	1 184	1 043
Taseen loppusumma (milj. euroa)	38 934	35 677	34 738	34 052	33 889
Kokonaislikviditeetti (milj. euroa)*	9 882	8 722	9 325	7 505	7 732
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	430,2	176,7	173,0	149,1	296,6
Omavaraisuusaste, %*	4,1	4,2	3,9	3,5	3,1

**Konsernin kehitys**

	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>	<b>31.12.2016</b>	<b>31.12.2015</b>
Ydinpääoma (CET1) (milj. euroa)	1162	1065	946	777	686
Ensisijainen pääoma (Tier 1) (milj. euroa)	1510	1413	1293	1124	1034
Omat varat yhteensä (milj. euroa)	1510	1413	1293	1124	1069
CET1-vakavaraisuus, %	83,1	66,3	53,0	46,2	41,5
Tier 1-vakavaraisuus, %	107,9	88,0	72,5	66,9	62,5
Kokonaisvakavaraisuus, %	107,9	88,0	72,5	66,9	64,6
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	4,0	4,1	3,8	3,5	3,2
Henkilöstö	167	151	134	106	95

Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen IFRS 9 -standardin myötä käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien johdannaisten määrä on kasvanut ja ne käsitellään bruttomääräisesti korkotuottojen ja -kulujen jaottelussa. Tämä on kasvattanut liikevaihto-tunnuslukua korkotuottojen kasvaessa vuosina 2018 ja 2019. Yhtiö on soveltanut IFRS 9 -standardin mahdollisuutta olla oikaisematta aiempia kausia.

Kaikkien tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivuilla 85–90. Tässä toimintakertomuksessa esitetyt luvut ovat Kuntarahoitus-konsernin lukuja ellei toisin ole mainittu.

\*Vaihtoehtoinen tunnusluku. Tarkemmat tiedot vaihtoehtoisista tunnusluvuista löytyvät sivulta 85–89.

## Liite 1. Tunnusluvut

Kuntarahoitus-konserni määrittelee vaihtoehtoiset tunnusluvut (*Alternative Performance Measures, APM*) tunnusluvuiksi, joita ei ole määritelty IFRS-standardeissa tai vakavaraisuussäännöksissä (*CRD/CRR*). Vaihtoehtoiset tunnusluvut parantavat vertailukelpoisuutta saman toimialan yritysten ja eri raportointikausien välillä ja tarjoavat arvokasta tietoa taloudellisten raporttien lukijoille. Vaihtoehtoiset tunnusluvut tarjoavat johdonmukaisen perustan tilikausien tulosten vertaamiseen ja konsernin suorituskyvyn arviointiin. Ne ovat myös tärkeä osa konsernin johdon asettamien operatiivisten tavoitteiden asettamista ja seurantaa.

Vaihtoehtoiset tunnusluvut esitetään konsernin taloudellisessa raportoinnissa Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (*European Securities and Markets Authority, ESMA*) vaihtoehtoisista tunnusluvuista antamien ohjeiden mukaisesti.

Konserni on tilikauden aikana täsmentänyt käyttämäänsä vaihtoehtoisen tunnusluvun määritelmää niin, että kaikki IFRS-standardeista ja vakavaraisuussääntelystä tulevat tunnusluvut jäävät määritelmän ulkopuolelle. Samassa yhteydessä tehtiin myös muutoksia esitettäviin vaihtoehtoiisiin tunnuslukuihin ja niiden esittämistapaan huomioiden ESMAn antamat ohjeet.

Muutokset esitettävissä vaihtoehtoisissa tunnusluvuissa johtuvat pääosin IFRS 9 -standardin käyttöönotosta, sillä IFRS 9 -standardin käyttöönoton myötä aikaisempaa enemmän konsernin rahoitusinstrumenteista arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, mikä lisää konsernin tulosvolatiliteettia merkittävästi. Eri raportointikausien ja yritysten liiketoiminnan tuloksellisuuden vertailtavuuden parantamiseksi on usein tarpeen raportoida konsernin tulosta ja siihen liittyviä tunnuslukuja myös ilman realisoitumattomia käypien arvojen muutoksia.

Taulukon luvut on esitetty miljoonina euroina.

Vaihtoehtoinen tunnusluku	Määritelmä /perustelu	Laskentakaava ja täsmäytys	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Korkokate	Korkotuotot rahoitusvaroista ja korkokulut rahoitusveloista kirjataan korkokatteeseen. Konsernin liiketoiminnan tuotoista suurin osa muodostuu korkokatteesta.	Korkotuotot ja vastaavat tuotot (sis. leasing) Korkokulut ja vastaavat kulut	767 -526	712 -475
		<b>Korkokate</b>	<b>240</b>	<b>236</b>
Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset	IFRS 9 -standardin käyttöönoton myötä aikaisempaa enemmän konsernin rahoitus-instrumenteista arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, mikä lisää konsernin tulosvolatiliteettia merkittävästi. Eri raportointikausien ja yritysten liiketoiminnan tuloksellisuuden vertailtavuuden parantamiseksi on usein tarpeen raportoida konsernin tulosta ja siihen liittyviä tunnuslukuja ilman realisoitumattomia käypien arvojen muutoksia.	Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, käyvän arvon muutokset Suojauslaskennan nettotuotot	-35 -19	-27 28
		<b>Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset</b>	<b>-54</b>	<b>0</b>
Liikevoitto	Liikevoitto kuvaa konsernin liiketoiminnan tulosta ennen veroja.	<b>Liikevoitto</b>	<b>131</b>	<b>190</b>
Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia	Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia kuvaa konsernin operatiivisen liiketoiminnan ansaintakykyä.	Liikevoitto Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset	131 -54	190 0
		<b>Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia</b>	<b>186</b>	<b>190</b>
Tuotot	Tuotot kuvastavat mm. kulu-tuottosuhte -tunnusluvussa jakajana käytettyä (palkkiokuluilla oikaistua) erää, joka kuvaa konsernin kaikkia tuottoja ml. korkokate.	Korkokate Palkkiotuotot Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot Suojauslaskennan nettotuotot Liiketoiminnan muut tuotot	240 3 -33 0 -19 0	236 2 -28 0 28 0
		<b>Tuotot</b>	<b>192</b>	<b>239</b>



Vaihtoehtoinen tunnusluku	Määritelmä /perustelu	Laskentakaava ja täsmäytys	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Kulut	Kulut kuvastavat mm. kulu-tuottosuhde -tunnusluvussa jaettavana (pl. palkkiokulut) käytettyä erää, joka kuvaa konsernin kaikkia liiketoiminnan kuluja.	Palkkiokulut Hallintokulut Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä Liiketoiminnan muut kulut <b>Kulut</b>	4 32 6 18 <b>60</b>	4 27 2 15 <b>49</b>
Kulu-tuottosuhde	Kulu-tuottosuhde on rahoitustoimialalla vakiintunut tunnusluku kulujen ja tuottojen välisen suhteen arvioimiseksi. Suhdeluku antaa sijoittajille vertailukelpoisen kuvan konsernin toiminnan kustannustehokkuudesta.	Kulut (pl. palkkiokulut) ÷ Tuotot (sis. nettopalkkiotuotot) <b>Kulu-tuottosuhde</b>	56 187 <b>0,3</b>	45 235 <b>0,2</b>
Kulu-tuottosuhde ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia	Kulu-tuottosuhde ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia antaa kulu-tuottosuhdetta tarkemman kuvan konsernin operatiivisesta tehokkuudesta, koska se ei huomioi realisoitumattomien käyvän arvon muutosten vaikutusta kulu-tuottosuhteeseen. Tunnusluvun käyttö on yleistynyt taloudellisessa raportoinnissa IFRS 9 -standardin käyttöönoton myötä, koska tuottojen voltiteetti on kasvanut johtuen rahoitusinstrumenttien realisoitumattomista tulosvai-kutteisesti kirjattavista käyvän arvon muutoksista. Tunnusluku parantaa vertailukelpoisuutta eri raportointikausien ja yritysten välillä.	Kulut (pl. palkkiokulut) ÷ (Tuotot (sis. nettopalkkiotuotot) - Realisoitumattomat käyvän arvon muutokset) <b>Kulu-tuottosuhde ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia</b>	56 187 -54 <b>0,2</b>	45 235 0 <b>0,2</b>





Vaihtoehtoinen tunnusluku	Määritelmä /perustelu	Laskentakaava ja täsmäytys	31.12.2019	31.12.2018
Oman pääoman tuotto (ROE), %	ROE mittaa konsernin pääoman käytön tehokkuutta. Tunnuslukua käytetään yleisesti suorituskykymittarina ja vaihtoehtoisena tunnuslukuna se parantaa yritysten taloudellisen raportoinnin vertailukelpoisuutta.	((Liikevoitto - Verot) ÷ Oma pääoma ja määräysvallattomien omistajien osuus (kauden alun ja lopun keskiarvo)) x100	131 -26 1540	190 -38 1413
		<b>Oman pääoman tuotto (ROE), %</b>	<b>6,8 %</b>	<b>10,8 %</b>
Oman pääoman tuotto (ROE) ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, %	Konsernin käyttämä strateginen mittari. Realisoitumattomien käyvän arvon muutosten pois-lukeminen parantaa ROE:n vertailukelpoisuutta raportointikausien välillä.	((Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia - Verot) ÷ Oma pääoma ja määräysvallattomien omistajien osuus (kauden alun ja lopun keskiarvo)) x100	186 -37 1540	190 -38 1413
		<b>Oman pääoman tuotto (ROE) ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, %</b>	<b>9,6 %</b>	<b>10,7 %</b>
Koko pääoman tuotto (ROA), %	ROA mittaa konsernin investointien tehokkuutta. Sitä käytetään yleisesti suoritus-kykymittarina ja vaihtoehtoisena tunnuslukuna se parantaa yritysten taloudellisen raportoinnin vertailukelpoisuutta.	((Liikevoitto - Verot) ÷ Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)) x100	131 -26 37 305	190 -38 35 207
		<b>Koko pääoman tuotto (ROA), %</b>	<b>0,3 %</b>	<b>0,4 %</b>
Koko pääoman tuotto (ROA) ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, %	Realisoitumattomien käyvän arvon muutosten poislukeminen parantaa ROA:n vertailukelpoisuutta raportointikausien välillä.	((Liikevoitto ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia - Verot) ÷ Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)) x100	186 -37 37 305	190 -38 35 207
		<b>Koko pääoman tuotto (ROA) ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia, %</b>	<b>0,4 %</b>	<b>0,4 %</b>
Omavaraisuusaste, %	Omavaraisuusaste on vakavaraisuussuhdetta kuvaava tunnusluku, joka mittaa oman pääoman rahoittamaa varojen määrää. Sitä käytetään yleisesti suorituskykymittarina ja vaihtoehtoisena tunnuslukuna se parantaa yritysten välistä vertailtavuutta.	(Oma pääoma ja määräysvallattomien omistajien osuus ÷ Taseen loppusumma) x100	1594 38 934	1486 35 677
		<b>Omavaraisuusaste, %</b>	<b>4,1 %</b>	<b>4,2 %</b>
Lainakanta	Johdon raportoinnissa konsernin liiketoiminnan volyymin kuvaamiseen käytetty suoritusasteomittari (KPI).	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Leasing	24 798 -828	22 968 -614
		<b>Lainakanta</b>	<b>23 970</b>	<b>22 354</b>







Vaihtoehtoinen tunnusluku	Määritelmä /perustelu	Laskentakaava ja täsmäytys	31.12.2019	31.12.2018
Pitkäaikainen asiakasrahoitus	Johdon raportoinnissa konsernin liiketoiminnan volyymin kuvaamiseen käytetty suoritusasomittari (KPI).	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	24 798	22 968
		<b>Pitkäaikainen asiakasrahoitus</b>	<b>24 798</b>	<b>22 968</b>
Pitkäaikainen asiakasrahoitus ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia	Johdon raportoinnissa konsernin liiketoiminnan volyymin kuvaamiseen käytetty suoritusasomittari (KPI), jossa realisoitumattomat käyvän arvon muutokset on haluttu eliminoida, jotta varsinaiset asiakasrahoituksessa tapahtuneet muutokset käyvät ilmi tunnusluvusta.	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä (pl. realisoitumattomat käyvän arvon muutokset)	24 458	22 783
		<b>Pitkäaikainen asiakasrahoitus ilman realisoitumattomia käyvän arvon muutoksia</b>	<b>24 458</b>	<b>22 783</b>
Uusi luotonanto	Johdon raportoinnissa konsernin liiketoiminnan volyymin kuvaamiseen käytetty suoritusasomittari (KPI). Tunnusluku sisältää uuden nostetun antolainauksen ilman arvostuksia.	<b>Uusi luotonanto</b>	<b>3 175</b>	<b>2 953</b>
Varainhankinnan kokonaismäärä	Johdon raportoinnissa konsernin varainhankinnan volyymin kuvaamiseen käytetty suoritusasomittari (KPI).	Velat luottolaitoksille	1 178	823
		Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 862	3 871
		Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	29 984	26 902
		Yhteensä	35 024	31 595
		-CSA-vakuudet (saadut)	-1 095	-739
		<b>Varainhankinnan kokonaismäärä</b>	<b>33 929</b>	<b>30 856</b>
Pitkäaikainen uusi varainhankinta	Johdon raportoinnissa konsernin varainhankinnan aktiivisuuden kuvaamiseen käytetty suoritusasomittari (KPI). Tunnusluku sisältää yli vuoden mittaisen tilikauden aikana tehdyn uuden varainhankinnan ilman arvostuksia.	<b>Pitkäaikainen uusi varainhankinta</b>	<b>7 385</b>	<b>7 436</b>
Likvidit varat	Johdon raportoinnissa konsernin maksuvalmiuden kuvaamiseen käytetty suoritusasomittari (KPI).	Saamistodistukset	5 716	5 863
		-Kuntatodistus- ja kuntayritystodistukset	-804	-726
		Osakkeet ja osuudet	10	9
		<i>Arvopaperisijoitukset yhteensä</i>	4 922	5 146
		Käteiset varat	4 909	3 522
		Muut talletukset	51	54
		<i>Muut sijoitukset yhteensä</i>	4 960	3 576
		<b>Likvidit varat</b>	<b>9 882</b>	<b>8 722</b>

Muut tunnusluvut	Määritelmä	Laskentakaava ja täsmäytys	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Liikevaihto	Määritelty IAS 1 -standardissa. Liikevaihtoa ei esitetä konsernin tuloslaskelmassa omana eräänään, minkä vuoksi konserni esittää laskentakaavan ja täsmäytyksen tunnuslukutaulukossa.	Korkotuotot ja vastaavat tuotot (sis. leasing) Palkkiotuotot Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot Suojauslaskennan nettotuotot Liiketoiminnan muut tuotot	767 3 -33 0 -19 0	712 2 -28 0 28 0
		<b>Liikevaihto</b>	<b>718</b>	<b>714</b>
			<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	Määritelty vakavaraisuusasetuksessa (CRR).	(Likvidit varat ÷ (Likviditeetin ulosvirtaukset – likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa)) x100	8 291 1928	6 760 3 826
		<b>Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %</b>	<b>430,2 %</b>	<b>176,7 %</b>
Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	Ennen uuden vakavaraisuusasetuksen (CRR II) voimaantuloa NSFR perustuu EU 1024/2013 Artiklan 4 mukaiseen tiedonantoon ja laskenta on Basel III NSFR -ohjeistuksen mukainen.	(Pysyvän varainhankinnan erät (ASF) ÷ Pysyvää varainhankintaa edellyttävät erät (RSF)) x100	26 179 22 518	23 852 21 584
		<b>Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %</b>	<b>116,3 %</b>	<b>110,5 %</b>
CET1-vakavaraisuus, %	Määritelty vakavaraisuusasetuksessa (CRR).	(Ydinpääoma (CET1) ÷ Riskipainotetut saamiset) x100	1 162 1 400	1 065 1 606
		<b>CET1-vakavaraisuus, %</b>	<b>83,1 %</b>	<b>66,3 %</b>
Tier 1-vakavaraisuus, %	Määritelty vakavaraisuusasetuksessa (CRR).	(Ensisijainen pääoma (Tier 1) ÷ Riskipainotetut saamiset) x100	1 510 1 400	1 413 1 606
		<b>Tier 1-vakavaraisuus, %</b>	<b>107,9 %</b>	<b>88,0 %</b>
Kokonaisvakavaraisuus, %	Määritelty vakavaraisuusasetuksessa (CRR).	(Omat varat yhteensä ÷ Riskipainotetut saamiset) x100	1 510 1 400	1 413 1 606
		<b>Kokonaisvakavaraisuus, %</b>	<b>107,9 %</b>	<b>88,0 %</b>
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	Määritelty vakavaraisuusasetuksessa (CRR).	(Ensisijainen pääoma (Tier 1) ÷ Vastuiden kokonaismäärä) x100	1 510 37 982	1 413 34 832
		<b>Vähimmäisomavaraisuusaste, %</b>	<b>4,0 %</b>	<b>4,1 %</b>

## Liite 2. Konsernin vakavaraisuusasema

Taulukko 1. Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit

<b>Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit, % 31.12.2019</b>	<b>Pääomavaatimus</b>	<b>Kiinteä lisäpääomavaatimus <sup>1)</sup></b>	<b>Muuttuva lisäpääomavaatimus <sup>2)</sup></b>	<b>O-SII <sup>3)</sup></b>	<b>Järjestelmäriskipuskuri <sup>4)</sup></b>	<b>Pääomapuskurit yhteensä</b>	<b>Yhteensä</b>
Ydinpääoma (CET1)	4,50 %	2,50 %	0,72 %	0,50 %	1,50 %	4,72 %	9,22 %
Ensisijainen pääoma (T1)	6,00 %	2,50 %	0,72 %	0,50 %	1,50 %	4,72 %	10,72 %
Omat varat yhteensä	8,00 %	2,50 %	0,72 %	0,50 %	1,50 %	4,72 %	12,72 %
<b>Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit (1 000€) 31.12.2019</b>	<b>Pääomavaatimus</b>	<b>Kiinteä lisäpääomavaatimus <sup>1)</sup></b>	<b>Muuttuva lisäpääomavaatimus <sup>2)</sup></b>	<b>O-SII <sup>3)</sup></b>	<b>Järjestelmäriskipuskuri <sup>4)</sup></b>	<b>Pääomapuskurit yhteensä</b>	<b>Yhteensä</b>
Ydinpääoma (CET1)	62 980	34 989	10 082	6 998	20 993	66 064	129 044
Ensisijainen pääoma (T1)	83 973	34 989	10 082	6 998	20 993	66 064	150 037
Omat varat yhteensä	111 964	34 989	10 082	6 998	20 993	66 064	178 028
<b>Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit, % 31.12.2018</b>	<b>Pääomavaatimus</b>	<b>Kiinteä lisäpääomavaatimus <sup>1)</sup></b>	<b>Muuttuva lisäpääomavaatimus <sup>2)</sup></b>	<b>O-SII <sup>3)</sup></b>	<b>Järjestelmäriskipuskuri <sup>4)</sup></b>	<b>Pääomapuskurit yhteensä</b>	<b>Yhteensä</b>
Ydinpääoma (CET1)	4,50 %	2,50 %	0,45 %	1,00 %	-	3,95 %	8,45 %
Ensisijainen pääoma (T1)	6,00 %	2,50 %	0,45 %	1,00 %	-	3,95 %	9,95 %
Omat varat yhteensä	8,00 %	2,50 %	0,45 %	1,00 %	-	3,95 %	11,95 %
<b>Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit (1 000€) 31.12.2018</b>	<b>Pääomavaatimus</b>	<b>Kiinteä lisäpääomavaatimus <sup>1)</sup></b>	<b>Muuttuva lisäpääomavaatimus <sup>2)</sup></b>	<b>O-SII <sup>3)</sup></b>	<b>Järjestelmäriskipuskuri <sup>4)</sup></b>	<b>Pääomapuskurit yhteensä</b>	<b>Yhteensä</b>
Ydinpääoma (CET1)	72 278	40 154	7 168	16 062	-	63 384	135 662
Ensisijainen pääoma (T1)	96 370	40 154	7 168	16 062	-	63 384	159 754
Omat varat yhteensä	128 494	40 154	7 168	16 062	-	63 384	191 878

- 1) Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) luku 10:3 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Voimassa 1.1.2015 alkaen.
- 2) Laki luottolaitostoiminnasta luku (610/2014) 10:4-5 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Finanssivalvonnan johtokunta päätti 13.12.2019 (20.12.2018) olla asettamatta muuttuvaa lisäpääomavaatimusta Suomeen kohdistuville luottovastuulle. Vastuiden maantieteellisen jakauman perusteella määrittyvä luottolaitoskohtainen lisäpääomavaatimus Kuntarahoitukselle on 0,72 % (31.12.2018: 0,45 %).
- 3) Muut rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävän luottolaitoksen lisäpääomavaatimus: Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) luku 10:8 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Lisäpääomavaatimus (O-SII) Kuntarahoitukselle on 0,5 %. Finanssivalvonnan päätös 29.6.2018, voimassa 1.1.2019 alkaen (31.12.2018: 1 %).
- 4) 29.6.2018 Finanssivalvonta teki makrovakauspäätöksen rakenteellisista lisäpääomavaatimuksista ja päätti asettaa luottolaitoksille järjestelmäriskipuskurin. Kuntarahoituksen osalta asetettu järjestelmäriskipuskuriin perustuva lisäpääomavaatimus on 1,5 %. Järjestelmäriskipuskuri ja O-SII-lisäpääomavaatimus ovat rinnakkaisia puskureita, joista sovelletaan suurempaa. Järjestelmäriskipuskurivaatimus tuli voimaan 1.7.2019.

Euroopan keskuspankki on asettanut osana vuosittaista valvojan arviota (SREP) Kuntarahoitukselle 2,25 % lisäpääomavaatimuksen (P2R), joka tuli voimaan 1.3.2019. P2R-lisäpääomavaatimuksen huomioiva minimitaso CET1-vakavaraisuudelle oli 11,47 % ja kokonaisvakavaraisuudelle 14,97 %.

### **Tulevat muutokset pääomapuskureissa**

Euroopan keskuspankki (EKP) on osana vuosittaista SREP-prosessia (*Supervisory Review and Evaluation Process*) päivittänyt Kuntarahoitukselle asetetun lisäpääomavaatimuksen (P2R). Vaatimus pysyy entisellä tasollaan 2,25 prosentissa. Päivitetty lisäpääomavaatimus tulee voimaan 1.1.2020.

**Taulukko 2. Omat varat**

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Osakepääoma	42 583	42 583
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	40 366	40 366
Kertyneet voittovarat	1121774	1035 692
Käyvän arvon rahasto	28 882	14 961
Muut rahastot	277	277
Ennakoitu voitonjako	-6 250	-6 250
Oman pääoman ehtoisen AT1-pääomalainan kertynyt korko laskennallisella verolla vähennettynä	-9 433	-9 459
<b>Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä</b>	<b>1218 199</b>	<b>1118 171</b>
Aineettomat hyödykkeet	-14 704	-14 850
Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset	-41 043	-37 865
<b>Ydinpääoma (CET1)</b>	<b>1162 452</b>	<b>1065 455</b>
Muihin ensisijaisiin omiin varoihin luettavat instrumentit	347 454	347 454
<b>Ensisijainen lisäpääoma (AT1)</b>	<b>347 454</b>	<b>347 454</b>
<b>Ensisijainen pääoma (T1)</b>	<b>1509 906</b>	<b>1412 909</b>
<b>Toissijainen pääoma (T2)</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Omat varat yhteensä</b>	<b>1509 906</b>	<b>1412 909</b>

Ydinpääomaan on sisällytetty tilikauden voitto, joka on ollut tilintarkastuksen kohteena, ja näin ollen tilikauden voitto voidaan lukea ydinpääomaan Euroopan keskuspankin myöntämän vakavaraisuusasetuksen mukaisen luvan perusteella. Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset koostuvat Kuntarahoituksen omasta luottoriskikorjauksesta (DVA) sekä varovaista arvostamista koskevista vaatimuksista aiheutuvista arvonoikausista (PVA). Lisäksi ydinpääomasta on vähennetty suunniteltu voitonjako.

Oman luottoriskin muutosta ei ole sisällytetty omiin varoihin (CRR art. 33).

Ensisijaisessa lisäpääomassa on 1.10.2015 liikkeeseen laskettu nimellisarvoltaan 350 miljoonan euron AT1-pääomalaina, josta omiin varoihin voidaan rinnastaa 347,5 miljoonaa euroa. Tarkempi kuvaus pääomalainasta on emoyhtiön liitteessä 34 *Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla* sekä tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä julkaistavassa Pilari III -raportissa, joka on saatavilla yhtiön verkkosivuilla englanninkielisenä.

**Taulukko 3. Vakavaraisuuden tunnusluvut**

Vakavaraisuuden tunnusluvut, konserni	31.12.2019	31.12.2018
CET1-vakavaraisuus, %	83,06	66,34
Tier 1 -vakavaraisuus, %	107,88	87,97
Kokonaisvakavaraisuus, %	107,88	87,97

**Taulukko 4. Omien varojen vähimmäisvaatimus**

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskentaan on käytetty luottoriskin standardimenetelmää. Markkinariskin vakavaraisuuslaskennassa huomioidaan vain valuuttariskit, koska konsernilla ei ole kaupankäyntivarastoa eikä osake- ja hyödykepositioita. Koska valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissopimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi, on yhtiön valuuttapositio hyvin pieni. 31.12.2019 valuuttanettopositio oli 2,0 miljoonaa euroa, joka on alle 2 % omista varoista. Näin ollen valuuttakurssiriskille ei ole laskettu omien varojen vaatimusta EU:n vakavaraisuusasetuksen (575/2013) artiklan 351 mukaisesti. Myös vertailukaudella valuuttapositio on ollut alle 2 % omista varoista.

Vastuun arvonokaisuriskin laskennassa ei ole huomioitu Kuntien takauskeskuksen antamia takauksia tiettyihin johdannaisvastapuoliin. Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade lasketaan käyttämällä perusmenetelmää.

(1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset
<b>Luotto- ja vastapuoliriski, standardimenetelmä</b>	<b>61 038</b>	<b>762 976</b>	<b>78 128</b>	<b>976 596</b>
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	-	-	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	289	3 613	353	4 413
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	-	-	4 807	60 086
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	323	4 043	951	11 884
Saamiset laitoksilta	37 847	473 090	52 470	655 875
Katetut joukkolainat	20 676	258 456	18 986	237 323
Arvopaperistetut erät	-	-	13	165
Sijoitusrahastosijoitukset	84	1 049	88	1 103
Muut erät	1 818	22 724	460	5 746
<b>Markkinariski</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Vastuun arvonokaisuriski (CVA VaR), standardimenetelmä</b>	<b>17 085</b>	<b>213 561</b>	<b>19 722</b>	<b>246 528</b>
<b>Operatiivinen riski, perusmenetelmä</b>	<b>33 841</b>	<b>423 016</b>	<b>30 644</b>	<b>383 048</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>111 964</b>	<b>1 399 553</b>	<b>128 494</b>	<b>1 606 172</b>

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 2 896 tuhatta euroa (3 617 tuhatta euroa).

**Taulukko 5. Vastuiden määrä vastuuryhmittäin**

<b>Vastuuryhmä 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Tase-erät</b>	<b>Taseen ulkopuoliset erät</b>	<b>Johdannaiset</b>	<b>Vastuiden kokonaismäärä</b>	<b>Vastuiden keskimääräinen arvo kaudella</b>	<b>Riskipainotetut saamiset</b>
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	5 170 467	-	-	5 170 467	4 794 138	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	11 316 007	724 183	290 560	12 330 750	12 420 665	3 613
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	342 131	-	-	342 131	283 806	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	182 632	-	-	182 632	196 299	4 043
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	111 246	-	-	111 246	93 708	-
Saamiset laitoksilta	1 907 819	-	506 879	2 414 698	2 574 145	473 090
Saamiset yrityksiltä	6 031 136	1 629 526	-	7 660 662	7 146 923	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	8 515 464	7 609	-	8 523 074	8 683 596	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat	61 757	-	-	61 757	39 091	-
Katetut joukkolainat	2 137 947	-	-	2 137 947	2 005 152	258 456
Arvopaperistetut erät	-	-	-	-	574	-
Sijoitusrahastosijoitukset	9 769	-	-	9 769	9 806	1 049
Muut erät	31 920	-	-	31 920	27 942	22 724
<b>Yhteensä</b>	<b>35 818 296</b>	<b>2 361 319</b>	<b>797 439</b>	<b>38 977 054</b>	<b>38 275 845</b>	<b>762 976</b>

**Vastuuryhmä 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Tase-erät</b>	<b>Taseen ulkopuoliset erät</b>	<b>Johdannaiset</b>	<b>Vastuiden kokonaismäärä</b>	<b>Vastuiden keskimääräinen arvo kaudella</b>	<b>Riskipainotetut saamiset</b>
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	3 920 338	-	-	3 920 338	4 144 181	0
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 077 540	1 161 635	163 192	11 402 367	11 159 722	4 413
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	270 265	-	-	270 265	286 313	60 086
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	222 280	-	-	222 280	222 498	11 884
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	73 324	-	-	73 324	73 660	-
Saamiset laitoksilta	2 525 096	-	536 274	3 061 369	3 626 873	655 875
Saamiset yrityksiltä	5 129 701	292 570	-	5 422 271	5 380 951	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	8 527 156	1 342 548	-	9 869 704	9 532 723	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat	0	-	-	0	113	-
Katetut joukkolainat	1 887 770	-	-	1 887 770	1 898 486	237 323
Arvopaperistetut erät	825	-	-	825	1 282	165
Sijoitusrahastosijoitukset	9 494	-	-	9 494	9 554	1 103
Muut erät	17 386	-	-	17 386	14 135	5 746
<b>Yhteensä</b>	<b>32 661 175</b>	<b>2 796 753</b>	<b>699 466</b>	<b>36 157 395</b>	<b>36 350 490</b>	<b>976 596</b>



**Taulukko 6. Vähimmäisomavaraisuusaste****Vähimmäisomavaraisuusaste, konserni**

(1000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Ensisijainen pääoma (T1)	1509 906	1412 909
Vastuut yhteensä	37 982 245	34 832 360
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	3,98	4,06

**Vastuut, konserni**

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Taseessa olevat vastuut (ilman johdannaisia ja aineettomia hyödykkeitä)	36 504 446	33 988 372
Johdannaisvastuut	355 758	-495 677
Taseen ulkopuoliset vastuut	1122 041	1339 665
<b>Yhteensä</b>	<b>37 982 245</b>	<b>34 832 360</b>

**Taseessa olevien vastuiden jako, konserni (ilman johdannaisia ja vähennettyjä vastuita)**

(1 000 €)	31.12.2019 Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden arvot	31.12.2018 Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden arvot
Katetut joukkolainat	2 137 947	1 887 770
Valtiovastuiksi katsotut vastuut	17 083 751	14 234 064
Aluehallinnon, kansainvälisten kehityspankkien, kansainvälisten organisaatioiden, julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten vastuut	38 732	329 683
Laitokset	1 907 819	2 525 096
Kiinteistövakuudelliset vastuut	8 515 464	8 527 156
Yritykset	6 031 136	5 129 701
Maksukyvyttömyystilassa olevat vastuut	61 757	-
Muut vastuut	56 393	42 555
<b>Yhteensä</b>	<b>35 833 000</b>	<b>32 676 025</b>

### Liite 3. Emoyhtiön vakavaraisuusasema

#### Taulukko 1. Omat varat

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Osakepääoma	43 008	43 008
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	40 743	40 743
Kertyneet voittovarot	1 109 919	1 024 394
Käyvän arvon rahasto	28 882	14 961
Muut rahastot	277	277
Suunniteltu osingonjako	-6 250	-6 250
<b>Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä</b>	<b>1 216 578</b>	<b>1 117 133</b>
Aineettomat hyödykkeet	-14 719	-14 904
Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset	-41 043	-37 865
<b>Ydinpääoma (CET1)</b>	<b>1 160 816</b>	<b>1 064 363</b>
Muihin ensisijaisiin omiin varoihin luettavat instrumentit	348 896	348 406
<b>Ensisijainen lisäpääoma (AT1)</b>	<b>348 896</b>	<b>348 406</b>
<b>Ensisijainen pääoma (T1)</b>	<b>1 509 712</b>	<b>1 412 770</b>
<b>Toissijainen pääoma (T2)</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Omat varat yhteensä</b>	<b>1 509 712</b>	<b>1 412 770</b>

Ydinpääomaan on sisällytetty tilikauden voitto, joka on ollut tilintarkastuksen kohteena, ja näin ollen tilikauden voitto voidaan lukea ydinpääomaan Euroopan keskuspankin myöntämän vakavaraisuusasetuksen mukaisen luvan perusteella. Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset koostuvat Kuntarahoituksen omasta luottoriskikorjauksesta (DVA) sekä varovaista arvostamista koskevista vaatimuksista aiheutuvista arvonoikeuksista (PVA). Lisäksi ydinpääomasta on vähennetty suunniteltu voitonjako.

Oman luottoriskin muutosta ei ole sisällytetty omiin varoihin (CRR art. 33).

Ensisijaisessa lisäpääomassa on 1.10.2015 liikkeeseen laskettu nimellisarvoltaan 350 miljoonan euron AT1-pääomalaaina, josta omiin varoihin voidaan rinnastaa 348,9 miljoonaa euroa. Tarkempi kuvaus pääomalaainasta on emoyhtiön liitetiedossa 34 *Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla* sekä tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä julkaistavassa Pilari III -raportissa, joka on saatavilla yhtiön verkkosivuilla englanniksi.

**Taulukko 2. Vakavaraisuuden tunnusluvut**

<b>Vakavaraisuuden tunnusluvut</b>	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>
CET1-vakavaraisuus, %	85,00	67,33
Tier 1-vakavaraisuus, %	110,54	89,37
Kokonaisvakavaraisuus, %	110,54	89,37

**Taulukko 3. Omien varojen vähimmäisvaatimus**

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskentaan on käytetty luottoriskin standardimenetelmää. Markkinariskin vakavaraisuuslaskennassa huomioidaan vain valuuttariskit, koska konsernilla ei ole kaupankäyntivarastoa eikä osake- ja hyödykepositioita. Koska valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissojimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi, on yhtiön valuuttapositio hyvin pieni. 31.12.2019 valuuttanettopositio 2,0 miljoona euroa, joka oli alle 2 % omista varoista. Näin ollen valuuttakurssiriskille ei ole laskettu omien varojen vaatimusta EU:n vakavaraisuusasetuksen (575/2013) artiklan 351 mukaisesti. Myös vertailukaudella valuuttapositio on ollut alle 2 % omista varoista.

Vastuun arvonokaisuriskin laskennassa ei ole huomioitu Kuntien takauskeskuksen antamia takauksia tiettyihin johdannaisvastapuoliin.

Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade lasketaan käyttämällä perusmenetelmää.

(1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset
<b>Luotto- ja vastapuoliriski, standardimenetelmä</b>	<b>61 090</b>	<b>763 631</b>	<b>78 249</b>	<b>978 115</b>
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	-	-	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	289	3 613	353	4 413
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	-	-	4 807	60 086
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	323	4 043	951	11 884
Saamiset laitoksilta	37 833	472 917	52 466	655 825
Katetut joukkolainat	20 676	258 456	18 986	237 323
Arvopaperistettut erät	-	-	13	165
Sijoitusrahastosijoitukset	84	1 049	88	1 103
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	131	1 639	131	1 639
Muut erät	1 753	21 912	454	5 676
<b>Markkinariski</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Vastuun arvonokaisuriski (CVA VaR), standardimenetelmä</b>	<b>17 085</b>	<b>213 561</b>	<b>19 722</b>	<b>246 528</b>
<b>Operatiivinen riski, perusmenetelmä</b>	<b>31 081</b>	<b>388 508</b>	<b>28 487</b>	<b>356 092</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>109 256</b>	<b>1 365 700</b>	<b>126 459</b>	<b>1 580 735</b>

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 2 896 tuhatta euroa (3 617 tuhatta euroa).

**Taulukko 4. Vastuiden määrä vastuuryhmittäin****Vastuuryhmä 31.12.2019**  
(1 000 €)

	<b>Tase-erät</b>	<b>Taseen ulkopuoliset erät</b>	<b>Johdannaiset</b>	<b>Vastuiden kokonaismäärä</b>	<b>Riskipainotetut saamiset</b>
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	5 170 467	-	-	5 170 467	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	11 316 007	724 183	290 560	12 330 750	3 613
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	342 131	-	-	342 131	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	182 632	-	-	182 632	4 043
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	111 246	-	-	111 246	-
Saamiset laitoksilta	1 906 958	-	506 879	2 413 837	472 917
Saamiset yrityksiltä	6 031 136	1 629 526	-	7 660 662	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	8 515 464	7 609	-	8 523 074	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat	61 757	-	-	61 757	-
Katetut joukkolainat	2 137 947	-	-	2 137 947	258 456
Arvopaperistetut erät	0	-	-	-	-
Sijoitusrahastosijoitukset	9 769	-	-	9 769	1 049
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	656	-	-	656	1 639
Muut erät	31 101	-	-	31 101	21 912
<b>Yhteensä</b>	<b>35 817 272</b>	<b>2 361 319</b>	<b>797 439</b>	<b>38 976 029</b>	<b>763 631</b>

**Vastuuryhmä 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Tase-erät</b>	<b>Taseen ulkopuoliset erät</b>	<b>Johdannaiset</b>	<b>Vastuiden kokonaismäärä</b>	<b>Riskipainotetut saamiset</b>
Saamiset valtiolta ja keskuspankeilta	3 920 338	-	-	3 920 338	0
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 077 540	1 161 635	163 192	11 402 367	4 413
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	270 265	-	-	270 265	60 086
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	222 280	-	-	222 280	11 884
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	73 324	-	-	73 324	-
Saamiset laitoksilta	2 524 843	-	536 274	3 061 116	655 825
Saamiset yrityksiltä	5 129 701	292 570	-	5 422 271	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	8 527 156	1 342 548	-	9 869 704	-
Maksukyvyttömyystilassa olevat	0	-	-	0	-
Katetut joukkolainat	1 887 770	-	-	1 887 770	237 323
Arvopaperistetut erät	825	-	-	825	165
Sijoitusrahastosijoitukset	9 494	-	-	9 494	1 103
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	656	-	-	656	1 639
Muut erät	16 658	-	-	16 658	5 676
<b>Yhteensä</b>	<b>32 660 851</b>	<b>2 796 753</b>	<b>699 466</b>	<b>36 157 070</b>	<b>978 115</b>

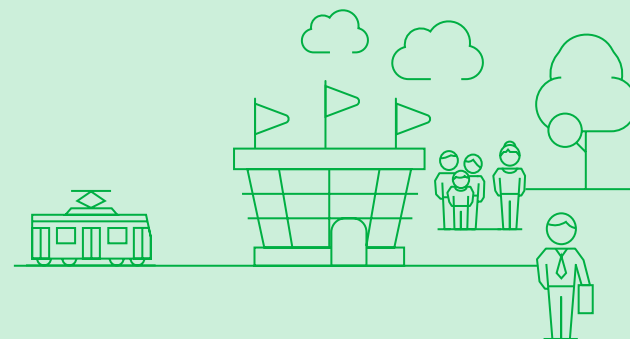
# Konsernitilinpäätös



Kuntarahoitus

# Kuntarahoitus-konsernin tilinpäätös 1.1.–31.12.2019

- 103** Konsernitilinpäätös (IFRS)
- 105** Tuloslaskelma, konserni
- 106** Laaja tuloslaskelma
- 107** Tase, konserni
- 109** Laskelma oman pääoman muutoksista, konserni
- 111** Rahavirtalaskelma, konserni
- 113** Konsernia koskevat liitetiedot
  
- 232** Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)
- 233** Tuloslaskelma, emoyhtiö
- 234** Tase, emoyhtiö
- 237** Rahavirtalaskelma, emoyhtiö
- 239** Emoyhtiötä koskevat liitetiedot
  
- 317** Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset





# Tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Korkotuotot ja vastaavat tuotot	(3)	766 581	711 731
Korkokulut ja vastaavat kulut	(3)	-526 326	-475 434
<b>KORKOKATE</b>		<b>240 255</b>	<b>236 297</b>
Palkkiotuotot	(4)	3 490	2 395
Palkkiokulut	(5)	-4 235	-4 180
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(6, 7)	-33 373	-27 910
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot	(8)	114	38
Suojauslaskennan nettotulos	(9, 26)	-19 097	27 645
Liiketoiminnan muut tuotot	(11)	135	66
Hallintokulut	(12)	-32 268	-27 225
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(30)	-6 183	-2 333
Liiketoiminnan muut kulut	(13)	-17 626	-15 368
Rahoitusvarojen arvonalentumis- ja luottotappiot	(14)	28	564
<b>LIIKEVOITTO</b>		<b>131 239</b>	<b>189 989</b>
Tuloverot	(15)	-26 307	-38 032
<b>TILIKAUDEN TULOS</b>		<b>104 932</b>	<b>151 958</b>

# Laaja tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Tilikauden tulos		104 932	151 958
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, joita ei siirretä myöhemmin tulosvaikutteisiksi			
Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen oman luottoriskin muutoksesta aiheutuva käyvän arvon muutos, netto	(7)	10 325	48 953
Suojaukustannuksen (Cost-of-Hedging) muutos	(26)	17 299	27 693
Erät, jotka voidaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksista	(8)	308	-5 093
Käyvän arvon rahastosta tuloslaskelmaan siirretty erä	(8)	-90	-162
Odotettavissa olevien luottotappioiden muutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjatusta rahoitusvaroista	(27)	-117	-96
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot		-5 545	-14 259
Muut laajan tuloksen erät yhteensä		22 181	57 035
<b>TILIKAUDEN LAAJA TULOS</b>		<b>127 113</b>	<b>208 993</b>

# Tase

(1 000 €)	Liite	31.12.2019	31.12.2018
<b>VARAT</b>			
Käteiset varat	(20)	4 909 338	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	(21)	818 323	1 380 544
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	(22)	24 798 432	22 968 118
Saamistodistukset	(23)	5 716 318	5 862 591
Osakkeet ja osuudet	(24)	9 797	9 521
Johdannaissopimukset	(19, 25)	2 244 997	1 538 610
Aineettomat hyödykkeet	(28, 30)	14 704	14 850
Aineelliset hyödykkeet	(29, 30)	9 041	2 427
Muut varat	(31)	170 359	174 818
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(32)	242 450	203 061
<b>VARAT YHTEENSÄ</b>	<b>(16, 17, 18)</b>	<b>38 933 758</b>	<b>35 676 739</b>



(1 000 €)

	Liite	31.12.2019	31.12.2018
<b>VELAT JA OMA PÄÄOMA</b>			
<b>VELAT</b>			
Velat luottolaitoksille	(34, 37)	1 178 256	822 504
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	(35, 37)	3 862 053	3 870 918
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	(36, 37)	29 983 585	26 901 998
Johdannaissopimukset	(19, 25)	1 762 010	2 205 427
Muut velat	(38)	116 374	6 149
Siirtovelat ja saadut ennakot	(39)	180 917	148 377
Laskennalliset verovelat	(33)	256 241	235 307
<b>VELAT YHTEENSÄ</b>	<b>(16, 17, 18)</b>	<b>37 339 436</b>	<b>34 190 680</b>
<b>OMA PÄÄOMA</b>			
Osakepääoma	(40)	42 583	42 583
Vararahasto	(40)	277	277
Käyvän arvon rahasto - sijoitukset	(40)	807	726
Oman luottoriskin rahasto	(40)	12 985	4 726
Suojauskustannusrahasto	(40)	28 075	14 235
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	(40)	40 366	40 366
Kertyneet voittovarot	(40)	1 121 774	1 035 692
<b>Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma</b>		<b>1 246 868</b>	<b>1 138 605</b>
<b>Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit</b>		<b>347 454</b>	<b>347 454</b>
<b>OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ</b>		<b>1 594 321</b>	<b>1 486 059</b>
<b>VELAT JA OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ</b>		<b>38 933 758</b>	<b>35 676 739</b>

# Laskelma oman pääoman muutoksista

(1 000 €)	Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma								Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	Oma pääoma yhteensä
	Osakepääoma	Vararahasto	Käyvän arvon rahasto sijoitukset	Oman luottoriskin rahasto	Suojauskustannusrahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä		
<b>OMA PÄÄOMA 31.12.2017</b>	<b>42 583</b>	<b>277</b>	<b>28 944</b>	-	-	<b>40 366</b>	<b>879 799</b>	<b>991 969</b>	<b>347 454</b>	<b>1 339 422</b>
IFRS 9 -siirtymän vaikutus	-	-	-23 936	-34 437	-7 919	-	22 830	<b>-43 462</b>	-	-43 462
<b>OMA PÄÄOMA 1.1.2018 IFRS 9:n MUKAAN</b>	<b>42 583</b>	<b>277</b>	<b>5 008</b>	<b>-34 437</b>	<b>-7 919</b>	<b>40 366</b>	<b>902 628</b>	<b>948 507</b>	<b>347 454</b>	<b>1 295 960</b>
AT1-pääomalinalle maksettu korko	-	-	-	-	-	-	-12 600	<b>-12 600</b>	-	-12 600
Vuodelta 2017 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-6 250	<b>-6 250</b>	-	-6 250
Tytäryhtiön osakkeiden lunastus	-	-	-	-	-	-	-44	<b>-44</b>	-	-44
Tilikauden voitto	-	-	-	-	-	-	151 958	<b>151 958</b>	-	151 958
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen										
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi										
Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen oman luottoriskin muutoksesta aiheutuva käyvän arvon muutos, netto	-	-	-	39 163	-	-	-	<b>39 163</b>	-	39 163
Suojauskustannuksen (Cost-of-Hedging) muutos	-	-	-	-	22 154	-	-	<b>22 154</b>	-	22 154
Myöhemmin tulosvaikutteiset erät										
Käyvän arvon muutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista, netto	-	-	-4 075	-	-	-	-	<b>-4 075</b>	-	-4 075
Tuloslaskelmaan siirretty erä käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvarojen myynneistä, netto	-	-	-130	-	-	-	-	<b>-130</b>	-	-130
Odotettavissa olevien luottotappioiden muutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavista rahoitusvaroista	-	-	-77	-	-	-	-	<b>-77</b>	-	-77
<b>OMA PÄÄOMA 31.12.2018</b>	<b>42 583</b>	<b>277</b>	<b>726</b>	<b>4 726</b>	<b>14 235</b>	<b>40 366</b>	<b>1 035 692</b>	<b>1 138 605</b>	<b>347 454</b>	<b>1 486 059</b>



(1 000 €)	Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma								Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	Oma pääoma yhteensä
	Osakepääoma	Vararahasto	Käyvän arvon rahasto sijoitukset	Oman luottoriskin rahasto	Suojauskustannusrahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä		
AT1-pääomallainalle maksettu korko	-	-	-	-	-	-	-12 600	<b>-12 600</b>	-	-12 600
Vuodelta 2018 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-6 250	<b>-6 250</b>	-	-6 250
Tytäryhtiön osakkeiden lunastus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilikauden voitto	-	-	-	-	-	-	104 932	<b>104 932</b>	-	104 932
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen										
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi										
Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen oman luottoriskin muutoksesta aiheutuva käyvän arvon muutos, netto	-	-	-	8 260	-	-	-	<b>8 260</b>	-	8 260
Suojauskustannuksen (Cost-of-Hedging) muutos	-	-	-	-	13 840	-	-	<b>13 840</b>	-	13 840
Myöhemmin tulosvaikutteiset erät										
Käyvän arvon muutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista, netto	-	-	247	-	-	-	-	<b>247</b>	-	247
Tuloslaskelmaan siirretty erä käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvarojen myynneistä, netto	-	-	-72	-	-	-	-	<b>-72</b>	-	-72
Odotettavissa olevien luottotappioiden muutos käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavista rahoitusvaroista	-	-	-94	-	-	-	-	<b>-94</b>	-	-94
<b>OMA PÄÄOMA 31.12.2019</b>	<b>42 583</b>	<b>277</b>	<b>807</b>	<b>12 985</b>	<b>28 075</b>	<b>40 366</b>	<b>1 121 774</b>	<b>1 246 868</b>	<b>347 454</b>	<b>1 594 321</b>

# Rahavirtalaskelma

(1 000 €)	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
<b>LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA</b>	<b>1 444 778</b>	<b>39 300</b>
Pitkäaikaisen varainhankinnan nettomuutos	1 951 565	1 463 125
Lyhytaikaisen varainhankinnan nettomuutos	-298 985	-838 441
Pitkäaikaisten luottojen nettomuutos	-1 701 327	-1 310 278
Lyhytaikaisten luottojen nettomuutos	-79 193	20 395
Sijoitusten nettomuutos	227 376	529 922
Vakuustalletusten nettomuutos	1 048 093	-25 340
Korkovirta rahoitusvaroista	103 695	89 571
Korkovirta rahoitusveloista	215 113	146 307
Muut tuotot	57 319	50 762
Maksut liiketoiminnan kuluista	-70 685	-71 359
Maksetut verot	-8 192	-15 363
<b>INVESTOINTIEN RAHAVIRTA</b>	<b>-3 646</b>	<b>-6 827</b>
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	93	-538
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-3 739	-6 289
<b>RAHOITUKSEN RAHAVIRTA</b>	<b>-23 688</b>	<b>-22 000</b>
AT1-päämainstrumentin korot	-15 750	-15 750
Maksetut osingot	-6 250	-6 250
Vuokrasopimuksista johtuva kokonaisrahavirta	-1 688	-
<b>RAHAVAROJEN MUUTOS</b>	<b>1 417 443</b>	<b>10 473</b>
<b>RAHAVARAT 1.1.</b>	<b>3 573 206</b>	<b>3 562 733</b>
<b>RAHAVARAT 31.12.</b>	<b>4 990 649</b>	<b>3 573 206</b>

Rahavaroihin lasketaan mukaan seuraavat tase-erät:

Käteiset varat ja vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta.

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Käteiset varat	4 909 338	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	81 311	51 006
<b>RAHAVARAT YHTEENSÄ</b>	<b>4 990 649</b>	<b>3 573 206</b>

**Konsernia koskevat liitetiedot**

- Liite 1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- Liite 2. Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema

**Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot**

- Liite 3. Korkotuotot ja -kulut
- Liite 4. Palkkiotuotot
- Liite 5. Palkkiokulut
- Liite 6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- Liite 7. Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat
- Liite 8. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot
- Liite 9. Suojauslaskennan nettotulos
- Liite 10. Uudelleenluokiteltujen rahoitusvarojen ja -velkojen vaikutus
- Liite 11. Liiketoiminnan muut tuotot
- Liite 12. Hallintokulut
- Liite 13. Liiketoiminnan muut kulut
- Liite 14. Rahoitusvarojen arvonalentumis- ja luottotappiot
- Liite 15. Tuloverot

**Tasetta koskevat liitetiedot ja muut liitetiedot**

- Liite 16. Rahoitusvarat ja -velat
- Liite 17. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot
- Liite 18. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma tasearvoin
- Liite 19. Rahoitusvarojen ja -velkojen nettottaminen
- Liite 20. Rahavarat
- Liite 21. Saamiset luottolaitoksilta
- Liite 22. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- Liite 23. Saamistodistukset
- Liite 24. Osakkeet ja osuudet
- Liite 25. Johdannaissopimukset
- Liite 26. Suojauslaskenta
- Liite 27. Saamisten ja sitoumusten luottoriskit
- Liite 28. Aineettomat hyödykkeet
- Liite 29. Aineelliset hyödykkeet
- Liite 30. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- Liite 31. Muut varat
- Liite 32. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- Liite 33. Laskennalliset verot
- Liite 34. Velat luottolaitoksille
- Liite 35. Velat yleisölle ja julkisyhteisölle
- Liite 36. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- Liite 37. Liikkeeseenlaskettujen velkojen täsmäytyslaskelma
- Liite 38. Muut velat
- Liite 39. Siirtovelat ja saadut ennakot
- Liite 40. Oma pääoma
- Liite 41. Ehdolliset varat ja velat
- Liite 42. Annetut vakuudet
- Liite 43. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- Liite 44. Vuokravastuut
- Liite 45. Lähipiiritapahtumat
- Liite 46. Palkat ja palkitseminen
- Liite 47. Raportointikauden jälkeiset tapahtumat



## Liite 1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

### Konsernin perustiedot

Kuntarahoitus-konsernin (Kuntarahoitus-konserni tai konserni) muodostavat Kuntarahoitus Oyj (Kuntarahoitus tai yhtiö) ja Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy (Inspira tai tytäryhtiö). Konsernin emoyhtiö on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Yhtiön rekisteröity osoite on Jaakonkatu 3 A, 00100 Helsinki. Tytäryhtiön kotipaikka on Helsinki ja rekisteröity osoite Jaakonkatu 3 A, 00100 Helsinki. Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta [www.kuntarahoitus.fi](http://www.kuntarahoitus.fi) tai konsernin emoyhtiöstä osoitteesta Jaakonkatu 3 A, 00100 Helsinki.

Kuntarahoitus Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 13.2.2020 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

### Konsernitilinpäätöksen laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (*International Financial Reporting Standards, IFRS*) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2019

voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksen (EY) N:o 1606/2002 säädetyt menettelyt mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön vaatimusten mukaiset.

Vakavaraisuusasetuksen (EU N:o 575/2013) kahdeksannen osan mukaiset vakavaraisuustiedot on julkistettu toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä dokumenttina nimeltään Pilari III -raportti.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja ja suojauskohteita käyvän arvon suojauslaskennassa suojatun riskin osalta.

Konsernin toimintavaluutta on euro ja tilinpäätöksen liitetiedot esitetään tuhansina euroina. Kaikki liitetietojen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluovusta.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Laatimisperiaatteiden kohdassa *Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät* esitetään tietoa niistä osa-alueista, joissa johdon harkinta tai epävarmuustekijät saattavat aiheuttaa eniten vaikutuksia esitettäviin lukuihin.

### Konsolidointiperiaatteet

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään Kuntarahoitus, joka on emoyhtiö, ja sen määräysvallassa olevan tytäryhtiö Inspiran tilinpäätökset. Kysymys on määräysvallasta, jos konserni olemalla osallisena sijoituskohteessa altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä sijoituskohdetta koskevaa valtaansa. Inspira on konsernin täysin omistama, jolloin määräysvalta perustuu äänivaltaan. Konsernin keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

## Segmenttiraportointi

Kuntarahoitus-konsernin toimialana on luottolaitostoiminta ja rahoituspalveluiden tarjoaminen. Konsernin toimintaa käsitellään yhtenä segmenttinä, jonka perusteella raportoidaan toimivalle johdolle. IFRS 8 -standardin mukaiset koko konsernitason tiedot on esitetty tuotteita ja palveluita koskevien tietojen osalta liitteessä 3 *Korkotuotot ja -kulut* sekä ja liitteessä 4 *Palkkiotuotot*. Konserni ei ole jakanut tuottoja tai varoja maantieteellisten alueiden perusteella, sillä konsernin rahoitustoiminta rajoittuu Suomeen. Lainakannan kehitystä asiakkaittain ja asiakkaiden maksamien korkojen osuutta konsernin kokonaiskorkotuotoista seurataan säännöllisesti. Merkittävimmät lainakannan volyymit liittyvät väestömäärältään suurimpiin kaupunkeihin sekä vuokra-asuntotuotantoon keskittyviin yleishyödyllisiin yhteisöihin. Yhden yksittäisen asiakaskokonaisuuden osuus ylittää 10 % konsernin kokonaiskorkotuotoista. Konsernin ylin operatiivinen päätöksentekijä on emoyhtiön toimitusjohtaja, joka vastaa resurssien kohdistamisesta ja tuloksen arvioinnista konsernissa.

## Ulkomaan rahan määräisten erien muuntaminen

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu konsernin toimintavaluutaksi, euroiksi, käyttäen liiketapahtumien toteutumispäivien kurssveja. Tilinpäätöspäivänä valuuttamääräiset monetaariset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivän keskikursseja ja aiheutuvat valuuttakurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Ulkomaan rahan määräisten, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvarojen käyvän

arvon muutokset jaotellaan varan jaksotetun hankintamenon muutoksista johtuviin valuuttakurssieroihin ja muihin kirjanpitoarvon muutoksiin. Jaksotetun hankintamenon muutoksiin liittyvät valuuttakurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti, ja muut kirjanpitoarvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

## Rahoitusinstrumenttien luokittelu- ja arvostamisperiaatteet

Rahoitusinstrumenttien luokittelu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä riippuu kyseisten instrumenttien sopimusehdoista ja niiden hallintoihin sovellettavasta liiketoimintamallista. Rahoitusinstrumentit arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvara tai -velka, siihen lisätään tai siitä vähennetään rahoitusvaran tai -velan hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Myyntisaamiset arvostetaan niiden alkuperäiseen transaktiohintaan.

### Rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusvara luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraavasti: jaksotettuun hankintamenoon, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta tai käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Rahoitusvarat, jotka täyttävät edellytykset tulla arvostetuiksi jaksotettuun hankintamenoon tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, voidaan nimenomaisesti luokitella käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi soveltaen käyvän arvon optiota. Luokittelu päätös on peruuttamaton. Rahoitusvarojen luokittelu riippuu liiketoimintamallista, jolla rahoitusvaroja hallinnoidaan sekä

rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvista rahavirtaominaisuuksista. Rahoitusvarat luokitellaan uudelleen vain siinä tapauksessa, että rahoitusvarojen hallinnoinnin liiketoimintamallia muutetaan.

### *Liiketoimintamallin arviointi*

Konserni on määritellyt soveltamansa liiketoimintamallit sen mukaan, mikä parhaiten kuvastaa sen rahoitusvarojen hallintoiintitapaa liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi. Liiketoimintamallia ei arvioida instrumenttikohtaisesti vaan yleisellä tasolla, ja liiketoimintamalli perustuu seuraaviin havaittaviin tekijöihin:

- Kuinka liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen tuloksellisuutta arvioidaan ja kuinka siitä raportoidaan yhteisön johtoon kuuluville avainhenkilöille.
- Riskit, jotka vaikuttavat liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen, tuloksellisuuteen ja erityisesti tapa, jolla näitä riskejä hallitaan.
- Kuinka liiketoiminnan johtaja palkitaan, esim. perustuuko kompensatio hallinnoitujen varojen käypään arvoon vai kerättyihin sopimukseen perustuviin rahavirtoihin.
- Odotettavissa olevien myyntien toteutumistiheys, arvo ja ajoitus.

Liiketoimintamallin arviointi perustuu kohtuudella odotettavissa oleviin skenaarioihin, eikä huonointa mahdollista (*worst case*) skenaariota tai stressiskenaarioita oteta huomioon. Jos rahavirrat realisoituvat alkuperäisen kirjaamisen jälkeen alkuperäisistä odotuksista poikkeavalla tavalla, konserni

ei muuta kyseisessä liiketoimintamallissa jäljellä olevien rahoitusvarojen luokittelua vaan sisällyttää tällaiset tiedot uusien myönnettyjen tai uusien ostettujen rahoitusvarojen arviointiin jatkossa.

Konserni on tunnistanut kaksi eri liiketoimintamallia rahoitusvarojen hallinnoinnissa: ensimmäinen liiketoimintamalli on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi ja toinen on liiketoimintamalli, jossa kerätään sopimukseen perustuvia rahavirtoja sekä myydään rahoitusvaroja.

Konsernin antolainauksen liiketoimintamallin tavoite saavutetaan pitämällä hallussa rahoitusvaroja ja keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja. Lisäksi rahoitusvarat, kuten pankkitilisaldot, rahamarkkinatalletukset, vakuustalletuskaupat ja repo-ostosopimukset, ovat osa liiketoimintamallia, jonka tavoite saavutetaan pitämällä rahoitusvaroja sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi.

Likviditeettisijoitukset kuuluvat liiketoimintamalliin, jonka tavoite saavutetaan sekä keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja, että myymällä rahoitusvaroja. Tämän liiketoimintamallin perusteella rahoitusvarat on IFRS 9:n mukaan arvostettava käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta.

#### *SPPI-testi (Solely payment of principal and interest)*

Luokitteluprosessin toisessa vaiheessa konserni arvioi rahoitusvarojen sopimusehtoja tunnistaakseen läpäisevätkö ne SPPI-testin. SPPI-testissä arvioidaan rahoitusva-

ran sopimukseen perustuvia rahavirtaominaisuuksia. Rahavirtojen tulee olla yksinomaan pääoman ja koron maksua läpäistäkseen SPPI-testin.

“Pääomalla” tarkoitetaan tässä testissä rahoitusvarojen käypää arvoa alkuperäisellä kirjaushetkellä, ja se voi muuttua rahoitusvarojen elinkaaren aikana esimerkiksi pääoman takaisinmaksujen tai yli- tai alikurssin jaksottamisen johdosta.

Lainanantojärjestelyssä koron merkittävimmät osatekijät ovat tyypillisesti korvaus rahan aika-arvosta ja luottorisistä. SPPI-arvioinnissa konserni käyttää harkintaa ja ottaa huomioon merkitykselliset tekijät, kuten missä valuutassa rahoitusvaroihin kuuluva erä on ja mille ajanjaksolle korko on määritetty.

Rahoitusvarat on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti, mikäli ne sisältävät sopimusehtoja, jotka eivät liity pääasialliseen lainajärjestelyyn ja synnyttävät rahavirtoja, jotka eivät muodostu pelkästään pääoman takaisinmaksusta ja korosta jäljellä olevalle pääomalle. Näiden sopimusehtojen on johdettava suurempaan kuin vähäiseen (*de minimis*) altistumiseen riskeille tai volatiliteetille sopimukseen perustuvissa rahavirroissa, jotta ne johtavat siihen, ettei rahoitusvara läpäise SPPI-testiä. Konsernin rahoitusvaroista mm. sijoitusrahasto-osuudet sekä osa strukturoiduista lainasopimuksista eivät täytä SPPI-kriteereitä. Nämä rahoitusinstrumentit arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

SPPI-testin vaatimusten seurauksena rahoitusvaroihin sisältyvät kytketyt johdannaiset tulisivat luokitelluiksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, eikä IFRS 9 -standardi salli kytketyn johdannaisen erottamista rahoitusvarojen osalta.

#### *Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavat*

Rahoitusvara arvostetaan jaksotettuun hankintamenoön, jos se täyttää molemmat seuraavista ehdoista eikä sitä ole luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti:

- Vara kuuluu liiketoimintamalliin, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi; ja
- Rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua.

Tähän ryhmään kuuluvat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon, jota oikaistaan näihin suoraan liittyvillä transaktiokustannuksilla. Nämä varat arvostetaan myöhemmin jaksotettuun hankintamenoön käyttämällä efektiivisen koron menetelmää. Arvon alentumisen määrittäminen perustuu odotetun luottotappion malliin, joka kuvataan luvussa *Rahoitusvarojen arvonalentuminen*. Jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista rahoitusvaroista saadut korot kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Korkotuotot ja muut vastaavat tuotot*. Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista*.

IFRS 9 -standardin edellyttämän liiketoimintamallin arvioinnin perusteella rahoitusvaroihin, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun, sisältyy antolainaportfolio, johon lasketaan lyhyt- ja pitkäaikaiset antolainat, rahamarkkinatalletukset, repo-ostosopimukset, pankkitilisaldot ja vakuustalletussäästöt. Kaikkia edellä mainittuja varoja ei voida arvostaa jaksotettuun hankintamenuun liiketoimintamallin edellyttämällä tavalla, sillä tietyt antolainasopimukset eivät läpäise SPPI-testiä. Kyseiset antolainasopimukset arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

Konserni suojaa pääsääntöisesti kiinteäkorkoiset ja pitkiin viitekorkoihin sidotut antolainat, jolloin näihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Suojauslaskennan kohteena olevat antolainat arvostetaan suojatun riskin osalta käypään arvoon.

#### *Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat*

Vieraan pääoman ehtoinen rahoitusvara arvostetaan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, jos molemmat seuraavat ehdot täyttyvät, eikä sitä ole luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi:

- Rahoitusvaroihin kuuluvaa erää pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan sekä keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja, että myymällä rahoitusvaroja; ja
- Rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimusehtojen mukaisesti tiettyinä ajankohtina toteutuvat rahavirrat, ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua.

Tähän ryhmään kuuluvat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon, jota oikaistaan näihin suoraan liittyvillä transaktiokustannuksilla. Myöhemmät muutokset käyvässä arvossa kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta ja esitetään *Käyvän arvon rahastossa* oikaistuna laskennallisella verolla. Arvon alentumisen määrittäminen perustuu odotetun luottotappion malliin, joka kuvataan luvussa *Rahoitusvarojen arvonalentuminen*. Valuuttakurssivoitot ja -tappiot valuuttamääräisistä saamistodistuksista kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Saamistodistuksista saadut korot kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Korkotuotot ja muut vastaavat tuotot*. Odotettavissa oleva luottotappio kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Muiden rahoitusvarojen luottotappiot ja arvonalentumistappiot*. Myynnin yhteydessä, aiemmin muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattu kumulatiivinen voitto tai tappio luokitellaan uudelleen oman pääoman käyvän arvon rahastosta tulokseen ja esitetään erässä *Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot*.

Oman pääoman ehtoisen sijoituksen, jota ei pidetä myyntitarkoituksessa, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä konserni voi peruuttamattomasti valita, että myöhemmät käyvän arvon muutokset kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta. Kun tämä valinta on tehty, laajan tuloksen muissa erissä esitetyjä määriä ei siirretä myöhemmin tulokseen. Näille sijoituksille saatavat osingot kirjataan tulokseen, ellei osinko ole selvästi sijoituksen hankintamenuun palautusta. Valinta tehdään sijoituskohtaisen arvioinnin perusteella. Konserni arvostaa kaikki oman pääoman ehtoiset sijoituksensa käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

IFRS 9 -standardin edellyttämän liiketoimintamallin arvioinnin perusteella likvideettisalkussa olevat sijoitukset on arvostettava käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Likvideettisalkku koostuu pääosin kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista saamistodistuksista ja sijoitustodistuksista. Nämä sijoitukset läpäisevät SPPI-testin. Edellä mainittujen rahoitusvarojen lisäksi likvideettisalkku sisältää sijoitusrahasto-osuuksia, jotka eivät läpäise SPPI-testin vaatimuksia pääomasta ja korosta, joten ne arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

#### *Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat*

Rahoitusvara luokitellaan myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, ellei sitä luokitella jaksotettuun hankintamenuun arvostettavaksi tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavaksi. Tämä ryhmä sisältää seuraavat varat:

- johdannaisvarat
- vieraan pääoman ehtoiset rahoitusinstrumentit, joiden kasvavirrat eivät sopimusehtojen perusteella edusta pääoman takaisinmaksuja ja korkoa jäljellä olevalle pääomalle
- oman pääoman ehtoiset sijoitukset
- rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Tämän ryhmän rahoitusvarat on alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kirjattu käypään arvoon, ja niihin liittyvät transaktiokustannukset on kirjattu toteutumishetkellä tulosvaikutteisesti. Myöhemmin nämä rahoitusvarat arvostetaan käypään

arvoon tulosvaikutteisesti. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmassa erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien rahoitusvarojen korot kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Korkotuotot ja muut vastaavat tuotot*.

*Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut* Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä konserni voi nimenomaisesti määrittää tietyt rahoitusvarat käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi (käyvän arvon optio). Tämä peruuttamaton määrittäminen tehdään, jos se poistaa tai vähentää merkittävästi arvostukseen tai kirjaamiseen liittyviä epäjohton mukaisuuksia (toisin sanoen poistaa kirjanpidollista epäsymmetriaa), joita saattaisi muuten aiheuttaa rahoitusvarojen arvostamisesta eri perusteilla. Rahoitusvarat, jotka konserni on nimenomaisesti määrittänyt arvostettaviksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti, sisältää likviditeettisalkun saamistodistukset, joiden korkoriski on suojattu korko- ja valuuttajohdannaisilla.

#### Rahoitusvelkojen luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusvelka luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä jaksotettuun hankintamenoan arvostettavaksi tai käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Tietyt rahoitusvelat, jotka muuten täyttävät vaatimukset jaksotettuun hankintamenoan arvostamisesta, voidaan luokitella peruuttamattomasti nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi soveltamalla käyvän arvon optiota. Rahoitusvelkoja ei luokitella uudelleen alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

#### *Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat*

Rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan, lukuun ottamatta

- johdannaisvelkoja; ja
- velkoja, jotka on määritetty käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi.

Tämän ryhmän rahoitusvelat kirjataan alun perin käypään arvoon, jota oikaistaan niihin suoraan liittyvillä transaktiokustannuksilla. Tämän jälkeen velat arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan efektiivisen koron menetelmällä. Veloille maksettu korko kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Korkokulut ja muut vastaavat kulut*.

Rahoitusvelat, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan, sisältävät velkoja luottolaitoksille, velkoja yleisölle ja julkisyhteisöille ja yleiseen liikkeeseen laskettuja velkakirjoja. Konserni soveltaa käyvän arvon suojauslaskentaa IFRS 9:n mukaan rahoitusvelkoihin, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenoan ja jotka on suojattu. Suojauslaskennan periaatteet kuvataan tämän liitteen kohdassa *Suojauslaskenta*. Liitteessä 26 *Suojauslaskenta* on kuvattu, miten suojauslaskenta on konsernissa toteutettu.

#### *Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat*

Rahoitusvelka luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, ellei sitä ole luokiteltu jaksotettuun hankintamenoan arvostettavaksi. Tämä ryhmä sisältää johdannaisopimukset ja velat, jotka luokitellaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä.

Tämän ryhmän rahoitusvelat kirjataan alun perin käypään arvoon. Myöhemmät käyvän arvon muutokset esitetään tuloslaskelman erässä *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Veloille maksettu korko kirjataan tulosvaikutteisesti erään *Korkokulut ja muut vastaavat kulut*.

*Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut* Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä konserni voi nimenomaisesti luokitella tietyt rahoitusvelat käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi. Tämä nimenomainen luokittelu tehdään:

- Jos se poistaa tai vähentää merkittävästi kirjanpidollista epäsymmetriaa (*accounting mismatch*); tai
- Jos rahoitusvelkoja hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan käyvän arvon pohjalta, dokumentoidun riskienhallinta- tai sijoitusstrategian mukaisesti.

Kuntarahoitus-konserni on luokitellut lyhytaikaiset valuuttamääräiset velkasitoumukset, jotka on suojattu valuuttajohdannaisilla, nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi. Luokittelun avulla poistetaan kirjanpidollista epäsymmetriaa, joka muuten syntyisi johdannaisen ja rahoitusvelan eri arvostusperiaatteista johtuen. IFRS 9 -siirtymässä konserni luokitteli myös tietyt rahoitusvelat nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi. Siirtymässä nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat ovat rahoitusvelkoja, jotka on suojattu konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti, mutta joihin ei sovelleta IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa. Riskienhallinnallisesta suojauksesta johtuvan kirjanpidollisen epäsymmetrian poistamiseksi nämä velkainstrumentit on luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi. Luokittelun seurauksena kaikki rahoitusvelat, jotka sisältävät erotettaviksi vaadittavia kytkettyjä johdannaisia, on määritetty nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi.

Kytkeyty johdannainen on osa hybridi-instrumenttia, joka sisältää johdannaisiin kuulumattoman pääsopimuksen ja kytketyn johdannaisen, josta johtuen sopimuksen rahavirrat voivat vaihdella samankaltaisella tavalla kuin itsenäisen johdannaisen rahavirrat. Mikäli kytketyn johdannaisen taloudelliset ominaispiirteet ja riskit eivät liity läheisesti pääsopimuksen taloudellisiin ominaispiirteisiin, on velkainstrumenttiin liittyvä kytketty johdannainen erotettava pääsopimuksesta. Erotettu kytketty johdannainen arvostetaan käypään arvoon ja sen käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Jos kyt-

ketyn johdannaisen arvoa ei pystytä erikseen määrittämään, on koko hybridi-instrumentti luokiteltava nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi. Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemat velkakirjat voivat sisältää korko- tai erääntymisehtoja, joiden taloudelliset ominaispiirteet ja riskit eivät liity läheisesti pääsopimuksen ominaispiirteisiin. Korko- tai erääntymisehdot, jotka perustuvat esimerkiksi valuuttakursseihin tai osakeindeksin arvoon, olisivat erotettavia kytkettyjä johdannaisia, mikäli niitä sisältyisi jaksotettuun hankintamenoan arvostettaviin rahoitusvelkoihin. Konsernilla ei ole kytkettyjä johdannaisia jaksotettuun hankintamenoan kirjatuissa rahoitusveloissa. Konserni suojaaa kaikki strukturoidut korko- ja erääntymisehdot liikkeeseen lasketuissa velkakirjoissa vastakkaisen ehtoisella johdannaisella ja määrittää ne nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi.

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen käyvän arvon muutos, lukuun ottamatta käyvän arvon muutosta, joka johtuu oman luottoriskin muutoksesta, kirjataan tuloslaskelmaan erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Rahoitusvelkaa suojaavan johdannaisinstrumentin käyvän arvon muutos kirjataan samaan tuloslaskelmaerään. Kun rahoitusvelka luokitellaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, konsernin oman luottoriskin muutosten osuus käyvän arvon muutoksesta esitetään erikseen muiden laajan tuloksen erissä.

Oman luottoriskin muutoksen erottamiseksi rahoitusvelan käyvän arvon muutoksesta konserni soveltaa IFRS 13 -standardin mukaista tuottoihin perustuva lähestymistapaa (*income approach*). Valtaosalle nimenomaisesti käypään arvoon arvostettaville rahoitusveloille ei ole saatavilla markkinahintoja, sillä niillä ei käydä aktiivisesti kauppaa jälkimarkkinoilla. Oman luottoriskin erottamiseksi kehitetyssä arvostusmenetelmässä käytetään syöttötietoina Kuntarahoituksen jälkimarkkinakäyriä eri valuutoissa (*benchmark curves*), markkinatietoa valuuttojen välisistä viitekoronvaihtosopimusten preemioista (*cross currency basis spread*) sekä toteumatietoa Kuntarahoituksen liikkeeseen laskettujen velkojen luottomarginaalista (*credit spread*). Näiden tietojen perusteella saadaan määritettyä eri raportointiajankohdille arvostuskäyrä, jolla arvostetaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat. Vertaamalla tekohetken ja raportointihetken käyrillä laskettua käypää arvoa voidaan määrittää konsernin oman luottoriskin muutoksen vaikutus rahoitusvelan käypään arvoon.

### **Rahoitusvarojen ja -velkojen taseeseen kirjaaminen ja taseesta pois kirjaaminen**

Rahoitusvarat merkitään taseeseen selvityspäivänä ja rahoitusvelat silloin, kun vastike saadaan. Johdannaiset merkitään taseeseen kaupantekopäivänä.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus varoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun velvoitteet on täytetty.

*Olennaisesta ehtojen muutoksesta johtuva pois kirjaaminen*  
Konserni kirjaa rahoitusvaran, kuten antolainan, pois taseesta, kun ehdot on neuvoteltu siinä määrin uudelleen, että kyseessä on uusi laina. Uutena taseeseen kirjatut lainat luokitellaan vaiheeseen 1 odotettavissa olevan luottotappion laskemista varten, ellei katsota, että muokattu laina on luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Jos muutos ei johda olennaisesti muuttuneisiin rahavirtoihin, muutos ei aiheuta taseesta pois kirjaamista.

### **Rahoitusvarojen arvonalentuminen**

IFRS 9 -standardissa arvonalentumisen vaatimukset perustuvat kolmivaiheiseen lähestymistapaan odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämiseksi. Rahoitusvaroihin, jotka luokitellaan jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaista arvonalentumisen kirjaamista. Myös rahoitusleasingisaamiset ja taseen ulkopuoliset luottolupaukset ovat arvonalentumisen soveltamisen piirissä johtuen niiden luottoriskistä. Lisätietoja rahoitusvarojen luokittelusta on annettu tämän liitteen kappaleessa *Rahoitusinstrumenttien luokittelu- ja arvostamisperiaatteet*.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen lasketaan sen luottotappion perusteella, jonka odotetaan aiheutuvan 12 kuukauden aikana, ellei alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ole tapahtunut merkittävää luottoriskin lisääntymistä, jolloin varaus lasketaan siinä tapauksessa varan koko voimassaoloajan aikana odotettavissa olevan luottotappion perusteella. Sekä voimassaoloajan että seuraavien 12 kuukauden aikana odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan yksittäiselle varalle.

*Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittäminen*  
Odotettavissa olevien luottotappioiden arvonalentumismalliin sisältyvät varat luokitellaan kolmeen ryhmään. Vaihe 1 sisältää varat, joiden luottoriski ei ole lisääntynyt merkittävästi. Vaihe 2 sisältää varat, joiden luottoriski on merkittävästi lisääntynyt, ja vaihe 3 sisältää varat, jotka täyttävät laiminlyönnin määritelmän. Laiminlyönniksi määritellään tilanne, jossa saaminen on erääntynyt yli 90 päivää tai konserni arvioi saamisen maksun epätodennäköiseksi. Määritelmä on yhtenäinen konsernin vakavaraisuuslaskennan ja riskienhallinnan kanssa. Vaiheessa 1 varaus vastaa 12 kuukaudelta odotettavissa olevaa luottotappiota. Vaiheissa 2 ja 3 varaus vastaa koko voimassaoloajalta odotettavissa olevia luottotappioita. Konserni laskee odotettavissa olevat luottotappiot kolmen todennäköisyyksillä painotetun skenaarion perusteella määrittääkseen odotettavissa olevat maksuvajeet. Vastuun sopimukseen perustuvien kassavirtojen nykyarvoa verrataan odotettavissa olevien tulevaisuuden kassavirtojen nykyarvoon. Jos sopimukseen perustuvien kassavirtojen summa on korkeampi kuin odotettavissa olevat tulevaisuuden kassavirrat, erotus kirjataan odotettavissa olevana luottotappiona. Odotettavissa olevat tulevaisuuden kassavirrat diskontataan efektiivisellä korolla. Vakuuksien käypä arvo ja saadut takaukset otetaan huomioon odotettavissa olevien tulevaisuuden kassavirtojen laskennassa.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaperiaatteet on kuvattu alla. Sen pääelementit ovat seuraavat:

- PD *Laiminlyönnin todennäköisyys (probability of default)* on arvio siitä todennäköisyydestä, että laiminlyönti tapahtuu tietyllä aikavälillä. Laiminlyönti voi tapahtua vain tietyssä aikana arvioinnin kohteena olevan ajanjakson kuluessa, jos vastuuta ei ole aiemmin kirjattu pois taseesta ja se on vielä olemassa. PD määritetään asiakastasolla.
- EAD *Vastuun määrä laiminlyöntihetkellä (exposure at default)* on arvio vastuun määrästä tulevaisuuden laiminlyöntihetkellä ottaen huomioon odotettavissa olevat vastuun muutokset raportointipäivämäärän jälkeen. Muutoksiin luetaan etukäteen tapahtuvat pääoman lyhennekset ja koron maksu sopimuksen aikataulun mukaisesti tai muutoin sekä odotettavissa olevat nostot sitovista järjestelyistä ja kertynyt korko maksamatta jääneistä maksuista.
- LGD *Maksujen laiminlyönnistä johtuva tappio-osuus (loss given default)* on arvio tappiosta, joka aiheutuu, kun laiminlyönti tapahtuu tietyssä ajankohtana. Se perustuu sopimukseen perustuvien kassavirtojen ja niiden kassavirtojen, joita lainanantaja odottaa saavansa, väliseen erotukseen huomioiden vakuuden realisoinnista saatavat kassavirrat.

Odotettavissa olevia luottotappioita määrittäessä konserni huomioi kolme skenaariota. Kuhunkin näistä liittyvät erilaiset laiminlyönnin todennäköisyydet (PD), vastuun määrät laiminlyöntihetkellä (EAD) ja tappio-osuudet (LGD). Tarvittaessa otetaan huomioon useita skenaarioita, ja arviointi sisältää sen, miten laiminlyötyjä lainoja odotetaan perittävän takaisin sisältäen todennäköisyyden, jolla lainat maksetaan takaisin, sekä vakuuden arvon tai määrän, joka voidaan saada kyseisen varan myynnistä. Maksimijakso, jolta luottotappiot määritetään, on rahoitusinstrumentin sopimukseen perustuva elinikä, ellei konsernilla ole lainmukaista oikeutta irtisanoa sitä aikaisemmin.

Arvon alentumistappiot ja niiden palautukset kirjataan ja esitetään erikseen tappioista ja tuotoista, jotka syntyvät laina-ehdojen muutoksista. Lainaehtojen muutosten voitot ja tappiot käsitellään oikaisuna rahoitusvaran bruttokirjanpitoarvoon.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaperiaatteet on tiivistetty alla:

- Vaihe 1: Jos luottoriski ei ole merkittävästi kasvanut alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, varaus perustuu 12 kuukauden ajalta odotettavissa oleviin tappioihin. Odotettavissa olevat luottotappiot seuraavien 12 kuukauden ajalta lasketaan osuutena koko elinkaaren aikana odotettavissa olevasta luottotappiosta. Tämä osuus sisältää luottotappioita, jotka aiheutuvat rahoitusinstrumentin maksun laiminlyöntitapahtumista, jotka ovat mahdollisia 12 kuukauden kuluessa raportointipäivämäärästä. Konserni laskee 12 kuukauden odotettavissa olevien luottotappioiden varauksen olettaen perusteella, että laiminlyönti tapahtuu raportointipäivää seuraavan 12 kuukauden aikana. Odotettavissa olevia 12 kuukauden laiminlyöntitodennäköisyyksiä sovelletaan ennusteeseen vastuun määrästä laiminlyöntihetkellä (EAD) ja ne kerrotaan odotettavissa olevalla tappio-osuudella (LGD) sekä diskontataan efektiivisellä korolla.
- Vaihe 2: Jos vastuu on osoittanut merkittävää luottoriskin lisääntymistä myöntämisen jälkeen, mutta ei ole luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut, konserni tekee varauksen odotettavissa olevista luottotappioista koko voimassaoloajalta. Laskentatapa vastaa yllä esitettyä useiden skenaarioiden käytön osalta, mutta laiminlyönnin todennäköisyydet (PD) ja tappio-osuudet (LGD) arvioidaan instrumentin koko voimassaoloajalta. Odotettavissa olevat maksuvajeet diskontataan efektiivisellä korolla.

- Vaihe 3: Jos tiettyjen lainojen katsotaan olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita, konserni kirjaa odotettavissa olevat luottotappiot koko voimassaoloajalta. Menetelmä vastaa vaiheen 2 menetelmää, mutta laiminlyönnin todennäköisyydeksi on määritetty 100 %. Näille vastuille korkotuotto lasketaan soveltamalla efektiivistä korkoa jaksotetulle hankintamenolle (vähennettynä arvonalentumiskirjauksella).
- Rahoitusvaroja, joiden katsotaan olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita jo osto- tai myöntöhetkellä, kutsutaan nimellä POCI-varat (*purchased or originated credit impaired assets*). Osto- tai myöntöhetkellä POCI-varat kirjataan käypään arvoon alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja korkotuotto kirjataan myöhemmin luottoriskillä oikaistun efektiivisen koron perusteella. Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan tai peruutetaan ainoastaan, jos vastaava muutos odotettavissa olevissa luottotappioissa on olemassa.
- Luottolupaukset: Arvioidessaan nostamattomien lainasitoumusten odotettavissa olevia luottotappioita konserni arvioi odotetun voimassaoloajan kuluessa todennäköisesti lainasitoumuksesta nostettavaa määrää. Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan odotettavissa olevien maksuvajeiden nykyarvon perusteella, jos laina nostetaan, kolmen todennäköisyyksillä painotetun skenaarion perusteella. Odotettavissa olevat maksuvajeet diskontataan lainan arvioidun odotettavissa olevan efektiivisen koron arvion perusteella.



Jokaisena raportointipäivänä konserni arvioi, ovatko vastuiden luottoriskit lisääntyneet merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Arviointi tehdään sopimuskohtaisesti vertaamalla odotetun voimassaoloajan aikana tapahtuvaa laiminlyöntiriskiä raportointiajankohdan ja alkuperäisen kirjaushetken välillä. Konserni ottaa huomioon järkevän ja perusteltavissa olevan informaation, joka on relevanttia ja saatavilla tähän tarkoitukseen ilman kohtuuttomia kustannuksia tai vaivannäköä. Jos yksi seuraavista tekijöistä osoittaa, että luottoriski on lisääntynyt merkittävästi, instrumentti siirretään vaiheesta 1 vaiheeseen 2:

- Merkittävän luottoriskin lisääntymisen kynnsarvot, jotka perustuvat sekä prosentuaaliseen että absoluuttiseen muutokseen laiminlyönnin todennäköisyydessä verrattuna alkuperäiseen vaiheeseen (12MPD  $\leq$  1%: 12MPD kaksinkertaistuu ja kasvaa 0,5 %-yksiköllä / 12MPD  $>$  1%: 12MPD kaksinkertaistuu tai kasvaa 2,0 %-yksiköllä)
- Kvalitatiiviset lisätekiöt, kuten lainanhoitojoustot ja tarkkailulistalla olevat vastapuolet
- Rahoitusvarat, joiden takaisinmaksu on viivästynyt yli 30 päivää.

Siirrot vaiheen 2 ja vaiheen 3 välillä perustuvat siihen, onko rahoitusvara luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Rahoitusvara on arvoltaan alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä. Vastuu siirtyy odotettavissa olevien luottotappioiden vaiheesta toiselle, kun luoton laatu heikkenee. Jos myöhemmän ajanjakson aikana luoton laatu paranee ja aiemmin varan myöntämisen jälkeen merkittäväksi arvioitu luottoriskin lisääntyminen peruuntuu, koeajan ja tiettyjen

kriteerin täyttämisen jälkeen, odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaperusta muuttuu tällöin elinkaaren aikana odotettavissa olevista luottotappioista takaisin 12 kuukauden aikana odotettavissa oleviksi luottotappioiksi.

Siirrot vaiheesta 1 vaiheisiin 2 tai 3 sekä vaiheesta 2 vaiheeseen 3 tehdään viipymättä. Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1 sekä vaiheesta 3 ja vaiheeseen 2 edellyttää, että siirtokriteerit ovat täyttyneet 6 kuukauden ajan ennen siirtoa (*probation period*).

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämisessä laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. Käytettävät skenaariot ovat samoja, joita käytetään konsernin taloudellisessa vuosisuunnittelussa sekä stressitestauksessa. Makroekonomiset ennusteet kattavat kolme vuotta ja koska luotettavaa yli kolme vuotta kattavaa ennustetta ei ole saatavilla, myös ennusteisiin ja skenaarioihin perustuva oikaisu tehdään kolmelle vuodelle. Skenaarioita on käytössä pääsääntöisesti kolme; perus, vahva ja heikko. Skenaarioille arvioidaan toteutumisen todennäköisyydet. Käytössä olevat makrotaloudelliset muuttujat suomalaisille rahoitusvaroilta ovat Suomen valtion pitkäaikaiset korot sekä inflaatio, bruttokansantuotteen kasvu, asuntojen hintakehitys ja työttömyysaste. Niiden ennusteet sisällytetään makrotaloudellisiin skenaarioihin. Muille kuin suomalaisille rahoitusvaroilta käytetään Euroopan keskuspankin julkaisemia stressitestiskenaarioita.

#### *Lainanhoitojoustot ja muutetut lainat*

Konserni tekee toisinaan myönnytyksiä tai muutoksia alkuperäisiin lainan tai muun saamisen ehtoihin velallisen taloudellisten vaikeuksien johdosta sen sijaan, että se ottaisi haltuunsa vakuuksia. Kaikki muutokset eivät kuitenkaan johdu asiakkaan maksukyvyn heikentymisestä. Osa muutoksista maksusuunnitelmiin tehdään perustuen asiakassuhteen hallinnoimiseen. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen.

Konserni katsoo kyseessä olevan lainanhoitojousto, kun kyseiset myönnytykset tai muutokset annetaan velallisen nykyisten tai odotettavissa olevien taloudellisten vaikeuksien perusteella, eikä konserni olisi suostunut niihin, jos velallinen olisi ollut hyvässä taloudellisessa tilassa. Lainanhoitojousto voi liittyä maksujärjestelyjen pidentämistä ja uusista lainan tai muun saamisen ehdoista sopimista. Kun ehdot on neuvoteltu uudelleen, arvonalentuminen määritetään käyttämällä alkuperäistä, ennen ehtojen muutoksia ollutta, efektiivistä korkokantaa. Konsernin käytäntönä on valvoa lainanhoitojoustoja sen varmistamiseksi, että tulevaisuuden maksut tullaan saamaan. Taseesta pois kirjaamispäätöksistä sekä vaiheiden 2 ja 3 välisestä luokittelusta päätetään tapauskohtaisesti. Jos näissä toimenpiteissä havaitaan lainaan tai muuhun saamiseen liittyvä tappio, se esitetään liitetiedoissa ja käsitellään arvoltaan alentuneena vaiheen 3 lainanhoitojoustona, kunnes se peritään tai kirjataan alas lopullisena luottotappiona.

Kun laina tai muu saaminen on luokiteltu lainanhoitajoustopiksi, se säilyy lainanhoitajoustopina vähintään 24 kuukauden koeajan ajan. Jotta laina tai muu saaminen voitaisiin luokitella uudelleen ja poistaa lainanhoitajoustopien ryhmästä, asiakkaan tulee täyttää kaikki seuraavat kriteerit:

- Asiakkaan on suoritettava maksuja (*performing*) kaikkien lainojen ja muiden saamisten osalta.
- Kahden vuoden koeaika on umpeutunut, laskien päivämäärästä, josta lähtien lainanhoitajoustopetun sopimuksen katsottiin taas suorittavan maksuja.
- Vähintään puolet koeajasta on saatu säännöllisiä maksuja, joiden määrä on enemmän kuin vähäinen osuus pääomasta tai korosta.
- Asiakkaalla ei ole sopimusta, joka olisi viivästynyt enemmän kuin 30 päivää.

Lainanhoitajoustopot ja maksuviivästyksen raportoidaan säännöllisesti johdolle indikaattorina mahdollisesta asiakkaan maksukyvyttömyydestä.

#### *Odotettavissa olevan luottotappionvarauksen esittäminen taseessa*

Odotettavissa olevat luottotappioiden vähennyserät kirjataan tulokseen ja vastakirjaus tehdään taseeseen seuraavasti:

- Jaksettuun hankintamenuun arvostetut rahoitusvarat: varojen bruttokirjanpitoarvon vähennyksenä.
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostetut, vieraan pääomanehtoiset: vähennyserää ei kirjata taseen varojen bruttokirjanpitoarvon vähennyksenä, koska kyseisten varojen kirjanpitoarvo on varojen käypä arvo.

Vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon. Muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt vähennyserä kirjataan tulosta vaikutteisesti varojen taseesta pois kirjaamisen hetkellä.

- Rahoitusleasingsaamiset: varojen bruttokirjanpitoarvon vähennyksenä.
- Sitovat luottolupaukset: kirjataan varaukseksi muihin velkoihin.

#### *Lopullisen luottotappion kirjaaminen*

Rahoitusvaroista kirjataan osittainen tai täysimääräinen lopullinen luottotappio, kun konserni ei voi kohtuudella odottaa saavansa perityksi rahoitusvaroihin kuuluvaa erää. Tällainen tilanne on kyseessä yleensä silloin, kun konserni katsoo, että lainanottajalla tai takaajalla ei ole varoja tai tulonlähteitä, jotka voisivat synnyttää riittävästi kassavirtoja alaskirjauksen kohteena olevien summien takaisin maksamiseksi. Konsernin asiakaskunta ja vakuus- ja takausjärjestelyt huomioiden konsernille ei synny merkittäviä luottotappioita. Konsernin luottoriskiä ja luottoriskin hallintaa käsitellään tarkemmin liitteessä 2. Jos lopullisen luottotappion määrä on suurempi kuin kirjattujen luottotappiovarausten määrä, erotusta käsitellään ensin varauksen lisäyksenä, minkä jälkeen varaus kuitataan bruttokirjanpitoarvosta. Kaikki myöhemmät takaisinmaksut kirjataan luottotappion vähennykseksi.

Alaskirjattuihin rahoitusvaroihin voi edelleen kohdistua perintätoimenpiteitä, joita konserni soveltaa erääntyneiden saamisten takaisinperintään. Myöhemmät takaisin perityt määrät lopullisista luottotappioista vähentävät kulukirjausta tuloslaskelmassa.

#### **Suojauslaskenta**

Konsernin korko- ja valuuttakurssiriskejä hallitaan johdannais-ten avulla. Markkinariskipolitiikan mukaisesti suojausstrategiana on pääsääntöisesti suojata rahoitusvarojen ja velkojen merkittävät valuutta- ja korkoriskit erien osalta, joiden maturiteetti ylittää vuoden. Tämän seurauksena ulkomaan valuutan määräiset erät muunnetaan euromääräisiksi, kiinteitä ja pitkiin viitekorkoihin sidotut korkoehdot vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla ehdoiltaan lyhyempiin vaihtuviin korkoihin.

Käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan euromääräisiin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, joissa suojauskohteen korko on johdannaisella muutettu vaihtuvakorkoiseksi. Käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan myös kiinteäkorkoisiin valuuttamääräisiin rahoitusvelkoihin, joissa johdannaisella vaihdetaan suojauskohteen pääoma euromääräiseksi ja sen korkosidonnaisuus vaihtuvakorkoiseksi. Suojauslaskennan piirissä olevat suojaussuhteet on dokumentoitu, ja ne ovat konsernin riskienhallinnan tavoitteiden ja strategian mukaiset. Konserni ei sovelta rahavirran suojauslaskentaa.

Konserni soveltaa sekä IFRS 9 -standardin mukaista suojauslaskentaa sekä IAS 39 -standardin mukaista portfoliosuojauslaskentaa. IFRS 9 -standardin käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan kiinteäkorkoiseen euromääräiseen varainhankintaan ja nollakuponkikorkoiseen euromääräiseen varainhankintaan. Suojauskohteena euromääräisessä varainhankinnassa on korkoriski. IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan myös kiinteäkorkoiseen sekä nollakuponkikorkoiseen valuuttamääräiseen

varainhankintaan. Kaikissa valuuttamääräisissä suojaussuhteissa konserni on ottanut käyttöön ns. suojauskustannuksen eriyttämisen (*Cost-of-Hedging*). Jokaisen suojaussuhteen osalta, kun valuutanvaihtosopimus määritetään suojausinstrumentiksi, eri valuuttojen välinen viitekoronvaihtosopimuksen preemio (*cross currency basis*) erotetaan ja jätetään suojaussuhteen ulkopuolelle. Johdannaisen koko käyvän arvon muutoksen ja suojaussuhteeseen määritetyn osuuden käyvän arvon muutoksen erotus kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta suojauskustannuksena *Suojauskustannusrahastoon*. Muutokset eri valuuttojen välisten viitekoronvaihtosopimusten preemioissa vaikuttavat siten muihin laajan tuloksen eriin eivätkä luo tehottomuutta suojaussuhteeseen.

Rahoitusvelkojen osalta suojauskohde on jaksotetussa hankintamenossa, pois lukien suojattavan korkoriskin osuutta, johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Konsernin luottoriski ei sisälly suojaussuhteeseen. Tekohetkellä konserni määrittelee jokaiselle käyvän arvon suojauslaskennassa olevalle rahoitusvelalle sopimuskohtaisesti luottomarginaalin (*credit spread*). Luottomarginaalin määrä vastaa rahoitusvelan arvostamisessa käytettävään diskonttokäyrään lisättävää marginaalia, jota soveltamalla rahoitusvelan käypä arvon suojauslaskennassa vastaa tekohetkellä liikkeeseenlaskuhintaa. Luottomarginaali pysyy suojaussuhteen aikana muuttumattomana ja sen nykyarvon perusteella voidaan laskea rahoitusvelan käypä arvo suojatun riskin osalta. Suojatun riskin arvonmuutos kirjataan suojauskohteen kirjanpitoarvon oikaisuksi tulosvaikutteisesti erään *Suojauslaskennan nettotuotot*. Suojauskohteen ja suojausinstrumentista suojaussuhteeseen

määritetyn osuuden välinen tehottomuus kirjataan tuloslaskelmaan. Luottoriskin erottaminen käyvästä arvosta on edellytys sille, että suojauslaskentaa voidaan soveltaa vain korko- ja valuutariskiin. Konserni käyttää koronvaihtosopimuksia ja valuutanvaihtosopimuksia suojausinstrumentteina.

Lisäksi IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan strukturoituihin antolainoihin, jotka läpäisevät SPPI-testin ja jotka on suojattu 1:1 koronvaihtosopimuksilla. Antolainaan sisältyvä asiakasmarginaali ei ole osa suojaussuhdetta. Sekä varainhankinta että strukturoidut antolainat on suojattu johdannaisilla, joilla on suojauskohdetta vastaavat ehdot. Suojausaste suojauskohteen ja suojausinstrumentin välillä on 1:1. Tämän seurauksena voidaan johdannaisen odottaa kumoavan suojauskohteen suojattavan riskin käyvän arvon muutoksen. Prospektiivinen tehokkuustestaus on toteutettu todentamalla, että keskeiset sopimusehdot (*critical terms*) täsmäävät. Tehottomuutta syntyy suojaussuhteeseen johtuen suojauskohteen ja suojausinstrumentin arvostamisessa käytettävien korkokäyrien erosta. Lisäksi tehottomuutta voisi syntyä mikäli keskeisissä ehdoissa esiintyisi eroja tai johdannaisiin sisältyvä luottoriski kasvaisi. Konsernilla on johdannaisvastapuolten kanssa vakuussopimuksia, joiden avulla hallitaan johdannaisiin liittyvää vastapuoliriskiä. Kaikkien suojaussuhteiden tehokkuus varmennetaan suojaussuhteen alkamishetkellä sekä tämän jälkeen säännöllisesti kvartaaleittain.

IFRS 9 -standardin mukaista suojauslaskentaa sovelletaan myös kiinteäkorkoisiin leasingisopimuksiin. Leasingisopimusten korkoriskiä suojataan korkojohdannaisilla. Sopimuskoosta johtuen useampi leasingisopimus voidaan suojata yhdellä korkojohdannaisella, jonka ehdot vastaavat suojattavien sopimusten yhdistelmää. Leasingiin sisältyvä asiakasmarginaali ei ole osa suojaussuhdetta. Leasingiin sovellettavan käyvän arvon suojauslaskennan periaatteet vastaavat pitkälti yllä esitettyä, mutta suojaustavasta johtuen prospektiivinen tehokkuustestaus tehdään herkkyyssanalyysillä, jossa simuloidaan suojauskohteen ja suojausinstrumentin käyvän arvon muutosta korkokäyriä muuttamalla.

Rahoitusvarojen osalta konserni soveltaa IAS 39 -standardin mukaista käyvän arvon portfoliosuojauslaskentaa kiinteäkorkoiseen antolainaukseen ja pitkiin viitekorkoihin sidottuun antolainaukseen. Suojattu riski on korkoriski. Antolainoihin sisältyvä asiakasmarginaali ei ole osa suojaussuhdetta. Antolainojen suojaus on toteutettu portfoliosuojauksena, jolloin suojauskohde muodostuu useammasta lainasaamisesta. Antolainat ryhmitellään hinnoittelu- tai uudelleenhinnoittelu-päivän mukaan suojattavaksi. Portfolioon sisältyviä antolainoja suojaavien koronvaihtosopimusten korot ja maksupäivät määritetään niin, että sopimusten pääoma- ja kassavirrat vastaavat suojattavaan erään kuuluvien lainasaamisten ehtoja. Näin ollen suojausten käyvän arvon oletetaan käyttäytyvän päinvastaisesti suojattaviin lainoihin nähden. Odotusarvoisesti suojien oletetaan olevan tehokkaita koko suojausperiodin ajan aina niiden erääntymiseen saakka. Portfolio koostuu useasta suojauksesta ja antolainasta, joten prospektiivinen

tehokkuustestaus tehdään suojaushetkellä suojauserittäin, mutta myös koko portfolion osalta. Prospektiivinen tehokkuustestaus on toteutettu herkkyyksianalyysinä sekä tarkastelemalla antolainojen ja suojaavien koronvaihtosopimusten pääomia maturiteettijaksoittain. Retrospektiiviseen tehokkuustestaukseen sovelletaan regressioanalyysiä, joka suoritetaan käyvän arvon muutosten perusteella.

Leasingsopimusten ja antolainauksen osalta suojauskohteet ovat jaksotetussa hankintamenossa lukuun ottamatta korkoriskiä, joka on käyvän arvon suojauslaskennan kohteena. Suojatun riskin arvonmuutos kirjataan suojauskohteen kirjanpitoarvon oikaisuksi tulosvaikutteisesti erään *Suojauslaskennan nettotuotot*.

Suojauslaskennan kohteena olevien varojen ja velkojen kirjanpitoarvot esitetään liitteessä 16 *Rahoitusvarat ja -velat*. Suojauslaskentaan kuuluvien johdannaisten käyvät arvot esitetään liitteessä 25 *Johdannaissopimukset*. Suojauslaskennassa olevat pääomat, arvostus suojatun riskin osalta sekä suojauslaskennan tulosvaikutus ja vaikutus omaan pääomaan esitetään liitteessä 26 *Suojauslaskenta*. Suojauslaskennan tulosvaikutus on eritelty myös liitteessä 9 *Suojauslaskennan nettotulos*.

Suojauslaskennan johdannaisten ja suojauskohteiden valuuttakurssieroista johtuvat käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Suojauskohteiden ja niitä suojaavien johdannaisten muut käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmassa

erään *Suojauslaskennan nettotuotot*. Suojaussuhteen tehoton osuus näkyy myös tässä erässä tuloslaskelmassa. Johdannaissopimuksista saadut ja maksetut korot kirjataan suojattavien velkojen oikaisuksi erässä *Korkokulut ja muut vastaavat kulut* tai *suojattavien varojen oikaisuksi erässä Korkotuotot ja muut vastaavat tuotot*.

### Rahoitusinstrumenttien netottaminen

Rahoitusvarat ja -velat vähennetään toisistaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä silloin, kun kirjattujen määrien vähentämiseen toisistaan on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus ja suoritus aiotaan toteuttaa nettomääräisesti tai omaisuuserä aiotaan realisoida ja velka suorittaa samanlaisesti. Rahoitusvarojen ja -velkojen netottaminen esitetään liitteessä 19.

### Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta. Erään voidaan lukea talletuksia ja sijoituksia, joiden maturiteetti hankinta-ajankohdasta on alle 3 kuukautta.

### Käyvän arvon määräytyminen

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita.

Käypään arvoon arvostettavien saamistodistusten markkina-arvo on laskettu pääsääntöisesti markkinoilta saatavien hintanoteerauksien perusteella. Osalle sijoituksia käypä arvo on laskettu käyttämällä arvostusmalleja. Muiden rahoitusvarojen, -velkojen ja johdannaissopimusten käyvän arvon laskennassa käytetään julkisesti noteerattuja korkoja ja kurssseja sekä markkinoilla vakiintuneita arvostusmenetelmiä. Käyvän arvon tasot sekä arvostusmenetelmät on kuvattu liitteessä 17.

### Vuokrasopimukset

Konserni on soveltanut 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset –standardia. IFRS 16 -standardi korvaa IAS 17 -standardin ja muuttaa vuokralle ottajan kirjanpitokäsittelyä. Vuokralle antajan kirjanpitovaatimukset säilyvät olennaisin osin ennallaan. Konserni soveltaa IFRS 16 -standardia C5(b) mukaisesti takautuvalla siirtymämenetelmällä. Vertailutietoja ei ole oikaistu IFRS 16.C7 mukaisesti. IFRS 16 -standardin soveltamisen vaikutus siirtymähetkellä (1.1.2019) on kuvattu myöhemmin laatusperiaatteissa kohdassa *Uusien standardien soveltaminen*.

IFRS 16 -standardin käyttöönotto vaikutti sellaisten vuokrasopimusten käsittelyyn, joissa konserni on vuokralle ottaja lähinnä toimitilojen, parkkipaikkojen ja autojen osalta. IAS 17 -standardin mukaan kyseiset vuokrasopimukset luokiteltiin muihin vuokrasopimuksiin. Vuokrasopimusten ehdot neuvotellaan yksitellen ja ne voivat sisältää mahdollisuuden pidentää vuokratuottoa. Konserni arvioi vuokrasopimusten sisältämät optionaalisuudet sopimuskohtaisesti. IFRS 16 -standardin mukaan vuokrasopimusvelat arvostetaan siirty-

mähetkellä lisäluoton korolla diskontattujen tulevien vuokrakulujen nykyarvoon. Käyttöoikeusomaisuuserät arvostetaan siirtymähetkellä vuokrasopimusvelan suuruiseksi. Käyttöoikeusomaisuuserät esitetään konsernitaseessa osana aineellisia hyödykkeitä ja vuokrasopimusvelat esitetään osana muita velkoja. Konserni on soveltanut IFRS 16.C10(a) mukaisesti helpotettua käyttöönotton menetelmää, joka sallii yhden diskonttoron soveltamista kaikkiin vuokrasopimusvelkoihin. Suurin osa konsernin vuokravastuusta liittyy toimistotiloihin, joiden vuokrasopimusten sisäistä korkoa ei voida helposti määrittää. Tästä johtuen diskonttokorkona käytetään lisäluoton korkoa (IBR). Diskonttoron maturiteetti on määritelty toimistotilojen ja pysäköintitilan jäljellä olevan vuokra-ajan perusteella. Kaikille vuokrasopimuksille käytetään samaa maturiteettia, koska muiden vuokrasopimusten kuin toimitilojen vaikutuksen ei katsota olevan laskennan kannalta olennainen.

Konserni ei ole soveltanut standardin takautuvassa soveltamisessa muita IFRS 16.C10 sallimia helpotettuja käyttöönotton menetelmiä. Käyttöoikeusomaisuuserät poistetaan tasapoistoin joko varan taloudellisena vaikutusajana tai vuokratuotuksen aikana. Poistoajaksi valitaan näistä lyhyemmän mukaan. Vuokrakulu jaetaan korkokuluksi ja vuokravelan pääoman vähennykseksi. Vuokrasopimukset, joissa Kuntarahoitus-konserni toimii vuokralle antajana, on luokiteltu rahoitusleasingsopimuksiksi. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, jos hyödykkeeseen liittyvät taloudelliset tuotot ja riskit siirtyvät olennaisilta osin hyödykkeen käyttäjälle, eli vuokralle ottajalle. Rahoitusleasingsopimukset esitetään taseessa saamisena, joka vastaa nettosijoitusta

vuokrasopimukseen. Sopimuksista saatava vuokra jaetaan saamisen lyhennykseksi ja korkotuotoksi. Korkotuotto jaksetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa saman suuruisen tuottoosaston mukaisen tuoton vuokra-ajalta. Rahoitusleasingsaamiset esitetään erässä *Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä*. Saadut korot esitetään tuloslaskelmassa erässä *Korkotuotot ja vastaavat tuotot*.

Konsernin rahoitusleasing on irtaimen käyttöomaisuuden, kuten erilaisten koneiden, lääketieteen laitteiden, kalusteiden, ajoneuvojen sekä IT- ja toimistolaitteiden pitkäaikaista vuokraamista. Lisäksi konserni tarjoaa kiinteistöleasingiä. Leasingasiakkaat ovat samoja kuin antolainaus-toiminnassakin eli kunnat, kaupungit, kuntayhtymät ja kuntien omistamat tai määräysvallassa olevat yhtiöt. Konserni ei kannaa leasing-kohteiden jäännösarvoriskiä.

#### *Vuokralle ottajan vuokrasopimusten laatimisperiaatteet vertailuvuonna (2018)*

IAS 17 vuokrasopimukset -standardissa vuokrasopimukset luokiteltiin rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin sen perusteella siirtyvätkö omistamiseen liittyvät olennaiset riskit ja edut vuokralle ottajalle. Vuokrasopimukset, joissa konserni toimii vuokralle ottajana, luokiteltiin muiksi vuokrasopimuksiksi. Muut vuokrasopimukset olivat lähinnä toimitiloihin liittyviä sopimuksia. Sopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjattiin kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa.

#### **Aineettomat hyödykkeet**

Aineeton hyödyke kirjataan taseeseen vain, jos on todennäköistä, että omaisuuserästä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja omaisuuserän hankintameno on luotettavasti määriteltävissä. Alkuperäinen arvostaminen tapahtuu hankintamenoa. Hankintameno käsittää ostohinnan sisältäen kaikki menot, jotka välittömästi johtuvat omaisuuserän saattamisesta valmiiksi sille aiottuun tarkoitukseen, sisältäen myös sisäiset henkilöstökulut. Hankintamenoa ei lueta hyödykkeen käytöstä ja henkilökunnan koulutuksesta aiheutuneita menoja eikä hallinnon menoja ja muita yhteisiä yleismenoja.

Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen aineeton hyödyke kirjataan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoa. Aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoin 3–8 vuodessa riippuen hyödykkeen taloudellisesta vaikutusajasta. Poistot aloitetaan, kun hyödyke on valmis käytettäväksi. Aineettomien hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika sekä mahdolliset viitteet arvonalentumisesta arvioidaan jokaisena raportointipäivänä. Keskenkäiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestaus suoritetaan useammin, jos arvonalentumisesta on viitteitä. Arvonalentuminen on aineettoman hyödykkeen kirjanpitoarvon ja kerrytettävissä olevan rahamäärän välinen erotus.

## Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet kirjataan taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat:

Toimiston perusparannusmenot	vuokra-ajan kuluessa
Rakennukset	25 vuotta
Koneet ja kalusto	5 vuotta
IT-laitteet	4 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusajankäytöstä tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Jokaisena raportointipäivänä aineellisten hyödykkeiden osalta arvioidaan, onko arvonalentumisesta viitteitä. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä, kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio.

## Varaukset ja ehdolliset velat

Veloitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli veloite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisaikakohta tai toteutuva määrä on epävarma. Veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen veloite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva veloite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdolliset velat esitetään liitteessä *41 Ehdolliset varat ja velat*.

## Oma pääoma

Oma pääoma koostuu osakepääomasta, kertyneistä voittovaroista ja oman pääoman rahastoista (vararahasto, käyvän arvon rahasto, oman luottoriskin rahasto, suojauskustannusrahasto ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto). Omaan pääomaan voidaan luokitella konsernin liikkeeseen laskemia muita instrumentteja niiden luonteen perusteella. Eräpäivättömät instrumentit, joiden koronmaksu on yksinomaan liikkeeseenlaskijan päätettävissä, luetaan omaksi pääomaksi konsernitilinpäätöksessä.

Emoyhtiön liikkeeseen laskema 350 miljoonan euron AT1-pääomalaina on oman pääoman ehtoinen laina ja se sisältyy konsernin omaan pääomaan. AT1-pääomalaina on eräpäivätön ja koronmaksu sekä pääoman lunastaminen ovat Kuntarahoituksen määräysvallassa. AT1-pääomalaina on heikommassa etusija-asemassa kuin muut velkasitoumukset. Sen etusija on kuitenkin muita omaan pääomaan luettavia erinä parempi. Lainan haltijoilla ei ole osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia, määräysvaltaa tai äänestysoikeutta yhtiökokouksessa. Koronmaksu käsitellään oman pääoman vähennyk-

senä liikkeeseenlaskijan koronmaksupäätösten mukaisesti. Transaktiokulut on vähennetty pääomasta ja ne esitetään laskennallisella verolla vähennettynä AT1-pääomalainan omaa vähentävänä eränä omassa pääomassa. Laskennallinen verosaaminen tuloutuu transaktiokulujaksotuksen verovähennysten mukana. Oma pääoma on esitetty liitteessä *40*.

## Tuottojen ja kulujen kirjaaminen

### Korkokate

Korkotuotot rahoitusvaroista ja korkokulut rahoitusveloista kirjataan korkokatteeseen. Efektiviä koron laskemisessa otetaan huomioon transaktiomenot, emissioerot sekä saadut ja maksetut palkkiot, joiden katsotaan olevan korvausta konsernin ottamasta rahoitusinstrumenttiin liittyvästä riskistä ja joiden katsotaan kuuluvan kiinteäksi osaksi rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa. Emissioerot jaksotetaan vaihtuvakorkoisten rahoitusvelkojen osalta liikkeeseenlaskusta seuraavaan koronmaksupäivään ja kiinteäkorkoisten osalta eräpäivään. Vuodesta 2015 lähtien konserni on soveltanut vaihtuvakorkoisten saamistodistusten osalta periaatetta jaksottaa emissioero eräpäivään asti. Edelleen vallitsevassa markkinatilanteessa rahoitusvaran emissioeron ei katsota johtuvan markkinakorkojen muutoksesta, vaan pääosin luottoriskistä. Sijoituksen arvo ei palaudu nimellisarvoon, kun sen korko tarkistetaan markkinakorkojen mukaiseksi, jolloin jaksottaminen seuraavaan koronmaksupäivään ei ole perusteltua. Konserni arvioi markkinatilanteen muutosten vaikutusta jaksottamisperiaatteeseen ja sen soveltamiseen säännöllisesti.

Varoista syntyvät negatiiviset korkotuotot on esitetty korkokuluina ja veloista syntyvät negatiiviset korkokulut korkotuottoina. Korkotuottoihin kirjataan varoja suojaavien, suojauslaskennassa olevien johdannaisten korkotuotot ja -kulut ja korkokuluihin kirjataan velkoja suojaavien, suojauslaskennassa olevien johdannaisten korkotuotot ja -kulut.

#### Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään IFRS 15 -standardin mukaisesti. IFRS 15 -standardin mukaiset palkkiotuotot tuloutetaan, kun palvelun sovitut suoriteveloitteet luovutetaan asiakkaalle. Keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Palkkiotuotot kirjataan siihen määrään, johon konsernin odotetaan olevan oikeutettu asiakkaalle luovutettavia palveluja vastaan.

Konsernin palkkiotuotot koostuvat pääosin rahoituksen neuvonantopalveluista saatavista palkkioista sekä sähköisistä palveluista perittävistä palkkioista. Palkkioiden suoriteveloitteet täyttyvät palkkion luonteen mukaisesti joko ajan kuluessa tai yhtenä ajankohtana. Neuvonantopalveluihin liittyvät palkkiot peritään asiakkaalta pääosin palvelun suorittamisen jälkeen sopimusehtojen mukaisesti ja sähköisiin palveluihin liittyvät palkkiot laskutetaan kerran vuodessa ja tuloutetaan ajan kulumisen perusteella. Muut palkkiot veloitetaan ja tuloutetaan palvelun suorituksen yhteydessä.

Palkkiokulut sisältää maksetut takauspalkkiot- ja säilytyskulut sekä varainhankintaohjelmien päivityskulut ja ne kirjataan suoriteperusteella.

#### Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Arvopaperikaupan nettotuotot sisältää käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen käyvän arvon muutoksen, suojauslaskentaan kuulumattomien johdannaisten käyvän arvon muutoksen sekä näiden erien myyntivoitot ja -tappiot. Valuuttatoiminnan nettotuotot sisältää kaikkien valuuttamääräisten erien osalta realisoitumattomat ja realisoituneet kurssierot. Myös suojauslaskennan suojauskohteiden ja suojausinstrumenttien valuuttakurssierot esitetään tässä erässä.

#### Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Erä sisältää käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen myyntivoitot ja -tappiot.

#### Suojauslaskennan nettotulos

Suojauslaskennan nettotulos sisältää suojauslaskennassa olevien rahoitusvarojen ja -velkojen sekä niitä suojaavien johdannaissopimusten nettotuloksen käypään arvoon arvostamisesta suojatun riskin osalta. Valuuttamääräisten suojauskohteiden ja niitä suojaavien johdannaisten osalta valuuttakurssiero on esitetty *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotoissa*.

#### Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muina tuottoina esitetään aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot sekä muut tuotot.

#### Hallintokulut

Hallintokulut sisältävät palkat ja palkkiot, eläkekulut sekä muut henkilösivukulut. Lisäksi hallintokuluina esitetään IT-, markkinointi ja muut hallintokulut.

#### Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Erään kirjataan aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot sekä mahdolliset arvonalentumiset. Poistoperiaatteet on käsitelty tämän liitteen kappaleissa *Aineettomat hyödykkeet* ja *Aineelliset hyödykkeet*.

#### Liiketoiminnan muut kulut

Liiketoiminnan muissa kuluissa esitetään konsernin maksamat viranomaismaksut, vuokrat sekä muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat kulut.

Viranomaismaksut sisältävät vakaussmaksut sekä hallinto- ja valvontamaksut Finanssivalvonnalle ja Euroopan keskuspankille. Vakausmaksuilla kartutetaan EU:n kriisinsuoritusrahastoa. Kriisinsuoritusrahastoa hallinnoi EU:n yhteinen kriisinsuoritusrahasto, joka päättää vakaussmaksujen suuruudesta. Vakausmaksu määräytyy maksuvelvollisen koon sekä sen liiketoiminnan sisältämien riskien mukaan. Tilikaudelle koh-

distettava vakaumaksu kirjataan kokonaan kuluksi tilikauden alussa käyttäen arviota maksun suuruudesta ja sitä oikaistaan sen jälkeen, kun maksu on suoritettu. Vakaumaksun lisäksi konserni maksaa Rahoitusvakausvirastolle hallintomaksua, joka määräytyy samoilla perusteilla kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu. Hallintomaksu kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

Finanssivalvonnan valvontamaksu perustuu kiinteään perusmaksuun sekä valvottavan taseen loppusummaan. Euroopan keskuspankille maksettava valvontamaksu määräytyy valvottavan merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella. Valvontamaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

#### Luottotappiot ja arvonalentumistappiot

Erässä *Luottotappiot jaksettuun hankintamenoon kirjatusta rahoitusvaroista* esitetään IFRS 9 -standardin mukaiset odotettavissa olevat luottotappiot hankintamenoon kirjatusta rahoitusvaroista. Muiden rahoitusvarojen luottotappiot ja arvonalentumiset sisältävät IFRS 9 -standardin mukaiset odotettavissa olevat luottotappiot käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista sekä lopulliset luottotappiot ja niiden palautukset kaikkien rahoitusvarojen osalta.

Luottotappioiden ja arvonalentumisten periaatteet on käsitelty tämän liitteen kappaleessa *Rahoitusvarojen arvonalentuminen*.

#### **Työsuhde-etuudet**

Konsernin palkitsemisjärjestelmä on kokonaisuudessaan maksuperusteinen ja sen kuvaus on saatavilla konsernin verkkosivuilla osoitteessa [www.kuntarahoitus.fi](http://www.kuntarahoitus.fi). Eläketurva on hoidettu ulkopuolisen eläkevakuutusyhtiön kautta. Konsernin eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia järjestelyitä. Maksupohjaisissa eläkejärjestelyissä konserni maksaa kiinteitä eläkevakuutusmaksuja eläkevakuutusyhtiölle eikä konsernilla tämän jälkeen ole juridista tai todellista velvollisuutta lisämaksujen suorittamiseen, jos eläkevakuutusyhtiöllä ei ole riittäviä varoja maksaa eläkkeitä kuluvalta tai aiemmilta kausilta. Eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

#### **Tuloverot**

Konsernin tuloslaskelman erään *Tuloverot* kirjataan konserniyhtiöiden tulosten perusteella määräytyvät suoriteperusteiset verot sekä laskennallisten verojen muutokset IAS 12 -standardin *Tuloverot* mukaisesti. Verot merkitään tuloslaskelmaan, paitsi jos ne liittyvät muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin. Tällöin myös vero kirjataan vastaavasti muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan. Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot lasketaan niiden verolakien perusteella, jotka on tilinpäätöspäivään mennessä säädetty tai käytännössä hyväksytty.

Laskennalliset verot voivat muodostua väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä sekä verotuksessa vahvistetuista tappioista. Konsernissa laskennalliset verot muodostuvat emoyhtiössä tehdyn luottotappiovarauksen sekä poistoeron purkamisesta konsernitilinpäätöksessä. Lisäksi laskennallisia veroja muodostuu käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvarojen arvomuutoksista, oman luottoriskin muutoksista nimenomaisesti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvelkojen osalta sekä suojauskustannusten (*Cost-of-Hedging*) kirjaamisesta suoraan omaan pääomaan.

AT1-pääomallainan ja siihen liittyvien liikkeeseenlasku- ja korkokulujen käsittelyerosta emon erillistilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen välillä aiheutuu laskennallisia veroja. Laskennalliset verot on esitetty liitteessä 33. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkauessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan, vaan muihin laajan tuloksen eriin.



### Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaan edellyttää tiettyjä johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin.

Konsernin tekemät keskeiset oletukset liittyvät tulevaisuutta ja tilinpäätöspäivän arvioita koskeviin merkittävimpiin epävarmuustekijöihin. Nämä liittyvät muun muassa käyvän arvon määrittämiseen sekä rahoitusvarojen odotettavissa oleviin luottotappioihin.

Markkinahintatiedon ollessa rajoitettua julkisesti noteeraamattomien rahoitusinstrumenttien tai muiden rahoitusinstrumenttien arvostaminen edellyttää johdon harkintaa. Nimenomaisesti käypään arvoon arvostettujen rahoitusvelkojen arvostamiseen sekä oman luottoriskin määrittämiseen ja sen muutoksen laskemiseen sisältyy harkintaa. Käyvän arvon määrittämisessä käytetyt periaatteet esitetään liitteessä 17 *Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot*. Riskienhallintaperiaatteet on kuvattu liitteessä 2. Nimenomaisesti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien tulosvaikutus esitetään liitteessä 7.

Arvon alentumistappioiden määrittäminen IFRS 9 -standardin mukaan edellyttää kaikissa rahoitusvarojen ryhmissä harkintaa erityisesti liittyen tulevaisuuden kassavirtojen määrään ja ajoitukseen sekä vakuuksien arvoihin, kun arvonalentumistappioita määritetään ja luottoriskin merkittävää lisääntymistä

arvioidaan. Näihin arviointeihin vaikuttavat monet tekijät, joiden muutokset voivat johtaa erisuuruisiin varauksiin. Odotettavissa olevat luottotappiot on esitetty liitteessä 27.

Konsernin odotettavissa olevien luottotappioiden laskelmat ovat monimutkaisten mallien tuotosta. Mallit sisältävät lukuisia oletuksia, jotka koskevat muuttujien valintaa ja niiden keskinäisiä riippuvuuksia. Odotettavissa olevien luottotappioiden mallien elementtejä, joita pidetään harkintaa sisältävinä ja arvioina ovat:

- Konsernin sisäinen luottoluokitusmalli, joka määrittää laiminlyönnin todennäköisyydet yksittäisille luokille.
- Konsernin kriteerit sen arvioimiseksi, onko luottoriskissä tapahtunut merkittävä lisääntyminen sekä kvalitatiivinen arviointi.
- Odotettavissa olevien luottotappioiden mallien kehittäminen mukaan lukien erilaiset kaavat ja muuttujien valinta.
- Makrotaloudellisten skenaarioiden ja taloudellisten muuttujien, kuten työttömyysasteen ja vakuuksien arvon, välisten suhteiden määrittäminen sekä näiden vaikutus laiminlyönnin todennäköisyyksiin (PD), laiminlyöntihetken vastuiden määrään (EAD) ja tappio-osuuksiin (LGD).
- Tulevaisuuteen suuntautuvien makrotaloudellisten skenaarioiden valinta ja niiden painotetut todennäköisyydet, odotettavissa olevan luottotappiomallin taloudellisten muuttujien määrittämiseksi.

Konserni tarkastelee mallejaan säännöllisesti toteutuneisiin luottotappioihin verrattuna sekä muokkaa malleja tarvittaessa.

### Uusien standardien soveltaminen

Konsernitilinpäätös on laadittu noudattaen samoja laatimisperiaatteita kuin vuonna 2018, lukuun ottamatta seuraavia uusia standardeja, tulkintoja ja muutoksia olemassa oleviin standardeihin, joita konserni on soveltanut 1.1.2019 alkaen.

Konserni on soveltanut 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardia. IFRS 16 -standardi korvaa IAS 17 -standardin ja muuttaa vuokralle ottajan kirjanpitokäsittelyä. Vuokralle antajan kirjanpitovaatimukset säilyvät olennaisin osin ennallaan. Konserni soveltaa IFRS 16 -standardia C5(b) mukaisesti takautuvalla siirtymämenetelmällä. Vertailutietoja ei ole oikaistu IFRS 16.C7 mukaisesti.

**IFRS 16 -standardin soveltamisen vaikutus**  
(1 000 €)**31.12.2018**

Vuokravastuut, jotka raportoitiin muina vuokrasopimuksina IAS 17 -standardin mukaan	8 384
---	-------

**1.1.2019**

IFRS 16 -standardin soveltamisen seurauksena kirjatut vuokrasopimusvelat, jotka johtuvat jatko-optioiden erilaisesta käsittelystä	693
---	-----

Lisäluoton korolla tehtävän diskonttauksen vaikutus	-340
---	------

<b>IFRS 16 soveltamisen seurauksena kirjatut vuokrasopimusvelat yhteensä</b>	<b>8 737</b>
--	--------------

**IFRIC 23 Tuloverokäsittelyjä koskeva epävarmuus**

(sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selventää kirjanpitokäsittelyä tilanteessa, jossa yhteisön verotuksellinen ratkaisu odottaa vielä veroviranomaisen hyväksymistä. Kirjanpitokäsittelyyn vaikuttaa arvio siitä, tuleeko veroviranomainen hyväksymään yhteisön valitseman ratkaisun vai ei. Tätä harkittaessa oletetaan, että veroviranomaisella on pääsy kaikkeen asiaan kuuluvaan tietoon arvioidessaan yhteisön ratkaisua. Konsernilla ei ole avoimia verokysymyksiä eikä tulkinnalla ole siten vaikutusta konsernitilinpäätöksen laatimiseen.

**Muutokset IFRS 9:ään — Etukäteen suoritettavaa maksua koskevat ominaisuudet, joihin liittyy negatiivinen korvaus**

(sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset mahdollistavat joidenkin, ennen eräpäivää tapahtuvan maksun mahdollistavien rahoitusvarojen arvostamisen jaksotettuun hankintamenuun. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen.

**Muutokset IAS 28:aan — Pitkäaikaiset osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä**

(sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät, että IFRS 9 -standardia sovelletaan sellaisiin pitkäaikaisiin osuuksiin osakkuus- ja yhteisyrityksissä, jotka muodostavat osan nettosijoituksesta osakkuus- tai yhteisyritykseen. Konsernilla ei ole osakkuus- tai yhteisyrityksiä, joten muutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Vuokrasopimusvelkojen alkuperäiseen arvostamiseen on 1.1.2019 sovellettu lisäluoton koron painotettua keskiarvoa 1,35 %.

Tilikauden lopussa IFRS 16 käyttöoikeusomaisuuserä oli yhteensä 7 340 tuhatta euroa ja muissa veloissa esitetyt vuokrasopimusvelat yhteensä 7 388 tuhatta euroa. IFRS 16 -standardin soveltamisella ei ollut vaikutusta omaan pääomaan.

**Muutokset IAS 19:ään — Järjestelyn muuttaminen tai supistaminen tai velvoitteen täyttäminen** (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät, että etuus pohjaisen järjestelyn muutoksen, supistamisen tai velvoitteen täyttämisen yhteydessä yhteisö käyttää päivitettyjä vakuutusmatemaattisia oletuksia määrittääkseen kauden työsuorituksen perustuvan menon ja nettokoron. Järjestelystä johtuvan omaisuuserän ylärajan vaikutusta ei oteta huomioon velvoitteen täyttämisen aiheuttavaa voittoa tai tappiota laskettaessa, vaan se käsitellään erillisenä, muun laajan tuloksen eränä. Konsernilla ei ole etuus pohjaisia eläkejärjestelyitä eikä muutoksella ole siten vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Muilla vuonna 2019 voimaan tulleilla tai muutetuilla standardeilla ei ollut vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevat uudet ja muutetut standardit sekä tulkinnat

Konserni ei ole vielä soveltanut seuraavia, IASB:n jo julkistamia uusia tai uudistettuja standardeja ja tulkintoja. Standardit ja tulkinnat otetaan käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien. IASB:n julkistamat säännökset, jotka tulevat voimaan myöhemmin kuin 1.1.2019:

**Muutokset IFRS-standardeihin sisältyviin Käsitteellistä viitekehystä koskeviin viittauksiin** (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uudistettu viitekehys kokoaa viime vuosina käyttöön otetuissa standardeissa IASB:n käyttämän ajattelun. Käsitteellinen viitekehys palvelee pääasiassa IASB:n työkaluna standardien kehittämisessä sekä tukee IFRS Interpretations Committeeta standardien tulkinnassa. Viitekehys ei kumoa yksittäisten IFRS-standardien vaatimuksia. Johto arvioi, että muutoksilla ei ole tule olemaan merkittävää vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

**Muutokset IAS 1:een ja IAS 8:aan — Olennaisen määritelmä** (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät olennaisuuden määritelmää ja sisältävät ohjeistusta helpottamaan käsitteen johdonmuksista soveltamista kaikissa IFRS-standardeissa. Lisäksi määritelmään liittyviä selityksiä on parannettu. Johto arvioi, että muutoksilla ei ole tule olemaan merkittävää vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

**Interest Rate Benchmark Reform – Phase I (Amendments to IFRS 9, IAS 39 and IFRS 7)** (sovellettava 1.1.2020 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksien taustalla ovat meneillään olevaan viitekorkojen vertailuarvoasetuksen (IBOR-reformi) valmisteluun ja käyttöönottoon liittyvät epävarmuustekijät. Muutoksilla helpotetaan rahoitusinstrumenttien suojauskannan edellytyksien täyttämistä IBOR-reformia edeltävällä kaudella niin, että konserni voi olettaa, ettei suojattavan kohteen ja suojausinstrumentin kassavirtojen perustana oleva viitekorko muutu IBOR-reformin seurauksena ja suojauslaskentaa voidaan näin ollen jatkaa. Muutosten pakollinen soveltaminen päättyy, kun viitekorkopohjaisen kassavirran ajoitukseen ja määrään liittyvää epävarmuutta ei enää ole tai kun suojauslaskenta päätetään. Muutos edellyttää liitetietojen esittämistä soveltamisajalta. IASB:n IBOR-hanketta koskeva toinen vaihe (Phase II) on käynnissä ja siinä käsitellään siirtymistä uusiin viitekorkoihin. Konsernin voimassa olevat suojaussuhteet esitetään liitteessä 26 *Suojauslaskenta*. Johto arvioi, että IASB:n IBOR-hankkeella tulee olemaan vaikutusta konsernitilinpäätökseen. Vaikutuksen laajuutta ei tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida tarkasti.

Johto arvioi, että muilla tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevilla standardeilla ja tulkinnoina ei ole olennaista vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

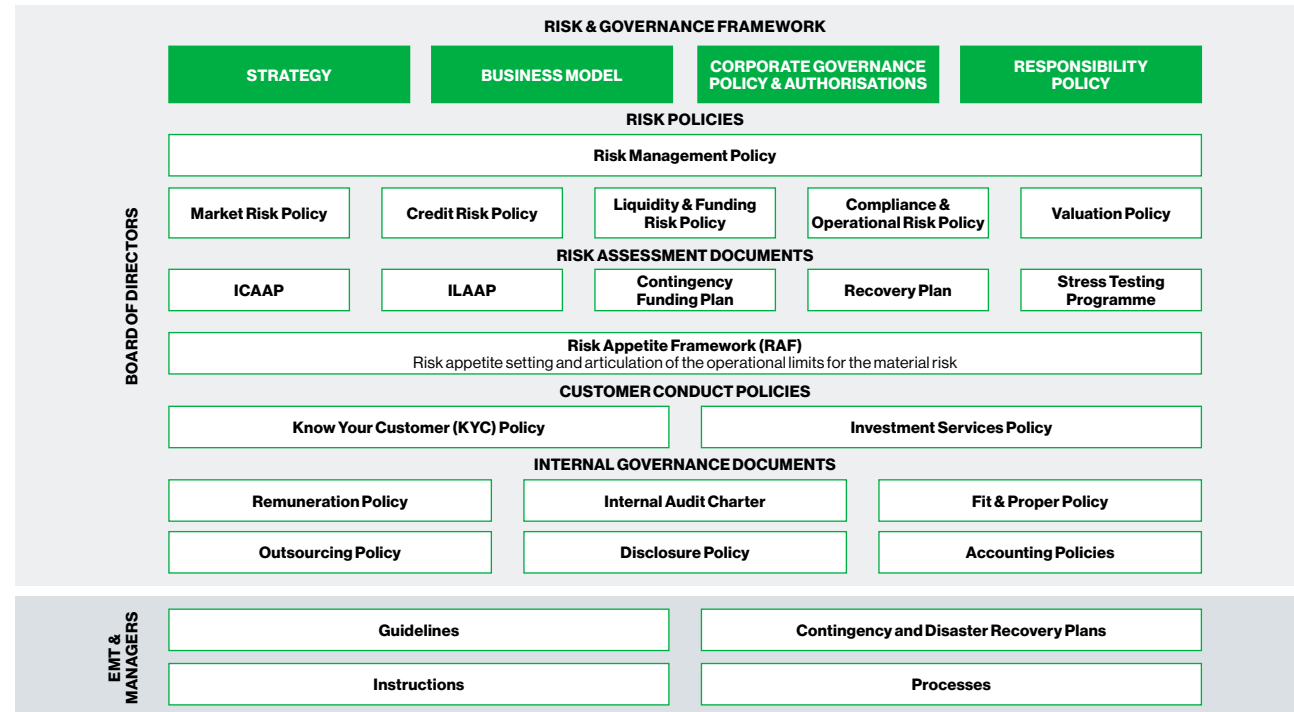
## Liite 2. Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema

### Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Kuntarahoitus-konsernin liiketoiminta edellyttää riittäviä riskienhallintamekanismeja, joilla varmistetaan konsernin riskiaseman säilyminen hallituksen vahvistamissa puitteissa. Konserni soveltaa riskienhallinnassaan hyvin konservatiivisia periaatteita. Tavoitteena on kokonaisriskiaseman säilyttäminen niin matalalla tasolla, että emoyhtiön hyvää luotto-luokitusta (Aa1/AA+) ei vaaranneta.

Konserni kartoittaa säännöllisesti toimintaansa liittyviä riskejä ja kehittää jatkuvasti menetelmiä riskien tunnistamiseksi, mit-taamiseksi ja hallitsemiseksi. Riskejä arvioidaan säännöllisesti toteutettavien riskianalysien avulla. Analysien tavoitteena on tunnistaa toimintaympäristön muutosten mukanaan tuomia uusia haasteita ja riskejä sekä priorisoida riskit ja niiden hallinta analysien tulosten perusteella. Konserni suojautuu ja vähentää tunnistamia riskejä vakuuksilla, takauksilla, johdannaisilla, vakuutuksilla ja aktiivisella riskien hallinnalla. Konsernilla ei ole arvionsa mukaan vastuita, joihin sisältyy wrong-way -riskiä (vastapuolen maksukyvyttömyyden toden-näköisyydellä on positiivinen korrelaatio yleisten markkinaris-kitekijöiden kanssa).

Hallitus on vahvistanut konsernille sen hallintoa ja riskienhallintaa koskevan kehikon (*Risk and Governance Framework*) ja sen osana keskeiset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehokasta toteuttamista koskevat politiikat ja prosessit alla olevan kuvan mukaisesti.



Konsernin riskinottohalukkuuden viitekehys (*Risk Appetite Framework, RAF*) määrittelee tavoite- ja enimmäistasot eri riski-indikaattoreille. Viitekehystä päivitetään säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa, ja dokumentin hyväksyy emoyhtiön hallitus. Riskinottohalukkuuden viitekehys auttaa:

1. Tehokkaasti tunnistamaan, mittaamaan ja hallitsemaan strategiasta lähtöisin olevia riskejä sekä muita liiketoimintaan liittyviä riskejä,
2. Määrittelemään ja päättämään riskin määrästä, jonka konserni kykenee ja haluaa kantaa toteuttaessaan liiketoimintastrategiaansa, sekä aktiivisesti kommunikoimaan siitä,
3. Edistämään keskustelua konsernin riskinottohalukkuudesta ja luomaan vaikuttavaa ja uskottavaa keskustelua ja päätösten haastamista koskien liiketoimintaa ja riskien ottamiseen liittyviä päätöksiä.

Viitekehys on linkitetty sekä lyhyen että pitkän aikavälin strategiaan suunnitelmiin, pääomaan ja talouteen liittyviin suunnitelmiin, elvytysuunnitelmaan (*Recovery Plan*) ja palkitsemispolitiikkaan. Viitekehys on linjassa ICAAPin (*Internal Capital Adequacy Assessment Process*) ja ILAAPin (*Internal Liquidity Adequacy Assessment Process*) kanssa.

Konsernin riskinottohalukkuuden viitekehys on kuvattuna alla olevassa kuvassa. Konserni on pysynyt vuoden aikana asetuissa riskilimiiteissä.

### Yhteenveto Konsernin riskinottohalukkuuden viitekehysten indikaattoreista

Riskipilarit	Riski-indikaattorit	Tavoite
Kannattavuus ja pääomat	Luottoluokitus Vähimmäisomavaraisuusvaatimus Korkokatesuhde Kulu-tuottosuhde CET1 suhdeluvun muutos	Riittävän tulotason, kannattavuuden ja pääomien ylläpitäminen jopa stressitilanteissa
Jälleenrahoitus- ja maksuvalmiusriski	Maksuvalmiusvaatimus NSFR-tunnusluku Rahoitusvaje Jälleenrahoitukseen liittyvät indikaattorit Selviytymishorisontti	Riittävän maksuvalmiuspuskurin ja kestäväen rahoitusaseman ja -profiilin ylläpitäminen jopa stressitilanteissa
Luottoriskit	Järjestämättömät saamiset Arvonalentumiset Keskimääräinen luottoluokitus (likviditeettiportfolio) Maantieteellinen keskittyneisyys (likviditeettiportfolio)	Kuntarahoituksen liiketoimintamalliin sopivan vakaan luottoriskiprofiilin ylläpitäminen
Markkinariskit	EVE-riski Tuloriski Basis-riski Valuuttariski Hintariski Käyvän arvon riski	Kuntarahoituksen liiketoimintamalliin sopivan vakaan markkinariskiprofiilin ylläpitäminen
Operatiiviset riskit	Maine Henkilöstöhallintoon liittyvät indikaattorit IT- ja liiketoiminnan jatkuvuusriskit Tietoverkkorikollisuus ja tietosuojariskit Sisäiset väärinkäytökset Prosessi- ja menettelytapariskit Säännösten rikkomukset Operatiiviset tappiot	Tehokkaan operatiivisen valvonnan ja sääntöjen noudattamisen ylläpitäminen toimivan ja vastuullisen liiketoiminnan tukemiseksi

Konsernin riskinottohalukkuudessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2019 aikana. Riskit pysyivät asetettujen limiittien puitteissa, ja konsernin arvion mukaan riskienhallinta on täyttänyt sille asetetut vaatimukset. IFRS 9 -standardin käyttöönoton myötä rahoitusinstrumenttien realisoitumattomista käyvän arvon muutoksista syntyvä volatiliiteetti on kuitenkin lisääntynyt. Konserni seuraa ja analysoi jatkuvasti arvostuksista syntyvää volatiliiteettiä ja varautuu sen mahdollisesti aiheuttamiin tulos- ja vakavaraisuusvaikutuksiin. Riskiasemasta raportoidaan säännöllisesti emoyhtiön hallitukselle osana kuukausittaista riskiraportointia. Lisäksi riskienhallintajohtaja esittää vähintään puolivuositain hallituksen riskivaliokunnalle laajemman kokonaiskatsauksen riskiasemasta suhteessa eri riskialueisiin.

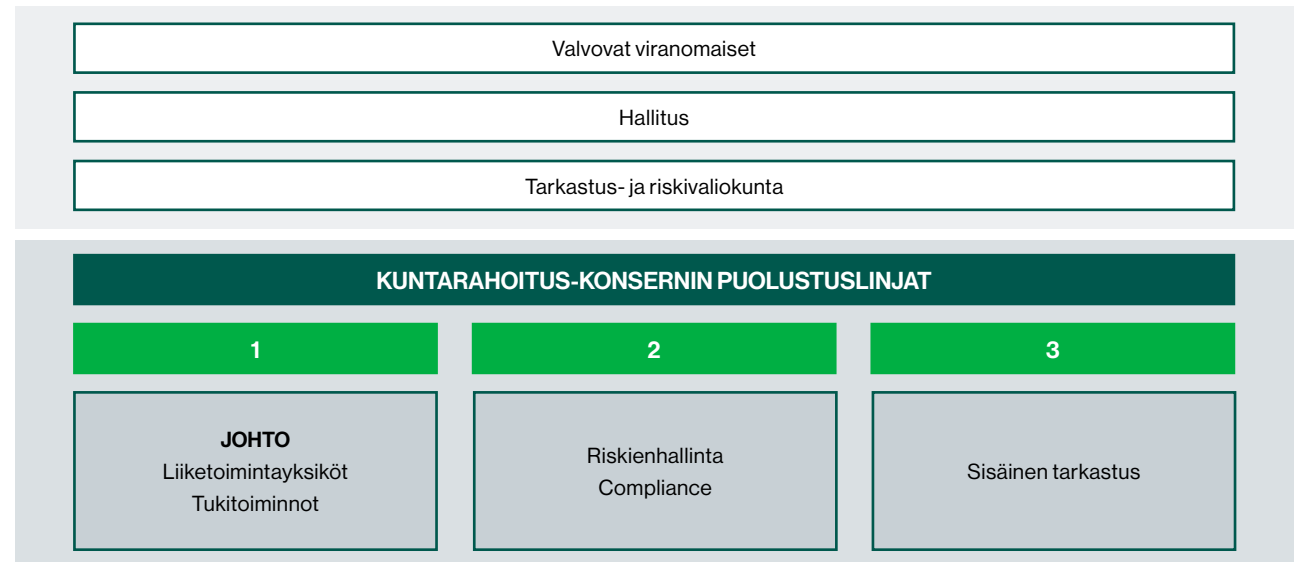
Konsernin riskienhallintaa ja käytettyjä riskienhallintamenetelmiä kehitetään jatkuvasti. Vuoden 2019 aikana on kehitetty muun muassa arvostuksiin liittyvän epävarmuuden arviointia eli niin kutsuttua Prudent Valuation-laskentaa. Lisäksi vuoden aikana luotiin konsernin arvostuksien ja malliriskien hallinnan viitekehys (*Valuation and model risk management framework*), johon sisältyy myös riippumaton arvostusten todentaminen (*Independent Price Verification, IPV*) sekä riippumaton mallien validointi. Konsernin riippumattoman arvostusten todentamisprosessin (IPV) tehtävänä on varmistaa, että käytetyt markkinahinnat ja syöttötiedot ovat oikeita ja että arvonmääritykset antavat oikean perustan konsernin sisäiselle ja ulkoiselle raportoinnille. Riippumattoman mallien validoinnin tavoitteena on antaa riippumaton arvio arvostusmallien ja niiden antamien arvostusten luotettavuudelle ja tarkkuudelle, mutta se auttaa

myös tunnistamaan ja arvioimaan mallintametekniikassa tai mallien syötteen kalibroinnissa käytettyjen oletusten ja rajoitusten mahdolliset vaikutukset. Arvostusten todentamisessa ja mallien validoinnissa käytetään riippumatonta ulkopuolista asiantuntijaa.

### Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan organisointi

Kuntarahoituksen toimintaan liittyvien riskien hallinta on organisoitu kolmeen puolustuslinjaan. Kuntarahoitus-konsernilla on konsernin koko toiminnan kattava riskienhallintajärjestelmä, joka pitää sisällään eri osastojen ja päätöksentekoyksiköiden selkeät tehtävät ja vastuut. Sisäisellä valvonnalla varmistetaan,

että konsernissa toimitaan vahvistettujen politiikkojen ja prosessien mukaisesti. Tätä tukevat eri prosesseihin liittyvät kontrollit. Sisäistä valvontaa toteutetaan kaikilla organisaatiotasoilla ja sisäisen valvonnan toimintatavat määritetään huomioiden toiminnan luonne ja laajuus. Ensisijaisesti sisäistä valvontaa toteutetaan operatiivisessa liiketoiminnassa, jossa sisäinen valvonta on jatkuvaa ja osa päivittäistä toimintaa.



Hallituksen tehtävänä on huolehtia emoyhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa sille osakeyhtiölaissa, yhtiöjärjestyksessä ja sekä muussa lainsäädännössä ja viranomaissääntelyssä määritellyistä tehtävistä. Hallituksen tehtävät ja toimintaperiaatteet Kuntarahoituksessa on vahvistettu osana Corporate Governance Poliitiikkaa ja sen liitteenä olevaa hallituksen työjärjestystä. Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä on saatavilla kuntarahoituksen verkkosivuilla. Hallituksen keskeisiin tehtäviin kuuluu vahvistaa konsernin strategia, vuosittainen toimintasuunnitelma ja budjetti, seurata konsernin taloudellista tilannetta ja valvoa, että hallinnointi ja erityisesti riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty johdon toimesta. Hallitus päättää myös kaikista toiminnan laatuun ja laajuuteen nähdessä laajakantoisista asioista.

Lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja järjestääkseen työnsä mahdollisimman tehokkaasti Kuntarahoituksen hallitus on perustanut avukseen tarkastusvaliokunnan, riskivaliokunnan sekä palkitsemisvaliokunnan käsiteltävien asioiden valmisteluun. Hallitus voi perustaa tarpeen mukaan myös muita valiokuntia.

Tarkastusvaliokunnan tarkoituksena on hallituksen valmisteluvana elimenä avustaa hallitusta taloudelliseen raportointiin ja sisäiseen valvontaan liittyvissä tehtävissä. Työnsä puitteissa tarkastusvaliokunta valvoo myös tilintarkastajien ja sisäisen tarkastuksen toimintaa.

Riskivaliokunta avustaa hallitusta luottolaitoksen riskistrategiaa ja riskinottoa koskevissa asioissa sekä sen valvomisessa, että toimiva johto noudattaa hallituksen päättämää riskistrategiaa. Riskivaliokunnan on arvioitava, vastaavatko laitoksen pääomaa sitovista palveluista perimät hinnat laitoksen liiketoimintamallia ja riskistrategiaa sekä jos näin ei ole, valmisteltava hallituksen hyväksyttäväksi suunnitelma asian korjaamiseksi. Riskivaliokunnan on myös avustettava hallituksen palkitsemisvaliokuntaa terveiden palkitsemisjärjestelmien luomisessa ja arvioitava, kannustavatko palkitsemisjärjestelmät ottamaan huomioon laitoksen riskit, pääoma- ja maksuvalmiusvaatimukset sekä tuottojen jaksotuksen ja tuottojen kertymistodennäköisyyden.

Hallituksen palkitsemisvaliokunta valmistele palkitsemisjärjestelmään liittyvien tavoitteiden asettamista, palkitsemisjärjestelmän tavoitteiden saavuttamisen arviointia, palkitsemisjärjestelmän kehittämistä sekä toimitusjohtajan ja toimitusjohtajalle raportoivien henkilöiden palkkoja, palkkiota ja etuja koskevat asiat hallituksen päätettäväksi.

Ensimmäisessä puolustuslinjassa johdolla, liiketoimintayksiköillä ja tukitoiminnoilla on omistajuus olennaisista riskityypeistä ja ne ovat vastuussa riskien tunnistamisesta, arvioinnista sekä hallinnasta. Kuntarahoituksen riskinottohalukkuus, ohjeet, prosessit, kontrollit ja limiitit ohjaavat tätä työtä. Kaikki työntekijät, jotka toimivat ensimmäisessä linjassa ovat omien työtehtäviensä osalta vastuussa riskien hallinnasta.

Toinen puolustuslinja käsittää riippumattoman riskienhallinta- ja compliance-toiminnon. Riippumaton riskienhallintatoiminto täydentää liiketoimintayksiköiden työskentelyä itsenäisellä valvonta- ja raportointi-vastuullaan. Riippumaton riskienhallinta on vastuussa riskeihin liittyvistä ohjeistuksista ja prosesseista, neuvonnasta ja tiedotuksesta, riskistrategian, -limiittien ja riskinottohalukkuuden linjaamisesta osana riskinottohalukkuuden viitekehystä, sekä hallituksen ja johtoryhmän tiedotuksesta Kuntarahoituksen riskiprofiiliin tai -strategiaan mahdollisesti vaikuttavista asioista. Compliance-toiminnon päätehtäviin kuuluvat johdolle tapahtuva raportointi Kuntarahoituksen toimintaan vaikuttavan sääntelyn muutoksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista operatiivisiin toimintoihin. Lisäksi tehtäviin kuuluvat sisäinen tiedotus, koulutus ja ohjeistus sääntelyyn perustuen, sisäisten prosessien tarkistaminen sääntelyä vastaavaksi sekä kommunikointi valvontaviranomaisten kanssa ja tähän liittyvien toimenpiteiden seuranta konsernissa.

Kolmannessa puolustuslinjassa riippumaton sisäinen tarkastus tekee säännöllisesti riskiperusteisia tarkastuksia hallituksen ja tarkastusvaliokunnan hyväksymän vuosisuunnitelman mukaisesti. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on kahden ensimmäisen puolustuslinjan riippumaton tarkastelu ja se hoitaa tehtävänsä täysin muista puolustuslinjoista riippumatta.

## Stressitestit

Kuntarahoitus-konserni tekee jatkuvasti liiketoimintaansa liittyvää stressitestausta emoyhtiön hallituksen hyväksymän stressitestiohjelman (*stress testing programme*) mukaisesti. Vuosittaiset ICAAP- ja ILAAP-prosessit sisältävät vakavaraisuuden ja likviditeetin riittävyyden stressitestausta. Liiketoiminnasta riippumaton riskienhallinta on vastuussa stressiskenaarioiden suunnittelemisesta yhteistyössä liiketoimintayksiköiden kanssa. Alkuvuonna 2019 suoritettujen testauksen päättävänä oli analysoida Kuntarahoitus-konsernin vakavaraisuuden ja kannattavuuden kehitystä ajanjaksolla 2019–2023. Testauksen kohteina olivat liiketoiminta-, markkina- ja luottoriskit ja näiden arvioidut taloudelliset vaikutukset eri olosuhteissa. Lisäksi likviditeetin riittävyyttä testattiin usean eri stressiskenaarion avulla. Stressitestien tulokset osoittivat aiempien vuosien tapaan, että nykyisillä vakavaraisuusvaatimuksilla oman pääoman taso on tarkastellun ajanjakson aikana riittävä myös erittäin epäsuotuisten olosuhteiden vallitessa. Lisäksi omien varojen osuus täytti myös ennakoitun 3 prosentin vähimmäisomavaraisuusvaatimuksen (*leverage ratio*). Likviditeetin osalta stressitestit osoittivat, että likviditeetin määrä on riittävä myös erittäin epäsuotuisten olosuhteiden vallitessa.

Konserni suoritti lisäksi loppuvuonna 2019 osana elvytys-suunnitelmaansa useita eri skenaarioita sisältäneen ns. käänteisen stressitestin (*reverse stress testing*). Tämän stressitestin avulla pyritään löytämään liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaavia äärimmäisen negatiivisia skenaarioita sekä toimenpiteitä, joita käyttämällä konserni pystyy selviytymään tilanteesta ja jatkamaan liiketoimintaansa.

## Pääoman hallinta

Kuntarahoituksen omaa pääomaa koskevat tavoitteet suhteessa konsernin riskinottoon ja toimintaympäristöön määritellään vuosisuunnittelun yhteydessä. Suunnitteluohjelmassa otetaan huomioon vähintään kolmeen vuoteen, jotta pystytään ennustamaan liiketoiminnan tuloskehitystä ja omien varojen riittävyyttä suhteessa muuttuvasta sääntelystä tuleviin kasvaviin pääomavaateisiin sekä reagoimaan riittävän ajoissa mahdollisiin lisäpääomitarpeisiin. Hallitus hyväksyy vakavaraisuuden hallintasuunnitelman (ICAAP) ja valvoo sitä. Konserni päivittää vakavaraisuuden hallintasuunnitelmansa vähintään kerran vuodessa ja suunnitelman toteutumista seurataan neljännesvuosittain.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on ohjata ja varmistaa, että konsernin vakavaraisuus täyttää asetetut tavoitteet sekä viranomaisvaatimukset, jotta toiminnan jatkuvuus voidaan varmistaa. Vakavaraisuuden hallinta on jatkuvaa ja olennainen osa konsernin strategisen suunnittelun prosessia, joka kattaa strategisten tavoitteiden asettamisen, kehityshankkeiden määrittämisen sekä taloudelliset ennusteet seuraaville vuosille. Tämä tehdään yhteistyössä toimivan johdon ja hallituksen kanssa, ja lopullisen strategian hyväksyy emoyhtiön hallitus. Toimiva johto huolehtii siitä, että konsernin operatiiviset toimenpiteet vastaavat hallituksen vahvistaman strategian mukaisia linjauksia. Toimiva johto laatii vuosisuunnittelun yhteydessä liiketoimintasuunnitelman tulevalle vuodelle ja liiketoimintaennusteet sitä seuraaville vuosille. Tässä yhteydessä arvioidaan myös konsernin riskiasemaa ja sen vaikutusta taloudelliseen asemaan. Riskien arvioinnissa

ja mittaamisessa käytetään apuna säännöllisin väliajoin toteutettavia riskianalysejä sekä erilaisia stressitestiskenaarioita. Näiden pohjalta päivitetään vuosittain vakavaraisuuden hallinnan suunnitelma ja päätetään mahdolliset toimenpiteet omien varojen vahvistamiseksi. Omien varojen riittävyyttä seurataan myös kuukausittain liiketoiminnan analysoinnin yhteydessä.

Konserni laskee vakavaraisuuden EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) ja luottolaitosdirektiivin (2013/36/EU) säännöksiin perustuen. Luottoriskin vakavaraisuusvaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade perusmenetelmällä. Markkinariskin vakavaraisuuslaskennassa huomioidaan vain valuuttariskit, koska konsernilla ei ole kaupankäyntivarastoa eikä osake- ja hyödykepositioita. Koska valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissopimuksilla kaikki valuuttapohjainen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi, on konsernin valuuttapositio hyvin pieni. Vakavaraisuuslaskennassa käytettävien riskipainojen määrittämisessä käytetään Standard & Poor'sin, Moody's Investor Servicen sekä Fitch Ratingsin antamia luokitustietoja. Edellä mainitut yhtiöt ovat vakavaraisuuslaskennassa Finanssivalvonnan hyväksymiä luottoluokituslaitoksia. Kuntarahoitus käyttää luottoriskin vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin vähentämistekniikoita, kuten antolainatoiminnassa kuntien antamia takauksia sekä Suomen valtion antamia täytetakuksia. Johdannaisten osalta käytetään vähentämistekniikkana nettoutussopimuksia, lisävaluussopimuksia (*ISDA/Credit Support Annex*) sekä Kuntien takauskeskuksen myöntämiä takauksia joidenkin johdannaisvastapuolien vastapuoliriskin vakavaraisuusvaateen pienentämiseksi.



Kuntarahoitus julkistaa tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisen vakavaraisuutta ja riskienhallintaa koskevan Pilari III -raportin, joka on saatavilla Kuntarahoituksen verkkosivuilla englanninkielisenä.

### Strategiset riskit

Strategisella riskillä tarkoitetaan sitä, että Kuntarahoitus-konserni valitsi väärän strategian pyrkiessään taloudellisesti tulokselliseen toimintaan tai että konserni ei pystyisi sopeuttamaan valittua strategiaa toimintaympäristön muutoksiin.

Konsernin strategisten riskien hallinta perustuu jatkuvaan seurantaan ja analyyseihin asiakkaiden tarpeista, ennusteisiin markkinoiden kehityksestä sekä kilpailutilanteen ja toimintaympäristön muutosten analysointiin. Riskejä ja niiden merkittävyyttä arvioidaan vuosittain osana strategiaprosessia sekä johtoryhmän toteuttaman vuosittaisen arvioinnin yhteydessä. Nykyinen strategia ulottuu vuoteen 2022, ja sen päivitystarvetta arvioidaan vuosittain.

### Jällelrahoitus- ja maksuvalmiusriski

Jällelrahoitusriskillä tarkoitetaan lainojen uudelleen rahoittamiseen liittyvää riskiä. Kuntarahoitus-konserni hallitsee jällelrahoitusriskiä rajoittamalla rahoitusvarojen ja -velkojen välistä keskimaturiteettia. Rahoitusvaje lasketaan varojen (asiakasrahoitus ja likviditeettiportfolio) ja velkojen (varainhankinta) keskimääräisen maturiteetin erotuksena.

Maksuvalmiusriski tarkoittaa sitä, että konserni ei eräpäivänä kykenisi selviytymään maksuvelvoitteistaan, joita rahoitussovimusten toteuttaminen tai muu rahoitustoiminta aiheuttaa. Konserni hallitsee maksuvalmiusriskiä asettamalla limiitit käytettävissä olevan lyhytaikaisen likviditeetin maksuvalmiuusvaatimukselle (*liquidity coverage ratio, LCR*), NSFR-tunnusluvulle (*net stable funding ratio*) pidemmän aikavälin rakenteellisten likviditeettierojen hallitsemiseksi sekä pitkäaikaisen likviditeetin vähimmäisriittävydelle (*survival horizon*).

Konserni on tunnistanut useita likviditeetin lähteitä riskinottohalukkuuden viitekehysten määritelmän mukaisen konservatiivisen maksuvalmius- ja jällelrahoitusriskiprofiilin ylläpitämiseksi. Ensisijaiset likviditeetin lähteet ovat lyhytaikainen ja pitkäaikainen varainhankinta, likviditeettiportfolio, repo-markkinat ja käteinen. Keskuspankin likviditeettijärjestely on konsernille toissijainen likviditeetin lähde.

Konserni noudattaa etukäteisvarainhankinnan (*prefunding*) -periaatetta ja hankkii rahoitusta lyhyen ja pitkän aikavälin varainhankinnan muodossa. Tällä varmistetaan riittävän likviditeetin saatavuus, milloin tahansa ja kaikissa markkinaolosuhteissa. Likviditeettiportfolion vähimmäismäärä määritetään skenaarioanalyysien avulla vastaamaan sisäisiä ja lakisääteisiä likviditeettitarpeita. Likviditeettitarpeen kattamiseksi konserni arvioi ensin rahoituksen saatavuutta pitkäaikaisen ja lyhytaikaisen varainhankinnan muodossa. Jos rahoitusta ei tällä tavoin olisi saatavissa, konserni voisi hyödyntää likviditeettiportfoliota myymällä omaisuuseriä tai käyttämällä niitä vakuutena

repo-markkinoilla. Konsernilla on voimassa olevat sopimukset vastapuolten kanssa kahdenvälisen takaisinostosopimusten (repo-sopimusten) tekemiseksi. Repo-järjestelyjä voidaan käyttää kattamaan lunastuksista johtuvat lyhytaikaiset likviditeettitarpeet ja mahdolliset muut odottamattomat muutokset likviditeettiasemassa.

Keskeinen elementti konsernin jällelrahoitus- ja maksuvalmiusriskien hallinnassa on erittäin likvidin, hyvin tasapainotetun matalariskisen likviditeettiportfolion ylläpitäminen, niin että likvidit varat voidaan joko myydä tai käyttää vakuutena repo-markkinoilla odottamattomassa ja äkillisessä likviditeettitarpeessa. Likviditeettiportfolio koostuu pääasiassa etukäteisvarainhankinnasta (*prefunding*), jota ei vielä ole käytetty asiakasrahoitukseen. Likviditeettiportfolio pidetään tasolla, jolla sekä likviditeetin vähimmäisriittävydelle (*LCR*) että pitkäaikaisen likviditeetin vähimmäisriittävydelle (*survival horizon*) on riittävä puskuri normaalin liiketoiminnan jatkamiseksi ylläpitävässä likviditeettitarpeessa. Konsernin maksuvalmiuden hallitsemiseen käytettävät varat on esitetty alla olevassa taulukossa:

<b>Likviditeettiportfolio</b> (1 000 €)	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>
Likviditeettiryhmä 1	7 967 061	6 553 828
Likviditeettiryhmä 2	1 511 703	1 651 657
<b>Likviditeettipuskuri</b>	<b>9 478 763</b>	<b>8 205 485</b>
Likviditeettiryhmät 3–5	361 995	436 349
<b>Likviditeettiportfolio yhteensä</b>	<b>9 840 758</b>	<b>8 641 834</b>

Likviditeettiportfolio jaetaan likviditeetin laadun mukaisiin ryhmiin, niin että ryhmään 1 luetaan erittäin likvidit varat ja ryhmään 2 likvidit varat. Likviditeettiryhmän 3 varat ovat likvideitä normaalissa markkinatilanteessa.

Jos ensisijaiset rahoituksen lähteet eivät joko ole riittäviä, saatavissa ajoissa tai kustannukset niiden käytöstä nousisivat liian korkeiksi, konserni voi käyttää toissijaisena likviditeetin lähteenä Keskuspankin likviditeettijärjestelyä. Konsernin kuntasektorille myöntämät lainat hyväksytään vakuudeksi Keskuspankissa. Konserni on pantannut osan lainasalkusta varmistaakseen tarvittaessa tämän likviditeettilähteen saatavuuden milloin tahansa (Liite 42. *Annetut vakuudet*). Lisäksi konserni pystyy kasvattamaan likviditeettijärjestelyä lisäämällä lainoja vakuuspooliin. Likviditeettijärjestely testataan säännöllisesti, jotta voidaan varmistua siitä, että likviditeetti on tarvittaessa käytettävissä päivänsisäisesti.

Likviditeettiaseman stressitestaaminen on keskeinen väline konsernin likviditeetin riittävyden arvioimisessa. Stressitestit tehdään pääasiassa kuukausittain. Stressauksen tavoitteena on selvittää onko konsernilla riittävä likviditeetti liiketoiminnan jatkamiseen sekä perus- että stressiskenaariotilanteissa.

Liiketoiminnan vuosisuunnitteluprosessin yhteydessä laaditaan myös likviditeetti- ja varainhankintasuunnitelma (*Liquidity and funding plan, L&F*). Suunnitelman hyväksyy emoyhtiön hallitus ja se katselmoidaan kvartaaleittain riskivaliokunnan toimesta, joka raportoi havaintonsa hallitukselle. Likviditeetti- ja varainhankintasuunnitelma on osa konsernin ILAAPia ja

se sisältää varainhankinnan ja likviditeetin suunnittelun ja ennustamisen. Likviditeetti- ja varainhankintasuunnitelma on yhdenmukainen ICAAPin perusskenaarion kanssa. Suunnitelman tavoitteena on pitää konsernin maksuvalmiuden ja varainhankinnan taso hallituksen määrittelemän riskinot-tohalukkuuden puitteissa. Siinä otetaan huomioon myös taloudelliset näkökulmat konsernin riittävän pitkän aikavälin kannattavuuden varmistamiseksi.

Vuosittain toteutettavan ILAAPin puitteissa konserni arvioi maksuvalmiuden riittävyttä ennustetun likviditeettitarpeen kattamiseksi sekä perus- että stressiskenaarioiden osalta. ILAAP on olennainen osa konsernin riskienhallinnan viitekehystä, joka sisältää muut strategiset prosessit, kuten riskinot-tohalukkuuden viitekehysten, ICAAPin, elvytysuunnitelman sekä palkitsemispolitiikan. Riskinottohalukkuuden viitekehys formalisoi näiden prosessien välisen vuorovaikutuksen. Stressitestejä tarvitaan konsernin maksuvalmiuden arvioimisen kattavalla ja tulevaisuuteen suuntautuvalla tavalla. ILAAP koostuu perusskenaariosta, joka on linjassa ICAAPin perusskenaarion kanssa. Ainoa poikkeus näiden välillä on oletettu rajoitettu pääsy jälleenerahoitusmarkkinoille.

Konserni pyrkii ylläpitämään vahvaa luottoluokitustaan kaikissa markkinaolosuhteissa voidakseen toteuttaa varainhankintasuunnitelmaansa tehokkaasti ja kustannustehokkaasti. Tämän tukemiseksi konsernilla on käytössä standardisoituja viitelainojen liikkeeseenlaskuohjelmia, jotka tarjoavat konsernille joustavuutta ja helpottavat toimeenpanoa. Lisäksi konserni käyttää kahdenvälisiä laina-asiakirjoja joidenkin

varainhankinnan vastapuolten kanssa. Kuntarahoituksen kaikella varainhankinnalla on Kuntien takauskeskuksen (KTK) takaus.

Varainhankinnan keskittymäriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että konserni on liian riippuvainen tietystä tuotteesta, markkinasta, maantieteellisestä alueesta, sijoittajalta tai maturiteetista saadusta varainhankinnasta. Riskin pienentämiseksi konserni varmistaa varainhankinnan hajauttamisen eri tuotteille, markkinoille, maturiteeteille ja sijoittajatyypeille eikä painota liikaa mitään yksittäistä rahoituslähdetä. Hajautuksen mahdollistamiseksi konserni pyrkii ylläpitämään hyviä suhteita sijoittajiin ja järjestäjäpankkeihin sekä etsimään aktiivisesti uusia potentiaalisia sijoittajia ja markkinoita. Konsernin varainhankinnan hajauttaminen suunnitellaan yksityiskohtaisesti osana vuosittaista likviditeetti- ja varainhankintasuunnitelmaa.

Alla olevissa taulukoissa esitetään konsernin rahoitusvelkojen maturiteettijakauma.

<b>Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>0–3 kk</b>	<b>3–12 kk</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Velat luottolaitoksille	1 096 374	841	7 049	30 054	67 817	1 202 135
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	56 844	151 225	1 159 614	1 510 590	1 610 580	4 488 853
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 837 785	4 188 237	14 343 596	4 143 021	1 891 846	31 404 486
Muut velat	96 239	-	-	-	-	96 239
<b>Yhteensä</b>	<b>8 087 242</b>	<b>4 340 303</b>	<b>15 510 259</b>	<b>5 683 666</b>	<b>3 570 243</b>	<b>37 191 712</b>

<b>Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>0–3 kk</b>	<b>3–12 kk</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Velat luottolaitoksille	739 576	50 278	17 812	23 815	42 107	873 589
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	48 427	179 988	1 215 183	1 496 284	1 853 972	4 793 854
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 250 874	4 527 236	13 477 687	3 570 564	1 841 718	28 668 080
<b>Yhteensä</b>	<b>6 038 878</b>	<b>4 757 502</b>	<b>14 710 682</b>	<b>5 090 663</b>	<b>3 737 798</b>	<b>34 335 523</b>

Rahoitusvelkojen tasearvot ja tulevat korkokassavirrat on muunnettu euroiksi tilinpäätöskurssiin. Velat, joissa on ennen-aikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Erä *Velat luottolaitoksille* sisältää CSA-vakuustalletuksia 1 178 256 tuhatta euroa (739 260 tuhatta euroa), jotka on esitetty maturiteettiluokassa

0–3 kuukautta, vaikka niiden tosiasiallinen ulosvirtauspäivä ei ole tiedossa ja riippuu johdannaisten markkina-arvojen kehityksestä. Osa seuraavan 12 kuukauden aikana eräännyväksi esitetystä määrästä on call-ehtoista ja tämän hetkisen call-ennusteen mukaan tästä määrästä ennakoidaan eräännyvän noin 20–40 %. Vuoden 2019 aikana eräännyti tällaisia velkoja ennenaikaisesti 24 % (29 %).

Alla olevissa taulukoissa esitetään konsernin johdannaisten maturiteettijakauma käyvin arvoin.

<b>Johdannaisten maturiteettijakauma 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>0–3 kk</b>	<b>3–12 kk</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Johdannaissaamiset	95 560	82 925	623 358	404 855	1 038 300	2 244 997
Johdannaisvelat	-112 249	-224 564	-846 044	-143 177	-435 976	-1 762 010
Johdannaissaamisten ja -velkojen korot	178 431	272 975	800 940	231 360	95 151	1 578 857

<b>Johdannaisten maturiteettijakauma 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>0–3 kk</b>	<b>3–12 kk</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Johdannaissaamiset	43 285	229 001	461 255	311 419	493 649	1 538 610
Johdannaisvelat	-785 582	-293 774	-835 956	-118 189	-171 926	-2 205 428
Johdannaissaamisten ja -velkojen korot	231 402	343 059	1 131 011	178 595	61 096	1 945 164

Kuntarahoitus suojaa kaiken varainhankinnan euromääräiseksi ja vaihtuvakorkoiseksi. Suojaavien johdannaisten kokonaisvaikutuksen arvioimiseksi johdannaissaamisten ja -velkojen erääntyvät korkokassavirrat on esitetty nettona. Johdannaiset, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista.

Konserni on esittänyt rahoitusvarojen maturiteettijakauman erääntymisen perusteella liitteessä 18.

### Markkinoiden likviditeettiriski

Markkinoiden likviditeettiriski tarkoittaa sitä, että konserni ei kykenisi realisoimaan tai kattamaan positioitaan markkinahintaan, koska markkinoilla ei ole riittävästi likviditeettiä tai markkinat eivät toimi jonkin häiriön takia.

Konserni seuraa markkinoiden ja sijoitustuotteiden likviditeettiä jatkuvasti. Lisäksi johdannaissopimuksia solmittaessa noudatetaan markkinoiden vakiintuneita standardeja. Lähes kaikki käypään arvoon arvostettavien saamistodistusten markkina-arvot lasketaan markkinoilta saatavien hintanoteerauksien perusteella. Lopuille saamistodistuksista lasketaan markkina-arvo käyttäen muuta markkinainformaatiota.

Arvostusmenetelmät ja arvostuksessa käytetyt syöttötiedot on kuvattu tarkemmin liitteessä 17 *Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot*.

**Luottoriski**

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä mahdollisuutta, että sopimusvastapuoli ei suoriudu sitoumuksistaan. Luottoriski on määritelty olennaiseksi riskiksi riskinottohalukkuuden viitekehyksessä huolimatta siitä, että luottoriskiä vähennetään merkittävästi takauksilla ja/tai vakuuksilla sekä sillä, että Kuntarahoitus rahoittaa ainoastaan julkisyhteisöjä niin, että kaikki myönnetyt luotot luetaan vakavaraisuuslaskennassa nollariskiluokkaan. Asiakasrahoitus on yksi luottoriskien lähde, mutta luottoriskiä voi syntyä myös muunlaisista saamisista, kuten joukkovelkakirjalainoista, lyhytaikaisista saamistodistuksista ja johdannaissopimuksista sekä taseen ulkopuolisista sitoumuksista, kuten käyttämättömistä luottojärjestelyistä ja -limiiteistä sekä takauksista. Myös maa- ja selvitysriskit luetaan luottoriskeihin.

Alla olevassa taulukossa esitetään konsernin altistuminen luottoriskille ryhmiteltynä tase-erän mukaan.

Luottoriski 31.12.2019 (1 000 €)	Erien kirjanpitoarvot			
	Kirjanpitoarvot	Luottoriskiin kuuluvat	Vastapuoliriskiin kuuluvat	Eivät kuulu pääomavaatimuksiin tai vähennetään omista varoista
<b>Varat</b>				
Käteiset varat	4 909 338	4 909 338	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	818 323	132 194	686 129	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	24 798 432	24 798 432	-	-
Saamistodistukset	5 716 318	5 716 318	-	-
Osakkeet ja osuudet	9 797	9 797	-	-
Johdannaissopimukset	2 244 997	-	2 244 997	-
Aineettomat hyödykkeet	14 704	-	-	14 704
Aineelliset hyödykkeet	9 041	9 041	-	-
Muut varat	170 359	170 571	-	-213
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	242 450	72 605	169 845	-
<b>Yhteensä</b>	<b>38 933 758</b>	<b>35 818 296</b>	<b>3 100 970</b>	<b>14 491</b>
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>		<b>2 361 319</b>		

Luottoriski 31.12.2018 (1 000 €)	Erien kirjanpitoarvot			
	Kirjanpitoarvot	Luottoriskiin kuuluvat	Vastapuoliriskiin kuuluvat	Eivät kuulu pääomavaatimuksiin tai vähennetään omista varoista
<b>Varat</b>				
Käteiset varat	3 522 200	3 522 200	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	1 380 544	104 694	1 275 850	-
Saamiset yleisöiltä ja julkisyhteisöiltä	22 968 118	22 968 118	-	-
Saamistodistukset	5 862 591	5 862 591	-	-
Osakkeet ja osuudet	9 521	9 521	-	-
Johdannaissopimukset	1 538 610	-	1 538 610	-
Aineettomat hyödykkeet	14 850	-	-	14 850
Aineelliset hyödykkeet	2 427	2 427	-	-
Muut varat	174 818	123 471	51 347	-
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	203 061	68 153	134 908	-
<b>Yhteensä</b>	<b>35 676 739</b>	<b>32 661 175</b>	<b>3 000 714</b>	<b>14 850</b>
<b>Taseen ulkopuoliset sitoumukset</b>		<b>2 796 753</b>		

Kuntien takauskeskuksesta annettu laki (KTK-laki) asettaa Kuntarahoituksen toiminnalle rajat, joiden voidaan katsoa toimivan myös merkittävänä luottoriskin hallinnan välineenä. Kuntien takauskeskus (KTK) on julkisoikeudellinen laitos, jonka tarkoituksena on KTK-lain mukaan turvata kuntien yhteinen varainhankinta ja kehittää sitä. Tarkoituksen toteuttamiseksi KTK voi myöntää takauksia kuntien suoraan tai välillisesti omistamien tai kuntien määräämisvallassa olevien luottolaitosten sellaiselle varainhankinnalle, joka käytetään antolainaukseen kunnille, kuntayhtymille, kuntien kokonaan omistamille tai niiden määräämisvallassa oleville yhteisöille sekä valtion viranomaisten nimeämille asuntojen vuokraamista tai tuottamista ja ylläpitoa sosiaalisin perustein harjoittaville yhteisöille tai niiden määräämisvallassa oleville yhteisöille. Kuntarahoituksen kaikella varainhankinnalla on KTK-takaus, minkä lisäksi Kuntarahoituksella on KTK:n myöntämiä takauksia joidenkin vastapuolten johdannaissopimusten vastapuoliriskien pienentämiseksi.

Rahoitusta, johdannaisia tai muita palveluja voidaan tarjota vain KTK-lain mukaisille asiakkaille ja kohteisiin. KTK-lain mukaisesti sallittua on kuntien tai kuntayhtymien rahoittaminen, valtion viranomaisten nimeämien, asuntojen vuokraamista tai tuottamista ja ylläpitoa sosiaalisin perustein harjoittavien yhteisöjen tai niiden määräämisvallassa olevien yhteisöjen rahoittaminen (Euroopan yhteisön valtioneuvoston mukaisesti), kuntien tai kuntayhtymien kokonaan omistamien tai niiden määräämisvallassa olevien yhteisöjen taikka kunnallisten liikelaitosten, jotka harjoittavat kuntien toimialaan

kuuluvia laissa säädettyjä julkisia palvelutehtäviä tai näitä välittömästi palvelevia toimintoja taikka muita kansalaisten kannalta välttämättömiä palveluita, jos viimeksi mainittujen palvelujen järjestäminen on paikallisten tai alueellisten olosuhteiden vuoksi tarpeen niiden saatavuuden tai tehokkaan tuottamisen turvaamiseksi, rahoittaminen.

KTK-lain ohella Kuntarahoituksen asiakkaisiin liittyvien luottoriskien hallinnan peruseriaatteena on, että kaiken asiakkaille myönnettävän rahoituksen ja johdannaissaatavien on Kuntarahoituksen vakavaraisuuslaskennassa saatava niin sanottu nollariskipaino. Tämä kaiken rahoituksen nollariskisyyden vaatimus poikkeaa liiketoimintamallina yleisesti muista luottolaitoksista ja näiden luottoriskipolitiikkaan olennaisesti kuuluvista ja edellytettävistä vakuushallinnan yksityiskohteisemmista riskienhallintalinjauksista. Kuntarahoituksen luottoriskipolitiikka ja siihen liittyvät toimintatavat nojautuvat keskeisesti tähän periaatteeseen.

Huolimatta Kuntarahoitus-konsernin nollariskiasiakkaisiin perustuvasta liiketoimintamallista, konsernilla on käytössä kaikkiin asiakkaisiin nähden riskiluokitussjärjestelmä, jossa asiakkaalle annetaan riskipisteytys osana luotonmyöntöprosessia. Lisäksi riippumaton riskienhallinta laatii vuosittain asiakasanalyysin kaikista asiakkaista, jossa määritetään asiakkaan kulloinkin riskiluokka. Vuosittainen analyysi ja riskiluokan päivitys tehdään tilinpäätöksen tunnuslukuihin, toimintakertomukseen ja muuhun saatavilla olevaan informaation perustuen. Asiakkaan riskiluokitus vaikuttaa

rahoituksenmyöntöä koskeviin lisäanalysoinnin tarpeisiin, rahoituksen myöntämiseen, päätösvaltuuksiin ja mahdollisesti hinnoitteluun.

Lisäksi luottoriskien hallinta perustuu asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, asiakkaiden tuntemiseen, sopimusvastapuolten huolelliseen valintaan, vastapuolikohtaisiin luottoluokitus- ja määrällimitteluihin, luotettavaan ja ammattitaitoiseen henkilöstöön, päätöksentekovaltuuksiin, kattavaan dokumentointiin sekä jatkuvaan sisäiseen valvontaan ja raportointiin.

Kuntarahoituksen asiakkaita ovat kunnat, kuntayhtymät, niiden määräysvallassa olevat yhteisöt sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARAn nimeämät yleishyödylliset yhteisöt ja kohteet. Kuntarahoitus voi myöntää luottoja ja leasingrahoitusta ilman erillistä vakuutta ainoastaan suoraan kunnalle tai kuntayhtymälle. Muille luotoille vakuudeksi hyväksytään vain kunnan tai kuntayhtymän omavelkainen takaus, kunnan tai kuntayhtymän omavelkainen takaus ja valtion täytetakausta tai kiinteistövuokraus ja valtion täytetakausta. Takauksen tai takaus- ja vakuusjärjestelyn tulee kattaa myönnettävä rahoitus täysimääräisesti. Jos saamisen vakuutena käytetään kiinteistöä, siihen vahvistetaan kiinnitys. Kuntarahoitus laskee kiinteistövuokruudellisten lainojen lainoituksessa rahoituksen suhdetta kohteen vakuusarvoon (*loan-to-value, LTV*) ja seuraa säännöllisesti LTV-arvojen kehittymistä. Näiden takausten käyttö luottoriskiä pienentävänä menetelmänä mahdollistaa sen, että kaikki myönnetty luotto luetaan vakavaraisuuslaskennassa nollariskiluokkaan. Kuntarahoitus

ei kannan leasingkohteiden jäännösarvoriskiä. Kuntarahoituksella ei ole ollut toimintansa aikana lopullisia luottotappioita asiakkaidensa rahoituksessa mahdollisten kiinteistövakuuksien realisoinnin ja takausten jälkeen. Konsernilla on käytössään asiakaskokonaisuuskohtaiset limiitit vuoden 2020 alusta lähtien.

Konserni määrittää järjestämättömät saamiset (*non-performing exposures, NPE*) saamisiksi, jotka täyttävät vähintään toisen alla olevista kriteereistä.

- Merkittävät saatavat, jotka ovat viivästyneet yli 90 päivää;
- Konsernin Credit Groupin (asiakasrahoitus) tai ALM Groupin (likviditeettiportfolio) arvion mukaan on todennäköistä, ettei velallinen maksa luottovelvoitettaan kokonaan ilman vakuuksien realisointia, riippumatta siitä, onko viivästyneitä suorituksia tai kuinka monta päivää suoritukset ovat viivästyneet.

Järjestämättömät saamiset käsitellään odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa vaiheen 3 saamisina.

Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen. Lainanhoitojoustolliset saamiset on määritelty tarkemmin laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Lainanhoitojoustot ja muutetut lainat*.

Järjestämättömät saamiset sekä lainanhoitojoustosaamiset esitetään liitteessä 27 taulukossa *Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustosaamiset*.

Luottoihin ja muihin rahoitusvaroihin, jotka luokitellaan IFRS 9 -standardin mukaisesti jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta, sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaista odotettavissa olevien luottotappioiden mallia arvonalentumisten kirjaamisessa. Myös rahoitusleasingsaamiset ja taseen ulkopuoliset luottoluokukset ovat arvonalentumisen soveltamisen piirissä johtuen niihin sisältyvästä luottoriskistä. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytetyt menetelmät on kuvattu laadintaperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Rahoitusvarojen arvonalentuminen*. Määrälliset tiedot konsernin odotettavissa olevista luottotappioista sekä niiden kehityksestä tilikauden aikana esitetään liitteissä 14 ja 27.

Konsernin odotettavissa olevien luottotappioiden määrä suhteessa konsernin taseeseen 0,001 % (0,001 %) on erittäin alhainen. Odotettavissa olevat luottotappiot suhteessa laskennan piirissä oleviin saamisiin ovat 0,001 % (0,001 %). Odotettavissa olevien luottotappioiden määrään vaikuttaa olennaisesti konsernin konservatiiviset riskienhallinnan periaatteet, erityisesti konsernin käyttämät takaus- ja vakuusjärjestelyt sekä asiakaskanta ja vastapuolien korkea luottokelpoisuus. Odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä syntyy merkittävilta osin konsernin likviditeettiportfoliosta (Liite 27).

Luottoriskiä Kuntarahoitukselle aiheutuu myös likviditeettiportfolion sijoituksista ja johdannaisinstrumenteista. Vastapuolten valinnassa sovelletaan luottoriskin arvioinnin osalta emoyhtiön hallituksen hyväksymiä, ulkoiseen luottoluokitukseen perustuvia periaatteita ja limiittejä. Sijoitusten luottoluokitus on yksi keskeisimmistä mittareista, joita konserni käyttää likviditeettiportfolion sijoituspäätöksissä. Luottoriskin seurannassa käytetään saamistodistusten nimellisarvoja ja johdannaisten luottovasta-arvoja (käyvän arvon menetelmä).

Alla olevassa taulukossa esitetään likviditeettiportfolion sijoitusten luottoluokitusjakauma.

Luottoluokitus	31.12.2019	31.12.2018
AAA	24,4 %	24,1 %
AA+	54,3 %	47,2 %
AA	4,5 %	4,8 %
AA-	12,0 %	13,7 %
A+	2,3 %	5,4 %
A	0,9 %	3,0 %
A-	1,5 %	1,7 %
<b>Yhteensä</b>	<b>100,0 %</b>	<b>100,0 %</b>



Konserni rajoittaa johdannaissopimuksista syntyvää luottoriskiä solmimalla lisävakuussopimuksia (*ISDA/Credit Support Annex*) johdannaistavastapuolten kanssa. Kuntarahoituksella on yhteensä 57 voimassa olevaa lisävakuussopimusta, joista 49 vaatii päivittäistä vakuuksien vaihtoa. Sopimuksista 37 on aktiivisessa käytössä ja näistä 36 vaatii päivittäistä vakuuksien vaihtoa. Vuoden 2019 aikana tehdyt uudet sopimukset liittyvät Brexit-valmistautumiseen.

#### Johdannaissopimusten nimellisarvon jakautuminen vastapuolen luottoluokituksen mukaan

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Suomalaiset kunnat	2 023 949	1 992 140
Keskusvastapuoli	27 171 984	17 674 051
AA	20 107 295	19 537 993
A	13 145 277	17 725 086
BBB	2 320 387	2 672 840
<b>Yhteensä</b>	<b>64 768 893</b>	<b>59 602 109</b>

#### CSA-sopimusten perusteella annetut ja saadut käteisvakuudet

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Annetut vakuudet	-686 155	-1 275 850
Keskusvastapuolille annetut vakuudet	-158 494	-164 345
Saadut vakuudet	1 095 340	739 260
Keskusvastapuolilta saadut vakuudet	96 239	-
<b>Nettovakuus</b>	<b>346 930</b>	<b>-700 935</b>

Johdannaiskaupan vastapuoliin sovelletaan luottokelpoisuuden huomioon ottavia vastapuoliriskikorjauksia (*Credit Valuation Adjustment, CVA*) ja konsernin omaa luottoriskikorjausta (*Debt Valuation Adjustment, DVA*). CVA lasketaan johdannaistavastapuolikohtaisesti simuloimalla konsernin odotetut positiiviset vastuut koko portfolion juoksuajalle ottaen huomioon vastapuolen maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja tappio-osuuden, joka arvioidaan menetettävän mahdollisessa tappiutilanteessa. Vastapuolen luottoriskin oikaisun laskennassa käytetään syöttötietoina mm. CSA-sopimusten tietoja, markkinoilla yleisesti käytössä olevia oletuksia maksukyvyttömyydestä aiheutuvan todennäköisen tappion osalta sekä historialliseen luottoluokitusmatriisiin perustuvia odotettavissa olevia maksukyvyttömyyden todennäköisyyksiä. Vastaavasti määritellään DVA perustuen Kuntarahoitus-konsernin odotettuihin negatiivisiin vastuisiin ottaen huomioon Kuntarahoituksen maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja tappio-osuuden.

Konserni käyttää EMIR-asetuksen mukaisesti OTC-johdannaissopimusten selvitykseen keskusvastapuoliselvitystä. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli. Järjestelyn tarkoituksena on vähentää yksittäisiin vastapuoliin liittyviä riskejä. Konserni käyttää kahta globaalia pankkia keskusvastapuoliselvityksessä määritysosapuolena eli clearing broker-palveluiden tarjoajana.

Konserni voi toiminnassaan altistua myös selvitysriskille liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen, myönnetyt rahoituksen, likviditeettiportfolion sijoitusten tai johdannaistransaktioiden osalta. Konsernin toiminta on asiakkaiden rahoituksen osalta riippuvaista kotimaisten maksuliikennepankkien toiminnasta ja vastaavasti kaiken pääomamarkkinoilla toimimisen osalta konsernin kansainvälisten maksuliikennepankkien sekä selvitysosapuolien toiminnasta. Selvitystoimintaa koskevien luottoriskien minimoimiseksi transaktiot toteutetaan lähtökohtaisesti ns. toimitus maksua vastaan-periaatteella (*delivery vs. payment*).

Kuntarahoituksen toiminnan luonne huomioiden konsernille muodostuu asiakasrahoituksesta todennettu ja tiedostettu riskikeskittymiä esimerkiksi maantieteellisesti (toiminta alueellista), toimialoittain (esimerkiksi kuntakonsernit, asunto- ja asuntoyhteisörahoitus) ja vakuuksittain (kiinteistövakuudet). Kuntasektori on konsernin suurin asiakasrahoituksen keskittymä. Tämä kuntasektoriin kohdistuva riskikeskittymä on väistämätön ja olennainen osa konsernin liiketoimintamallia. Lisäksi huomattava osa asiakasvastuista liittyy epäsuorasti Suomen valtion riskiin johtuen valtion tukeman asuntotuotannon rahoituksen täytetakauksista. Myös tämä riskikeskittymä liittyy erottamattomasti konsernin liiketoimintamalliin ja rooliin Suomen sosiaalijärjestelmässä. Kuntarahoitus on perustettu nimenomaisesti kuntasektorin ja sosiaalisen asuntotuotannon rahoittamista varten ja toimintaa rajaa KTK-laki. Tämän vuoksi keskittymäriskiä ei voida merkittävästi muuttaa. Toisaalta konsernin kaikki saatavat asiakkailta ovat vakavaraisuuslaskennassa nollariskiluokassa ja tämän vuoksi keskittymäriski on

liiketoimintamalli huomioon ottaen hyväksyttävää ja linjassa konsernin liiketoimintastrategian kanssa. Lisäksi suurten asiakasriskien laskennassa, kaikki konsernin asiakassaamiset ovat riskin vähentämistekniikoiden jälkeen nolla, minkä vuoksi konserni hyväksyy asiakasrahoitukseensa liittyvän keskittymäriskin luontaisena osana liiketoimintamalliaan.

Myös likviditeettiportfolioon sisältyy keskittymäriskiä, koska sijoituksia tehdään kohtuullisen suppeaan valikoimaan huomioiden konsernin sijoituksille asettamat korkeat luotto- luokitus- ja likviditeettivaatimukset. Jotta konserni voi hallita keskittymäriskiä mahdollisimman kattavasti, on sijoituksille määritelty maakohtaiset rajat.

Alla olevassa taulukossa esitetään likviditeettiportfolion sijoitusten jakautuminen maantieteellisesti (sisältäen keskuspankivastapuolen)

Maa/vastapuoli	31.12.2019	31.12.2018
Keskuspankki	50,2%	41,1%
Suomi	9,1%	10,1%
Ruotsi	5,4%	4,5%
Ranska	5,3%	7,1%
Kanada	5,1%	6,3%
Norja	4,7%	3,7%
Alankomaat	3,9%	4,5%
Ylikansalliset	2,6%	3,3%
Iso-Britannia	2,5%	3,7%
Tanska	2,3%	2,2%
Saksa	2,1%	2,8%
Australia	2,1%	3,5%
Belgia	1,1%	1,7%
Uusi Seelanti	1,1%	1,0%
Etelä-Korea	1,0%	1,3%
Japani	0,5%	1,2%
Luxemburg	0,4%	0,1%
Sveitsi	0,3%	1,1%
Itävalta	0,3%	0,9%
<b>Yhteensä</b>	<b>100,0%</b>	<b>100,0%</b>

## Markkinariski

Markkinariski tarkoittaa sitä, että konsernille syntyisi tappio, jos markkinahinta tai sen volatiliiteetti muuttuvat konsernin kannalta epäedulliseen suuntaan. Markkinariskejä ovat korko-, valuutta-, osakekurssi- tai muu hintariski.

Konserni on tunnistanut riskinottohalukkuuden viitekehyksessä seuraavat olennaiset markkinariskin lähteet: korkoriski (*Interest Rate Risk in the Banking Book, IRRBB*), valuuttariski, hintariski (*spread risk*) ja käyvän arvon arvostusriski.

Konserni suojautuu markkinariskiltä johdannaisopimuksilla. Johdannaisopimuksia voidaan tehdä ainoastaan suojaus-tarkoituksessa. Konserni soveltaa suojaussuhteissaan pääsääntöisesti IFRS 9 ja IAS 39 -standardien mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa. Suojauslaskennan soveltamista on käsitelty tarkemmin laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Suojauslaskenta* sekä määrällistä tietoa voimassa olevista suojaussuhteista ja niiden tulosvaikutuksista esitetään liitteissä 26 *Suojauslaskenta* ja 9 *Suojauslaskennan nettotulos*. Konserni hyödyntää myös IFRS 9 -standardin sallimaa käyvän arvon optiota (*Fair value option, FVO*) osassa suojaussuhteitaan välttääkseen suojauksesta aiheutuvaa kirjanpidollista epäsymmetriaa (*accounting mismatch*). Käyvän arvon option käytöstä on kerrottu tarkemmin laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Rahoitusvelkojen luokittelu ja arvostaminen - Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut*. Määrällistä tietoa käyvän arvon option käytöstä on esitetty liitteessä 7 *Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat* sekä liitteessä 16 *Rahoitusvarat ja -velat*.

**Korkoriski**

Kuntarahoitus-konserni hallitsee liiketoiminnasta syntyvää korkoriskiä johdannaisopimusten avulla. Korkoriskiä syntyy pääasiassa euribor-korkojen korkosidonnaisuuden eroista taseen saamisten ja velkojen välillä.

Konsernin strategia pankkitaseen korkoriskille (IRRBB) on varmistaa riittävä kannattavuus korkotasosta riippumatta. Siten konsernin tavoitteena on vakauttaa konsernin korkokate minimoimalla tulosriski (*Nil risk*) -mittaria. Economic value of equity (EVE) korkoherkkyys -mittari on konsernin käyttämä toissijainen mittari.

Korkoriskienhallinnan pääperiaatteena on käyttää koronvaihtosopimuksia (IRS) kiinteän koron vastuiden suojaamiseksi ja vaihtamiseksi vaihtuvakorkoisiksi. Suojaukset tehdään peilikuvina (*back-to-back*) niin, että suojaava koronvaihtosopimus toistaa kaikki suojattavan velan, varan tai portfolion ehdot, jotta se kumoaa suojauskohteen kiinteästä korosta syntyvän korkoriskin.

Huomioiden kuitenkin konsernin ensisijainen tavoite korkokatteen vakauttamisesta, konserni voi jättää joitakin kiinteän koron vastuita suojaamatta, tavoitteen saavuttamiseksi. Tämä strateginen tavoitepositio luodaan vain käyttämällä konsernin rahoitusvaroja, kuten kiinteäkorkoisia ja pitkiin viitekorkoihin sidottuja lainoja sekä likvideettiportfolion sijoituksia. Konserni ei käytä johdannaisia tavoiteposition luomisessa.

Tulosriski

Tulosriskillä tarkoitetaan koronmuutosten epäedullista vaikutusta korkokatteeseen. Korkoriskin mittaamiseen käytetään kahdeksaa skenaariota, joista epäedullisin tulema otetaan huomioon. Vaikutusta tarkastellaan suhteessa edellisen vuoden kokonaiskorkokatteen määrään. Luvuissa on otettu huomioon antolainoissa oleva nollakorkolattiaehto.

<b>Tulosriski</b> (1 000 €)	<b>Vaikutus</b>	<b>Suhteessa korkokatteeseen</b>
31.12.2019	-14 288	6,5 %
31.12.2018	-7 600	3,6 %

Tulosriskin laskennassa käytetyt skenaariot:

1. Rinnakkainen shokki ylös (+100 korkopistettä);
2. Rinnakkainen shokki ylös (+200 korkopistettä);
3. Rinnakkainen shokki alas (-100 korkopistettä);
4. Rinnakkainen shokki alas (-200 korkopistettä);
5. Jyrkkenevän käyrän shokki  
(lyhytaikaiset korot alas ja pitkäaikaiset korot ylös);
6. Tasaantuvan käyrän shokki  
(lyhytaikaiset korot ylös ja pitkäaikaiset korot alas);
7. Lyhytaikaisten korkojen shokki ylös ja
8. Lyhytaikaisten korkojen shokki alas.

Economic Value of Equity

Economic Value of Equity kuvaa taseen nykyarvon korkoherkyyttä. Sitä mitataan laskemalla korkoherkkien kassavirtojen nykyarvon muutosta korkokäyrän erilaisilla muutoksilla. Korkoriskin mittaamiseen käytetään useita eri korkoskenaariota, joista epäedullisin tulema otetaan huomioon. Vaikutusta tarkastellaan suhteessa konsernin omiin varoihin. Luvuissa on otettu huomioon antolainoissa oleva nollakorkolattiaehto.

<b>Economic Value of Equity</b> (1 000 €)	<b>Vaikutus</b>	<b>Suhteessa omiin varoihin</b>
31.12.2019	-114 219	7,6 %
31.12.2018	-37 100	2,6 %

**Basis-riski**

Basis-riski mittaa korkoriskiä, joka johtuu eri korkokäyrien välisen erotuksen (*tenor basis spread*) kaventumisesta tai levenemisestä. Vaikutusta tarkastellaan suhteessa edellisen vuoden kokonaiskorkokatteeseen määrään. Luvuissa on otettu huomioon antolainoissa oleva nollakorkolattiaehto.

<b>Basis-riski</b> (1 000 €)	<b>Vaikutus</b>	<b>Suhteessa korkokatteeseen</b>
31.12.2019	-19 348	8,8 %
31.12.2018	-6 231	2,9 %

Basis-riskin mittaamiseen käytetään kahta eri korkoskenaariota, joista epäedullisin tulema otetaan huomioon:

- Kaventuva basis spread -skenaariossa oletetaan, että basis spread kaventuu nykytasosta nolnaan
- Levenevä basis spread -skenaariossa huomioidaan basis spread muutokset, jotka toteutuivat euro-alueen kriisissä vuonna 2011.

**Valuuttariski**

Konsernin valuuttariskistrategia on linjassa konsernin konservatiivisen markkinariskien hallinnan kanssa. Konsernilla ei ole merkittäviä avoimia valuuttapositioneja. Konsernin kaikki asiakasrahoitus on euromääräistä. Valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissopimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi. Johdannaisten keskusvastapuoliselvityksen vakuushallinnan seurauksena konsernille voi kuitenkin syntyä väliaikaisesti vähäistä valuuttariskiä. Johdannaismarkkinoiden toimivuutta arvioidaan aina ennen uuden liikkeeseenlaskun tai likviditeettisijoituksen tekemistä, jotta voidaan varmistua, että valuuttasuojaukset voidaan tehdä konsernin suojausstrategian mukaisesti. Suojauksissa huomioidaan myös mahdolliset call-optiot kokonaisuudessaan.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty konsernin rahoitusvarojen ja -velkojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin.

#### Rahoitusvarojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin 31.12.2019

(1 000 €)

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Käteiset varat	4 909 338	-	4 909 338
Saamiset luottolaitoksilta	740 664	77 659	818 323
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	24 152 839	-	24 152 839
Saamistodistukset	5 552 820	163 498	5 716 318
Osakkeet ja osuudet	9 797	-	9 797
Muut varat	158 494	-	158 494
<b>Yhteensä</b>	<b>35 523 952</b>	<b>241 156</b>	<b>35 765 108</b>

#### Rahoitusvelkojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin 31.12.2019

(1 000 €)

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	1 178 256	-	1 178 256
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 688 168	173 885	3 862 053
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 899 909	22 083 677	29 983 585
Muut velat	20 563	75 676	96 239
<b>Yhteensä</b>	<b>12 786 895</b>	<b>22 333 237</b>	<b>35 120 133</b>

**Rahoitusvarojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Kotimaan raha</b>	<b>Ulkomaan raha</b>	<b>Yhteensä</b>
Käteiset varat	3 522 200	-	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	1 336 431	44 113	1 380 544
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 968 118	-	22 968 118
Saamistodistukset	5 672 779	189 812	5 862 591
Osakkeet ja osuudet	9 521	-	9 521
Muut varat	158 368	16 449	174 818
<b>Yhteensä</b>	<b>33 667 418</b>	<b>250 374</b>	<b>33 917 792</b>

**Rahoitusvelkojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Kotimaan raha</b>	<b>Ulkomaan raha</b>	<b>Yhteensä</b>
Velat luottolaitoksille	822 504	-	822 504
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 630 214	240 705	3 870 918
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 446 636	21 455 363	26 901 998
<b>Yhteensä</b>	<b>9 899 353</b>	<b>21 696 067</b>	<b>31 595 421</b>

Alla olevissa taulukoissa on esitetty konsernin rahoitusvarojen ja –velkojen valuuttajakauma tasearvoin ja niihin kohdistuvat suojaukset.

#### Rahoitusvarojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus 31.12.2019

(1 000 €)

	USD	JPY	NOK	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Saamiset luottolaitoksilta	76 712	52	3	364	529	77 659
Saamistodistukset	105 001	-	-	30 282	28 214	163 497
Muut varat	-	-	-	-	-	-
<b>Valuuttariski yhteensä</b>	<b>181 713</b>	<b>52</b>	<b>3</b>	<b>30 646</b>	<b>28 743</b>	<b>241 156</b>
Suojaavat johdannaiset	-105 001	-	-	-30 282	-28 214	-163 497
<b>Yhteensä</b>	<b>76 712</b>	<b>52</b>	<b>3</b>	<b>364</b>	<b>529</b>	<b>77 659</b>

#### Rahoitusvelkojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus 31.12.2019

(1 000 €)

	USD	JPY	NOK	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Pitkäaikainen varainhankinta	-10 414 390	-2 989 036	-1 809 795	-1 216 650	-3 300 302	-19 730 173
Lyhytaikainen varainhankinta	-2 468 682	-	-	-	-58 706	-2 527 388
Muut velat	-75 676	-	-	-	-	-75 676
<b>Valuuttariski yhteensä</b>	<b>-12 958 749</b>	<b>-2 989 036</b>	<b>-1 809 795</b>	<b>-1 216 650</b>	<b>-3 359 008</b>	<b>-22 333 237</b>
Suojaavat johdannaiset	12 883 073	2 989 036	1 809 795	1 216 650	3 359 008	22 257 561
<b>Yhteensä</b>	<b>-75 676</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-75 676</b>
<b>Nettovaluuttapositio</b>	<b>1035</b>	<b>52</b>	<b>3</b>	<b>364</b>	<b>529</b>	<b>1983</b>

**Rahoitusvarojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus 31.12.2018**

(1 000 €)

	USD	JPY	GBP	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Saamiset luottolaitoksilta	43 442	15	224	354	78	44 113
Saamistodistukset	128 825	-	26 653	34 334	-	189 812
Muut varat	16 449	-	-	-	-	16 449
<b>Valuuttariski yhteensä</b>	<b>188 716</b>	<b>15</b>	<b>26 876</b>	<b>34 688</b>	<b>78</b>	<b>250 374</b>
Suojaavat johdannaiset	-187 341	-	-26 653	-34 334	-	-248 327
<b>Yhteensä</b>	<b>1376</b>	<b>15</b>	<b>224</b>	<b>354</b>	<b>78</b>	<b>2047</b>

**Rahoitusvelkojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus 31.12.2018**

(1 000 €)

	USD	JPY	GBP	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Pitkäaikainen varainhankinta	-10 499 222	-2 895 708	-1 282 568	-1 413 786	-3 093 915	-19 185 197
Lyhytaikainen varainhankinta	-2 119 801	-	-391 069	-	-	-2 510 870
<b>Valuuttariski yhteensä</b>	<b>-12 619 022</b>	<b>-2 895 708</b>	<b>-1 673 637</b>	<b>-1 413 786</b>	<b>-3 093 915</b>	<b>-21 696 067</b>
Suojaavat johdannaiset	12 619 022	2 895 708	1 673 637	1 413 786	3 093 915	21 696 067
<b>Yhteensä</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Nettovaluuttapositio</b>	<b>1376</b>	<b>15</b>	<b>224</b>	<b>354</b>	<b>78</b>	<b>2047</b>



### Valuuttapositio

Valuuttapositio lasketaan eri valuutoissa olevien saamisten ja velkojen erotuksena euromääräisenä.

#### Valuuttapositio

(1 000 €)

#### Nettopositio

31.12.2019	1983
31.12.2018	2 047

### Hintariski

Hintariskillä tarkoitetaan mahdollisuutta etukäteisvarainhankintasijoitusten markkina-arvojen muutokselle markkinoiden lisätuottovaateen muuttuessa sijoituskohteen riskin tai markkinoiden riskiherkkyyden muutoksen seurauksena. Likviditeettiportfolion hintariskiä hallinnoidaan konsernin Treasuryn toimesta. Likviditeettiportfolion hallinnoinnin pääperiaatteena on taata likviditeettiportfoliosta riittävä tulojen määrä huomioiden likviditeettitarpeiden (*LCR, NSFR, survival horizon*) asettamat rajat.

Hintariski (1 000 €)	Tuottovaateen muutos	Vaikutus	Suhteessa omiin varoihin
31.12.2019	0,22 %-yks	-22 200	1,5 %
31.12.2018	0,32 %-yks	-33 900	2,4 %

Tuottovaateen muutos lasketaan 99 %-n luottamustasolla.

### Arvostusriski

Konserni on myös tunnistanut arvostusriskin olennaiseksi liiketoimintansa riskiksi. IFRS 9 -standardin käyttöönotto (1.1.2018 alkaen) lisäsi konsernin käypään arvoon arvostettujen instrumenttien määrää ja kasvatti sekä konsernin tulokseen että omiin varoihin kohdistuvaa volatiliteettia. Omiin varoihin vaikuttaa tuloksen lisäksi myös muiden laajan tuloksen erien (*Other comprehensive income, OCI*) kautta kirjatut arvostukset. Rahoitusinstrumenttien luokittelua ja arvostamista on käsitelty tarkemmin laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Rahoitusinstrumenttien luokittelu- ja arvostamisperiaatteet*. Käypään arvoon arvostettavien instrumenttien volatiliteetti johtuu markkinafaktoreiden muutoksista, kuten tenor basis spreadien muutokset eri korkokäyrien välisten erojen muuttuessa. Markkinakäytännön ja IFRS 13 -standardin mukaisesti konserni diskonttaa velat ja luotot swap-käyrällä sekä niitä suojaavat johdannaiset OIS-käyrällä, mikä aiheuttaa merkittävän osan konsernin arvostusvolatiliteetista. Rahoitusinstrumenttien arvostuksista johtuvat realisoitumattomat käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmalla erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot* ja ne on eritelty liitteessä 6. Lisäksi suojauslaskennassa olevien rahoitusinstrumenttien (sekä suojauskohteiden että suojausinstrumenttien) arvostukset kirjataan erään *Suojauslaskennan nettotulos* ja eritellään liitteessä 9. Konserni seuraa ja analysoi jatkuvasti arvostuksista syntyvää volatiliteettia ja varautuu sen mahdollisesti aiheuttamiin tulos- ja vakavaraisuusvaikutuksiin.

### Operatiiviset riskit

Operatiivinen riski tarkoittaa taloudellista tappion vaaraa tai muuta haitallista seuraamusta, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, puutteellisista tai epäonnistuneista menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Operatiivisiin riskeihin sisältyy myös sisäisen ja ulkoisen sääntelyn noudattamatta jättämisestä aiheutuva riski (ns. compliance-riski), oikeudelliset riskit ja maineriski. Operatiiviset riskit voivat toteutua esim. kustannuksina, korvauksina, maineen menetyksenä, vääränä positio-, riski- ja tulostietona tai toiminnan keskeytymisenä.

Operatiiviset riskit on tunnistettu osana konsernin toimintoja ja prosesseja. Tämä on toteutettu vuosittaisella operatiivisten riskien kartoitusprojektilla, joka tehdään osastojen itsearvioinnina. Operatiivisten riskien hallinta on toimintojen ja osastojen vastuulla, minkä lisäksi Riskienhallintatoiminto tukee toimintoja ja osastoja tässä työssä ja huolehtii operatiivisten riskien hallinnan koordinoinnista.

Konsernissa on käytössä useita menetelmiä operatiivisten riskien hallitsemiseksi. Konsernissa on voimassa toimintaa ohjaavia emoyhtiön hallituksen vahvistamia sisäisiä ohjeita ja näitä täydentäviä toimivan johdon hyväksymiä sisäisiä ohjeistuksia. Operatiivisia riskejä käsitellään myös hallituksen hyväksymässä riskinottohalukkuuden viitekehyksessä. Keskeiset työtehtävät ja prosessit on kartoitettu ja kuvattu. Sisäiset ohjeet ja prosessit päivitetään säännöllisesti, ja niiden noudattamista valvotaan. Liiketoimintayksiköiden, riskienhallinnan, back-office-toimintojen, dokumentoinnin ja kirjanpidon

työtehtävät on eriytetty. Konsernilla on riittävät varamiehitysjärjestelmät keskeisten tehtävien jatkuvuuden turvaamiseksi. Henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä huolehditaan säännöllisten kehityskeskustelujen ja koulutussuunnitelmien avulla. Konsernilla on toimintaansa liittyvät vakuutukset ja vakuutusturvan taso arvioidaan säännöllisesti. Konsernilla on liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelma, jolla varaudutaan liiketoiminnan keskeytyksiin siten, että konserni pystyy jatkamaan toimintaansa ja rajoittamaan tappioita erilaisissa liiketoimintaa kohtaavissa häiriötilanteissa. Vuosittainen operatiivisten riskien kartoitus ja operatiivisten riskitapahtumien vahinkoilmoitusprosessi tukevat konsernin jatkuvuussuunnittelua.

Kuntarahoitus-konsernin compliance-toiminto seuraa jatkuvasti konsernin toimintaan vaikuttavan lainsäädännön ja viranomaissääntelyn kehitystä ja valvoo, että sääntelyssä tapahtuneet muutokset otetaan asianmukaisesti huomioon toiminnassa. Luottolaitosten toimintaan liittyvä lainsäädäntö ja viranomaissääntely ovat olleet viime vuodet ja ovat myös tulevaisuudessa suurien muutosten kohteena, mikä asettaa haasteita compliance-toiminnalle. Tähän liittyviä riskejä on pyritty minimoimaan aktiivisella yhteydenpidolla viranomaisiin ja etujärjestöihin sekä sisäisillä compliance-toiminnan järjestyillä (ml. raportointi, vaikutusarviointi).

Konsernissa on meneillään mittavia tietojärjestelmähankkeita ja liiketoimintaprosesseihin liittyviä hankkeita, joiden avulla pyritään parantamaan laatua ja viranomaisvaatimusten noudattamista sekä tehostamaan toimintaa. Näiden projektien laajuuden vuoksi niihin liittyy operatiivisia riskejä, joita on pyritty minimoimaan kehittämällä projektien hallintaan ja seurantaan liittyviä malleja (ml. säännöllinen raportointi) sekä huolehtimalla riittävästä resursoinnista. Kehitysprojekteihin liittyviä riskejä kartoitetaan ja seurataan säännöllisesti.

Konsernissa on käytössä uusien tuotteiden ja palvelujen hyväksymistä koskeva sisäinen prosessi, jonka tavoitteena on huolehtia, että uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä otetaan huomioon kaikki uuteen tuotteeseen ja palveluun liittyvät olennaiset riskit ja operatiivista toimintaa koskevat vaatimukset. Konsernilla on ulkoistamista koskevia järjestyjä, joista olennaisimmat koskevat tietohallinnon palveluntuotantoa ja infrastruktuuripalveluita. Operatiivisten riskien toteutumista seurataan systemaattisella vahinkoilmoitusraportoinnilla, jonka pohjalta tarvittaessa muutetaan toimintatapoja tai toteutetaan muita operatiivista riskiä pienentäviä toimenpiteitä. Vahinkotapahtumista raportoidaan johtoryhmälle ja emoyhtiön hallitukselle. Operatiivisista riskeistä ei realisoitunut olennaisia tappioita vuoden 2019 aikana.

# Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

## Liite 3. Korkotuotot ja -kulut

2019 (1 000 €)	Korkotuotot ja vastaavat tuotot	Korkokulut ja vastaavat kulut	Netto
<b>Varat</b>			
<b>Rahoitusvarat jaksotettuun hankintamenoon</b>			
Käteiset varat	-	-18 992	-18 992
Saamiset luottolaitoksilta	741	-3 657	-2 916
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	191 481	-	191 481
Saamistodistukset	149	-1 172	-1 024
Muut varat	98	-	98
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-78 835	-	-78 835
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat</b>			
Saamistodistukset	0	-1 690	-1 690
<b>Rahoitusvarat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Saamistodistukset	20 024	-	20 024
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat</b>			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 364	-	1 364
Saamistodistukset	-	0	0
Johdannaissopimukset	63 986	-91 324	-27 338
<b>Leasing</b>	4 969	-	4 969
<b>Korot rahoitusvaroihin kuulumattomista muista varoista</b>	6	-	6
<b>Korot varoista yhteensä</b>	<b>203 981</b>	<b>-116 834</b>	<b>87 147</b>

**2019**

(1 000 €)

	<b>Korkotuotot ja vastaavat tuotot</b>	<b>Korkokulut ja vastaavat kulut</b>	<b>Netto</b>
<b>Velat</b>			
<b>Rahoitusvelat jaksotettuun hankintamenoon</b>			
Velat luottolaitoksille	4 378	-1 569	2 809
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-64 333	-64 333
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 305	-362 051	-358 745
Muut velat	-	-2 090	-2 090
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-	496 796	496 796
<b>Rahoitusvelat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Velat luottolaitoksille	-	-1 245	-1 245
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-36 018	-36 018
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-103 427	-103 427
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat</b>			
Johdannaissopimukset	554 916	-335 447	219 469
<b>Korot rahoitusvelkoihin kuulumattomista muista veloista</b>	-	-109	-109
<b>Korot veloista yhteensä</b>	<b>562 600</b>	<b>-409 492</b>	<b>153 107</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>766 581</b>	<b>-526 326</b>	<b>240 255</b>

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskennassa vaiheeseen 3 kirjatusta rahoitusvaroista oli vuonna 2019 korkotuottoja 373 tuhatta euroa. Nämä korkotuotot näkyvät erässä *Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä* erässä *Rahoitusvarat jaksotettuun hankintameno*.

Korot rahoitusvelkoihin kuulumattomista muista veloista sisältää IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin mukaisesti kirjatut 109 tuhatta euroa vuokrasopimusvelkojen korkoja.

Vuonna 2019 efektiivisen koron menetelmällä laskettujen korkotuottojen kokonaismäärä rahoitusvaroista oli 192 miljoonaa euroa ja korkokulujen kokonaismäärä rahoitusvaroista oli 26 miljoonaa euroa. Vastaavasti efektiivisen koron menetelmällä laskettujen korkotuottojen kokonaismäärä rahoitusveloista oli 8 miljoonaa euroa ja korkokulujen määrä rahoitusveloista oli 430 miljoonaa euroa.

Jaksotettuun hankintameno arvoistettujen rahoitusvarojen korkokulut käteisistä varoista koostuu keskuspankkitalletuksista ja saamiset luottolaitoksilta vastaavasti vakuustalletuksista maksetuista koroista. Korkokulut saamistodistuksista koostuu kunta- ja kuntayritystodistusten negatiivisista koroista. Johdannaiset suojauslaskennassa suojaavat saamisia yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista syntyy korkokulua johtuen saamistodistusten ja sijoitustodistusten emissioerosta. Pakotetusti käypään arvoon tuloksen kautta kirjattavien rahoitusvarojen korkokulut johdannais-sopimuksista koostuu muiden kuin suojauslaskennassa

olevien johdannaisopimusten koroista. Tässä erässä esitetyt johdannaiset on nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettujen rahoitusvarojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaksi tehdyt johdannaiset sekä taseen korkoriskin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta.

Jaksotettuun hankintameno kirjattavien rahoitusvelkojen korkotuotot veloista luottolaitoksille koostuu vakuustalletuksista saaduista koroista ja korkotuotot yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista koostuu Kuntarahoituksen velkasitoumuksista (ECP) saaduista koroista. Johdannaiset suojauslaskennassa suojaavat velkoja luottolaitoksille, velkoja yleisölle ja julkisyhteisöille ja yleiseen liikkeeseen laskettuja velkakirjoja. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien rahoitusvelkojen ryhmään luokiteltavien johdannaisopimusten korkotuotot koostuvat muiden kuin suojauslaskennassa olevien johdannaisopimusten positiivisista korkokuluista. Tässä erässä esitetyt johdannaiset on nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettujen rahoitusvelkojen suojaukseksi tehtyjä johdannaisia.

2018 (1 000 €)	Korkotuotot ja vastaavat tuotot	Korkokulut ja vastaavat kulut	Netto
<b>Varat</b>			
<b>Rahoitusvarat jaksotettuun hankintamenoon</b>			
Käteiset varat	-	-14 538	-14 538
Saamiset luottolaitoksilta	161	-5 578	-5 417
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	193 798	-	193 798
Saamistodistukset	118	-1 212	-1 094
Muut varat	1 000	-	1 000
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-79 493	-	-79 493
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat</b>			
Saamistodistukset	2	-1 472	-1 470
<b>Rahoitusvarat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Saamistodistukset	24 158	-	24 158
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat</b>			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 489	-	1 489
Saamistodistukset	1	0	1
Johdannaisopimukset	63 218	-92 975	-29 757
<b>Leasing</b>	3 437	-	3 437
<b>Korot rahoitusvaroihin kuulumattomista muista varoista</b>	7	-	7
<b>Korot varoista yhteensä</b>	<b>207 895</b>	<b>-115 775</b>	<b>92 120</b>



**2018**  
(1 000 €)

	<b>Korkotuotot ja vastaavat tuotot</b>	<b>Korkokulut ja vastaavat kulut</b>	<b>Netto</b>
<b>Velat</b>			
<b>Rahoitusvelat jaksotettuun hankintamenoon</b>			
Velat luottolaitoksille	2 390	-1 103	1 288
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-63 291	-63 291
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 446	-348 797	-347 352
Muut velat	-	-912	-912
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-	472 255	472 255
<b>Rahoitusvelat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Velat luottolaitoksille	-	-2 107	-2 107
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-38 871	-38 871
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-231 865	-231 865
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat</b>			
Johdannaissopimukset	500 000	-144 968	355 032
<b>Korot veloista yhteensä</b>	<b>503 836</b>	<b>-359 659</b>	<b>144 177</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>711 731</b>	<b>-475 434</b>	<b>236 297</b>

## Liite 4. Palkkiotuotot

Alla olevassa taulukossa esitetään palkkiotuotot asiakassopimuksista jaettuna palvelutyypin mukaisiin ryhmiin.

(1 000 €)	2019	2018
Rahoituksen neuvonantopalveluista	2 903	2 061
Sähköiset palvelut	579	334
Muusta toiminnasta	8	0
<b>Yhteensä</b>	<b>3 490</b>	<b>2 395</b>

## Liite 5. Palkkiokulut

(1 000 €)	2019	2018
Maksetut toimitusmaksut	183	219
Muut	4 052	3 960
<b>Yhteensä</b>	<b>4 235</b>	<b>4 180</b>

Erä *Muut* sisältää mm. maksetut takauspalkkiot, säilytyspalkkiot ja varainhankintaohjelmien päivityskulut.

Asiakassopimuksista saaduista palkkiotuotoista 3,5 (2,4) miljoonaa euroa on saatu kunnilta, kuntayhtymiltä tai kuntien omistamilta yhtiöiltä.

Konserni ei esitä tilinpäätöksessään IFRS 8 -standardin mukaisia toimintasegmenttejä, sillä konsernin toimintaa käsitellään yhtenä segmenttinä, jonka perusteella raportoidaan ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle. Segmenttiraportointia on käsitelty laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Segmenttiraportointi*.

Palkkiotuotot neuvonantopalveluista tuloutetaan, kun palvelu on suoritettu. Palvelu katsotaan suoritetuksi, kun toimeksiantosopimuksen mukaiset tehtävät ovat valmiit. Palkkiotuotot sähköisistä palveluista tuloutetaan ajan kulumisen perusteella.

Muut palkkiotuotot tuloutetaan, kun palvelu on suoritettu. Asiakassopimuksista saatujen palkkiotuottojen käsittelyä on kuvattu tarkemmin laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Palkkiotuotot ja -kulut*.



**Liite 6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot**

2019 (1 000 €)	Myyntivoitot	Myyntitappiot	Käyvän arvon muutos	Yhteensä
Rahoitusvarat pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Saamiset yleisöiltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-79	-79
Saamistodistukset	-	-1	8	7
Rahasto-osuudet	37	-	275	312
Rahoitusvarat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Saamistodistukset	2 468	-	-1797	672
Rahoitusvelat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Velkasitoumukset	-	-	-1941	-1941
Velat luottolaitoksille	-	-	1360	1360
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-	-78 173	-78 173
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-	-545 095	-545 095
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaiset	6	-2 032	590 161	588 135
<b>Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä</b>	<b>2 511</b>	<b>-2 033</b>	<b>-35 279</b>	<b>-34 801</b>
<b>Valuuttatoiminnan nettotuotot</b>	<b>14 471</b>	<b>-10 827</b>	<b>-2 215</b>	<b>1 428</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>16 982</b>	<b>-12 861</b>	<b>-37 494</b>	<b>-33 373</b>

2018 (1 000 €)	Myyntivoitot	Myyntitappiot	Käyvän arvon muutos	Yhteensä
Rahoitusvarat pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-1 210	-1 210
Saamistodistukset	1 460	-	-4	1 456
Rahasto-osuudet	60	-	-141	-81
Rahoitusvarat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Saamistodistukset	-	-	-19 588	-19 588
Rahoitusvelat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Velkasitoumukset	-	-	-1 334	-1 334
Velat luottolaitoksille	-	-	2 872	2 872
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-	-4 578	-4 578
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-	622 116	622 116
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaiset	46	-1 537	-625 396	-626 887
<b>Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä</b>	<b>1 565</b>	<b>-1 537</b>	<b>-27 263</b>	<b>-27 235</b>
<b>Valuuttatoiminnan nettotuotot</b>	<b>20 999</b>	<b>-20 843</b>	<b>-831</b>	<b>-675</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>22 564</b>	<b>-22 380</b>	<b>-28 094</b>	<b>-27 910</b>

**Liite 7. Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat**

<b>Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat</b> (1 000 €)	<b>Nimellisarvo</b> <b>31.12.2019</b>	<b>Tasearvo</b> <b>31.12.2019</b>	<b>Nimellisarvo</b> <b>31.12.2018</b>	<b>Tasearvo</b> <b>31.12.2018</b>
<b>Rahoitusvarat</b>				
Saamistodistukset	3 843 076	3 940 456	3 612 233	3 701 796
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>3 843 076</b>	<b>3 940 456</b>	<b>3 612 233</b>	<b>3 701 796</b>
<b>Rahoitusvelat</b>				
Velat luottolaitoksille	-	-	45 000	46 399
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 870 254	1 548 639	1 986 668	1 569 561
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 855 073	11 391 573	10 958 060	9 990 255
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>13 725 327</b>	<b>12 940 212</b>	<b>12 989 728</b>	<b>11 606 215</b>

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten osalta luottoriskille alttiina oleva enimmäismäärä on 31.12.2019 tasearvon suuruinen.

**Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvarojen arvonmuutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa**  
 (1 000 €)

	31.12.2019	31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2019	,josta luottoriskin osuus	,josta markkinariskin osuus
<b>Rahoitusvarat</b>					
Saamistodistukset	53 109	54 906	-1 797	-2 788	991
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>53 109</b>	<b>54 906</b>	<b>-1 797</b>	<b>-2 788</b>	<b>991</b>

Rahoitusvarat, jotka Kuntarahoitus on nimenomaisesti määrittänyt arvostettaviksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti, sisältää likviditeettiportfolion saamistodistukset, joiden korkoriski on suojattu korko- ja valuuttajohdannaisilla. Määrittäminen nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi tehdään, sillä se vähentää merkittävästi arvostukseen liittyviä

epäjohdonmukaisuuksia (kirjanpidollista epäsymmetriaa), joka syntyisi siitä, että johdannainen arvostetaan tulosvaikutteisesti ja saamistodistus IFRS 9 -liiketoimintamallin perusteella käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Kuntarahoituksella ei ole luottojohdannaisia, jotka suojaisivat näitä rahoitusvaroja.

**Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen arvonmuutos**  
 (1 000 €)

	31.12.2019	31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2019	Oman luottoriskin arvon muutos laajan tuloslaskelman muissa erissä 2019	Käyvän arvon muutos yhteensä 2019
<b>Rahoitusvelat</b>					
Velat luottolaitoksille	-	-1 360	1 360	39	1 399
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-218 911	-140 738	-78 173	9 281	-68 891
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	328 802	875 841	-547 039	1 004	-546 035
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>109 891</b>	<b>733 743</b>	<b>-623 852</b>	<b>10 325</b>	<b>-613 527</b>

**Netto käyvän arvon muutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa**  
 (1 000 €)

	Kumulatiivinen käyvän arvon muutos 31.12.2019	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2019
Rahoitusvelat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	109 891	-623 852
Rahoitusvelkoja suojaavat instrumentit	-131 456	590 431
<b>Netto käyvän arvon muutos</b>	<b>-21 564</b>	<b>-33 421</b>

Kuntarahoitus on luokitellut lyhytaikaiset valuuttamääräiset velkasitoumukset, jotka on suojattu valuuttajohdannaisilla, nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi. Luokittelun avulla poistetaan kirjanpidollista epäsymmetriaa, joka muuten syntyisi johdannaisen ja rahoitusvelan eri arvostusperiaatteista johtuen. Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat ovat rahoitusvelkoja, jotka on suojattu yhtiön riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti, mutta joihin ei sovelleta IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa. Rahoitusvelkojen käyvän arvon muutoksesta syntyy tulosvaikutusta, mutta niiden ollessa suojattu odotettavissa olevat voitot ja tappiot niiden osalta rajoittuvat korkoihin. Yllä oleva taulukko kuvaa rahoitusvelkojen ja niitä suojaavien johdannaisten nettovaikutuksen tulokseen.

Kun rahoitusvelka luokitellaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, kirjataan käyvän arvon muutos, lukuunottamatta käyvän arvon muutosta, joka johtuu oman luottoriskin muutoksesta, tuloslaskelmaan erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Kuntarahoituksen oman luottoriskin muutosten osuus käyvän arvon muutoksessa esitetään erikseen laajassa tuloksessa *Oman luottoriskin rahaston muutoksena*.

Oman luottoriskin muutoksen erottamiseksi rahoitusvelan käyvän arvon muutoksesta Kuntarahoitus soveltaa IFRS 13 -standardin mukaista tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa (*income approach*). Valtaosalle nimenomaisesti käypään arvoon arvostettaville rahoitusveloille ei ole saatavilla markkinahintoja, sillä niillä ei käydä aktiivisesti kauppaa jälkimarkkinoilla. Oman luottoriskin erottamiseksi kehitetyssä arvostusmenetelmässä käytetään syöttötietoina Kuntarahoituksen jälkimarkkinakäyriä eri valuutoissa (*benchmark curves*), markkinatietoa valuuttojen välisistä viitekoronvaihtosopimusten preemioista (*cross currency basis*) sekä toteumatietoa Kuntarahoituksen liikkeeseen laskettujen velkojen luottomarginaalista (*credit spread*). Näiden tietojen perusteella saadaan määritettyä eri raportointiajankohdille arvostuskäyrä, jolla arvostetaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat. Vertaamalla teko hetken ja raportointihetken käyrillä laskettua käypää arvoa voidaan määrittää Kuntarahoituksen oman luottoriskin muutoksen vaikutus rahoitusvelan käypään arvoon.

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyillä rahoitusveloilla ei käydä kauppaa.

**Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvarojen arvonmuutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa**  
(1 000 €)

	31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2018	, josta luottoriskin osuus	, josta markkinariskin osuus
<b>Rahoitusvarat</b>				
Saamistodistukset	54 906	-19 591	-21 739	2 148
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>54 906</b>	<b>-19 591</b>	<b>-21 739</b>	<b>2 148</b>

**Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen arvonmuutos**  
(1 000 €)

	Kumulatiivinen käyvän arvon muutos	Käyvän arvon muutos 2018	, josta luottoriskin osuus	, josta markkinariskin osuus
<b>Rahoitusvelat</b>				
Velat luottolaitoksille	-1360	2 872	428	2 444
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-140 738	-4 578	15 383	-19 961
Yleiseen liikkeeseen lasketut velat	875 841	620 782	33 142	587 641
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>733 743</b>	<b>619 077</b>	<b>48 953</b>	<b>570 123</b>

**Netto käyvän arvon muutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa**  
(1 000 €)

	Kumulatiivinen käyvän arvon muutos 31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2018
Rahoitusvelat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	733 743	619 077
Suojaavat instrumentit	-721 886	-614 317
<b>Netto käyvän arvon muutos</b>	<b>11 857</b>	<b>4 760</b>

**Oman luottoriskin muutoksen vaikutus oman pääoman eriin**  
(1 000 €)

	31.12.2018	1.1.2018	Oman luottoriskin rahasto
<b>Luottoriskin muutos rahoitusveloissa</b>			
Velat luottolaitoksille	-31	-374	343
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-10 082	-22 389	12 307
Yleiseen liikkeeseen lasketut velat	14 839	-11 674	26 513
<b>Yhteensä</b>	<b>4 726</b>	<b>-34 437</b>	<b>39 163</b>

**Liite 8. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot**

(1 000 €)	2019	2018
Rahoitusvarojen myyntivoitot	36	-
Rahoitusvarojen myyntitappiot	-11	-125
Arvostusvoittojen siirroista käyvän arvon rahastosta	100	162
Arvostustappioiden siirroista käyvän arvon rahastosta	-11	-
<b>Yhteensä</b>	<b>114</b>	<b>38</b>

Tuloslaskelmaerä Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot sisältää käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen arvonmuutoksen siirron tuloslaskelmaan.

**Liite 9. Suojauslaskennan nettotulos**

(1 000 €)	2019	2018
Suojausinstrumenttien arvostusvoitot	410 768	9 654
Suojausinstrumenttien arvostustappiot	-38 098	-46 662
<b>Suojausinstrumenttien nettotulos</b>	<b>372 670</b>	<b>-37 008</b>
Suojauskohteiden arvostusvoitot	17 021	110 980
Suojauskohteiden arvostustappiot	-408 787	-46 326
<b>Suojauskohteiden nettotulos</b>	<b>-391 767</b>	<b>64 653</b>
<b>Suojauslaskennan nettotulos</b>	<b>-19 097</b>	<b>27 645</b>

Arvostusvoitot ja -tappiot muodostuvat käyvän arvon suojauslaskennan kohteena olevista riskeistä, jotka arvostetaan suojatun riskin osalta käypään arvoon. Suojauskohteiden ja suojausinstrumenttien valuuttakurssimuutokset esitetään *Valuuttatoiminnan nettotuotoissa* liitetiedossa 6. Tarkempi erittely suojauslaskennan nettotuloksen muodostumisesta löytyy liitteestä 26.

## Liite 10. Uudelleenluokiteltujen rahoitusvarojen ja -velkojen vaikutus

Seuraavassa taulukossa esitetään uudelleenluokittelun vaikutus rahoitusvarojen osalta, jotka on siirretty IAS 39:n mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavista jaksotettuun hankintamenuon IFRS 9 -siirtymässä. Kuntarahoitus ei uudelleenluokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavista jaksotettuun hankintamenuon arvostettaviin.

Rahoitusvarat (1 000 €)	Alkuperäinen luokitteluryhmä IAS 39 mukaan	Uusi luokitteluryhmä IFRS 9 mukaan	Käypä arvo 31.12.2019	Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio kaudella (i)	Efektiivinen korko määritelty 1.1.2018 (ii)	Kirjatut korkotuotot 2019
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Käyvän arvon optio	Jaksotettu hankintamenu	126 171	225	0,14 %	203

Rahoitusvarat (1 000 €)	Alkuperäinen luokitteluryhmä IAS 39 mukaan	Uusi luokitteluryhmä IFRS 9 mukaan	Käypä arvo 31.12.2018	Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio kaudella (i)	Efektiivinen korko määritelty 1.1.2018 (ii)	Kirjatut korkotuotot 2018
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Käyvän arvon optio	Jaksotettu hankintamenu	136 960	-312	0,14 %	215

- (i) Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio, joka olisi kirjattu tulosvaikutteisesti raportointikauden päätteeksi, jos rahoitusvarojen uudelleenluokittelua ei olisi tehty.  
(ii) Efektiivinen korko määritelty soveltamisen aloittamisajankohtana.

Kaikki sijoitustodistukset, jotka uudelleenluokiteltiin käyvän arvon optiolla kirjattavista käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavaksi IFRS 9:n soveltamisen aloittamisajankohtana, ovat erääntyneet vuoden 2018 aikana.



## Liite 11. Liiketoiminnan muut tuotot

(1 000 €)	2019	2018
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat tuotot	135	66
<b>Yhteensä</b>	<b>135</b>	<b>66</b>

Erä sisältää antolainapalkkioita sekä käyttöomaisuuden myyntivoittoja.

## Liite 12. Hallintokulut

(1 000 €)	2019	2018
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	14 519	12 473
Eläkekulut	2 623	2 306
Muut henkilösivukulut	410	443
<b>Henkilöstökulut yhteensä</b>	<b>17 553</b>	<b>15 222</b>
Muut henkilösidonnaiset kulut	2 179	2 182
Markkinointi ja viestintä	1 515	1 054
IT ja informaatio	10 458	8 372
Muut hallintokulut	563	395
<b>Yhteensä</b>	<b>32 268</b>	<b>27 225</b>

Henkilöstö	2019		2018	
	Keskimäärin	Tilikauden lopussa	Keskimäärin	Tilikauden lopussa
Vakinainen kokoaikainen	148	155	132	136
Vakinainen osa-aikainen	4	4	4	3
Määräaikainen	10	8	11	12
<b>Yhteensä</b>	<b>162</b>	<b>167</b>	<b>147</b>	<b>151</b>

**Liite 13. Liiketoiminnan muut kulut**

(1 000 €)	2019	2018
Viranomaismaksut		
Vakaumaksu	4 328	4 977
Muut hallinto- ja valvontamaksut	2 179	1 850
Vuokrakulut	396	2 182
Muilta ostetut palvelut	9 025	5 014
Luottoluokituspalkkiot	926	564
Tilintarkastus	274	255
Vakuutukset	301	222
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat kulut	197	305
<b>Yhteensä</b>	<b>17 626</b>	<b>15 368</b>

Muutos vuokrakuluissa johtuu IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönoton (1.1.2019 alkaen) myötä muutetusta kirjauskäsittelystä, jossa IFRS 16 -standardin alaiset vuokrasopimukset kirjataan konsernin taseeseen. Aktivoidusta erästä kirjataan poistot ja taseen velkapuolelle kirjatusta velasta korkokulu. Vastaavasti oikaistaan vuokrasopimuksista kirjattuja vuokrakuluja. IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin vaikutus konsernin vuokrakuluihin niitä

pienentävästi oli tilikaudella 1,7 miljoonaa euroa. IFRS 16 -standardin käyttöönoton vaikutus esitetään laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Uusien standardien soveltaminen* ja vuokrasopimusten käsittelyyn liittyvät laatimisperiaatteet kohdassa *Vuokrasopimukset*.

## Liite 14. Rahoitusvarojen arvonalentumis- ja luottotappiot

Kuntarahoitus-konsernin luottoriskin muodostumista on käsitelty liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema* kohdassa *Luottoriski*. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta ja arvonalentumisvaiheet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen*

*laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappionvarauksen esittäminen taseessa* ja *Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittäminen*.

### Luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä 2019

(1 000 €)

#### Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta rahoitusvaroista

	Odotettavissa olevat luottotappiot			Toteutuneet luottotappiot		
	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjatut	Lisäykset	vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjatut
Käteiset varat	0	0	0	-	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-1	24	22	-	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-159	49	-110	-180	-	-180
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-1	0	-1	-	-	-
Saamistodistukset	0	0	0	-	-	-
Muihin varoihin sisältyvä käteisvakuus keskusvastapuolelle	-1	1	0	-	-	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	-3	2	-1	-	-	-
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta rahoitusvaroista yhteensä</b>	<b>-166</b>	<b>77</b>	<b>-89</b>	<b>-180</b>	<b>-</b>	<b>-180</b>
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot</b>						
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostetut saamistodistukset	-53	170	117	-	-	-
Takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	180	180
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä</b>	<b>-53</b>	<b>170</b>	<b>117</b>	<b>-</b>	<b>180</b>	<b>180</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>-219</b>	<b>247</b>	<b>28</b>	<b>-180</b>	<b>180</b>	<b>0</b>

Kuntarahoitus-konserni arvioi odotettavissa olevat luottotappiot sopimuskohtaisesti eikä käytä ryhmäkohtaista arviointia.

Tilikauden 2019 aikana Kuntarahoitus-konserni kirjasi toteutuneita luottotappioita saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 180 (434) tuhatta euroa. Yhtiöllä on saamisille yleisöltä ja julkisyhteisöiltä vastaavan suuruiset kiinteistövakuudet sekä valtion täytetakaukset. Toteutuneeksi luottotappioksi kirjatut saamiset on kirjattu tase-erään *Muut varat* ja esitetty toteutuneen luottotappion palautuksena. Lopullista luottotappiota ei synny.

Luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä 2018 (1 000 €)	Odotettavissa olevat luottotappiot			Toteutuneet luottotappiot		
	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjatut	Lisäykset	vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjatut
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista</b>						
Käteiset varat	0	-	0	-	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-2	362	360	-	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-14	71	57	-434	-	-434
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	0	1	1	-	-	-
Saamistodistukset	0	1	1	-	-	-
Muihin varoihin sisältyvä käteisvakuus keskusvastapuolelle	-5	50	45	-	-	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	-3	5	3	-	-	-
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista yhteensä</b>	<b>-24</b>	<b>491</b>	<b>467</b>	<b>-434</b>	<b>-</b>	<b>-434</b>
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot</b>						
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostetut saamistodistukset	-103	199	96	-	-	-
Takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	434	434
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä</b>	<b>-103</b>	<b>199</b>	<b>96</b>	<b>-</b>	<b>434</b>	<b>434</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>-127</b>	<b>690</b>	<b>564</b>	<b>-434</b>	<b>434</b>	<b>0</b>

Kuntarahoitus-konserni arvioi odotettavissa olevat luottotappiot sopimuskohtaisesti eikä käytä ryhmäkohtaista arviointia. Tytäryrityksen osakkeisiin ei kohdistu odotettavissa olevia luottotappioita.

**Liite 15. Tuloverot**

(1 000 €)	2019	2018
Tilikauden tulokseen perustuva vero	2 067	5 491
Edellisten tilikausien verot	-7	0
Laskennalliset verot	24 247	32 541
<b>Yhteensä</b>	<b>26 307</b>	<b>38 032</b>
Tulos ennen veroja	131 239	189 989
Verot kotimaan verokannalla	26 248	37 998
Verovapaat tuotot	-	-
Muut vähennykset	-10	-7
Vähennyskelvottomat kulut	76	34
Verot aikaisemmilta vuosilta	-7	0
Konserniyritysten tappiot	-	7
<b>Verot tuloslaskelmassa</b>	<b>26 307</b>	<b>38 032</b>
Yhteisön tuloveroprosentti	20,0%	20,0%
Efekttiivinen verokanta	20,0%	20,0%

# Tasetta koskevat liitetiedot ja muut liitetiedot

## Liite 16. Rahoitusvarat ja -velat

<b>Rahoitusvarat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Käteiset varat	4 909 338	-	-	-	-	4 909 338	4 909 338
Saamiset luottolaitoksilta	818 323	-	-	-	-	818 323	818 323
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	24 101 739	51 100	-	-	-	24 152 839	26 250 281
Saamistodistukset	804 358	-	3 940 456	971 505	-	5 716 318	5 716 940
Osakkeet ja osuudet	-	9 797	-	-	-	9 797	9 797
Johdannaissopimukset	-	860 695	-	-	1 384 303	2 244 997	2 244 997
Muut varat	158 494	-	-	-	-	158 494	158 494
<b>Yhteensä</b>	<b>30 792 252</b>	<b>921 591</b>	<b>3 940 456</b>	<b>971 505</b>	<b>1 384 303</b>	<b>38 010 106</b>	<b>40 108 170</b>

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sisältää leasing sopimukseen perustuvia saamia 182 865 tuhatta euroa, jotka ovat suojauskohteena käyvän arvon suojauslaskennassa.

Suojauslaskennan ulkopuolella olevia leasing sopimuksia ei ole esitetty rahoitusvarat ja -velat taulukossa, sillä leasing ei ole rahoitusvara IFRS 9 -standardin mukaan.

Muut varat sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 158 494 tuhatta euroa.

<b>Rahoitusvelat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Velat luottolaitoksille	1 178 256	-	-	-	1 178 256	1 178 371
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 313 414	-	1 548 639	-	3 862 053	3 886 369
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18 592 012	-	11 391 573	-	29 983 585	30 034 713
Johdannaissopimukset	-	918 706	-	843 304	1 762 010	1 762 010
Muut velat	96 239	-	-	-	96 239	96 239
<b>Yhteensä</b>	<b>22 179 921</b>	<b>918 706</b>	<b>12 940 212</b>	<b>843 304</b>	<b>36 882 143</b>	<b>36 957 703</b>

Muut velat sisältää keskusvastapuolelta saatua vakuutta 96 239 tuhatta euroa.

<b>Rahoitusvarat 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Käteiset varat	3 522 200	-	-	-	-	3 522 200	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	1 380 544	-	-	-	-	1 380 544	1 380 544
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 407 123	56 808	-	-	-	22 463 931	24 386 586
Saamistodistukset	725 587	825	3 701 796	1 434 383	-	5 862 591	5 862 961
Osakkeet ja osuudet	-	9 521	-	-	-	9 521	9 521
Johdannaissopimukset	-	534 398	-	-	1 004 212	1 538 610	1 538 610
Muut varat	164 341	-	-	-	-	164 341	164 341
<b>Yhteensä</b>	<b>28 199 795</b>	<b>601 552</b>	<b>3 701 796</b>	<b>1 434 383</b>	<b>1 004 212</b>	<b>34 941 738</b>	<b>36 864 763</b>

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sisältää leasing sopimukseen perustuvia saamia 109 836 tuhatta euroa, jotka ovat suojauskohteena käyvän arvon suojauslaskennassa.

Suojauslaskennan ulkopuolella olevia leasing sopimuksia ei ole esitetty rahoitusvarat ja -velat taulukossa, sillä leasing ei ole rahoitusvara IFRS 9 -standardin mukaan.

Muut varat sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 164 345 tuhatta euroa.

<b>Rahoitusvelat 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Velat luottolaitoksille	776 105	-	46 399	-	822 504	822 733
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 301 358	-	1 569 561	-	3 870 918	3 896 366
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 911 743	-	9 990 255	-	26 901 998	26 950 268
Johdannaissopimukset	-	1 197 905	-	1 007 522	2 205 427	2 205 427
<b>Yhteensä</b>	<b>19 989 205</b>	<b>1 197 905</b>	<b>11 606 215</b>	<b>1 007 522</b>	<b>33 800 848</b>	<b>33 874 795</b>

## Liite 17. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot

Käypä arvo on hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanomaisessa liiketoimessa. Konsernin käyvän arvon arvostuksessa käytetään seuraavaa käyvän arvon hierarkiaa, joka heijastaa arvostuksessa käytettyjen syöttötietojen merkitystä:

### Taso 1:

Syöttötiedot ovat täysin samanlaisille instrumenteille noteerattuja (oikaisemattomia) hintoja toimivilla markkinoilla, joihin konsernilla on pääsy arvostuspäivänä. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos kauppaa käydään usein ja hintatietoja on saatavilla säännöllisesti. Nämä hintanoteeraukset (keskihinta) edustavat hintaa, johon tavanomainen liiketoimi omaisuuserän myymiseksi tai velan siirtämiseksi toteutuisi markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä tarkasteluhetken markkinaolosuhteiden vallitessa. Tason 1 instrumentit sisältävät pääosin konsernin sijoituksia joukkovelkakirjalainoihin.

### Taso 2:

Arvostus on määritelty käyttäen syöttötietoina muita kuin tasolle 1 kuuluvia noteerattuja hintoja, ja jotka ovat havainnoitavissa omaisuuserälle tai velalle joko suoraan (hintoina) tai epäsuorasti (johdettuna hinnoista). Taso 2 sisältää instrumentit, jotka on arvostettu käyttämällä täysin samanlaisten tai vastaavien varojen tai velkojen noteerattuja hintoja markkinoilla, jotka eivät ole täysin toimivat tai muita arvostusmenetelmiä, joissa kaikki merkittävät syöttötiedot ovat suorasti tai epäsuorasti havainnoitavissa markkinoilta. Tason 2 instrumentit sisältävät pääasiassa OTC-johdannaisia (over the counter), konsernin liikkeelle laskemia plain vanilla -velkakirjalainoja sekä konsernin antolainasopimuksia.

### Taso 3:

Tason 3 instrumenttien arvostusmenetelmät sisältävät syöttötietoja, jotka eivät ole havainnoitavissa ja ei-havainnoitavissa olevilla syöttötiedoilla on merkittävä vaikutus instrumentin arvostuksessa. Ei-havainnoitavissa olevia syöttötietoja käytetään arvostuksessa vain siinä määrin kuin relevantteja havainnoitavissa olevia syöttötietoja ei ole saatavilla. Jos syöttötieto on epälikvidi, ekstrapoloitu tai perustuu historialliseen hintaan, syöttötieto määritellään tason 3 syöttötiedoksi, koska tällaiset syöttötiedot eivät ole havainnoitavissa. Rahoitusinstrumentit, joissa on osake- ja valuuttastruktuureja, kuuluvat tähän tasoon johtuen syöttötietojen, kuten osinkotuoton, vaikutuksesta näiden käypään arvoon. Lisäksi taso 3 sisältää joitakin pitkän maturiteetin korkostruktuureja (esimerkiksi yli 35 vuotta) tai valuuttoja, joiden korkokäyrä ei ole kaikilla maturiteeteilla likvidi.

Konsernin varainhankintaportfolion luonne huomioiden (liikkeeseen lasketut velkakirjat suojataan back-to-back), jos suojaava johdannainen määritellään tason 3 instrumentiksi, niin myös suojattu liikkeeseen laskettu velka määritellään tason 3 instrumentiksi. Sama periaate koskee myös muita portfolioita ja käyvän arvon hierarkiatasoja. Konsernilla ei ole muita omaisuuseriä kuin rahoitusvaroja tai -velkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon eikä myöskään varoja tai velkoja, jotka arvostetaan kertaluonteisesti käypään arvoon.



Alla olevassa taulukossa esitetään rahoitusinstrumentit käyvän arvon hierarkiatasoin käypään arvoon.

Rahoitusvarat 31.12.2019 (1 000 €)	Käypä arvo				
	Kirjanpitoarvo	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat</b>					
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat					
Saamistodistukset	971 505	798 874	172 631	-	971 505
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Saamistodistukset	3 940 456	3 812 154	128 302	-	3 940 456
Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	51 100	-	1 072	50 028	51 100
Saamistodistukset	-	-	-	-	-
Rahasto-osuudet	9 797	9 797	-	-	9 797
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	860 695	-	727 687	133 007	860 695
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 384 303	-	1 380 574	3 728	1 384 303
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>7 217 853</b>	<b>4 620 824</b>	<b>2 410 266</b>	<b>186 764</b>	<b>7 217 853</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	8 729 122	-	9 326 515	-	9 326 515
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>8 729 122</b>	<b>-</b>	<b>9 326 515</b>	<b>-</b>	<b>9 326 515</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Käteiset varat	4 909 338	4 909 338	-	-	4 909 338
Saamiset luottolaitoksilta	818 323	136 694	681 629	-	818 323
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	15 372 617	-	16 872 666	-	16 872 666
Saamistodistukset	804 358	-	804 980	-	804 980
Muut varat	158 494	-	158 494	-	158 494
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>22 063 130</b>	<b>5 046 032</b>	<b>18 517 769</b>	<b>-</b>	<b>23 563 801</b>
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>38 010 106</b>	<b>9 666 857</b>	<b>30 254 549</b>	<b>186 764</b>	<b>40 108 170</b>

**Rahoitusvelat 31.12.2019**

(1 000 €)

	Käypä arvo				Yhteensä
	Kirjanpitoarvo	Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat</b>					
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Velat luottolaitoksille	-	-	-	-	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1548 639	-	1409 955	138 684	1548 639
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11391573	-	8 313 844	3 077 729	11391573
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	918 706	-	460 463	458 243	918 706
Johdannaiset suojauslaskennassa	843 304	-	830 658	12 646	843 304
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>14 702 222</b>	<b>-</b>	<b>11 014 920</b>	<b>3 687 302</b>	<b>14 702 222</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa*</b>					
Velat luottolaitoksille	82 916	-	83 031	-	83 031
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 313 414	-	2 337 730	-	2 337 730
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat*	18 391 689	-	18 291 146	151 671	18 442 817
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>20 788 019</b>	<b>-</b>	<b>20 711 908</b>	<b>151 671</b>	<b>20 863 579</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Velat luottolaitoksille	1095 340	-	1095 340	-	1095 340
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	200 323	-	200 323	-	200 323
Muut velat	96 239	-	96 239	-	96 239
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>1391 902</b>	<b>-</b>	<b>1391 902</b>	<b>-</b>	<b>1391 902</b>
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>36 882 143</b>	<b>-</b>	<b>33 118 730</b>	<b>3 838 973</b>	<b>36 957 703</b>

\* Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemat kiinteäkorkoiset viitelainat on esitetty käyvän arvon hierarkiatasolla 2 johtuen siitä, että kyseiset rahoitusvelat ovat suojauskohteena käyvän arvon suojauslaskennassa, jonka seurauksena ne ovat suojatun riskin osalta käypään arvoon. Arvostamisessa on käytetty tason 2 syöttötietoja. Tilinpäätösraportoinnissa on

Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemien kiinteäkorkoisten viitelainojen käypä arvo raportoitu kokonaisuudessaan perustuen Bloombergilta saatuun hintanoteeraukseen. Hintanoteeraus on tason 1 syöttötieto.

Rahoitusvarat 31.12.2018 (1000 €)	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat</b>					
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat					
Saamistodistukset	1434 383	1344 347	90 037	-	1434 383
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Saamistodistukset	3 701 796	3 701 796	-	-	3 701 796
Paketetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	56 808	-	56 808	-	56 808
Saamistodistukset	825	-	825	-	825
Rahasto-osuudet	9 521	9 521	-	-	9 521
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	534 398	-	533 454	944	534 398
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 004 212	-	1 004 212	-	1 004 212
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>6 741 943</b>	<b>5 055 663</b>	<b>1 685 336</b>	<b>944</b>	<b>6 741 943</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	7 746 628	-	8 278 225	-	8 278 225
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>7 746 628</b>	<b>-</b>	<b>8 278 225</b>	<b>-</b>	<b>8 278 225</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Käteiset varat	3 522 200	3 522 200	-	-	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	1 380 544	119 437	1 261 107	-	1 380 544
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	14 660 495	-	16 051 552	-	16 051 552
Saamistodistukset	725 587	-	725 957	-	725 957
Muut varat	164 341	-	164 341	-	164 341
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>20 453 167</b>	<b>3 641 637</b>	<b>18 202 958</b>	<b>-</b>	<b>21 844 594</b>
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>34 941 738</b>	<b>8 697 300</b>	<b>28 166 519</b>	<b>944</b>	<b>36 864 763</b>

Rahoitusvelat 31.12.2018 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat</b>					
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Velat luottolaitoksille	46 399	-	46 399	-	46 399
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 569 561	-	1 569 561	-	1 569 561
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 990 255	-	9 221 807	768 448	9 990 255
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	1 197 905	-	1 005 905	192 000	1 197 905
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 007 522	-	1 007 522	-	1 007 522
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>13 811 642</b>	<b>-</b>	<b>12 851 194</b>	<b>960 448</b>	<b>13 811 642</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Velat luottolaitoksille	36 845	-	37 073	-	37 073
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 301 358	-	2 326 806	-	2 326 806
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 360 789	-	16 409 059	-	16 409 059
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>18 698 991</b>	<b>-</b>	<b>18 772 938</b>	<b>-</b>	<b>18 772 938</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Velat luottolaitoksille	739 260	-	739 260	-	739 260
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	550 954	-	550 954	-	550 954
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>1 290 214</b>	<b>-</b>	<b>1 290 214</b>	<b>-</b>	<b>1 290 214</b>
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>33 800 848</b>	<b>-</b>	<b>32 914 346</b>	<b>960 448</b>	<b>33 874 794</b>

Kaikki arvostusmallit, sekä monimutkaiset että yksinkertaiset, käyttävät markkinahintoja ja muita syöttötietoja. Nämä syöttötiedot pitävät sisällään korot, valuuttakurssit, volatiliiteetit, korrelaatiot jne. Konserni soveltaa erityyppisiä syöttötietoja riippuen instrumentin tyypistä ja monimutkaisuudesta sekä tarvittavista markkinariskifaktoreista ja tuottorakenteista. Tasojen välinen luokittelu perustuu analyysiin, joka tehdään syöttötiedon, stressitestauksen (kohtuullinen mahdollinen vaihtoehtoinen oletus) ja mallin monimutkaisuuden perusteella. Jos instrumentin käyvän arvon määrittämisessä käytetyt syöttötiedot luokitellaan käyvän arvon hierarkian eri tasoille, instrumentin arvostus luokitellaan kokonaisuudessaan sen alimman tason syöttötiedon mukaisesti, jolla on merkittävä vaikutus instrumentin arvostukselle.

Konserni arvioi luokittelun tarkoituksenmukaisuutta ja oikeellisuutta käyvän arvon hierarkialuokituksen suhteen alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja kunakin raportointipäivänä. Tämän avulla määritellään tasojen 1, 2, 3 instrumentin alkuperäinen luokitus ja sitä seuraavat mahdolliset siirrot tasojen välillä käyvän arvon hierarkian sisällä. Käyvän arvon hierarkioiden välinen siirto voi tapahtua esimerkiksi, kun aiemmin havainnoitavaksi katsottu syöttötieto vaatii oikaisun ei-havainnoitavissa olevaa syöttötietoa käyttäen. Menettely on sama siirroille käyvän arvon tasoille ja niiltä pois. Siirtojen eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen sen kvartaalin lopussa, jonka aikana siirron aiheuttama tapahtuma tai olosuhteiden muutos on toteutunut.

IFRS 13 -standardin mukaisesti kolme yleisesti käytettyä arvostusmenetelmää ovat markkinoihin perustuva lähestymistapa, tuottoihin perustuva lähestymistapa ja hankintameno perustuva lähestymistapa.

Konserni soveltaa markkinalähtöistä lähestymistapaa, kun instrumentilla on toimivat markkinat ja julkisia hintanoteerauksia saatavilla. Konserni käyttää markkinalähtöistä lähestymistapaa sijoitussalkun joukkovelkakirjalainojen ja sijoitusrahastojen arvostamiseen. Kaikille tason 1 instrumenteille konserni käyttää täysin samanlaisen instrumentin markkinahintaa (sama ISIN). Konserni ei hyödynnä arvostamisessa vastaavanlaisten rahoitusvarojen hintoja.

Tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa käytetään, kun arvostus perustuu arvostusmalliin, kuten tulevien kassavirtojen nykyarvoon (diskonttaaminen). Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon luottoriskin arviointi, käytetyt diskonttokorot, ennaikaisen takaisinmaksun mahdollisuus ja muut tekijät, jotka luotettavasti vaikuttavat rahoitusinstrumentin käypään arvoon. Konserni käyttää tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa monien rahoitusinstrumenttiensa arvostamisessa, esimerkiksi johdannaissojimuksissa, antolainauksessa ja varainhankinnan instrumenteissa.

Konserni ei käytä hankintameno perustuvaa lähestymistapaa rahoitusinstrumenttien arvostuksessa.

Konserni käyttää laajalti tunnustettuja ja käytettyjä arvostusmalleja määrittäessään sellaisten yleisten ja yksinkertaisten rahoitusinstrumenttien, kuten korko- ja valuutanvaihtosopimusten käyvät arvot, jotka käyttävät vain havaittavissa olevia markkinatietoja ja vaativat vain vähän johdon harkintaa ja arvioita. Havainnoitavissa olevat hinnat tai syöttötiedot ovat yleensä saatavissa noteeratuille velkakirjoille ja osakkeille ja yksinkertaisille OTC-johdannaisille, kuten koronvaihtosopimuksille. Havainnoitavissa olevat markkinahinnat ja syöttötiedot vähentävät johdon harkinnan ja arvioiden käyttämistä sekä käypien arvojen määrittämiseen liittyvää epävarmuutta. Havainnoitavissa olevien markkinahintojen ja syöttötietojen saatavuus vaihtelee tuotteista ja markkinoista riippuen ja ne ovat alttiina muutoksille johtuen erityisistä tapahtumista ja rahoitusmarkkinoiden yleisistä olosuhteista.

Konserni soveltaa erilaisia malleja tiettytyyppisten instrumenttien arvostamiseksi. Perusmallien valinta ja kalibrointi riippuvat rahoitusvälineen monimutkaisuudesta ja tarkoituksen mukaisten syöttötietojen saatavuudesta. Markkinakäytännön mukaisesti ensisijainen perusmalli määrittyy kohde-etuuksina olevien omaisuuserien mukaisesti. Tämän lisäksi instrumentit jaetaan eri luokkiin, jotta tärkeimmät riskitekijät ja erityyppiset kalibrointitekniikat saadaan määriteltyä. Perusmallien, erilaisten oletusten ja kalibrointitekniikoiden yhdistelmät dokumentoidaan. Konsernin arvostusmalleilla arvostettavat rahoitusinstrumentit jaetaan neljään eri luokkaan:

- Korkoinstrumentit,
- Valuuttapohjaiset instrumentit,
- Osake-linkatut instrumentit,
- Hybridi-instrumentit

Rahoitusinstrumentit, jotka kuuluvat luokkiin valuuttapohjaiset, osakelinkatut ja hybridi-instrumentit, luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa pääasiassa tason 3 instrumenteiksi.

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypä arvo lasketaan yleensä yksittäisten instrumenttien nettonykyarvona. Tätä laskentaa täydennetään vastapuolitason oikaisulla. Konserni sisällyttää johdannaisten arvostukseen luottokelpoisuuden huomioivan vastapuoliriskioikaisun (CVA) sekä oman luottoriskioikaisun (DVA). CVA kuvastaa vastapuolen luottoriskin vaikutusta käypään arvoon ja DVA konsernin omaa luottokelpoisuutta. Konserni soveltaa samaa metodologiaa CVA:n ja DVA:n laske- miseksi. Molemmissa käytetään kolmea syöttötietoa: Maksu- jen laiminlyönnistä johtuva tappio-osuus (LGD), laiminlyönnin todennäköisyys (PD, oma DVA:ssa ja vastapuolen CVA:ssa) sekä odotettu vastuun määrä (EE).

Rahoitusinstrumentin alkuperäisen kirjaamisajankohdan käypää arvoa osoittaa yleensä parhaiten transaktiohintaa. Jos käypä arvo alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä eroaa transaktiohinnasta ja käypä arvo ei perustu toimivilla markkinoilla täysin samanlaiselle omaisuuserälle tai velalle noteerattuun hintaan tai se ei perustu arvostusmenetelmään, jonka osalta ei-havainnoitavissa olevien syöttötietojen vaikutus arvostukseen katsotaan olevan vähäinen, tällöin rahoitusinstrumentti arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon ja oikaistaan alkuperäisen kirjaamisajankohdan käyvän arvon ja transaktiohinnan välisen eron jaksottamiseksi (Day 1 voitto tai tappio). Tämä erotus jaksotetaan voitoksi

tai tappioksi tasaerinä sopimuksen voimassaoloaikana. Call-ehtoisten instrumenttien jaksotusajan katsotaan olevan ensimmäiseen call-päivään asti.

#### Arvostusten viitekehys

Konserni on implementoinut viitekehysten, joka pitää sisäl- lään konsernin malliriskien hallinnan järjestelyt, aktiviteetit ja menettelytavat (*model risk management framework*). Vii- tekehysten tarkoituksena on varmistaa malliriskien tehokas hallinta ja vähentää käyvän arvon arvostukseen liittyvää epä- varmuutta sekä varmistaa ulkoisten ja sisäisten vaatimusten noudattaminen. Konserni varmistaa, että kaikki arvostusmal- lien elinkaaren näkökohdat tulee huomioitua (ml. hyväksyntä, suunnittelu, kehittäminen, testaus, ylläpito, valvonta ja toimeenpano) ja pitää sisällään tehokkaan hallinnon, selkeät tehtävät ja vastuut sekä tehokkaan sisäisen valvonnan.

Konserni hallinnoi ja ylläpitää mallivarastoa, joka tarjoaa koko- naisvaltaisen kuvan kaikista arvostusmalleista, niiden liiketoi- minnan tarkoituksesta ja ominaisuuksista sekä sovelluksista ja käyttöehdoista. Johtoryhmä vastaa uusien arvostusmallien (mukaan lukien käytön rajoitukset ja ehdot) ja olemassa olevien mallien olennaisista muutoksista. Johtoryhmä arvioi ja hyväksyy kaikki malliluettelossa olevat hyväksytyt arvostus- mallit uudelleen vuosittain.

Konserni on ottanut käyttöön arvostusmallien tehokkaan kontrolli- ja suorituskyvyn seurantakehysten, jolla pyritään varmistamaan mallien antamien tulosten oikeellisuus ja asian- mukaisuus. Mallien suorituskyvyn seuranta koostuu neljästä pääkontrollista:

- Käypien arvojen valvonta ja täsmäytys vastapuolien arvostuksiin;
- Käyvän arvon erojen raportti;
- Riippumaton arvostusten todentaminen (*Independent Price Verification, IPV*) ulkopuolisen palveluntarjoajan toimesta; ja
- Riippumaton mallien validointi ulkopuolisen palveluntarjoajan toimesta.

#### Siirrot käyvän arvon hierarkian tasojen välillä

Tilikaudella 2019 siirrettiin rahoitusvaroja tasojen 1 ja 2 välillä yhteensä 155 113 tuhatta euroa.

Tilikaudella 2019 siirrettiin rahoitusinstrumentteja tasolta 2 tasolle 3 yhteensä 4 025 735 tuhatta euroa.

**Tason 3 siirrot vuonna 2019**

(1 000 €)

	1.1.2019	Arvonmuutos tuloslaskelmassa	Ostot ja uudet sopimukset	Myyntit ja erääntymiset	Siirrot tasolle 3	Siirrot pois tasolta 3	31.12.2019
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat</b>							
Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	50 028	-	<b>50 028</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Johdannaissopimukset	944	6 653	3 585	-944	122 769	-	<b>133 007</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>							
Johdannaissopimukset	-	-	299	-	3 429	-	<b>3 728</b>
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>944</b>	<b>6 653</b>	<b>3 884</b>	<b>-944</b>	<b>176 227</b>	<b>-</b>	<b>186 763</b>
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat</b>							
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-	-	-	138 684	-	<b>138 684</b>
Yleiseen liikkeeseenlasketut velkakirjat	768 448	54 249	773 030	-466 038	1948 040	-	<b>3 077 728</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Johdannaissopimukset	192 000	-46 235	31 275	-107 943	389 146	-	<b>458 243</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>							
Johdannaissopimukset	-	-	67	-	12 579	-	<b>12 646</b>
Yleiseen liikkeeseenlasketut velkakirjat	-	-	16 187	-	135 483	-	<b>151 671</b>
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>960 447</b>	<b>8 014</b>	<b>820 559</b>	<b>-573 981</b>	<b>2 623 933</b>	<b>-</b>	<b>3 838 972</b>
<b>Tason 3 rahoitusvarat ja -velat yhteensä</b>	<b>961 390</b>	<b>14 666</b>	<b>824 443</b>	<b>-574 924</b>	<b>2 800 159</b>	<b>-</b>	<b>4 025 735</b>

Konserni kirjaa nämä voitot ja tappiot tuloslaskelmalla eriin *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot* ja *Suojauslaskennan nettotuotot*.

Konserni on täsmentänyt tilikauden aikana käyvän arvon hierarkian luokittelua. Konserni on ottanut aikaisempaa konservatiivisemmän lähestymistavan siihen, millä perusteella syöttötieto katsotaan ei-havainnoitavissa olevaksi ja miten määritellään syöttötiedon merkittävyys arvostukselle. Tästä johtuen aikaisempaa suurempi määrä rahoitusinstrumentteja luokitellaan tasolle 3. Edellä mainitut täsmennykset selittävät pääosan tilikauden 2019 aikaisista siirroista tasolle 3.

**Herkkyysanalyysi:**

Vaikka konserni uskoo käyvän arvon arvostusten olevan asianmukaisia, erilaisten menetelmien ja oletusten käyttö voisi johtaa erilaisiin käyvän arvon määrittäisiin. Tason 3 käyvän arvon määrittämissä yhden tai useamman oletuksen muuttamisella (mahdolliset vaihtoehtoiset oletukset) voisi olla seuraavat vaikutukset arvostuksiin:

<b>Ei-havainnoitavien syöttötietojen herkkyysanalyysi 2019</b> (1 000 €)	<b>Käypä arvo</b>	<b>Arvostustekniikka</b>	<b>Ei-havainnoitava syöttötieto</b>	<b>Positiivinen käyvän arvon vaihteluväli</b>	<b>Negatiivinen käyvän arvon vaihteluväli</b>
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä</b>					
Antolainat	50 028	Stokastinen malli	Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	50	-604
<b>Johdannaissopimukset</b>					
Osakejohdannaiset	-33 683	Stokastinen malli	Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi Osinkotuotto	2111	-19 805
FX-linkatut koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-319 759	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – epälikvidi tai extrapoloitu Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	7 734	-4 547
Muut koronvaihtosopimukset	19 289	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	4 218	-4 307
<b>Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä velat yleisölle ja julkisyhteisöille</b>					
Osakelinkatut velkakirjat	1 486 858	Stokastinen malli	Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi Osinkotuotto	16 459	-22 005
FX-linkatut velkakirjat	1 538 974	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – epälikvidi tai extrapoloitu Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	4 691	-6 072
Muut velkakirjat	342 250	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	4 378	-3 452
				<b>58 641</b>	<b>-60 792</b>



Tilikaudella 2018 ei ole tapahtunut siirtoja tasojen 1 ja 2 välillä.  
Tilikaudella 2018 ei ole tapahtunut siirtoja tasojen 2 ja 3 välillä.

Tason 3 siirrot vuonna 2018 (1 000 €)	Johdannaissaamiset	Johdannaisvelat	Saamistodistukset	Yleiseen liikkeeseen- lasketut velkakirjat	Yhteensä
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Paketetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Luokiteltu nimen- omaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	
<b>1.1.2018</b>	38 696	-38 696	4 878	-953 394	-948 516
Arvonmuutos tuloslaskelmassa	-32 799	-41 437	-	9 207	-65 029
Ostot	657	-130 858	-	-414 543	-544 744
Myyntit/erääntymiset	-5 611	18 992	-4 878	590 282	598 785
Siirrot tasolle 3	-	-	-	-	-
Siirrot pois tasolta 3	-	-	-	-	-
<b>31.12.2018</b>	<b>944</b>	<b>-192 000</b>	<b>0</b>	<b>-768 448</b>	<b>-959 503</b>

### Ei-havainnoitavien syöttötietojen herkkyyshanalyysi 2018

Ei-havainnoitavia syöttötietoja ovat osake- ja indeksivolatiliteetit, joille ei ole saatavissa noteerauksia likvideiltä optiomarkkinoilta. Ei-havainnoitaville parametreille on laskettu vaihteluvälit perustuen historiallisiin markkinanoteerauksiin vuosilta 2014–2018. Syöttötietojen vaihteluvälin perusteella on arvioitu sopimusten markkina-arvoja korkean volatiliteetin ja alhaisen volatiliteetin skenaarioissa. Alhaisen volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo nousee 36,8 miljoonaa euroa ja vastaavasti velkainstrumenttien käypä arvo laskee 37,3 miljoonaa euroa. Korkean volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo laskee 10,8 miljoonaa euroa ja vastaavasti velkainstrumenttien käypä arvo nousee 11,0 miljoonaa euroa.

**Liite 18. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma tasearvoin**

<b>Rahoitusvarat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>0–3 kuukautta</b>	<b>3–12 kuukautta</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Käteiset varat	4 909 338	-	-	-	-	4 909 338
Saamiset luottolaitoksilta	794 029	-	24 293	-	-	818 323
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	294 741	1 406 169	5 702 857	4 854 592	11 894 479	24 152 839
, josta leasingkohteet	6 745	18 251	58 470	35 274	64 125	182 865
Saamistodistukset	1 213 001	1 148 481	2 844 420	510 416	-	5 716 318
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	9 797	9 797
Johdannaissopimukset	135 426	86 165	664 050	541 895	817 461	2 244 997
Muut varat	158 494	-	-	-	-	158 494
<b>Yhteensä</b>	<b>7 505 030</b>	<b>2 640 815</b>	<b>9 235 621</b>	<b>5 906 903</b>	<b>12 721 737</b>	<b>38 010 106</b>

Suojauslaskennan ulkopuolella olevia leasingosopimuksia ei ole esitetty rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma -taulukossa, sillä leasing ei ole rahoitusvara IFRS 9 -standardin mukaan.

<b>Rahoitusvelat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>0–3 kuukautta</b>	<b>3–12 kuukautta</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Velat luottolaitoksille	1 095 340	-	-	20 025	62 891	1 178 256
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	103 922	938 253	1 315 413	1 504 465	3 862 053
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 690 700	3 948 367	13 641 920	3 946 765	1 755 834	29 983 585
Johdannaissopimukset	444 670	235 078	537 835	151 611	392 817	1 762 010
Muut velat	96 649	1 187	5 791	-	-	103 627
, josta vuokrasopimusvelat	410	1 187	5 791	-	-	7 388
<b>Yhteensä</b>	<b>8 327 358</b>	<b>4 288 554</b>	<b>15 123 800</b>	<b>5 433 813</b>	<b>3 716 007</b>	<b>36 889 532</b>

Velat ja niitä suojaavat johdannaiset, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2020 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 20–40 %. Vuoden 2019 aikana erääntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 24 %.

**Rahoitusvarat 31.12.2018**

(1 000 €)	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Käteiset varat	3 522 200	-	-	-	-	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	1 358 652	-	21 892	-	-	1 380 544
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	373 289	1 305 217	7 307 362	4 332 912	9 649 337	22 968 118
Saamistodistukset	1 078 478	1 009 914	3 653 451	119 924	825	5 862 591
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	9 521	9 521
Johdannaissopimukset	43 285	229 001	461 255	311 419	493 649	1 538 610
Muut varat	164 345	-	-	-	-	164 345
<b>Yhteensä</b>	<b>6 540 250</b>	<b>2 544 132</b>	<b>11 443 960</b>	<b>4 764 255</b>	<b>10 153 333</b>	<b>35 445 929</b>

**Rahoitusvelat 31.12.2018**

(1 000 €)	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	739 260	46 399	-	6 200	30 644	822 504
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	30 124	126 215	900 223	1 254 490	1 559 866	3 870 918
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 093 825	4 217 958	12 611 338	3 355 363	1 623 514	26 901 998
Johdannaissopimukset	785 582	293 774	835 956	118 189	171 926	2 205 427
Muut velat	-	-	-	-	-	-
<b>Yhteensä</b>	<b>6 648 791</b>	<b>4 684 346</b>	<b>14 347 517</b>	<b>4 734 243</b>	<b>3 385 951</b>	<b>33 800 848</b>

Velat ja niitä suojaavat johdannaiset, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteetti-luokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2019 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 20–40 %. Vuoden 2018 aikana eräänntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 29 %.

## Liite 19. Rahoitusvarojen ja -velkojen netottaminen

Seuraaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyy täytántöön pantavissa olevia yleisiä netotussopimuksia:

Vakuudeksi annettu käteinen sisältyy tase-erään *Saamiset luottolaitoksilta*, pois lukien keskusvastapuolille annettu vakuus, joka esitetään taseen erässä *Muut varat*. Vakuudeksi saatu käteinen sisältyy tase-erään *Velat luottolaitoksille*, pois lukien keskusvastapuolilta saatu vakuus, joka esitetään taseen erässä *Muut velat*.

31.12.2019 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo, brutto	Taseessa netotetut, brutto	Kirjanpitoarvo, netto	Rahamäärät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Vakuudeksi saatu käteinen*	Vakuudeksi annettu käteinen**	Netto
<b>Rahoitusvarat</b>						
Johdannaissopimukset	2 244 997	-	2 244 997	1 191 579	-	1 053 418
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>2 244 997</b>	<b>-</b>	<b>2 244 997</b>	<b>1 191 579</b>	<b>-</b>	<b>1 053 418</b>
<b>Rahoitusvelat</b>						
Johdannaissopimukset	1 762 010	-	1 762 010	-	844 649	917 362
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>1 762 010</b>	<b>-</b>	<b>1 762 010</b>	<b>-</b>	<b>844 649</b>	<b>917 362</b>

Yhtiö ei ole esittänyt rahoitusvaroja tai -velkoja netotettuna taseessa vuonna 2019.

\*Sisältää keskusvastapuolelta saatua vakuutta 96 239 tuhatta euroa.

\*\*Sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 158 494 tuhatta euroa.

31.12.2018 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo, brutto	Taseessa netotetut, brutto	Kirjanpitoarvo, netto	Rahamäärät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Vakuudeksi saatu käteinen	Vakuudeksi annettu käteinen*	Netto
<b>Rahoitusvarat</b>						
Johdannaissopimukset	1 538 610	-	1 538 610	739 260	-	799 350
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>1 538 610</b>	<b>-</b>	<b>1 538 610</b>	<b>739 260</b>	<b>-</b>	<b>799 350</b>
<b>Rahoitusvelat</b>						
Johdannaissopimukset	2 205 427	-	2 205 427	-	1 440 195	765 231
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>2 205 427</b>	<b>-</b>	<b>2 205 427</b>	<b>-</b>	<b>1 440 195</b>	<b>765 231</b>

Yhtiö ei ole esittänyt rahoitusvaroja tai -velkoja netotettuna taseessa vuonna 2018.

\*Sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 164 345 tuhatta euroa.

**Liite 20. Rahavarat****31.12.2019**

(1 000 €)

	<b>Yhteensä</b>	<b>Rahavarat</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>
Kassa	2	2	-
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa	4 909 336	4 909 336	0
<b>Käteiset varat</b>	<b>4 909 338</b>	<b>4 909 338</b>	<b>0</b>
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	81311	81311	0
<b>Rahavarat yhteensä</b>	<b>4 990 649</b>	<b>4 990 649</b>	<b>0</b>

**31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Yhteensä</b>	<b>Rahavarat</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>
Kassa	4	4	-
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa	3 522 196	3 522 196	0
<b>Käteiset varat</b>	<b>3 522 200</b>	<b>3 522 200</b>	<b>0</b>
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	51 006	51 006	0
<b>Rahavarat yhteensä</b>	<b>3 573 206</b>	<b>3 573 206</b>	<b>0</b>

**Liite 21. Saamiset luottolaitoksilta****31.12.2019**  
(1 000 €)

	<b>Yhteensä</b>	<b>Vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Muut kuin vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>
Saamiset keskuspankilta	26 590	-	26 590	0
Kotimaisilta luottolaitoksilta	32 390	3 597	28 800	-7
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	759 343	77 714	681 650	-21
<b>Yhteensä</b>	<b>818 323</b>	<b>81 311</b>	<b>737 040</b>	<b>-28</b>

Muut kuin vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta ei sisällä repo-ostosopimuksia per 31.12.2019.

**31.12.2018**  
(1 000 €)

	<b>Yhteensä</b>	<b>Vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Muut kuin vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>
Saamiset keskuspankilta	31 839	-	31 839	0
Kotimaisilta luottolaitoksilta	86 061	49 469	36 600	-8
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	1 262 644	1 537	1 261 150	-43
<b>Yhteensä</b>	<b>1 380 544</b>	<b>51 006</b>	<b>1 329 589</b>	<b>-51</b>

Muut kuin vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta ei sisällä repo-ostosopimuksia per 31.12.2018.

**Liite 22. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä**

(1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Yhteensä	,josta odotettavissa olevat luottotappiot	Yhteensä	,josta odotettavissa olevat luottotappiot
Yritykset ja asuntoyhteisöt	12 647 283	-155	11 988 299	-62
Julkisyhteisöt	10 943 542	-19	9 973 674	-12
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	379 149	-11	392 123	-1
Leasingsaamiset	828 458	-1	614 022	-1
<b>Yhteensä</b>	<b>24 798 432</b>	<b>-186</b>	<b>22 968 118</b>	<b>-75</b>

**Liite 23. Saamistodistukset****Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2019**

(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat</b>	-	-	-	-
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>1 451 716</b>	-	<b>1 451 716</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	232 178	-	232 178	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 219 537	-	1 219 537	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>721 585</b>	<b>721 585</b>	<b>0</b>
Kuntatodistukset	-	721 585	721 585	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>58 268</b>	-	<b>58 268</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	58 268	-	58 268	-
<b>Yhteensä</b>	<b>1 509 984</b>	<b>721 585</b>	<b>2 231 569</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1 345 703	-	1 345 703	-
Joista yhteensä ne, joille ei kerrytetä korkoa	-	-	-	-



**Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2019**

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Odotettavissa olevat luottotappiot
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat</b>	-	-	-	-
Muut saamistodistukset	-	-	-	-
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>2 488 740</b>	-	<b>2 488 740</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	2 488 740	-	2 488 740	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut</b>	-	<b>82 772</b>	<b>82 772</b>	<b>0</b>
Yritystodistukset	-	82 772	82 772	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>913 236</b>	-	<b>913 236</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	848 196	-	848 196	-
Pankkien sijoitustodistukset	65 040	-	65 040	-
<b>Yhteensä</b>	<b>3 401 976</b>	<b>82 772</b>	<b>3 484 748</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	2 743 816	-	2 743 816	-
Joista yhteensä ne, joille ei kerrytetä korkoa	-	-	-	-

**31.12.2019**

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Odotettavissa olevat luottotappiot
<b>Saamistodistukset yhteensä</b>	<b>4 911 960</b>	<b>804 358</b>	<b>5 716 318</b>	<b>0</b>

Saamistodistukset ei sisällä per 31.12.2019 saamistodistuksia, jotka olisi annettu repomyyntisopimusten vakuudeksi.

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan käyvän arvon rahastoon.

**Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2018**

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Odotettavissa olevat luottotappiot
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat</b>	-	-	-	-
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>1 552 085</b>	-	<b>1 552 085</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	363 192	-	363 192	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 188 892	-	1 188 892	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>641 517</b>	<b>641 517</b>	<b>0</b>
Kuntatodistukset	-	641 517	641 517	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>100 453</b>	-	<b>100 453</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	100 453	-	100 453	-
<b>Yhteensä</b>	<b>1 652 538</b>	<b>641 517</b>	<b>2 294 055</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1 413 185	-	1 413 185	-

**Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2018**

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Odotettavissa olevat luottotappiot
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat</b>	-	<b>825</b>	<b>825</b>	-
Muut saamistodistukset	-	825	825	-
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>2 149 711</b>	-	<b>2 149 711</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	2 149 711	-	2 149 711	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>84 070</b>	<b>84 070</b>	<b>0</b>
Yritystodistukset	-	84 070	84 070	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>1 333 930</b>	-	<b>1 333 930</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 268 885	-	1 268 885	-
Pankkien sijoitustodistukset	65 046	-	65 046	-
<b>Yhteensä</b>	<b>3 483 642</b>	<b>84 895</b>	<b>3 568 536</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	2 936 518	-	2 936 518	-

**31.12.2018**

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Odotettavissa olevat luottotappiot
<b>Saamistodistukset yhteensä</b>	<b>5 136 179</b>	<b>726 412</b>	<b>5 862 591</b>	<b>0</b>

Saamistodistukset ei sisällä per 31.12.2018 saamistodistuksia, jotka olisi annettu repomyyntisopimusten vakuudeksi.

**Luokittelun muutokset**

(1 000 €)

	Siirtopäivä	Sijoitusten käypä arvo siirtohetkellä
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	11.2008	171 935
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	17.2008	34 967
<b>Yhteensä</b>		<b>206 902</b>

(1 000 €)

	Vaikutus käyvän arvon rahastoon ilman luokittelun muutosta	Arvostuseroa purettu käyvän arvon rahastosta
2018	-8	-
2017	139	-
2016	4 194	24
2015	2 018	84
2014	7 001	92
2013	1 139	167
2012	2 182	272
2011	5 238	652
2010	3 903	765
2009	-3 487	953
2008	-22 319	852
	<b>0</b>	<b>3 861</b>

Vuonna 2008 uudelleen luokitellut saamistodistukset ovat erääntyneet vuoden 2018 loppuun mennessä.

## Liite 24. Osakkeet ja osuudet

**31.12.2019**  
(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Joista luottolaitoksissa</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat	9 769	27	9 797	-
<b>Yhteensä</b>	<b>9 769</b>	<b>27</b>	<b>9 797</b>	<b>-</b>

**31.12.2018**  
(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Joista luottolaitoksissa</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat	9 494	27	9 521	-
<b>Yhteensä</b>	<b>9 494</b>	<b>27</b>	<b>9 521</b>	<b>-</b>

**Liite 25. Johdannaissopimukset****31.12.2019**

(1 000 €)

**Suojauslaskennassa olevat sopimukset**

## Korkojohdannaiset

	Kohde-etuuden nimellisarvo				Käypä arvo	
	Alle 1 vuotta	1 – 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen
Koronvaihtosopimukset	2 048 695	9 799 601	11 559 243	<b>23 407 538</b>	811 648	-346 270
joista keskusvastapuoliselvitetävät	934 155	7 260 466	9 065 291	<b>17 259 913</b>	368 439	-202 025

## Valuuttajohdannaiset

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 845 533	7 733 901	1 044 699	<b>11 624 134</b>	572 655	-497 034
------------------------------------	-----------	-----------	-----------	-------------------	---------	----------

**Suojauslaskennassa olevat sopimukset yhteensä**

	<b>4 894 228</b>	<b>17 533 502</b>	<b>12 603 942</b>	<b>35 031 672</b>	<b>1 384 303</b>	<b>-843 304</b>
--	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	------------------	-----------------

**Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset**

## Korkojohdannaiset

Koronvaihtosopimukset	2 457 175	11 119 011	5 072 029	<b>18 648 214</b>	608 438	-375 507
joista keskusvastapuoliselvitetävät	518 410	8 221 487	1 172 175	<b>9 912 071</b>	10 769	-116 120
Korko-optiot	35	40 000	-	<b>40 035</b>	225	-225

## Valuuttajohdannaiset

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	4 286 054	2 351 154	271 291	<b>6 908 499</b>	209 582	-443 720
Terminisopimukset	2 044 786	490 839	-	<b>2 535 624</b>	2 183	-25 303

Osakejohdannaiset	1 585 879	18 969	-	<b>1 604 848</b>	40 268	-73 951
-------------------	-----------	--------	---	------------------	--------	---------

Muut johdannaiset	-	-	-	-	-	-
-------------------	---	---	---	---	---	---

**Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset yhteensä**

	<b>10 373 929</b>	<b>14 019 972</b>	<b>5 343 320</b>	<b>29 737 220</b>	<b>860 695</b>	<b>-918 706</b>
--	-------------------	-------------------	------------------	-------------------	----------------	-----------------

**Johdannaissopimukset yhteensä**

	<b>15 268 157</b>	<b>31 553 474</b>	<b>17 947 262</b>	<b>64 768 893</b>	<b>2 244 997</b>	<b>-1 762 010</b>
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	------------------	-------------------

*Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaiset* -ryhmä sisältää kaikki yhtiön johdannaiset, jotka eivät ole suojauslaskennassa, vaikka ne olisi tehty riskienhallintatarkoituksessa suojaaviksi. Tähän ryhmään lukeutuvat nimenomaisesti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaaksi tehdyt johdannaiset sekä taseen korkoriskin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta.

Johdannaissopimuksista saadut tai maksetut korot sisältyvät taseen eriin *Siirtosaamiset ja maksetut ennakot ja Siirtovelat ja saadut ennakot*.

**31.12.2018**

(1 000 €)

	Kohde-etuuden nimellisarvo					
	Jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
	Alle 1 vuotta	1 – 5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen
<b>Suojauslaskennassa olevat sopimukset</b>						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	1 829 469	8 029 613	9 814 625	<b>19 673 707</b>	412 028	-211 683
joista keskusvastapuoliselvittävät	445 781	4 602 017	6 581 056	<b>11 628 854</b>	60 528	-84 031
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	3 482 924	7 576 260	1 416 785	<b>12 475 969</b>	592 184	-795 839
<b>Suojauslaskennassa olevat sopimukset yhteensä</b>	<b>5 312 394</b>	<b>15 605 873</b>	<b>11 231 410</b>	<b>32 149 676</b>	<b>1 004 212</b>	<b>-1 007 522</b>
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset</b>						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	3 396 376	8 685 592	4 793 987	<b>16 875 955</b>	357 439	-254 720
joista keskusvastapuoliselvittävät	1 024 147	4 285 456	735 593	<b>6 045 196</b>	5 281	-54 167
Korko-optiot	120 000	40 105	-	<b>160 105</b>	417	-417
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 157 838	3 638 589	292 965	<b>6 089 391</b>	152 459	-675 090
Termiinisopimukset	2 538 297	-	-	<b>2 538 297</b>	18 865	-8 036
Osakejohdannaiset	1 642 296	146 389	-	<b>1 788 685</b>	5 217	-259 641
Muut johdannaiset	-	-	-	-	-	-
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset yhteensä</b>	<b>9 854 806</b>	<b>12 510 675</b>	<b>5 086 952</b>	<b>27 452 433</b>	<b>534 398</b>	<b>-1 197 905</b>
<b>Johdannaissopimukset yhteensä</b>	<b>15 167 200</b>	<b>28 116 547</b>	<b>16 318 362</b>	<b>59 602 109</b>	<b>1 538 610</b>	<b>-2 205 427</b>

*Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaiset* -ryhmä sisältää kaikki yhtiön johdannaiset, jotka eivät ole suojauslaskennassa, vaikka ne olisi tehty riskienhallintatarkoituksessa suojaaviksi. Tähän ryhmään lukeutuvat käyvän arvon optiolla arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdan-

naisten suojaksi tehdyt johdannaiset, taseen korkorisikin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta.

Johdannaissopimuksista saadut tai maksetut korot sisältyvät taseen eriin *Siirtosaamiset ja maksetut ennakot ja Siirtovelat ja saadut ennakot*.

## Liite 26. Suojauslaskenta

Konsernin korko- ja valuuttakurssiriskejä hallitaan johdannaisten avulla. Markkinariskipolitiikan mukaisesti suojausstrategiana on pääsääntöisesti suojata rahoitusvarojen ja -velkojen merkitävät valuutta- ja korkoriskit erien osalta, joiden maturiteetti ylittää vuoden. Näin ollen ulkomaan valuutan määräiset erät muunnetaan euromääräisiksi, kiinteät ja pitkiin viitekorkoihin sidotut korkoehdot vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla ehdoiltaan lyhyempiin vaihtuviin korkoihin. Konsernin markkinariskien suojaamiseen liittyvät riskienhallintaperiaatteet kuvataan tarkemmin liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema*.

Konserni soveltaa sekä IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa sekä IAS 39 -standardin mukaista käyvän arvon portfoliosuojauslaskentaa. Konserni ei sovelta rahavirran suojauslaskentaa. Suojauslaskentaan liittyvät laatimisperiaatteet kuvataan laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Suojauslaskenta*.

Alla olevassa taulukossa esitetään suojauslaskennan kohteena olevat varat ja velat tase-erien mukaisesti jaoteltuna IAS 39 -standardin mukaiseen portfoliosuojauslaskentaan ja IFRS 9 -standardin mukaiseen käyvän arvon suojauslaskentaan, joka on edelleen jaettu kahteen osaan sen perusteella sovelletaanko suojauksessa suojauskustannuksen eriyttämistä (*Cost-of-Hedging*).

<b>Suojauslaskenta 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Nimellisarvo</b>	<b>Käyvän arvon suojauslaskenta yhteensä</b>	<b>IAS 39 portfolio- suojauslaskenta</b>	<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta</b>	<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta sis. Cost-of-Hedging</b>
<b>Varat</b>					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Antolainat	8 256 680	8 546 257	8 420 004	126 253	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Leasingisopimukset	181 261	182 865	-	182 865	-
<b>Varat yhteensä</b>	<b>8 437 941</b>	<b>8 729 122</b>	<b>8 420 004</b>	<b>309 118</b>	<b>-</b>
<b>Velat</b>					
Velat luottolaitoksille	70 000	82 916	-	82 916	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 968 524	2 313 414	-	2 162 575	150 839
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18 042 510	18 391 689	-	6 668 732	11 722 957
<b>Velat yhteensä</b>	<b>20 081 034</b>	<b>20 788 019</b>	<b>-</b>	<b>8 914 223</b>	<b>11 873 796</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään suojauskohteen suojatun riskin ja suojausinstrumentin kumulatiivinen käypä arvo tilikauden alussa ja lopussa sekä käyvän arvon muutokset kauden aikana. Taulukossa esitettävät luvut eivät pidä sisällään suojausinstrumenttien ja suojauskoh- teiden valuuttakurssieroista johtuvia käyvän arvon muutoksia, jotka kirjataan tuloslaskelmassa erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Edellä mainitusta syystä johtuen suojausinstrumenttien yhteissumma ei täsmää liitteessä 25 *Johdannais sopimukset* esitettävään erään *Suojauslaskennassa olevat sopimukset*. Suojauskohteiden käyvän arvon muutos suojatun riskin osalta ja niitä suojaavien johdannaisten muut käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslas- kelmassa erään *Suojauslaskennan nettotuotot*. Suojaussuhteen tehoton osuus näkyy siten tässä

tuloslaskelmaerässä. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot eritellään liitteessä 6 ja suojauslaskennan nettotuotot liitteessä 9.

Markkinakäytännön ja IFRS 13 -standardin mukaisesti konserni diskonttaa suojauskohteet swap-käyrällä, kun ne arvostetaan suojatun riskin osalta käypään arvoon. Johdannaiset taas diskontataan OIS-käyrällä. Ero käytetyissä diskonttokäyrissä aiheuttaa merkittävän osan konsernin suojauslaskennan tehottomuudesta. Lisäksi tehottomuutta voi jossain määrin syntyä myös eroista pääomissa, päivälaskentamenetelmissä tai kassavirtojen ajoittumisessa.

### Arvostus suojatun riskin osalta

(1 000 €)

	31.12.2019	31.12.2018	Tulosvaikutus vuonna 2019
<b>Varat</b>			
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	303 139	155 610	147 530
Suojausinstrumentit	-276 831	-127 621	-149 210
<b>IAS 39 portfoliosuojauslaskenta netto</b>	<b>26 308</b>	<b>27 989</b>	<b>-1 681</b>
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	30 934	22 752	8 182
Suojausinstrumentit	-33 193	-23 636	-9 556
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>-2 258</b>	<b>-884</b>	<b>-1 374</b>
<b>Velat</b>			
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Velat luottolaitoksille	-12 916	-11 845	-1 071
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-434 953	-339 599	-95 353
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-524 923	-73 869	-451 054
Suojausinstrumentit	963 674	432 237	531 436
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>-9 118</b>	<b>6 924</b>	<b>-16 042</b>
<b>Suojauslaskenta yhteensä</b>	<b>14 932</b>	<b>34 029</b>	<b>-19 097</b>



Alla olevassa taulukossa esitetään valuutan – ja koronvaihtosopimusten suojauskustannuksen (*Cost-of-Hedging*) vaikutus oman pääoman *Suojauskustannusrahastoon*. Luvut on esitetty verojen jälkeen.

Kaikissa valuuttamääräisissä suojaussuhteissa konserni on ottanut käyttöön ns. suojauskustannuksen eriyttämisen (*Cost-of-Hedging*). Jokaisen suojaussuhteen osalta, kun valuuttavaihtosopimus määritetään suojausinstrumentiksi, eri valuuttojen välinen viitekoronvaihtosopimuksen preemio (*cross currency basis*) erotetaan ja jätetään suojaussuhteen ulkopuolelle. Johdannaisen koko käyvän arvon muutoksen ja suojaussuhteeseen määritetyn osuuden käyvän arvon muutoksen erotus kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta suojauskustannuksena *Suojauskustannusrahastoon*. Muutokset eri valuuttojen välisten viitekoronvaihtosopimusten preemioissa vaikuttavat siten muihin laajan tuloksen eriin eivätkä luo tehottomuutta suojaussuhteeseen.

Suojauslaskennan vaikutus oman pääoman eriin	31.12.2019	31.12.2018	Vaikutus Suojauskustannusrahastoon
Suojauskustannus (Cost-of-Hedging)			
Suojausinstrumentit	28 075	14 235	13 840
<b>Yhteensä</b>	<b>28 075</b>	<b>14 235</b>	<b>13 840</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään suojauslaskennan kumulatiivinen tehokkuus suojauskohteittain. Lisäksi taulukossa esitetään käytetyt suojausinstrumentit.

### Suojauslaskennan tehokkuus suojauskohteittain 31.12.2019

(1 000 €)

Suojauskohde	Voitot/tappiot suojaussuhteesta			Suojaussuhteen tehoton osuus
	Suojausinstrumentti	Suojauskohde	Suojausinstrumentti	
<b>Varat</b>				
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta				
Kiinteäkorkoiset ja pitkiin viitekorkoihin sidotut lainat	Korkojohdannainen	303 139	-276 831	26 308
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Strukturoitu antolainaus	Korkojohdannainen	29 330	-31 086	-1756
Kiinteäkorkoiset leasingsopimukset	Korkojohdannainen	1 605	-2 107	-502
<b>Varat yhteensä</b>		<b>334 074</b>	<b>-310 024</b>	<b>24 050</b>
<b>Velat</b>				
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Euromääräinen rahoitusvelka	Korkojohdannainen	-693 747	697 685	3 938
Valuuttamääräinen rahoitusvelka	Valuuttajohdannainen (koron- ja valuuttavaihtosopimukset) Korkojohdannainen	-279 045	265 988	-13 057
<b>Velat yhteensä</b>		<b>-972 792</b>	<b>963 674</b>	<b>-9 118</b>

**Suojauslaskenta 31.12.2018**

(1 000 €)

	Nimelliarvo	Käyvän arvon suojauslaskenta yhteensä	IAS 39 portfolio- suojauslaskenta	IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta	IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta sis. Cost-of-Hedging
<b>Varat</b>					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Antolainat	7 536 559	7 636 793	7 491 823	144 970	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Leasingsopimukset	108 658	109 835	-	109 835	-
<b>Varat yhteensä</b>	<b>7 645 217</b>	<b>7 746 628</b>	<b>7 491 823</b>	<b>254 805</b>	<b>-</b>
<b>Velat</b>					
Velat luottolaitoksille	45 000	36 845	-	36 845	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 085 358	2 301 358	-	2 101 889	199 469
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 543 342	16 360 789	-	4 100 363	12 260 426
<b>Velat yhteensä</b>	<b>18 673 700</b>	<b>18 698 992</b>	<b>-</b>	<b>6 239 097</b>	<b>12 459 895</b>

**Arvostus suojatun riskin osalta**

(1 000 €)

	31.12.2018	1.1.2018	Tulosvaikutus vuonna 2018
<b>Varat</b>			
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	155 610	127 428	28 182
Suojausinstrumentit	-127 621	-100 054	-27 567
<b>IAS 39 portfoliosuojauslaskenta netto</b>	<b>27 989</b>	<b>27 374</b>	<b>615</b>
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 752	25 596	-2 844
Suojausinstrumentit	-23 636	-26 701	3 064
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>-884</b>	<b>-1105</b>	<b>220</b>
<b>Velat</b>			
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Velat luottolaitoksille	-11 845	-4 851	-6 994
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-339 599	-363 087	23 487
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-73 873	-96 695	22 822
Suojausinstrumentit	432 237	444 743	-12 506
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>6 921</b>	<b>-19 889</b>	<b>26 810</b>
<b>Suojauslaskenta yhteensä</b>	<b>34 025</b>	<b>6 380</b>	<b>27 645</b>

**Suojauslaskennan vaikutus oman pääoman eriin**

	31.12.2018	1.1.2018	Vaikutus Suojaus- kustannusrahastoon
Suojauskustannus (Cost-of-Hedging)			
Suojausinstrumentit	14 235	-7 919	22 154
<b>Yhteensä</b>	<b>14 235</b>	<b>-7 919</b>	<b>22 154</b>

**Suojauslaskennan tehokkuus suojauskohteittain 31.12.2018**

(1 000 €)

Suojauskohde	Suojausinstrumentti	Voitot/tappiot suojaussuhteesta		Suojaussuhteen tehoton osuus
		Suojauskohde	Suojausinstrumentti	
<b>Varat</b>				
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta				
Kiinteäkorkoiset ja pitkiin viitekorkoihin sidotut lainat	Korkojohdannainen	155 610	-127 621	27 989
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Strukturoitu antolainaus	Korkojohdannainen	21 574	-22 680	-1 106
Kiinteäkorkoiset leasingsopimukset	Korkojohdannainen	1 178	-956	222
<b>Varat yhteensä</b>		<b>178 362</b>	<b>-151 257</b>	<b>27 105</b>
<b>Velat</b>				
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Euomääräinen rahoitusvelka	Korkojohdannainen	-404 442	402 382	-2 060
Valuuttamääräinen rahoitusvelka	Valuuttajohdannainen (koron- ja valuuttavaihtosopimukset) Korkojohdannainen	-20 875	29 855	8 981
<b>Velat yhteensä</b>		<b>-425 317</b>	<b>432 237</b>	<b>6 921</b>

## Liite 27. Saamisten ja sitoumusten luottoriskit

Kuntarahoitus-konsernin luottoriskin muodostumista on käsitelty liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema* kohdassa *Luottoriski*. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta ja arvonalentumisvaiheet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappionvarauksen esittäminen taseessa ja Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittäminen*.

Alla olevassa taulukossa esitetään odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain. Taulukko kuvaa konsernin altistumista luottoriskille.

	Ei arvoltaan alentuneet				Arvoltaan alentuneet			Yhteensä
	Vaihe 1		Vaihe 2		Vaihe 3		Odotettavissa olevat luottotappiot	
	Tasearvo	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassa-oloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassa-oloajan odotettavissa olevat luottotappiot		
<b>Vastuut ja odotettavissa olevat luottotappiot saamiseriittäin ja arvonalentumisvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)								
Käteiset varat jaksotettuun hankintameno	4 909 338	0	-	-	-	-	4 909 338	0
Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintameno	818 323	-28	-	-	-	-	818 323	-28
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettu hankintameno	23 672 686	-24	184 586	-80	61 602	-80	23 918 874	-185
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno	828 272	-1	186	0	-	-	828 458	-1
Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno	780 667	0	23 690	0	-	-	804 358	0
Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	971 505	-104	-	-	-	-	971 505	-104
Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintameno arvostettu käteisvakuus keskusvastapuolelle	158 494	-4	-	-	-	-	158 494	-4
Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 603	-	-	-	-	-	1 603	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	2 359 038	-4	2 285	0	-	-	2 361 323	-4
<b>Yhteensä</b>	<b>34 499 925</b>	<b>-167</b>	<b>210 747</b>	<b>-80</b>	<b>61 602</b>	<b>-80</b>	<b>34 772 275</b>	<b>-327</b>

Konsernilla on saamisille yleisöltä ja julkisyhteisöiltä vastaavan suuruiset kiinteistövakuudet sekä valtion täytetakaukset, joiden pohjalta konserni on arvioinnut, että saatavat vaiheessa 3 tullaan saamaan kokonaisuudessaan takaisin eikä lopullista luottotappiota synny.

Vastuut ja odotettavissa olevat luottotappiot saamiserrittäin ja arvonalennusvaiheittain 31.12.2018 (1 000 €)	Ei arvoltaan alentuneet				Arvoltaan alentuneet			
	Vaihe 1		Vaihe 2		Vaihe 3		Yhteensä	
	Tasearvo	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassa-oloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassa-oloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Odotettavissa olevat luottotappiot
Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoön	3 522 200	0	-	-	-	-	3 522 200	0
Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoön	1 380 544	-51	-	-	-	-	1 380 544	-51
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettu hankintamenoön	22 075 706	-15	221 581	-59	-	-	22 297 288	-75
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintamenoön	613 826	-1	196	0	-	-	614 022	-1
Saamistodistukset jaksotettuun hankintamenoön	721 187	0	4 400	0	-	-	725 587	0
Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	1 434 383	-221	-	-	-	-	1 434 383	-221
Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoön arvostettu käteisvakuus keskusvastapuolelle	164 341	-4	-	-	-	-	164 341	-4
Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 800	-	-	-	-	-	1 800	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	2 472 176	-3	428	0	-	-	2 472 604	-3
<b>Yhteensä</b>	<b>32 386 164</b>	<b>-295</b>	<b>226 605</b>	<b>-59</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>32 612 768</b>	<b>-355</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenvetona odotettavissa olevien luottotappioiden muutos ja täsmäytys arvonalentumisvaiheittain tilikauden aikana.

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3			
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot</b>	<b>Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot</b>	<b>Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>		
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 1.1.2019</b>	<b>-295</b>	<b>-59</b>	<b>-</b>	<b>-355</b>	<b>32 612 768</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-49	-48	-28	-126	7 569 678	
Takaisinmaksuista ja eräänymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	200	10	-	210	-5 410 336	
Siirrot vaiheeseen 1	0	16	-	16	16	
Siirrot vaiheeseen 2	0	-20	-	-20	-20	
Siirrot vaiheeseen 3	0	21	-52	-30	-30	
Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen	0	-	-	0	199	
Muutokset mallissa <sup>1</sup> ja parametreissa <sup>2</sup> koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-22	-	-	-22	0	
Toteutuneet luottotappiot	-	-	-	-	-180	
Toteutuneisiin luottotappioihin tapahtuneet palautukset	-	-	-	-	180	
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 31.12.2019</b>	<b>-167</b>	<b>-80</b>	<b>-80</b>	<b>-327</b>	<b>34 772 275</b>	

<sup>1</sup> Esittää muutosta mallissa.

<sup>2</sup> Esittää muutosta mallin parametreissa (esim. BKT, työttömyysluvat).

Kuntarahoitus on tarkentanut vuoden 2019 aikana odotettavissa olevien luottotappioiden arviointimenetelmiä ja mallissa käytettäviä oletuksia. Uudelleenarvioinnilla ei ollut olennaista vaikutusta odotettavissa olevien luottotappioiden määrään.



**Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä  
arvonalemmusvaiheittain 31.12.2018**

(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3			
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot		
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 1.1.2018</b>	<b>-842</b>	<b>-77</b>	<b>0</b>	<b>-918</b>	<b>31 073 200</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-113	0	-	-113	6 422 445	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	214	1	-	215	-4 884 210	
Siirrot vaiheeseen 1	0	1	-	1	1	
Siirrot vaiheeseen 2	0	-13	-	-12	-12	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-	
Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen	-	-	-	-	-	
Muutokset mallissa <sup>1</sup> ja parametreissa <sup>2</sup> koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	445	28	-	473	474	
Toteutuneet luottotappiot	-	-	0	0	-434	
Toteutuneisiin luottotappioihin tapahtuneet palautukset	-	-	-	-	434	
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot 31.12.2018 yhteensä</b>	<b>-295</b>	<b>-59</b>	<b>0</b>	<b>-355</b>	<b>32 612 768</b>	

<sup>1</sup> Esittää muutosta mallissa.<sup>2</sup> Esittää muutosta mallin parametreissa (esim. BKT, työttömyysluvut).

Kuntarahoitus tarkensi vuoden 2018 aikana odotettavissa olevien luottotappioiden arviointimenetelmiä ja mallissa käytettäviä oletuksia. Uudelleenarvioinnilla ei ollut olennaista vaikutusta odotettavissa olevien luottotappioiden määrään.

Alla olevat taulukot kuvaavat odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserän täsmäytystä arvonalentumisvaiheittain avaavasta taseesta tilinpäätöspäivään jokaiselle saamistyyppille erikseen.

	Ei arvoltaan alentuneet			Arvoltaan alentuneet	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo
<b>Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoan arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)					
<b>Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoan 1.1.2019</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>3 522 200</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	0	-	-	0	1387140
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	0	-	-	0	-1
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	0	-	-	0	0
<b>Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoan 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>4 909 338</b>

	Ei arvoltaan alentuneet			Arvoltaan alentuneet	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo
<b>Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoan arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)					
<b>Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoan 1.1.2019</b>	<b>-51</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-51</b>	<b>1380 544</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-1	-	-	-1	37 003
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	24	-	-	24	-599 225
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	0	-	-	0	0
<b>Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoan 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-28</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-28</b>	<b>818 323</b>

**Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettu hankintameno  
arvonalennusvaiheittain 31.12.2019**  
(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet			Arvoltaan alentuneet	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettu hankintameno 1.1.2019</b>	<b>-15</b>	<b>-59</b>	<b>-</b>	<b>-75</b>	<b>22 297 288</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-11	-48	-28	-88	3 261 510
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	2	10	-	12	-1639 908
Siirrot vaiheeseen 1	0	16	-	16	16
Siirrot vaiheeseen 2	0	-20	-	-20	-20
Siirrot vaiheeseen 3	0	21	-52	-30	-30
Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen	0	-	-	0	199
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	0	-
Toteutuneet luottotappiot	-	-	-	-	-180
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-24</b>	<b>-80</b>	<b>-80</b>	<b>-185</b>	<b>23 918 874</b>

**Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno  
arvonalennusvaiheittain 31.12.2019**  
(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet			Arvoltaan alentuneet	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo
<b>Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno 1.1.2019</b>	<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-1</b>	<b>614 022</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-1	0	-	-1	258 164
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	0	-	-	0	-43 728
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	0	-	-	0	0
<b>Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno yhteensä 31.12.2019</b>	<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-1</b>	<b>828 458</b>

**Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno-  
arvon alennusvaiheittain 31.12.2019**  
(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet			Arvoltaan alentuneet	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo
<b>Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno- 1.1.2019</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>725 587</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	0	0	-	0	804 358
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	0	0	-	0	-725 587
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	-
<b>Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno- 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>804 358</b>

**Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta  
arvon alennusvaiheittain 31.12.2019**  
(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet			Arvoltaan alentuneet	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo
<b>Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta 1.1.2019</b>	<b>-221</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-221</b>	<b>1434 383</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-31	-	-	-31	215 461
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	170	-	-	170	-678 340
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-22	-	-	-22	-
<b>Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-104</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-104</b>	<b>971 505</b>

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettujen vieraan pääoman ehtoisten rahoitusvarojen odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä on kirjattu käyvän arvon rahastoon laatu- ja periaatteiden mukaisesti, periaatteet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatu- ja periaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappion esittäminen taseessa*. Kertynyt vähennyserä kirjataan tulosvaikutteisesti varojen taseesta pois kirjaamisen hetkellä.

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Odotettavissa olevat luottotappiot		
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot			
<b>Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoan arvostettu käteisvaluutta keskusvastapuolelle arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)						
<b>Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoan arvostettu käteisvaluutta keskusvastapuolelle 1.1.2019</b>	-4	-	-	-4	<b>164 341</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-1	-	-	-1	45 499	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	1	-	-	1	-51 346	
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-	
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	-	
<b>Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoan arvostettu käteisvaluutta keskusvastapuolelle 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-4</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-4</b>	<b>158 494</b>	

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Odotettavissa olevat luottotappiot		
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot			
<b>Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)						
<b>Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 1.1.2019</b>	-	-	-	-	<b>1800</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-	-	-	-	-	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	-	-	-	-	-377	
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-	
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	-	
Toteutuneisiin luottotappioihin tapahtuneet palautukset	-	-	-	-	180	
<b>Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>1603</b>	

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä) arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)					
<b>Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä) 1.1.2019</b>	<b>-3</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-3</b>	<b>2 472 604</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-3	0	-	-3	1560 543
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	2	-	-	2	-1671824
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	
<b>Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä) 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-4</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-4</b>	<b>2 361 323</b>

Taseen ulkopuolisiin vastuihin liittyvä odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä on kirjattu varaukseksi *Muihin velkoihin* laatimisperiaatteiden mukaisesti, periaatteet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappion esittäminen taseessa*.

**Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot**

Alla olevassa taulukossa esitetään saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot tasearvoilla tilikauden lopussa.

<b>Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Terveet (performing) saamiset</b>	<b>Järjestämättömät (non-performing) saamiset</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot saamisista</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>
Yli 90 pv erääntyneet saamiset	-	-	-	-	-
Todennäköisesti maksamatta jäävät	-	61682	61682	-80	61602
Lainanhoitajoukot	27854	4968	32822	-27	32795

<b>Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Terveet (performing) saamiset</b>	<b>Järjestämättömät (non-performing) saamiset</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot saamisista</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>
Yli 90 pv erääntyneet saamiset	-	-	-	-	-
Todennäköisesti maksamatta jäävät	-	-	-	-	-
Lainanhoitajoukot	61746	-	61746	-21	61725

Ongelmasaamisina raportoidaan saamiset, jotka ovat yli 90 päivää erääntyneitä ja muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista sekä saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitajoukko. Lisää ongelmasaamisiin sovellettavista periaatteista on kuvattu liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema* kohdassa *Luottoriski*.

Lainanhoitajoukoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lisää lainanhoitajoukoihin sovellettavista periaatteista on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Lainanhoitajoukot ja muutetut lainat*.

**Toteutuneet luottotappiot**

Tilikauden 2019 aikana Kuntarahoitus-konserni kirjasi toteutuneita luottotappioita saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 180 (434) tuhatta euroa. Konsernilla on saamisille yleisöltä ja julkisyhteisöiltä vastaavan suuruiset kiinteistövakuudet sekä valtion täytetakaukset. Toteutuneeksi luottotappioksi kirjatut saamiset on kirjattu tase-erään *Muut varat* ja esitetty toteutuneen luottotappion palautuksena. Lopullista luottotappiota ei synny.

**Liite 28. Aineettomat hyödykkeet**

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
IT-järjestelmät	14 704	14 850
, joista keskeneräiset	1 425	6 801
<b>Yhteensä</b>	<b>14 704</b>	<b>14 850</b>

**Liite 29. Aineelliset hyödykkeet**

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Kiinteistöt	299	299
Toimitilojen perusparannusmenot	16	54
Käyttöoikeusomaisuuserät	7 340	-
Muut aineelliset hyödykkeet	1 387	2 074
<b>Yhteensä</b>	<b>9 041</b>	<b>2 427</b>



**Liite 30. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana**

31.12.2019 (1 000 €)	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet		
	Yhteensä	Muut kiinteistöt ja kiinteistö-osakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Käyttöoikeusomaisuuserät	Yhteensä
Hankintameno 11.	23 528	299	6 389	8 737	15 424
+ Lisäykset	3 739	-	289	206	495
- Vähennykset	-1 561	-	-1 029	-	-1 029
Hankintameno 31.12.	25 706	299	5 649	8 942	14 890
Kertyneet poistot 11.	8 678	-	4 261	-	4 261
- Vähennysten kertyneet poistot	-1 561	-	-709	-	-709
+ Tilikauden poisto	3 886	-	695	1 602	2 298
Kertyneet poistot 31.12.	11 002	-	4 247	1 602	5 849
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>	<b>14 704</b>	<b>299</b>	<b>1 402</b>	<b>7 340</b>	<b>9 041</b>

Käyttöoikeusomaisuuserä muodostuu IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönoton (1.1.2019 alkaen) myötä taseeseen kirjatusta vuokrasopimuksista, joista merkittävin osa on toimitilojen vuokrasopimuksia. Vuokrasopimusten laatimisperiaatteet on kuvattu laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Vuokrasopimukset* ja IFRS 16 -standardin käyttöönoton vaikutus on esitetty kohdassa *Uusien standardien soveltaminen*.

31.12.2018 (1 000 €)	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet		Yhteensä
	Yhteensä	Muut kiinteistöt ja kiinteistö-osakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä	
Hankintameno 11.	17 239		1 207	5 671	6 878
+ Lisäykset	6 289		-	1 153	1 153
- Vähennykset	-		-908	-436	-1 343
Hankintameno 31.12.	23 528		299	6 389	6 688
Kertyneet poistot 11.	7 043		494	3 791	4 284
- Vähennysten kertyneet poistot	-		-511	-211	-722
+ Tilikauden poisto	1 635		17	681	698
Kertyneet poistot 31.12.	8 678		-	4 261	4 261
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>	<b>14 850</b>		<b>299</b>	<b>2 128</b>	<b>2 427</b>

## Liite 31. Muut varat

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Laskutetut leasingvuokrat	8 984	7 725
Johdannaissopimuksiin liittyvät vakuussaamiset keskusvastapuolelta	158 494	164 341
Muut	2 881	2 752
<b>Yhteensä</b>	<b>170 359</b>	<b>174 818</b>

Konsernilla ei ollut maksujenvälityssaamisia 31.12.2019 tai 31.12.2018. Vakuussaamisiin sisältyy 4 tuhannen euron odotettavissa oleva luottotappio.

## Liite 32. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Korkosaamiset	231 777	198 517
Muut siirtosaamiset	9 189	3 058
Ennakkomaksut	1 484	1 486
<b>Yhteensä</b>	<b>242 450</b>	<b>203 061</b>

Konsernin muut siirtosaamiset koostuvat pääasiassa verosaamisista.

**Liite 33. Laskennalliset verot**

<b>Laskennalliset verovelat</b> (1 000 €)	<b>31.12.2018</b>	<b>Kirjattu tulos- laskelmaan</b>	<b>Kirjattu laajaan tulokseen</b>	<b>Kirjattu omaan pääomaan</b>	<b>Maksettu tilikauden aikana</b>	<b>31.12.2019</b>
Käyvän arvon rahastosta	4 922	-	5 545	-	-	10 467
Poistoeron muutoksesta	1 726	1 006	-	-	-	2 732
Vapaaehtoisten varausten muutoksesta	220 906	20 000	-	-	-	240 906
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomalainan korkojaksotuksen purusta	2 364	3 144	-	-3 150	-	2 358
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomalainan transaktiokulujaksotuksen purusta	-319	98	-	-	-	-221
Käyttöoikeusomaisuuseristä	-	-1	-	-	-	-1
Rahoitusvarojen ja -velkojen uudelleenarvostamisesta IFRS 9 siirtymässä	5 707	-	-	-	-5 707	0
<b>Yhteensä</b>	<b>235 307</b>	<b>24 247</b>	<b>5 545</b>	<b>-3 150</b>	<b>-5 707</b>	<b>256 241</b>

Kuntarahoitus-konsernilla ei ollut laskennallisia verosaamisia 31.12.2019.

<b>Laskennalliset verovelat</b> (1 000 €)	<b>31.12.2017</b>	<b>IFRS 9 siirtymä</b>	<b>1.1.2018</b>	<b>Kirjattu tulos- laskelmaan</b>	<b>Kirjattu laajaan tulokseen</b>	<b>Kirjattu omaan pääomaan</b>	<b>31.12.2018</b>
Käyvän arvon rahastosta	7 236	-16 573	-9 336	-	14 259	-	4 922
Poistoeron muutoksesta	1 233	-	1 233	493	-	-	1 726
Vapaaehtoisten varausten muutoksesta	192 106	-	192 106	28 800	-	-	220 906
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomalainan korkojaksotuksen purusta	2 364	-	2 364	3 150	-	-3 150	2 364
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomalainan transaktiokulujaksotuksen purusta	-417	-	-417	98	-	-	-319
Rahoitusvarojen ja -velkojen uudelleenarvostamisesta IFRS 9 siirtymässä	-	5 707	5 707	-	-	-	5 707
<b>Yhteensä</b>	<b>202 522</b>	<b>-10 866</b>	<b>191 657</b>	<b>32 541</b>	<b>14 259</b>	<b>-3 150</b>	<b>235 307</b>

Kuntarahoitus-konsernilla ei ollut laskennallisia verosaamisia 31.12.2018.

## Liite 34. Velat luottolaitoksille

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Velkakirjat luottolaitoksille	82 916	83 244
Saadut johdannaisvakuudet	1 095 340	739 260
<b>Yhteensä</b>	<b>1 178 256</b>	<b>822 504</b>

## Liite 35. Velat yleisölle ja julkisyhteisölle

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Velkakirjat yleisölle ja julkisyhteisölle	3 862 053	3 870 918
<b>Yhteensä</b>	<b>3 862 053</b>	<b>3 870 918</b>

**Liite 36. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat**

(1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
Joukkovelkakirjalainat	27 255 873	27 361 959	23 840 174	24 983 497
Muut*	2 727 712	2 735 624	3 061 824	3 067 904
<b>Yhteensä</b>	<b>29 983 585</b>	<b>30 097 583</b>	<b>26 901 998</b>	<b>28 051 402</b>

\*Erässä *Muut* on esitetty Kuntarahoituksen lyhytaikaiset velkakirjalainat.

Kaikki emoyhtiön varainhankinta on Kuntien takauskeskuksen takaamaa.

<b>Merkittävimmät liikkeeseenlaskut vuoden 2019 aikana</b>	Arvopäivä	Eräpäivä	Korko-%	Nimellisarvo (1 000)	Valuutta
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	16.1.2019	7.3.2024	0,125 %	1 000 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	10.7.2019	6.9.2029	0,05 %	500 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	18.10.2019	7.3.2024	0,125 %	350 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	12.11.2019	26.11.2026	0,625 %	350 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	20.12.2019	7.3.2024	0,125 %	100 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	20.3.2019	15.11.2023	2,50 %	1 000 000	USD
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	12.9.2019	12.9.2022	1,375 %	1 250 000	USD

**Liite 37. Liikkeeseenlaskettujen velkojen täsmäytyslaskelma**

(1 000 €)	Velat luottolaitoksille	Velat yleisölle ja julkisyhteisölle	Yleiseen liikkeeseenlasketut velkakirjat
<b>Tasearvo 31.12.2018</b>	<b>83 244</b>	<b>3 870 918</b>	<b>26 901 998</b>
<b>Liiketoiminnan rahavirtojen muutokset</b>			
Liikkeeseenlaskettujen velkojen lisäykset	62 891	19 832	6 948 465
Sijoitustodistusten lisäykset "Muut"	-	-	9 611 202
<b>Lisäykset yhteensä</b>	<b>62 891</b>	<b>19 832</b>	<b>16 559 666</b>
Liikkeeseenlaskettujen velkojen vähennykset	-50 375	-220 667	-4 620 310
Sijoitustodistusten vähennykset "Muut"	-	-	-9 945 314
<b>Vähennykset yhteensä</b>	<b>-50 375</b>	<b>-220 667</b>	<b>-14 565 624</b>
<b>Liiketoiminnan rahavirtojen muutokset yhteensä</b>	<b>12 517</b>	<b>-200 835</b>	<b>1 994 043</b>
Tasearvon muutos sisältäen arvostukset ja valuuttakurssimuutokset	-12 845	191 970	1 087 544
<b>Tasearvo 31.12.2019</b>	<b>82 916</b>	<b>3 862 053</b>	<b>29 983 585</b>

## Liite 38. Muut velat

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Vuokrasopimusvelat	7 388	-
Johdannaissopimuksiin liittyvät vakuusvelat keskusvastapuolelle	96 239	-
Muut velat	12 747	6 149
<b>Yhteensä</b>	<b>116 374</b>	<b>6 149</b>

Konserni on soveltanut 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardia. Lisätietoja IFRS 16 -standardin käyttöönotosta on konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Vuokrasopimukset* sekä *Uusien standardien soveltaminen*. Muut velat koostuvat pääasiassa ostoveloista. Muihin velkoihin sisältyy taseen ulkopuolisiin vastuihin liittyvä 4 tuhannen euron odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä. Yhtiöllä ei ollut maksujenvälitysvelkoja 31.12.2019 tai 31.12.2018.

## Liite 39. Siirtovelat ja saadut ennakot

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Korkovelat	164 531	134 757
Muut siirtovelat	5 386	4 997
Saadut ennakot	10 999	8 623
<b>Yhteensä</b>	<b>180 917</b>	<b>148 377</b>

Konsernin saadut ennakot koostuvat pääasiassa leasingennakoista.

## Liite 40. Oma pääoma

(1 000 €)	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma
1.1.2018	39 063 798	42 583
31.12.2018	39 063 798	42 583
31.12.2019	39 063 798	42 583

Osakkeiden lukumäärässä ei ole tapahtunut muutoksia tilikauden aikana.

Emoyhtiöllä on kaksi osakesarjaa A ja B, jotka eivät kuitenkaan eroa toisistaan äänivallan tai voitonjaon osalta, vaan jokainen osake oikeuttaa yhteen ääneen. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeiden hankintaa on rajoitettu yhtiöjärjestyksen suostumus- ja lunastuslausekkein. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

### Oman pääoman rahastot

Vararahasto on osakeyhtiölain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettua sidottua omaa pääomaa. *Käyvän arvon rahasto – sijoitukset* erään kirjataan käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen arvonmuutokset. *Oman luottoriskin rahastoon* kirjataan nimenomaisesti käypään arvoon tuloksen kautta kirjattavien rahoitusvelkojen oman luottoriskin muutoksen vaikutus. *Suojauskustannusrahastoon* kirjataan käyvän arvon suojauslaskennassa olevien johdannaisten suojauskustannuksen (*Cost-of-Hedging*) vaikutus. *Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon* merkitään se osa osakkeista maksettavasta vastikkeesta, jota ei kirjata osakepääomaan. Emoyhtiön vuoden 2009 osakeannin ehtojen mukaisesti osakeannilla kerätyt varat on kirjattu *Sijoitetun vapaan oman pääomaan rahastoon*. *Kertyneet voittovar* sisältää aiempien tilikausien tuloksen.

### Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit

Erä sisältää 350 miljoonan euron ensisijaiseen lisäpääomaan luettavan erityisehtoisen ja vakuudettoman joukkovelkakirjalainan, jonka ehdot on laadittu täyttämään Vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) asetetut niin sanotun AT1-pääomalainan vaatimukset. Lainalla ei ole eräpäivää. Lainalle voidaan maksaa korkoa vain jakokelpoisista varoista Vakavaraisuusasetuksessa asetetuista edellytyksin, ja yhtiö päättää, maksetaanko lainalle korkoa koronmaksupäivänä. Koron maksun peruutus on lopullinen, eikä maksamatta jäänyttä korkoa lisätä lainan pääomaan. Yhtiöllä on oikeus, muttei velvollisuutta 1.4.2022 ja sen jälkeen vuosittain koronmaksupäivänä lunastaa laina takaisin, mikäli valvova viranomais on etukäteen hyväksynyt takaisinmaksun. Yllä mainittujen ehtojen perusteella AT1-pääomalaina luetaan konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan.

Oman pääoman instrumenttien ehdot on kuvattu tarkemmin tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisessä Pilari III -raportissa, joka on saatavilla yhtiön verkkosivuilla englanninkielisenä.



(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Osakepääoma	42 583	42 583
Vararahasto	277	277
Käyvän arvon rahasto - sijoitukset	807	726
Oman luottoriskin rahasto	12 985	4 726
Suojauskustannusrahasto	28 075	14 235
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	40 366	40 366
Kertyneet voittovarot	1 121 774	1 035 692
<b>Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma</b>	<b>1 246 868</b>	<b>1 138 605</b>
Liikkeeseenlasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	350 000	350 000
Liikkeeseenlasketuista oman pääoman ehtoisista instrumenteista vähennetyt transaktiokulut	-2 546	-2 546
<b>Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit yhteensä</b>	<b>347 454</b>	<b>347 454</b>
<b>Oma pääoma yhteensä</b>	<b>1 594 321</b>	<b>1 486 059</b>

## Liite 41. Ehdolliset varat ja velat

Emo-yhtiön liikkeeseen laskeman AT1-pääomallainan kertynyt korko muodostaa 9,4 miljoonan euron suuruisen ehdollisen velan tilanteessa 31.12.2019. Ehdollinen velka realisoituu oman pääoman vähennyksenä emoyhtiön päättäessä koronmaksusta. Vertailuajankohtana 31.12.2018 emoyhtiöllä oli 9,5 miljoonan euron ehdollinen velka, joka realisoitui koronmaksun yhteydessä 1.4.2019. Konsernilla ei ole ehdollisia varoja vuonna 2019 tai vertailuvuonna 2018.

## Liite 42. Annetut vakuudet

### Omasta puolesta annetut vakuudet (1 000 €)

	31.12.2019	31.12.2018
Saamiset luottolaitoksilta johdannaissopimusten vastapuolille <sup>1</sup>	686 129	1 275 807
Saamiset luottolaitoksilta keskuspankille <sup>2</sup>	26 590	31 839
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä keskuspankille <sup>2</sup>	2 765 089	2 774 460
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä takauskeskukselle <sup>3</sup>	11 521 341	10 794 812
Muut varat johdannaissopimusten vastapuolille <sup>1</sup>	158 494	164 341
<b>Yhteensä</b>	<b>15 157 643</b>	<b>15 041 259</b>

Annetut vakuudet on esitetty tasearvoilla tilikauden lopussa.

### Annetut vakuudet:

- Konserni on pantannut johdannaissopimusten vastapuolille riittävän määrän vakuuksia lisävakuussopimusten (ISDA/Credit Support Annex) mukaisesti.
- Kuntarahoitus on keskuspankin hyväksymä rahapolitiikan vastapuoli ja tätä tarkoitusta varten keskuspankkiin on pantattu riittävä määrä vakuuksia kyseiseen asemaan liittyviä mahdollisia operaatioita varten.
- Konserni on pantannut Kuntien takauskeskukselle riittävän määrän antolainaukseensa liittyviä velkakirjoja. Kuntien takauskeskus takaa Kuntarahoituksen varainhankinnan ja Kuntarahoitus antaa takauskeskuksen takauksille vastavakuuksia siten kuin laissa Kuntien takauskeskuksesta on määritelty.

## Liite 43. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuoliset sitoumukset (1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Luottolupaukset	2 361 323	2 472 604
<b>Yhteensä</b>	<b>2 361 323</b>	<b>2 472 604</b>

## Liite 44. Vuokravastuut

(1 000 €)	31.12.2018
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	1 644
Yli vuoden enintään viiden vuoden kuluessa erääntyvät	5 796
Yli viiden vuoden kuluessa erääntyvät	944
<b>Yhteensä</b>	<b>8 384</b>

Vuokravastuut käsitellään 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin mukaisesti ja esitetään maturiteettiluokittain liitteessä 18. Vuokrasopimukset koskevat pääasiassa Kuntarahoitus-konsernin toimitiloja. Vuokrasopimusten käsittely on kuvattu laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Vuokrasopimukset* ja siirtymän vaikutus kohdassa *Uusien standardien soveltaminen*.

## Liite 45. Lähipiiritapahtumat

Konsernin lähipiiriin kuuluvat yhtiön osakkeenomistajat, joilla on yli 20 % yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta yhteenlasketusta äänimäärästä. Lisäksi konsernin lähipiiriin kuuluvat sen johtoon kuuluvat avainhenkilöt toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, muut johtoryhmän jäsenet, hallituksen jäsenet sekä näiden henkilöiden puoliset, lapset ja huollettavat sekä puolisoitten lapset ja huollettavat. Lisäksi konsernin lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt, joissa edellä mainitut henkilöt käyttävät joko välittömästi tai välillisesti määräysvaltaa, toisen kanssa yhteistä määräysvaltaa tai huomattavaa vaikutusvaltaa. Emo-yhtiön lähipiiriin kuuluu myös tytäryhtiö Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy.

Konsernin toimintaa rajaa Kuntien takauskeskuksesta annettu laki ja Kuntien takauskeskuksen kanssa allekirjoitettu puitesopimus, joiden perusteella yhtiö voi myöntää rahoitusta ainoastaan lain mukaisille tahoille (kunnat, kuntayhtymät, kuntien määräysvallassa olevat yhtiöt sekä valtion viranomaisten nimeämät asuntojen vuokraamista tai tuottamista ja ylläpitoa sosiaalisin perustein harjoittavat yhteisöt).

Konserni on toteuttanut lähipiiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden kanssa ainoastaan työsuhdeperäisen palkan- ja palkkiomaksun eikä konsernilla ole laina- tai rahoitussaamia mainitulta luonnollisilta henkilöiltä. Tytäryhtiö Inspiran kanssa toteutetut liiketapahtumat käsittävät hallintopalveluihin liittyviä veloituksia ja Kuntarahoituksen Inspiralta ostamia asiantuntijapalveluita.

Lähipiiritapahtumissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2018 jälkeen.

<b>Tytäryhtiön kanssa toteutuneet liiketoimet</b> (1 000 €)	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Myyntit	22	38
Ostot	551	423

<b>Konsernin sisäiset saamiset ja velat</b> (1 000 €)	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>
Saamiset	-	-
Velat	26	31

## Liite 46. Palkat ja palkitseminen

### Johdon työsuhde-etuudet

Toimitusjohtajalle, toimitusjohtajan sijaiselle sekä muille johtoryhmän jäsenille maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat ja palkkiot:

<b>Palkat ja palkkiot</b> (1 000 €)	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Toimitusjohtaja	420	437
Toimitusjohtajan sijainen	251	273
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	1384	1310
<b>Yhteensä</b>	<b>2055</b>	<b>2020</b>

Yhtiö on maksanut toimitusjohtajan, toimitusjohtajan sijaisen ja johtoryhmän muiden jäsenten osalta seuraavat lakisääteiset eläkemaksut:

<b>Lakisääteiset eläkkeet</b> (1 000 €)	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Toimitusjohtaja	73	78
Toimitusjohtajan sijainen	43	48
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	240	233
<b>Yhteensä</b>	<b>356</b>	<b>359</b>

Taulukossa ilmoitetut palkat ja palkkiot sisältävät kiinteät palkat ja maksetut muuttuvat palkkiot. Voimassa olevan sääntelyn edellyttämällä tavalla ansaittuja muuttuvia palkkioita viivästetään maksettavaksi tuleville vuosille, jos palkkion määrä ylittää 50 000 euroa. Lisätietoja yhtiön palkka- ja palkitsemisperiaatteista on saatavilla yhtiön verkkosivuilla tästä tilinpäätöksestä erillisessä Palkka- ja palkkioselvitys 2019 -raportissa. Palkat ja palkkiot koostuvat lyhytaikaisista työsuhde-etuuksista pois lukien työsuhteen päättymisen yhteydessä suoritettavat etuudet, joita oli 191 tuhatta euroa vuonna 2019.

Ennen 21.12.2017 johtoryhmään nimetyillä jäsenillä (ml. toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen) on yhtiön ottama maksuperusteinen ryhmäeläkevakuutus. Vakuutuksesta voidaan maksaa eläkettä 63 vuotta täyttäneelle.

Irtisanomisen yhteydessä, mikäli irtisanominen tapahtuu yhtiön puolesta, yhtiö suorittaa toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle erokorvauksen, joka vastaa johtajan kuuden kuukauden kokonaiskuukausipalkkaa. Toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen irtisanomisaika on yhtiön puolesta 6 kuukautta. Toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen työsuhde-etuudet päättyvät irtisanomisajan päättyessä.

Kuntarahoituksen toimitusjohtajana toimii Esa Kallio, toimitusjohtajan sijaisena toimii johtaja Mari Tyster. Palkat ja palkkiot -liitetiedossa ilmoitetut luvut sisältävät toimitusjohtajan osalta Esa Kalliolle maksetut palkat ja palkkiot, vastaavasti toimitusjohtajan sijaisen kohdalla ilmoitetut palkat ja palkkiot sisältävät Mari Tysterille vuoden 2019 aikana maksetut palkat ja palkkiot.

Toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen eläkeikä määräytyy työntekijän eläkelain mukaan.

**Hallituksen palkkiot**

Emoyhtiön hallituksen jäsenille maksetaan yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti vuosipalkkio ja kokouspalkkiot. Hallituksen puheenjohtajan palkkio on 35 000 euroa, varapuheenjohtajan vuosipalkkio 23 000 euroa ja jäsenen vuosipalkkio 20 000 euroa. Kokouspalkkio hallituksen ja valiokuntien kokouksista on puheenjohtajille 800 euroa kokousta kohden ja jäsenille 500 euroa kokousta kohden. Lisäksi kokouspalkkio maksetaan valvovien viranomaisten edellyttämistä tapaamisista. Nämä palkkiot ovat voimassa 28.3.2019 lähtien. Tätä ennen hallituksen puheenjohtajan palkkio on ollut 35 000 euroa, varapuheenjohtajan palkkio 25 000 euroa ja jäsenen vuosipalkkio 20 000 euroa. Kokouspalkkioissa ei ole ollut muutosta.

**Palkat ja palkitseminen**

Kuntarahoituksen johdon ja henkilöstön palkkiot muodostuvat kiinteästä palkkiosta (peruspalkka ja luontoisedut) ja muuttuvasta palkitsemisesta palkitsemisjärjestelmän ehtojen mukaan. Palkitsemisjärjestelmän periaatteet vahvistaa hallitus ja ne arvioidaan vuosittain. Palkitsemisjärjestelmiin ja palkkioihin liittyvässä työssä hallitusta avustaa hallituksen palkitsemisvaliokunta. Lisätietoja palkoista ja palkitsemisesta on yhtiön verkkosivuilla osoitteessa [www.kuntarahoitus.fi](http://www.kuntarahoitus.fi).

**Palkat ja palkkiot**

(1 000 €)

	2019	2018
<b>Hallituksen jäsenet</b>		
Helena Walldén, hallituksen puheenjohtaja	52	53
Tapani Hellstén, hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsen 28.3.2018 asti	-	9
Tuula Saxholm, hallituksen varapuheenjohtaja 28.3.2018 alkaen	33	32
Fredrik Forssell, jäsen 28.3.2019 asti	9	33
Minna Helppi	32	29
Teppo Koivisto, jäsen 28.3.2018 asti	-	9
Markku Koponen, valittu hallitukseen 28.3.2018	39	28
Jari Koskinen	30	29
Kari Laukkanen, valittu hallitukseen 28.3.2018	39	27
Vivi Marttila	32	31
Maaria Eriksson, valittu hallitukseen 28.3.2019	23	-
Raija-Leena Hankonen, valittu hallitukseen 28.3.2019	23	-
<b>Yhteensä</b>	<b>311</b>	<b>278</b>

## Liite 47. Raportointikauden jälkeiset tapahtumat

Kuntarahoitus laski tammikuussa 2020 liikkeeseen historiansa suurimman euomääräisen julkisen viitelainan, 1,5 miljardia euroa. Viitelaina on laskettu liikkeeseen Kuntarahoituksen MTN-velkakirjaohjelman alla ja sen ehdot ovat luettavissa Kuntarahoituksen verkkosivuilla.

# Emoyhtiön tilinpäätös



Kuntarahoitus



# Tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
Korkotuotot	(2)	761 612	708 294
Leasingtoiminnan nettotuotot	(3)	4 969	3 437
Korkokulut	(2)	-542 525	-491 672
<b>KORKOKATE</b>		<b>224 056</b>	<b>220 059</b>
Palkkiotuotot	(5)	588	335
Palkkiokulut	(5)	-4 230	-4 175
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(6, 7)	-33 373	-27 910
Arvopaperikaupan nettotuotot		-34 801	-27 235
Valuuttatoiminnan nettotuotot		1 428	-675
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot	(8)	114	38
Suojauslaskennan nettotulos	(9, 24)	-19 097	27 645
Liiketoiminnan muut tuotot	(11)	157	104
Hallintokulut		-30 884	-25 647
Henkilöstökulut	(48)	-16 336	-13 862
Palkat ja palkkiot		-13 511	-11 343
Henkilöstösivukulut		-2 825	-2 519
Eläkekulut		-2 431	-2 074
Muut henkilösivukulut		-394	-446
Muut hallintokulut		-14 548	-11 784
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(12)	-6 073	-2 330
Liiketoiminnan muut kulut	(13)	-16 485	-14 895
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta rahoitusvaroista	(14)	-89	467
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot	(14)	117	96
<b>LIKEVOITTO</b>		<b>114 802</b>	<b>173 787</b>
Tilinpäätössiirrot		-105 031	-146 465
Tuloverot		-2 020	-5 491
<b>TILIKAUDEN VOITTO</b>		<b>7 750</b>	<b>21 832</b>

# Tase

(1 000 €)

	Liite	31.12.2019	31.12.2018
<b>VASTAAVAA</b>			
Käteiset varat		4 909 338	3 522 200
Kassa		2	4
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankilta		4 909 336	3 522 196
Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset	(19)	4 089 519	4 349 703
Muut		4 089 519	4 349 703
Saamiset luottolaitoksilta	(17, 37)	817 462	1 380 291
Vaadittaessa maksettavat		80 450	50 753
Muut		737 012	1 329 538
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	(18)	23 969 974	22 354 096
Leasingkohteet	(20)	828 458	614 022
Saamistodistukset	(19)	1 626 798	1 512 889
Julkisyhteisöiltä		741 772	700 498
Muita		885 026	812 391
Osakkeet ja osuudet	(22)	9 797	9 521
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	(22)	656	656
Johdannaissopimukset	(23)	2 244 997	1 538 610
Aineettomat hyödykkeet	(25, 27)	14 719	14 904
Aineelliset hyödykkeet	(26, 27)	8 539	2 364
Muut aineelliset hyödykkeet		8 539	2 364
Muut varat	(28)	170 063	174 160
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(29)	242 428	203 054
<b>VASTAAVAA YHTEENSÄ</b>	<b>(16, 36, 37, 39)</b>	<b>38 932 749</b>	<b>35 676 468</b>





(1 000 €)

	Liite	31.12.2019	31.12.2018
<b>VASTATTAVAA</b>			
<b>VIERAS PÄÄOMA</b>			
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	(37)	1 178 256	822 504
Luottolaitoksille		1 178 256	822 504
Muut		1 178 256	822 504
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		3 862 053	3 870 918
Muut velat		3 862 053	3 870 918
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	(31)	29 983 585	26 901 998
Joukkovelkakirjalainat		27 255 873	23 840 174
Muut		2 727 712	3 061 824
Johdannaissopimukset	(23)	1 762 010	2 205 427
Muut velat	(32)	115 686	5 789
Siirtovelat ja saadut ennakot	(33)	192 343	160 056
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	(34)	348 896	348 406
Laskennalliset verovelat	(30)	10 467	10 629
<b>VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ</b>	<b>(16, 36, 37, 39)</b>	<b>37 453 297</b>	<b>34 325 728</b>
<b>TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ</b>			
Poistoero		13 658	8 627
Verotusperusteiset varaukset		1 204 530	1 104 530
<b>TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ YHTEENSÄ</b>		<b>1 218 188</b>	<b>1 113 157</b>





(1 000 €)

	Liite	31.12.2019	31.12.2018
<b>OMA PÄÄOMA</b>	<b>(41, 42, 43)</b>		
Osakepääoma		43 008	43 008
Muut sidotut rahastot		42 145	19 964
Vararahasto		277	277
Käyvän arvon rahasto		41 868	19 687
Käypään arvoon arvostamisesta		41 868	19 687
Vapaat rahastot		40 743	40 743
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		40 743	40 743
Edellisten tilikausien voitto		127 618	112 036
Tilikauden voitto		7 750	21 832
<b>OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ</b>		<b>261 264</b>	<b>237 583</b>
<b>VASTATTAVAA YHTEENSÄ</b>		<b>38 932 749</b>	<b>35 676 468</b>
<b>TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKSET</b>	<b>(47)</b>		
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		2 361 323	2 472 604

# Rahavirtalaskelma

(1 000 €)	1.1.–31.12.2019	1.1.–31.12.2018
<b>LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA</b>	<b>1 428 303</b>	<b>23 942</b>
Pitkäaikaisen varainhankinnan nettomuutos	1 951 565	1 463 125
Lyhytaikaisen varainhankinnan nettomuutos	-298 985	-838 441
Pitkäaikaisten luottojen nettomuutos	-1 701 327	-1 310 278
Lyhytaikaisten luottojen nettomuutos	-79 193	20 395
Sijoitusten nettomuutos	227 376	529 922
Vakuustalletusten nettomuutos	1 048 093	-25 340
Korkovirta rahoitusvaroista	103 697	89 573
Korkovirta rahoitusveloista	199 363	130 557
Muut tuotot	53 819	48 563
Maksut liiketoiminnan kuluista	-67 960	-68 770
Maksetut verot	-8 145	-15 363
<b>INVESTOINTIEN RAHAVIRTA</b>	<b>-3 646</b>	<b>-6 827</b>
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	111	-538
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-3 757	-6 289
<b>RAHOITUKSEN RAHAVIRTA</b>	<b>-7 821</b>	<b>-6 250</b>
Maksetut osingot	-6 250	-6 250
Vuokrasopimuksista johtuva kokonaisrahavirta	-1 571	-
<b>RAHAVAROJEN MUUTOS</b>	<b>1 416 835</b>	<b>10 865</b>
<b>RAHAVARAT 1.1.</b>	<b>3 572 953</b>	<b>3 562 088</b>
<b>RAHAVARAT 31.12.</b>	<b>4 989 788</b>	<b>3 572 953</b>

Rahavaroihin lasketaan mukaan seuraavat tase-erät:

Käteiset varat ja vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta.

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Käteiset varat	4 909 338	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	80 450	50 753
<b>RAHAVARAT YHTEENSÄ</b>	<b>4 989 788</b>	<b>3 572 953</b>

**Emoyhtiötä koskevat liitetiedot, FAS**

Liite 1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

**Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot**

Liite 2. Korkotuotot ja -kulut

Liite 3. Leasingtoiminnan nettotuotot

Liite 4. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista

Liite 5. Palkkiotuotot ja -kulut

Liite 6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Liite 7. Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat

Liite 8. Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Liite 9. Suojauslaskennan nettotulos

Liite 10. Uudelleenluokiteltujen rahoitusvarojen ja -velkojen vaikutus

Liite 11. Liiketoiminnan muut tuotot

Liite 12. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Liite 13. Liiketoiminnan muut kulut

Liite 14. Rahoitusvarojen arvonalentumis- ja luottotappiot

Liite 15. Liiketoiminta-alueita ja maantieteellisiä markkina-alueita koskevat tiedot

**Tasetta koskevat liitetiedot**

Liite 16. Rahoitusvarat ja -velat

Liite 17. Saamiset luottolaitoksilta

Liite 18. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Liite 19. Saamistodistukset

Liite 20. Leasingkohteet

Liite 21. Saamisten ja sitoumusten luottoriskit

Liite 22. Osakkeet ja osuudet

Liite 23. Johdannaisopimukset

Liite 24. Suojauslaskenta

Liite 25. Aineettomat hyödykkeet

Liite 26. Aineelliset hyödykkeet

Liite 27. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

Liite 28. Muut varat

Liite 29. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Liite 30. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Liite 31. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Liite 32. Muut velat

Liite 33. Siirtovelat ja saadut ennakot

Liite 34. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Liite 35. Kriisintarkastuksesta annetun lain (1194/2014) mukaiset velat

Liite 36. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma tasearvoin

Liite 37. Tase-erien jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin

Liite 38. Arvopapereiden takaisinostosopimukset

Liite 39. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot

Liite 40. Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen hierarkia

Liite 41. Oman pääoman erät

Liite 42. Osakepääoma

Liite 43. Suurimmat osakkeenomistajat

**Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**

Liite 44. Annetut vakuudet

Liite 45. Eläkevastuut

Liite 46. Vuokravastuut

Liite 47. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

**Henkilöstöä ja johtoa koskevat liitetiedot**

Liite 48. Henkilöstö

**Lähipiiritoimet**

Liite 49. Lähipiiriin kuuluilta olevat laina- ja rahoitussaamiset sekä muut vastuut

**Omistukset muissa yrityksissä**

Liite 50. Omistukset muissa yrityksissä

**Muut liitetiedot**

Liite 51. Tilintarkastusyhteisölle maksetut tilintarkastus- ja muut palkkiot

# Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

## Liite 1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Kuntarahoitus-konsernin emoyhtiö Kuntarahoitus Oyj laatii tilinpäätöksen luottolaitostoiminnasta annettua lakia sekä valtiovarainministeriön asetusta ja Finanssivalvonnan antamaa määräystä ja ohjetta 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus noudattaen. Yhtiö raportoi toiminnastaan säännöllisesti Euroopan keskuspankille, Finanssivalvonnalle, Suomen Pankille, Kuntien takauskeskukselle ja Tilastokeskukselle.

Emoyhtiön laatimisperiaatteet vastaavat konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteita, jotka esitetään konsernitilinpäätöksen liitteessä 1, pois lukien alla kuvatut poikkeukset.

### **Vuokrasopimukset**

Kuntarahoitus Oyj soveltaa erillistilinpäätöksessään 11.2019 alkaen kirjanpitolain 5 luvun 5b § mukaista käytäntöä vuokrasopimusten käsittelyyn sekä siitä annettua kirjanpitolautakunnan lausuntoa 1988/2018 (27.6.2018). Muutos vaikuttaa vuokralleottajan vuokrasopimusten käsittelyyn, mutta vuokralleantajan kirjanpito vaatimukset säilyvät ennallaan. Käytäntö perustuu IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardiin, jota Kuntarahoitus-konserni noudattaa konsernitilinpäätöksessään vastaavasti.

Muutos vaikutti sellaisten vuokrasopimusten käsittelyyn, joissa Kuntarahoitus on vuokralleottaja lähinnä toimitilojen, parkkipaikkojen ja autojen osalta. Aikaisemman käytännön mukaisesti kyseiset vuokrasopimukset luokiteltiin muihin vuokrasopimuksiin. Vuokrasopimusten ehdot neuvotellaan yksitellen ja ne voivat sisältää mahdollisuuden pidentää vuokratuottoa. Yhtiö arvioi vuokrasopimusten sisältämät optio-naalisuudet sopimuskohtaisesti. IFRS 16 -standardin mukaan vuokrasopimusvelat arvostetaan siirtymähetkellä lisäluoton korolla diskontattujen tulevien vuokratuottojen nykyarvoon. Käyttöoikeusomaisuuserät arvostetaan siirtymähetkellä vuokrasopimusvelan suuruiseksi. Käyttöoikeusomaisuuserät esitetään emoyhtiön taseessa osana aineellisia hyödykkeitä ja vuokrasopimusvelat esitetään osana muita velkoja.

Yhtiö on soveltanut IFRS 16.C10(a) mukaisesti helpotettua käyttöönottomenetelmää, joka sallii yhden diskonttoron soveltamista kaikkiin vuokrasopimusvelkoihin. Suurin osa yhtiön vuokravastuusta liittyy toimitiloihin, joiden vuokrasopimusten sisäistä korkoa ei voida helposti määrittää. Tästä johtuen diskonttokorkona käytetään lisäluoton korkoa (IBR). Diskonttoron maturiteetti on määritelty toimitiloiden ja pysäköintitilan jäljellä olevan vuokra-ajan perusteella. Kaikille vuokrasopimuksille käytetään samaa maturiteettia, koska

muiden vuokrasopimusten kuin toimitilojen vaikutuksen ei katsota olevan laskennan kannalta olennainen. Yhtiö ei ole soveltanut standardin takautuvassa soveltamisessa muita IFRS 16.C10 sallimia helpotettuja käyttöönottomenetelmiä. Käyttöoikeusomaisuuserät poistetaan tasapoistoin joko varan taloudellisena vaikutusajana tai vuokratuottoajan aikana. Poistoajaksi valitaan näistä lyhyemmän mukaan. Vuokratuotto jaetaan korkokuluksi ja vuokratuottojen pääoman vähennykseksi.

Kuntarahoitus soveltaa IFRS 16-standardia C5(b) mukaisesti takautuvalla siirtymämenetelmällä Finanssivalvonnan määräyksen ja ohjeen 2/2016 vaatimusten mukaisesti. Vertailutietoja ei ole oikaistu IFRS 16.C7 mukaisesti.

Vuokrasopimukset, joissa Kuntarahoitus toimii vuokralleantajana, on luokiteltu rahoitusleasingisopimuksiksi sekä konsernissa että emoyhtiössä. Kirjanpidollinen käsittelytapa ei eroa konsernin ja emoyhtiön välillä, mutta konsernitilinpäätöksessä rahoitusleasingisaamiset sisältyvät erään *Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä*. Emoyhtiössä ne on esitetty erässä *Leasingkohteet*. Niiden vuokrasopimusten tilinpäätöskäsittelyyn, joissa Kuntarahoitus toimii vuokralleantajana, ei ole tullut muutoksia IFRS 16 -standardin käyttöönotton myötä.

### Tilinpäätössiirrot

Emoyhtiön verotuksessa tehtyjen ja suunnitelman mukaisen poistojen erotus, poistoero, esitetään taseen erässä *Tilinpäätössiirtojen kertymä*. Poistoeron muutos esitetään tuloslaskelman erässä *Tilinpäätössiirrot*. Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti erillistilinpäätökseen kirjattu vapaaehtoinen luottotappiovaraus tai tilinpäätössiirroissa esitettävä poistoero ei täytä IAS 37 -standardin *Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat* kirjausedellytyksiä, joten tehty varaus ja poistoero puretaan konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan IAS 12 -standardin *Tuloverot* mukaisesti.

Luottotappiovaraukset on emoyhtiössä tehty verolain säädösten puitteissa.

### Käyvän arvon rahasto

Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan tietyt käyvän arvon muutokset on kirjattava omassa pääomassa olevaan käyvän arvon rahastoon. Käyvän arvon rahasto vastaa IFRS 9 -standardissa olevaa muut laajan tuloksen erät -termiä, jota käytetään konsernin laatisperiaatteissa. Seuraavat käyvän arvon muutokset kirjataan käyvän arvon rahastoon: käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset, nimenomaisesti

käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokiteltujen rahoitusvelkojen käyvän arvon muutos, joka johtuu kyseisten velkojen luottoriskin muutoksista sekä käyvän arvon suojauslaskennan suojauskustannus (*Cost-of-Hedging*), joka muodostuu eri valuuttojen välisestä viitekoronvaihtosopimuksen preemiosta (*cross currency basis*), joka on erotettu ja jätetty suojaussuhteen ulkopuolelle.

### AT1-pääomalaina

Kuntarahoitus Oyj on laskenut liikkeeseen AT1-pääomalainan, joka on ensisijaiseen lisäpääomaan luettava erityisehtoinen ja vakuudeton joukkovelkakirjalaina, jonka ehdot on laadittu täyttämään Vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) asetetut niin sanotun AT1-pääomalainan vaatimukset. Lainalla ei ole eräpäivää. Lainalle voidaan maksaa korkoa vain jakokelpoisista varoista Vakavaraisuusasetuksessa asetetuin edellytyksin, ja yhtiö päättää, maksetaanko lainalle korkoa koronmaksupäivänä. Koron maksun peruutus on lopullinen, eikä maksamatta jäänyttä korkoa lisätä lainan pääomaan. Lainan pääoma, korko ja muu hyvitys maksetaan takaisin yrityksen purkautuessa ja konkurssissa kaikkia muita ylemptasoisia velkoja huonommalla etuoikeudella. Lainan ehdot on kuvattu tarkemmin emoyhtiön liitteessä 34 *Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla*.

AT1-pääomalainaa käsitellään emoyhtiön tilinpäätöksessä velkana ja se on kirjattu tase-erään *Velat, joilla on huonompi etuoikeus*. Velasta maksetut korot on kirjattu tuloslaskelmaerään *Korkokulut*. Konsernitilinpäätöksessä AT1-pääomalaina on oman pääoman ehtoinen instrumentti ja se on kirjattu konsernin omaan pääomaan. Koronmaksu käsitellään konsernitilinpäätöksessä oman pääoman vähennyksenä liikkeeseenlaskijan koronmaksupäätösten mukaisesti.



# Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Yhtiö ei ole yhdistellyt tuloslaskelman eriä VMA:n päätöksen 2 luvun 14 §:n 4 momentin perusteella.

## Liite 2. Korkotuotot ja -kulut

2019 (1 000 €)	Korkotuotot ja vastaavat tuotot	Korkokulut ja vastaavat kulut	Netto
<b>Varat</b>			
<b>Rahoitusvarat jaksotettuun hankintameroon</b>			
Käteiset varat	-	-18 992	-18 992
Saamiset luottolaitoksilta	741	-3 654	-2 913
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	191 481	-	191 481
Saamistodistukset	149	-1 172	-1 024
Muut varat	98	-	98
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-78 835	-	-78 835
<b>Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta</b>			
Saamistodistukset	0	-1 690	-1 690
<b>Rahoitusvarat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Saamistodistukset	20 024	-	20 024
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat</b>			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 364	-	1 364
Saamistodistukset	-	0	0
Johdannaissopimukset	63 986	-91 324	-27 338
<b>Leasing</b>	4 969	-	4 969
<b>Korot rahoitusvaroihin kuulumattomista muista varoista</b>	6	-	6
<b>Korot varoista yhteensä</b>	<b>203 981</b>	<b>-116 832</b>	<b>87 150</b>





**2019**  
(1 000 €)

	<b>Korkotuotot ja vastaavat tuotot</b>	<b>Korkokulut ja vastaavat kulut</b>	<b>Netto</b>
<b>Velat</b>			
<b>Rahoitusvelat jaksotettuun hankintamenoon</b>			
Velat luottolaitoksille	4 378	-1 569	2 809
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-64 333	-64 333
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 305	-362 051	-358 745
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-16 208	-16 208
Muut velat	-	-2 090	-2 090
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-	496 796	496 796
<b>Rahoitusvelat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Velat luottolaitoksille	-	-1 245	-1 245
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	0	-36 018	-36 018
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0	-103 427	-103 427
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat</b>			
Johdannaissopimukset	554 916	-335 447	219 469
<b>Korot rahoitusvelkoihin kuulumattomista muista veloista</b>	-	-102	-102
<b>Korot veloista yhteensä</b>	<b>562 600</b>	<b>-425 693</b>	<b>136 907</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>766 581</b>	<b>-542 525</b>	<b>224 056</b>
<b>Josta leasingistä saadut korkotuotot</b>	<b>4 969</b>		
<b>Korkotuotot ilman leasingistä saatuja korkotuottoja</b>	<b>761 612</b>		

Finanssivalvonnan antaman määräyksen ja ohjeen 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus kohtaa 99 ja 104 noudattaen varoista syntyvät negatiiviset korkotuotot on esitetty korkokuluina sekä veloista syntyvät negatiiviset korkokulut korkotuotoina.

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskennassa vaiheeseen 3 kirjatuista rahoitusvaroista oli vuonna 2019 korkotuottoja 373 tuhatta euroa. Nämä korkotuotot näkyvät erässä *Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä* erässä *Rahoitusvarat jaksotettuun hankintamenuun*.

Korot rahoitusvelkoihin kuulumattomista muista veloista sisältää IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin mukaisesti kirjatut 102 tuhatta euroa vuokrasopimusvelkojen korkoja.

Vuonna 2019 efektiivisen koron menetelmällä laskettujen korkotuottojen kokonaismäärä rahoitusvaroista oli 192 miljoonaa euroa ja korkokulujen kokonaismäärä rahoitusvaroista oli 26 miljoonaa euroa. Vastaavasti efektiivisen koron menetelmällä laskettujen korkotuottojen kokonaismäärä rahoitusveloista oli 8 miljoonaa euroa ja korkokulujen määrä rahoitusveloista oli 446 miljoonaa euroa.

Jaksotettuun hankintamenuun arvostettujen rahoitusvarojen korkokulut käteisistä varoista koostuu keskuspankkitalletuksista ja saamiset luottolaitoksilta vastaavasti vakuustalletuksista maksetuista koroista. Korkokulut saamistodistuksista koostuu kunta- ja kuntayritystodistusten negatiivisista

koroista. Johdannaiset suojauslaskennassa suojaavat saamia yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista syntyy korkokulua johtuen saamistodistusten ja sijoitustodistusten emissioerosta. Pakotetusti käypään arvoon tuloksen kautta kirjattavien rahoitusvarojen korkokulut johdannaissopimuksista koostuu muiden kuin suojauslaskennassa olevien johdannaissopimusten koroista. Tässä erässä esitetyt johdannaiset on nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettujen rahoitusvarojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaukseksi tehdyt johdannaiset sekä taseen korkoriskin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta.

Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavien rahoitusvelkojen korkotuotot veloista luottolaitoksille koostuu vakuustalletuksista saaduista koroista ja korkotuotot yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista koostuu Kuntarahoituksen velkasitoumuksista (ECP) saaduista koroista. Johdannaiset suojauslaskennassa suojaavat velkoja luottolaitoksille, velkoja yleisölle ja julkisyhteisöille ja yleiseen liikkeeseen laskettuja velkakirjoja. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien rahoitusvelkojen ryhmään luokiteltavien johdannaissopimusten korkotuotot koostuvat muiden kuin suojauslaskennassa olevien johdannaissopimusten positiivisista korkokuluista. Tässä erässä esitetyt johdannaiset on nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettujen rahoitusvelkojen suojaukseksi tehtyjä johdannaisia.

2018 (1 000 €)	Korkotuotot ja vastaavat tuotot	Korkokulut ja vastaavat kulut	Netto
<b>Varat</b>			
<b>Rahoitusvarat jaksotettuun hankintamenuun</b>			
Käteiset varat	-	-14 538	-14 538
Saamiset luottolaitoksilta	161	-5 576	-5 415
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	193 798	-	193 798
Saamistodistukset	118	-1 212	-1 094
Muut varat	1 000	-	1 000
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-79 493	-	-79 493
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat</b>			
Saamistodistukset	2	-1 472	-1 470
<b>Rahoitusvarat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Saamistodistukset	24 158	-	24 158
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat</b>			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 489	-	1 489
Saamistodistukset	1	0	1
Johdannais sopimukset	63 218	-92 975	-29 757
<b>Leasing</b>	3 437	-	3 437
<b>Korot rahoitusvaroihin kuulumattomista muista varoista</b>	7	-	7
<b>Korot varoista yhteensä</b>	<b>207 895</b>	<b>-115 773</b>	<b>92 122</b>



**2018**  
(1 000 €)

	<b>Korkotuotot ja vastaavat tuotot</b>	<b>Korkokulut ja vastaavat kulut</b>	<b>Netto</b>
<b>Velat</b>			
<b>Rahoitusvelat jaksotettuun hankintamenoon</b>			
Velat luottolaitoksille	2 390	-1103	1288
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-63 291	-63 291
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 446	-348 797	-347 352
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-16 240	-16 240
Muut velat	-	-912	-912
<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	-	472 255	472 255
<b>Rahoitusvelat, jotka luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>			
Velat luottolaitoksille	-	-2 107	-2 107
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-38 871	-38 871
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		-231 865	-231 865
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat</b>			
Johdannaissopimukset	500 000	-144 968	355 032
<b>Korot veloista yhteensä</b>	<b>503 836</b>	<b>-375 899</b>	<b>127 937</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>711 731</b>	<b>-491 672</b>	<b>220 059</b>
<b>Josta leasingistä saadut korkotuotot</b>	<b>3 437</b>		
<b>Korkotuotot ilman leasingistä saatuja korkotuottoja</b>	<b>708 294</b>		

**Liite 3. Leasingtoiminnan nettotuotot**

(1 000 €)	2019	2018
Vuokratuotot	49 993	40 510
Leasingomaisuuden suunnitelman mukaiset poistot	-45 056	-37 127
Palkkiotuotot leasingomaisuudesta	32	54
<b>Yhteensä</b>	<b>4 969</b>	<b>3 437</b>

**Liite 4. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista**

Yhtiö ei ole saanut osinkotuottoja tytäryritykseltään vuonna 2019 tai vuonna 2018.

**Liite 5. Palkkiotuotot ja -kulut**

<b>Palkkiotuotot</b> (1 000 €)	2019	2018
Muu toiminta	588	335
<b>Yhteensä</b>	<b>588</b>	<b>335</b>

<b>Palkkiokulut</b> (1 000 €)	2019	2018
Maksetut toimitusmaksut	178	215
Muut	4 052	3 960
<b>Yhteensä</b>	<b>4 230</b>	<b>4 175</b>

Erä *Muut* sisältää mm. maksetut takauspalkkiot, säilytyspalkkiot ja varainhankinnan ohjelmien päivityskulut.

**Liite 6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot**

<b>2019</b> (1 000 €)	<b>Myyntivoitot ja -tappiot (netto)</b>	<b>Käyvän arvon muutokset</b>	<b>Yhteensä</b>
Johdannaissopimuksista	-2 026	590 161	588 135
Käypään arvoon nimenomaisesti luokitellut erät	2 504	-625 440	-622 936
<b>Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä</b>	<b>478</b>	<b>-35 279</b>	<b>-34 801</b>
Valuuttatoiminnan nettotuotot	3 643	-2 215	1 428
<b>Yhteensä</b>	<b>4 121</b>	<b>-37 494</b>	<b>-33 373</b>

<b>2018</b> (1 000 €)	<b>Myyntivoitot ja -tappiot (netto)</b>	<b>Käyvän arvon muutokset</b>	<b>Yhteensä</b>
Johdannaissopimuksista	-1 492	-625 396	-626 887
Käypään arvoon nimenomaisesti luokitellut erät	1 519	598 133	599 654
<b>Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä</b>	<b>27</b>	<b>-27 263</b>	<b>-27 235</b>
Valuuttatoiminnan nettotuotot	156	-831	-675
<b>Yhteensä</b>	<b>184</b>	<b>-28 094</b>	<b>-27 910</b>

**Liite 7. Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat**

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat ja -velat (1 000 €)	Nimellisarvo 31.12.2019	Tasearvo 31.12.2019	Nimellisarvo 31.12.2018	Tasearvo 31.12.2018
<b>Rahoitusvarat</b>				
Saamistodistukset	3 843 076	3 940 456	3 612 233	3 701 796
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>3 843 076</b>	<b>3 940 456</b>	<b>3 612 233</b>	<b>3 701 796</b>
<b>Rahoitusvelat</b>				
Velat luottolaitoksille	-	-	45 000	46 399
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 870 254	1 548 639	1 986 668	1 569 561
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 855 073	11 391 573	10 958 060	9 990 255
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>13 725 327</b>	<b>12 940 212</b>	<b>12 989 728</b>	<b>11 606 215</b>

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten osalta luottoriskille alttiina oleva enimmäismäärä on 31.12.2019 tasearvon suuruinen.

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvarojen arvonmuutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa (1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2019	,josta luottoriskin osuus	,josta markkinariskin osuus
<b>Rahoitusvarat</b>					
Saamistodistukset	53 109	54 906	-1 797	-2 788	991
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>53 109</b>	<b>54 906</b>	<b>-1 797</b>	<b>-2 788</b>	<b>991</b>

Rahoitusvarat, jotka Kuntarahoitus on nimenomaisesti määrittänyt arvostettaviksi käypään arvoon tulosvaikutteisesti, sisältää likviditeettiportfolion saamistodistukset, joiden korkoriski on suojattu korko- ja valuuttajohdannaisilla. Määrittäminen nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi tehdään, sillä se vähentää merkittävästi arvostukseen liittyviä epäjohtonmukaisuuksia (kirjanpidollista epäsymmetriaa), joka syntyisi siitä, että johdannainen arvostetaan tulosvaikutteisesti ja saamistodistus IFRS 9 -liiketoimintamallin perusteella käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Kuntarahoituksella ei ole luottojohdannaisia, jotka suojaisivat näitä rahoitusvaroja.



Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen arvonmuutos (1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2019	Oman luottoriskin arvon muutos laajan tuloslaskelman muissa erissä 2019	Käyvän arvon muutos yhteensä 2019
<b>Rahoitusvelat</b>					
Velat luottolaitoksille	-	-1360	1360	39	1399
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-218 911	-140 738	-78 173	9 281	-68 891
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	328 802	875 841	-547 039	1 004	-546 035
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>109 891</b>	<b>733 743</b>	<b>-623 852</b>	<b>10 325</b>	<b>-613 527</b>

#### Netto käyvän arvon muutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa (1 000 €)

	Kumulatiivinen käyvän arvon muutos 31.12.2019	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2019
Rahoitusvelat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	109 891	-623 852
Rahoitusvelkoja suojaavat instrumentit	-131 456	590 431
<b>Netto käyvän arvon muutos</b>	<b>-21 564</b>	<b>-33 421</b>

Kuntarahoitus on luokitellut lyhytaikaiset valuuttamääräiset velkasitoumukset, jotka on suojattu valuuttajohdannaisilla, nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi. Luokittelun avulla poistetaan kirjanpidollista epäsymmetriaa, joka muuten syntyisi johdannaisen ja rahoitusvelan eri arvostusperiaatteista johtuen. Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat ovat rahoitusvelkoja, jotka on suojattu yhtiön riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti, mutta joihin mutta joihin ei sovelleta IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa. Rahoitusvelkojen käyvän arvon muutoksesta syntyy tulosvaikutusta, mutta niiden ollessa suojattu odotettavissa olevat voitot ja tappiot niiden osalta rajoittuvat korkoihin. Yllä oleva taulukko kuvaa rahoitusvelkojen ja niitä suojaavien johdannaisen nettovaikutuksen tulokseen.

Kun rahoitusvelka luokitellaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi, kirjataan käyvän arvon muutos, lukuunottamatta käyvän arvon muutosta, joka johtuu oman luottoriskin muutoksesta, tuloslaskelmaan erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Kuntarahoituksen oman luottoriskin muutosten osuus käyvän arvon muutoksessa esitetään erikseen laajassa tuloksessa *Oman luottoriskin rahaston muutoksena*.

Oman luottoriskin muutoksen erottamiseksi rahoitusvelan käyvän arvon muutoksesta Kuntarahoitus soveltaa IFRS 13 -standardin mukaista tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa (*income approach*). Valtaosalle nimenomaisesti käypään arvoon arvostettaville rahoitusveloille ei ole saatavilla markkinahintoja, sillä niillä ei käydä aktiivisesti kauppaa jälkimarkkinoilla. Oman luottoriskin erottamiseksi kehitetyssä

arvostusmenetelmässä käytetään syöttötietoina Kuntarahoituksen jälkimarkkinakäyriä eri valuutoissa (*benchmark curves*), markkinatietoa valuuttojen välisistä viitekoronvaihtosopimusten preemioista (*cross currency basis*) sekä toteumatietoa Kuntarahoituksen liikkeeseen laskettujen velkojen luotomarginaalista (*credit spread*). Näiden tietojen perusteella saadaan määritettyä eri raportointiajankohdille arvostuskäyrä, jolla arvostetaan nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvelat. Vertaamalla tekohetken ja raportointihetken käyrillä laskettua käypää arvoa voidaan määrittää Kuntarahoituksen oman luottoriskin muutoksen vaikutus rahoitusvelan käypään arvoon.

Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyillä rahoitusveloilla ei käydä kauppaa.

**Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvarojen arvonmuutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa** (1 000 €)

	31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2018	, josta luottoriskin osuus	, josta markkinariskin osuus
<b>Rahoitusvarat</b>				
Saamistodistukset	54 906	-19 591	-21 739	2 148
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>54 906</b>	<b>-19 591</b>	<b>-21 739</b>	<b>2 148</b>

**Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokiteltujen rahoitusvelkojen arvonmuutos** (1 000 €)

	Kumulatiivinen käyvän arvon muutos	Käyvän arvon muutos 2018	, josta luottoriskin osuus	, josta markkinariskin osuus
<b>Rahoitusvelat</b>				
Velat luottolaitoksille	-1 360	2 872	428	2 444
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-140 738	-4 578	15 383	-19 961
Yleiseen liikkeeseen lasketut velat	875 841	620 782	33 142	587 641
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>733 743</b>	<b>619 077</b>	<b>48 953</b>	<b>570 123</b>

**Netto käyvän arvon muutos Arvopaperikaupan nettotuotoissa** (1 000 €)

	Kumulatiivinen käyvän arvon muutos 31.12.2018	Käyvän arvon muutos tuloksessa 2018
Rahoitusvelat luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	733 743	619 077
Suojaavat instrumentit	-721 886	-614 317
<b>Netto käyvän arvon muutos</b>	<b>11 857</b>	<b>4 760</b>

**Oman luottoriskin muutoksen vaikutus oman pääoman eriin 2018** (1 000 €)

	31.12.2018	1.1.2018	Oman luottoriskin rahasto
<b>Luottoriskin muutos rahoitusveloissa</b>			
Velat luottolaitoksille	-31	-374	343
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-10 082	-22 389	12 307
Yleiseen liikkeeseen lasketut velat	14 839	-11 674	26 513
<b>Yhteensä</b>	<b>4 726</b>	<b>-34 437</b>	<b>39 163</b>

**Liite 8. Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot**

(1 000 €)	2019	2018
Rahoitusvarojen myyntivoitot	36	-
Rahoitusvarojen myyntitappiot	-11	-125
Arvostusvoittojen siirroista käyvän arvon rahastosta	100	162
Arvostustappioiden siirroista käyvän arvon rahastosta	-11	-
<b>Yhteensä</b>	<b>114</b>	<b>38</b>

Tuloslaskelmaerä Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot sisältää käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen arvomuutoksen siirron tuloslaskelmaan.

**Liite 9. Suojauslaskennan nettotulos**

(1 000 €)	2019	2018
Suojausinstrumenttien nettotulos	372 670	-37 008
Suojauskohteiden nettotulos	-391 767	64 653
<b>Yhteensä</b>	<b>-19 097</b>	<b>27 645</b>

Arvostusvoitot ja -tappiot muodostuvat käyvän arvon suojauslaskennan kohteena olevista riskeistä, jotka arvostetaan suojatun riskin osalta käypään arvoon. Suojauskohteiden ja suojausinstrumenttien valuuttakurssimuutokset esitetään *Valuuttatoiminnan nettotuotoissa* liitteessä 6. Tarkempi erittely suojauslaskennan nettotuloksen muodostumisesta löytyy liitteestä 24.

**Liite 10. Uudelleenluokiteltujen rahoitusvarojen ja -velkojen vaikutus**

Seuraavassa taulukossa esitetään uudelleenluokittelun vaikutus rahoitusvarojen osalta, jotka on siirretty IAS 39:n mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavista jaksotettuun hankintamenuon. Kuntarahoitus ei uudelleenluokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavista jaksotettuun hankintamenuon arvostettaviin.

<b>Rahoitusvarat</b> (1 000 €)	<b>Alkuperäinen luokitteluryhmä IAS 39 mukaan</b>	<b>Uusi luokitteluryhmä IFRS 9 mukaan</b>	<b>Käypä arvo 31.12.2019</b>	<b>Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio kaudella (i)</b>	<b>Efektiivinen korko määritelty 1.1.2018 (ii)</b>	<b>Kirjatut korkotuotot 2019</b>
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Käyvän arvon optio	Jaksotettu hankintamenu	126 171	225	0,14 %	203

<b>Rahoitusvarat</b> (1 000 €)	<b>Alkuperäinen luokitteluryhmä IAS 39 mukaan</b>	<b>Uusi luokitteluryhmä IFRS 9 mukaan</b>	<b>Käypä arvo 31.12.2018</b>	<b>Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio kaudella (i)</b>	<b>Efektiivinen korko määritelty 1.1.2018 (ii)</b>	<b>Kirjatut korkotuotot 2018</b>
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Käyvän arvon optio	Jaksotettu hankintamenu	136 960	-312	0,14 %	215

(i) Käyvän arvon muutoksesta johtuva voitto tai tappio, joka olisi kirjattu tulosvaikutteisesti raportointikauden päätteeksi, jos rahoitusvarojen uudelleenluokittelua ei olisi tehty.

(ii) Efektiivinen korko määritelty soveltamisen aloittamisajankohtana.

Kaikki sijoitustodistukset, jotka uudelleenluokiteltiin käyvän arvon optiolla kirjattavista käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavaksi IFRS 9:n soveltamisen aloittamisajankohtana, ovat erääntyneet vuoden 2018 aikana.

## Liite 11. Liiketoiminnan muut tuotot

(1 000 €)	2019	2018
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat tuotot	157	104
<b>Yhteensä</b>	<b>157</b>	<b>104</b>

## Liite 12. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

(1 000 €)	2019	2018
Poistot aineellisista hyödykkeistä	2 131	614
Poistot aineettomista hyödykkeistä	3 942	1 715
<b>Yhteensä</b>	<b>6 073</b>	<b>2 330</b>

Aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä ei ole kirjattu arvonalentumisia tilikausien 2019 ja 2018 aikana.

## Liite 13. Liiketoiminnan muut kulut

(1 000 €)	2019	2018
Viranomaismaksut		
Vakauserä	4 328	4 977
Muut hallinto- ja valvontamaksut	2 179	1 850
Vuokratkulut	391	2 022
Muilta ostetut palvelut	7 925	4 738
Luottoluokituspalkkiot	926	564
Tilintarkastus	271	250
Vakuutukset	287	212
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat kulut	179	282
<b>Yhteensä</b>	<b>16 485</b>	<b>14 895</b>

Muutos vuokratulussa johtuu IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönoton (1.1.2019 alkaen) myötä muutetusta kirjauskäsittelystä, jossa IFRS 16 -standardin alaiset vuokrasopimukset kirjataan yhtiön taseeseen. Aktivoidusta erästä kirjataan poistot ja taseen velkapuolelle kirjatusta velasta korkokulu. Vastaavasti oikaistaan vuokrasopimuksista kirjattuja vuokratulujia. IFRS 16 -standardin vaikutus yhtiön vuokratuluihin niitä pienentävästi oli tilikaudella 1,6 miljoonaa euroa. IFRS 16 -standardin käyttöönoton vaikutus esitetään konsernitilinpäätöksen laatusperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Uusien standardien soveltaminen* ja vuokrasopimusten käsittelyyn liittyvät laatusperiaatteet kohdassa *Vuokrasopimukset*.

## Liite 14. Rahoitusvarojen arvonalentumis- ja luottotappiot

Kuntarahoituksen luottoriskin muodostumista on käsitelty konsernitilinpäätöksen liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema* kohdassa *Luottoriski*. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta ja arvonalentumisvaiheet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen*

*laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappionvarauksen esittäminen taseessa* ja *Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittäminen*.

### Luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä 2019 (1 000 €)

	Odotettavissa olevat luottotappiot			Toteutuneet luottotappiot		
	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjatus	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjatus
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista</b>						
Käteiset varat	0	0	0	-	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-1	24	22	-	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-159	49	-110	-180	-	-180
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-1	0	-1	-	-	-
Saamistodistukset	0	0	0	-	-	-
Muihin varoihin sisältyvä käteisvakuus keskusvastapuolelle	-1	1	0	-	-	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	-3	2	-1	-	-	-
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista yhteensä</b>	<b>-166</b>	<b>77</b>	<b>-89</b>	<b>-180</b>	<b>-</b>	<b>-180</b>
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot</b>						
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostetut saamistodistukset	-53	170	117	-	-	-
Takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	180	180
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä</b>	<b>-53</b>	<b>170</b>	<b>117</b>	<b>-</b>	<b>180</b>	<b>180</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>-219</b>	<b>247</b>	<b>28</b>	<b>-180</b>	<b>180</b>	<b>0</b>

Kuntarahoitus arvioi odotettavissa olevat luottotappiot sopimuskohtaisesti eikä käytä ryhmäkohtaista arviointia.

Tilikauden 2019 aikana Kuntarahoitus kirjasi toteutuneita luottotappioita saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 180 (434) tuhatta euroa. Yhtiöllä on saamisille yleisöltä ja julkisyhteisöiltä vastaavan suuruiset kiinteistövakuudet sekä valtion täytetakaukset. Toteutuneeksi luottotappioksi kirjatus saamiset on kirjattu tase-erään *Muut varat* ja esitetty toteutuneen luottotappion palautuksena. Lopullista luottotappiota ei synny.

Luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä 2018 (1 000 €)	Odotettavissa olevat luottotappiot			Toteutuneet luottotappiot		
	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskel- maan kirjatut	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskel- maan kirjatut
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista</b>						
Käteiset varat	0	-	0	-	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-2	362	360	-	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-14	71	57	-434	-	-434
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	0	1	1	-	-	-
Saamistodistukset	0	1	1	-	-	-
Muihin varoihin sisältyvä käteisvakuus keskusvastapuolelle	-5	50	45	-	-	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	-3	5	3	-	-	-
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista yhteensä</b>	<b>-24</b>	<b>491</b>	<b>467</b>	<b>-434</b>	<b>-</b>	<b>-434</b>
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot</b>						
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostetut saamistodistukset	-103	199	96	-	-	-
Takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	434	434
<b>Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä</b>	<b>-103</b>	<b>199</b>	<b>96</b>	<b>-</b>	<b>434</b>	<b>434</b>
<b>Yhteensä</b>	<b>-127</b>	<b>690</b>	<b>564</b>	<b>-434</b>	<b>434</b>	<b>0</b>

Kuntarahoitus arvioi odotettavissa olevat luottotappiot sopimuskohtaisesti eikä käytä ryhmäkohtaista arviointia.

## Liite 15. Liiketoiminta-alueita ja maantieteellisiä markkina-alueita koskevat tiedot

Kuntarahoitus Oyj:n toimialana on luottolaitostoiminta ja luotonannon markkina-alueena on Suomi.

## Tasetta koskevat liitetiedot

Yhtiö ei ole yhdistellyt taseen eriä VMA:n 2 luvun 14 §:n 4 momentin perusteella.

### Liite 16. Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat 31.12.2019 (1 000 €)	Jaksotettu hankintameno	Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	Johdannaiset suojauslaskennassa	Yhteensä	Käypä arvo
Käteiset varat	4 909 338	-	-	-	-	4 909 338	4 909 338
Saamiset luottolaitoksilta	817 462	-	-	-	-	817 462	817 462
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	23 918 874	51 100	-	-	-	23 969 974	26 067 416
Leasingkohteet	182 865	-	-	-	-	182 865,29	182 865
Saamistodistukset	804 358	-	3 940 456	971 505	-	5 716 318	5 716 940
Osakkeet ja osuudet	-	9 797	-	-	-	9 797	9 797
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	656	-	-	-	-	656	656
Johdannaissopimukset	-	860 695	-	-	1 384 303	2 244 997	2 244 997
Muut varat	158 494	-	-	-	-	158 494	158 494
<b>Yhteensä</b>	<b>30 792 047</b>	<b>921 591</b>	<b>3 940 456</b>	<b>971 505</b>	<b>1 384 303</b>	<b>38 009 900</b>	<b>40 107 965</b>

Suojauslaskennan ulkopuolella olevia leasingsaamisia ei ole esitetty rahoitusvarat ja -velat taulukossa, sillä leasingsaamiset eivät ole IFRS 9 mukainen rahoitusvara.

Muut varat sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 158 494 tuhatta euroa.



<b>Rahoitusvelat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Velat luottolaitoksille	1 178 256	-	-	-	1 178 256	1 178 371
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 313 414	-	1 548 639	-	3 862 053	3 886 369
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18 592 012	-	11 391 573	-	29 983 585	30 034 713
Johdannaissopimukset	-	918 706	-	843 304	1 762 010	1 762 010
Muut velat	96 239	-	-	-	96 239	96 239
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 896	-	-	-	348 896	382 160
<b>Yhteensä</b>	<b>22 528 818</b>	<b>918 706</b>	<b>12 940 212</b>	<b>843 304</b>	<b>37 231 040</b>	<b>37 339 862</b>

<b>Rahoitusvarat 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Käteiset varat	3 522 200	-	-	-	-	3 522 200	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	1 380 291	-	-	-	-	1 380 291	1 380 291
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 297 288	56 808	-	-	-	22 354 096	24 276 751
Leasingkohteet	109 835	-	-	-	-	109 835	109 835
Saamistodistukset	725 587	825	3 701 796	1 434 383	-	5 862 591	5 862 961
Osakkeet ja osuudet	-	9 521	-	-	-	9 521	9 521
Johdannaissopimukset	-	534 398	-	-	1 004 212	1 538 610	1 538 610
Muut varat	164 341	-	-	-	-	164 341	164 341
<b>Yhteensä</b>	<b>28 199 542</b>	<b>601 552</b>	<b>3 701 796</b>	<b>1 434 383</b>	<b>1 004 212</b>	<b>34 941 485</b>	<b>36 864 510</b>

Suojauslaskennan ulkopuolella olevia leasingosaamisia ei ole esitetty rahoitusvarat ja -velat taulukossa, sillä leasingosaamiset eivät ole IFRS 9 mukainen rahoitusvara. Muut varat sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 164 341 tuhatta euroa.

<b>Rahoitusvelat 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Jaksotettu hankintameno</b>	<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>Johdannaiset suojauslaskennassa</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Käypä arvo</b>
Velat luottolaitoksille	776 105	-	46 399	-	822 504	822 733
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 301 358	-	1 569 561	-	3 870 918	3 896 366
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 911 743	-	9 990 255	-	26 901 998	26 950 268
Johdannaissopimukset	-	1 197 905	-	1 007 522	2 205 427	2 205 427
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 406	-	-	-	348 406	377 255
<b>Yhteensä</b>	<b>20 337 611</b>	<b>1 197 905</b>	<b>11 606 215</b>	<b>1 007 522</b>	<b>34 149 254</b>	<b>34 252 050</b>

**Liite 17. Saamiset luottolaitoksilta****31.12.2019**

(1 000 €)

	<b>Yhteensä</b>	<b>Vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Muut kuin vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Tappioita koskeva vähennyserä</b>
Saamiset keskuspankilta	26 590	-	26 590	0
Kotimaisilta luottolaitoksilta	31 529	2 736	28 800	-7
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	759 343	77 714	681 650	-21
<b>Yhteensä</b>	<b>817 462</b>	<b>80 450</b>	<b>737 040</b>	<b>-28</b>

**31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Yhteensä</b>	<b>Vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Muut kuin vaadittaessa maksettavat</b>	<b>Tappioita koskeva vähennyserä</b>
Saamiset keskuspankilta	31 839	-	31 839	0
Kotimaisilta luottolaitoksilta	85 808	49 216	36 600	-8
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	1 262 644	1 537	1 261 150	-43
<b>Yhteensä</b>	<b>1 380 291</b>	<b>50 753</b>	<b>1 329 589</b>	<b>-51</b>

**Liite 18. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä**

(1 000 €)

	<b>31.12.2019</b>		<b>31.12.2018</b>	
	<b>Yhteensä</b>	<b>Josta tappioita koskeva vähennyserä</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Josta tappioita koskeva vähennyserä</b>
Yritykset ja asuntoyhteisöt	12 647 283	-155	11 988 299	-62
Julkisyhteisöt	10 943 542	-19	9 973 674	-12
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	379 149	-11	392 123	-1
<b>Yhteensä</b>	<b>23 969 974</b>	<b>-185</b>	<b>22 354 096</b>	<b>-75</b>

## Liite 19. Saamistodistukset

### Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2019

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Tappioita koskeva vähennyserä
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>1451716</b>	-	<b>1451716</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	232 178	-	232 178	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1219 537	-	1219 537	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>721585</b>	<b>721585</b>	<b>0</b>
Kuntatodistukset	-	721585	721585	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>58 268</b>	-	<b>58 268</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	58 268	-	58 268	-
<b>Yhteensä</b>	<b>1509984</b>	<b>721585</b>	<b>2231569</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1345 703	-	1345 703	-
Joista yhteensä ne, joille ei kerrytetä korkoa	-	-	-	-

### Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2019

(1 000 €)

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Tappioita koskeva vähennyserä
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat</b>	-	-	-	-
Muut saamistodistukset	-	-	-	-
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>2488740</b>	-	<b>2488740</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	2488 740	-	2488 740	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>82772</b>	<b>82772</b>	<b>0</b>
Yritystodistukset	-	82 772	82 772	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>913236</b>	-	<b>913236</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	848 196	-	848 196	-
Pankkien sijoitustodistukset	65 040	-	65 040	-
<b>Yhteensä</b>	<b>3401976</b>	<b>82772</b>	<b>3484748</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	2743 816	-	2743 816	-
Joista yhteensä ne, joille ei kerrytetä korkoa	-	-	-	-



**31.12.2019**

(1 000 €)

**Saamistodistukset yhteensä**

<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>
<b>4 911 960</b>	<b>804 358</b>	<b>5 716 318</b>

Saamistodistukset ei sisällä per 31.12.2019 saamistodistuksia, jotka olisi annettu repomyyntisopimusten vakuudeksi. 31.12.2019 ei ole pakotetusti käypään arvoon tulosaikuteisesti arvostettavia rahoitusvaroja.

**Luokittelun muutokset**

(1 000 €)

	<b>Siirtopäivä</b>	<b>Sijoitusten käypä arvo siirtohetkellä</b>
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	1.1.2008	171 935
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	1.7.2008	34 967
<b>Yhteensä</b>		<b>206 902</b>

Mikäli luokittelun muutosta ei olisi tehty, sijoitusten käyvän arvon muutoksilla olisi ollut -8 tuhannen euron vaikutus käyvän arvon rahastoon vuonna 2018. Vuonna 2008 uudelleen luokitellut saamistodistukset ovat erääntyneet vuoden 2018 loppuun mennessä.

**Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Tappioita koskeva vähennyserä</b>
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>1 552 085</b>	-	<b>1 552 085</b>	-
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	363 192	-	363 192	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 188 892	-	1 188 892	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>641 517</b>	<b>641 517</b>	<b>0</b>
Kuntatodistukset	-	641 517	641 517	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>100 453</b>	-	<b>100 453</b>	-
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	100 453	-	100 453	-
<b>Yhteensä</b>	<b>1 652 538</b>	<b>641 517</b>	<b>2 294 055</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1 413 185	-	1 413 185	
Joista yhteensä ne, joille ei kerrytetä korkoa	-	-	-	

**Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Tappioita koskeva vähennyserä</b>
<b>Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat</b>	-	<b>825</b>	<b>825</b>	-
Muut saamistodistukset	-	825	825	-
<b>Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti</b>	<b>2 149 711</b>	-	<b>2 149 711</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	2 149 711	-	2 149 711	-
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>	-	<b>84 070</b>	<b>84 070</b>	<b>0</b>
Yritystodistukset	-	84 070	84 070	0
<b>Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat</b>	<b>1 333 930</b>	-	<b>1 333 930</b>	-
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 268 885	-	1 268 885	-
Pankkien sijoitustodistukset	65 046	-	65 046	-
<b>Yhteensä</b>	<b>3 483 642</b>	<b>84 895</b>	<b>3 568 536</b>	<b>0</b>
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	2 936 518	-	2 936 518	
Joista yhteensä ne, joille ei kerrytetä korkoa	-	-	-	

**31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>
<b>Saamistodistukset yhteensä</b>	<b>5 136 179</b>	<b>726 412</b>	<b>5 862 591</b>

## Liite 20. Leasingkohteet

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Ennakkomaksut	339 726	268 317
Koneet ja kalusto	200 556	185 088
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	288 062	160 494
Muu omaisuus	116	124
Tappioita koskeva vähennyserä	-1	-1
<b>Yhteensä</b>	<b>828 458</b>	<b>614 022</b>

## Liite 21. Saamisten ja sitoumusten luottoriskit

Kuntarahoituksen luottoriskin muodostumista on käsitelty konsernitilinpäätöksen liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema* kohdassa *Luottoriski*. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta ja arvonalentumisvaiheet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappionvarauksen esittäminen taseessa* ja *Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittäminen*.

Alla olevassa taulukossa esitetään odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain. Taulukko kuvaa Kuntarahoituksen altistumista luottoriskille.

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet				Yhteensä	
	Vaihe 1		Vaihe 2		Vaihe 3			
	Tasearvo	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassa-oloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassa-oloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Odotettavissa olevat luottotappiot
<b>Vastuut ja odotettavissa olevat luottotappiot saamiserrittain ja arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)								
Käteiset varat jaksotettuun hankintameno	4 909 338	0	-	-	-	-	4 909 338	0
Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintameno	817 462	-28	-	-	-	-	817 462	-28
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettu hankintameno	23 672 686	-24	184 586	-80	61 602	-80	23 918 874	-185
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno	828 272	-1	186	0	-	-	828 458	-1
Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno	780 667	0	23 690	0	-	-	804 358	0
Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	971 505	-104	-	-	-	-	971 505	-104
Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintameno arvostettu käteisvakuus keskusvastapuolelle	158 494	-4	-	-	-	-	158 494	-4
Muihin varoihin sisältyvät takausaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 603	-	-	-	-	-	1 603	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	2 359 038	-4	2 285	0	-	-	2 361 323	-4
<b>Yhteensä</b>	<b>34 499 064</b>	<b>-167</b>	<b>210 747</b>	<b>-80</b>	<b>61 602</b>	<b>-80</b>	<b>34 771 414</b>	<b>-327</b>

Yhtiöllä on saamisille yleisöltä ja julkisyhteisöiltä vastaavan suuruiset kiinteistövakuudet sekä valtion täytetakaukset, joiden pohjalta yhtiö on arvioinnut, että saatavat vaiheessa 3 tullaan saamaan kokonaisuudessaan takaisin eikä lopullista luottotappiota synny.



	Ei arvoltaan alentuneet				Arvoltaan alentuneet			Yhteensä
	Vaihe 1		Vaihe 2		Vaihe 3			
	Tasearvo	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Tasearvo	
Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoon	3 522 200	0	-	-	-	-	3 522 200	0
Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoon	1 380 291	-51	-	-	-	-	1 380 291	-51
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettu hankintamenoon	22 075 706	-15	221 581	-59	-	-	22 297 288	-75
Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintamenoon	613 826	-1	196	0	-	-	614 022	-1
Saamistodistukset jaksotettuun hankintamenoon	721 187	0	4 400	0	-	-	725 587	0
Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	1 434 383	-221	-	-	-	-	1 434 383	-221
Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoon arvostettu käteisvakuus keskusvastapuolelle	164 341	-4	-	-	-	-	164 341	-4
Muihin varoihin sisältyvät takausaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 800	-	-	-	-	-	1 800	-
Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä)	2 472 176	-3	428	0	-	-	2 472 604	-3
<b>Yhteensä</b>	<b>32 385 911</b>	<b>-295</b>	<b>226 605</b>	<b>-59</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>32 612 515</b>	<b>-355</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenvedona odotettavissa olevien luottotappioiden muutos ja täsmäytys arvonalentumisvaiheittain tilikauden aikana.

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3			
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot</b>	<b>Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot</b>	<b>Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot</b>		
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 1.1.2019</b>	<b>-295</b>	<b>-59</b>	<b>-</b>	<b>-355</b>	<b>32 612 515</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-49	-48	-28	-126	7 569 070	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	200	10	-	210	-5 410 336	
Siirrot vaiheeseen 1	0	16	-	16	16	
Siirrot vaiheeseen 2	0	-20	-	-20	-20	
Siirrot vaiheeseen 3	0	21	-52	-30	-30	
Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen	0	-	-	0	199	
Muutokset mallissa <sup>1</sup> ja parametreissa <sup>2</sup> koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-22	-	-	-22	0	
Toteutuneet luottotappiot	-	-	-	-	-180	
Toteutuneisiin luottotappioihin tapahtuneet palautukset	-	-	-	-	180	
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 31.12.2019</b>	<b>-167</b>	<b>-80</b>	<b>-80</b>	<b>-327</b>	<b>34 771 414</b>	

<sup>1</sup> Esittää muutosta mallissa.

<sup>2</sup> Esittää muutosta mallin parametreissa (esim. BKT, työttömyysluvat).

Kuntarahoitus on tarkentanut vuoden 2019 aikana odotettavissa olevien luottotappioiden arviointimenetelmiä ja mallissa käytettäviä oletuksia. Uudelleenarvioinnilla ei ollut olennaista vaikutusta odotettavissa olevien luottotappioiden määrään.

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3			
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot		
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä arvonlennusvaiheittain 31.12.2018</b> (1 000 €)						
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot yhteensä 1.1.2018</b>	<b>-842</b>	<b>-77</b>	<b>0</b>	<b>-918</b>	<b>31 073 425</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-113	0	-	-113	6 422 445	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	214	1	-	215	-4 883 818	
Siirrot vaiheeseen 1	0	1	-	1	1	
Siirrot vaiheeseen 2	0	-13	-	-12	-12	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-	
Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen	-	-	-	-	-	
Muutokset mallissa <sup>1</sup> ja parametreissa <sup>2</sup> koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	445	28	-	473	474	
Toteutuneet luottotappiot	-	-	0	0	-434	
Toteutuneisiin luottotappioihin tapahtuneet palautukset	-	-	-	-	434	
<b>Odotettavissa olevat luottotappiot 31.12.2018 yhteensä</b>	<b>-295</b>	<b>-59</b>	<b>0</b>	<b>-355</b>	<b>32 612 515</b>	

<sup>1</sup> Esittää muutosta mallissa.

<sup>2</sup> Esittää muutosta mallin parametreissa (esim. BKT, työttömyysluvut).

Kuntarahoitus tarkensi vuoden 2018 aikana odotettavissa olevien luottotappioiden arviointimenetelmiä ja mallissa käytettäviä oletuksia. Uudelleenarvioinnilla ei ollut olennaista vaikutusta odotettavissa olevien luottotappioiden määrään.

Alla olevat taulukot kuvaavat odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserän täsmäytystä arvonalentumisvaiheittain avaavasta taseesta tilinpäätöspäivään jokaiselle saamistyyppille erikseen.

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoan arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)					
<b>Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoan 1.1.2019</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>3 522 200</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	0	-	-	0	1387 140
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	0	-	-	0	-1
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	0	-	-	0	0
<b>Käteiset varat jaksotettuun hankintamenoan 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>4 909 338</b>

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoan arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)					
<b>Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoan 1.1.2019</b>	<b>-51</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-51</b>	<b>1380 291</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-1	-	-	-1	36 395
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	24	-	-	24	-599 225
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	0	-	-	0	0
<b>Saamiset luottolaitoksilta jaksotettuun hankintamenoan 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-28</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-28</b>	<b>817 462</b>

**Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno-  
arvonalennusvaiheittain 31.12.2019**

(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno- 1.1.2019</b>	<b>-15</b>	<b>-59</b>	<b>-</b>	<b>-75</b>	<b>22 297 288</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-11	-48	-28	-88	3 261 510
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	2	10	-	12	-1 639 908
Siirrot vaiheeseen 1	0	16	-	16	16
Siirrot vaiheeseen 2	0	-20	-	-20	-20
Siirrot vaiheeseen 3	0	21	-52	-30	-30
Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttuminen	0	-	-	0	199
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	0	-
Toteutuneet luottotappiot	-	-	-	-	-180
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno- 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-24</b>	<b>-80</b>	<b>-80</b>	<b>-185</b>	<b>23 918 874</b>

**Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno-  
arvonalennusvaiheittain 31.12.2019**

(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno- 1.1.2019</b>	<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-1</b>	<b>614 022</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-1	0	-	-1	258 164
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	0	-	-	0	-43 728
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	0	-	-	0	0
<b>Leasingsaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä jaksotettuun hankintameno- yhteensä 31.12.2019</b>	<b>-1</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-1</b>	<b>828 458</b>

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3			
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot		
<b>Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)						
<b>Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno 1.1.2019</b>	0	0	-	0	<b>725 587</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	0	0	-	0	804 358	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	0	0	-	0	-725 587	
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-	
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	-	
<b>Saamistodistukset jaksotettuun hankintameno 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>0</b>	<b>804 358</b>	

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Yhteensä	Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3			
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot		
<b>Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)						
<b>Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta 1.1.2019</b>	-221	-	-	-221	<b>1434 383</b>	
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-31	-	-	-31	215 461	
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	170	-	-	170	-678 340	
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-	
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-22	-	-	-22	-	
<b>Saamistodistukset käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-104</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-104</b>	<b>971 505</b>	

Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettujen vieraan pääoman ehtoisten rahoitusvarojen odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä on kirjattu käyvän arvon rahastoon laatimisperiaatteiden mukaisesti, periaatteet on kuvattu konsernitilinpäätöksen liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappion esittäminen taseessa*. Kertynyt vähennyserä kirjataan tulosvaikutteisesti varojen taseesta pois kirjaamisen hetkellä.

**Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoön arvostettu käteisvaluutta keskusvastapuolelle arvonalennusvaiheittain 31.12.2019**  
(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoön arvostettu käteisvaluutta keskusvastapuolelle 1.1.2019</b>	<b>-4</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-4</b>	<b>164 341</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-1	-	-	-1	45 499
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	1	-	-	1	-51 346
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	-
<b>Muihin varoihin sisältyvä jaksotettuun hankintamenoön arvostettu käteisvaluutta keskusvastapuolelle 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-4</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-4</b>	<b>158 494</b>

**Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä arvonalennusvaiheittain 31.12.2019**  
(1 000 €)

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 1.1.2019</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>1800</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-	-	-	-	-
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	-	-	-	-	-377
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	-
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	-
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	-
Toteutuneet luottotappiot	-	-	-	-	-
Toteutuneisiin luottotappioihin tapahtuneet palautukset	-	-	-	-	180
<b>Muihin varoihin sisältyvät takaussaamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>1603</b>

	Ei arvoltaan alentuneet		Arvoltaan alentuneet		Tasearvo
	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä	
	12 kuukauden odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Koko voimassaoloajan odotettavissa olevat luottotappiot	Odotettavissa olevat luottotappiot	
<b>Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä) arvonalennusvaiheittain 31.12.2019</b> (1 000 €)					
<b>Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä) 1.1.2019</b>	<b>-3</b>	<b>0</b>	<b>-</b>	<b>-3</b>	<b>2 472 604</b>
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	-3	0	-	-3	1560 543
Takaisinmaksuista ja erääntymisistä johtuvat vähennykset (poislukien toteutuneet luottotappiot)	2	-	-	2	-1671824
Siirrot vaiheeseen 1	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 2	-	-	-	-	
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-	
Muutokset mallissa ja parametreissa koskien odotettujen luottotappioiden laskentaperiaatteita	-	-	-	-	
<b>Luottolupaukset (taseen ulkopuolinen erä) 31.12.2019 yhteensä</b>	<b>-4</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-4</b>	<b>2 361 323</b>

Taseen ulkopuolisiin vastuihin liittyvä odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä on kirjattu varaukseksi muihin velkoihin laatimisperiaatteiden mukaisesti, periaatteet on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Odotettavissa olevan luottotappion esittäminen taseessa*.



**Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot**

Alla olevassa taulukossa esitetään saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot tasearvoilla tilikauden lopussa.

<b>Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Terveet (performing) saamiset</b>	<b>Järjestämättömät (non-performing) saamiset</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot saamisista</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>
Yli 90 pv erääntyneet saamiset	-	-	-	-	-
Todennäköisesti maksamatta jäävät	-	61 682	61 682	-80	61 602
Lainanhoitajoukot	27 854	4 968	32 822	-27	32 795

<b>Saamisten ja sitoumusten ongelmasaamiset ja lainanhoitajoukot 31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Terveet (performing) saamiset</b>	<b>Järjestämättömät (non-performing) saamiset</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>	<b>Odotettavissa olevat luottotappiot saamisista</b>	<b>Saamiset yhteensä</b>
Yli 90 pv erääntyneet saamiset	-	-	-	-	-
Todennäköisesti maksamatta jäävät	-	-	-	-	-
Lainanhoitajoukot	61 746	-	61 746	-21	61 725

Ongelmasaamisina raportoidaan saamiset, jotka ovat yli 90 päivää erääntyneitä ja muita riskilliseksi luokiteltuja saamisista sekä saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitajoukko. Lisää ongelmasaamisiin sovellettavista periaatteista on kuvattu konsernitilinpäätöksen liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema* kohdassa *Luottoriski*.

Lainanhoitajoukoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyystä johtuen. Uudelleenneuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Lisää lainanhoitajoukoihin sovellettavista periaatteista on kuvattu liitteessä 1 *Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet* kohdassa *Lainanhoitajoukot ja muutetut lainat*.

**Toteutuneet luottotappiot**

Tilikauden 2019 aikana Kuntarahoitus kirjasi toteutuneita luottotappioita saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 180 (434) tuhatta euroa. Yhtiöllä on saamisille yleisöltä ja julkisyhteisöiltä vastaavan suuruiset kiinteistövakuudet sekä valtion täytetakaukset. Toteutuneeksi luottotappioksi kirjatut saamiset on kirjattu tase-erään *Muut varat* ja esitetty toteutuneen luottotappion palautuksena. Lopullista luottotappiota ei synny.

**Liite 22. Osakkeet ja osuudet****31.12.2019**  
(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Joista luotto- laitoksissa</b>
Osakkeet ja osuudet				
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	9 769	27	9 797	-
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	-	656	656	-
<b>Yhteensä</b>	<b>9 769</b>	<b>683</b>	<b>10 452</b>	<b>-</b>
joista hankintameno	-	656	656	-

Kuntarahoituksella ei ole käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavia oman pääoman ehtoisia instrumentteja.  
Kuntarahoituksella ei ole osakelainauksen kohteena olevia osakkeita ja osuuksia.

**31.12.2018**  
(1 000 €)

	<b>Julkisesti noteeratut</b>	<b>Muut</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Joista luotto- laitoksissa</b>
Osakkeet ja osuudet				
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat	9 494	27	9 521	-
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	-	656	656	-
<b>Yhteensä</b>	<b>9 494</b>	<b>683</b>	<b>10 177</b>	<b>-</b>
joista hankintameno	-	656	656	-

**Liite 23. Johdannaissopimukset****31.12.2019**

(1 000 €)

**Suojauslaskennassa olevat sopimukset**

## Korkojohdannaiset

## Koronvaihtosopimukset

joista keskusvastapuoliselvittävät

## Valuuttajohdannaiset

## Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

**Suojauslaskennassa olevat sopimukset yhteensä****Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset**

## Korkojohdannaiset

## Koronvaihtosopimukset

joista keskusvastapuoliselvittävät

## Korko-optiot

## Valuuttajohdannaiset

## Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

## Terminisopimukset

## Osakejohdannaiset

## Muut johdannaiset

**Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset yhteensä****Kaikki yhteensä**

	Kohde-etuuden nimellisarvo				Käypä arvo	
	Jäljellä oleva juoksuaika				Positiivinen	Negatiivinen
	Alle 1 vuotta	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä		
<b>Suojauslaskennassa olevat sopimukset</b>						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	2 048 695	9 799 601	11 559 243	<b>23 407 538</b>	811 648	-346 270
joista keskusvastapuoliselvittävät	934 155	7 260 466	9 065 291	<b>17 259 913</b>	368 439	-202 025
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 845 533	7 733 901	1 044 699	<b>11 624 134</b>	572 655	-497 034
<b>Suojauslaskennassa olevat sopimukset yhteensä</b>	<b>4 894 228</b>	<b>17 533 502</b>	<b>12 603 942</b>	<b>35 031 672</b>	<b>1 384 303</b>	<b>-843 304</b>
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset</b>						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	2 457 175	11 119 011	5 072 029	<b>18 648 214</b>	608 438	-375 507
joista keskusvastapuoliselvittävät	518 410	8 221 487	1 172 175	<b>9 912 071</b>	10 769	-116 120
Korko-optiot	35	40 000	-	<b>40 035</b>	225	-225
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	4 286 054	2 351 154	271 291	<b>6 908 499</b>	209 582	-443 720
Terminisopimukset	2 044 786	490 839	-	<b>2 535 624</b>	2 183	-25 303
Osakejohdannaiset	1 585 879	18 969	-	<b>1 604 848</b>	40 268	-73 951
Muut johdannaiset	-	-	-	-	-	-
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset yhteensä</b>	<b>10 373 929</b>	<b>14 019 972</b>	<b>5 343 320</b>	<b>29 737 220</b>	<b>860 695</b>	<b>-918 706</b>
<b>Kaikki yhteensä</b>	<b>15 268 157</b>	<b>31 553 474</b>	<b>17 947 262</b>	<b>64 768 893</b>	<b>2 244 997</b>	<b>-1 762 010</b>

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaiset -ryhmä sisältää kaikki yhtiön johdannaiset, jotka eivät ole suojauslaskennassa, vaikka ne olisi tehty riskienhallinta-tarkoituksessa suojaaviksi. Tähän ryhmään lukeutuvat nimenomaisesti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaksi tehdyt johdannaiset sekä taseen korkoriskin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta.

Kuntarahoituksella ei ole johdannaissopimusten vastapuolina sellaisia osapuolia, jotka kuuluisivat samaan konserniin Kuntarahoituksen kanssa.

31.12.2018 (1 000 €)	Kohde-etuuden nimellisarvo				Käypä arvo	
	Jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen
	Alle 1 vuotta	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta			
<b>Suojauslaskennassa olevat sopimukset</b>						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	1829 469	8 029 613	9 814 625	<b>19 673 707</b>	412 028	-211 683
joista keskusvastapuoliselvitettävät	445 781	4 602 017	6 581 056	<b>11 628 854</b>	60 528	-84 031
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	3 482 924	7 576 260	1 416 785	<b>12 475 969</b>	592 184	-795 839
<b>Suojauslaskennassa olevat sopimukset yhteensä</b>	<b>5 312 394</b>	<b>15 605 873</b>	<b>11 231 410</b>	<b>32 149 676</b>	<b>1 004 212</b>	<b>-1 007 522</b>
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset</b>						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	3 396 376	8 685 592	4 793 987	<b>16 875 955</b>	357 439	-254 720
joista keskusvastapuoliselvitettävät	1 024 147	4 285 456	735 593	<b>6 045 196</b>	5 281	-54 167
Korko-optiot	120 000	40 105	-	<b>160 105</b>	417	-417
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	2 157 838	3 638 589	292 965	<b>6 089 391</b>	152 459	-675 090
Termiinisopimukset	2 538 297	-	-	<b>2 538 297</b>	18 865	-8 036
Osakejohdannaiset	1642 296	146 389	-	<b>1 788 685</b>	5 217	-259 641
Muut johdannaiset	-	-	-	-	-	-
<b>Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostetut johdannaissopimukset yhteensä</b>	<b>9 854 806</b>	<b>12 510 675</b>	<b>5 086 952</b>	<b>27 452 433</b>	<b>534 398</b>	<b>-1 197 905</b>
<b>Kaikki yhteensä</b>	<b>15 167 200</b>	<b>28 116 547</b>	<b>16 318 362</b>	<b>59 602 109</b>	<b>1 538 610</b>	<b>-2 205 427</b>

## Liite 24. Suojauslaskenta

Kuntarahoituksen korko- ja valuuttakurssiriskejä hallitaan johdannaisten avulla. Markkinariski-politiikan mukaisesti suojausstrategiana on pääsääntöisesti suojata rahoitusvarojen ja -velkojen merkittävät valuutta- ja korkoriskit erien osalta, joiden maturiteetti ylittää vuoden. Näin ollen ulkomaan valuutan määräiset erät muunnetaan euromääräisiksi, kiinteät ja pitkiin viitekorkoihin sidotut korkoehdot vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla ehdoiltaan lyhyempiin vaihtuviin korkoihin. Kuntarahoituksen markkinariskien suojaamiseen liittyvät riskienhallintaperiaatteet kuvataan tarkemmin konsernin liitteessä 2 *Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema*. Kuntarahoitus soveltaa sekä IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa sekä IAS 39 -standardin mukaista käyvän arvon portfoliosuojauslaskentaa. Kuntarahoitus ei sovelta rahavirran suojauslaskentaa. Suojauslaskentaan liittyvät laatimisperiaatteet kuvataan konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Suojauslaskenta*.

Alla olevassa taulukossa esitetään suojauslaskennan kohteena olevat varat ja velat tase-erien mukaisesti jaoteltuna IAS 39 -standardin mukaiseen portfoliosuojauslaskentaan ja IFRS 9 -standardin mukaiseen käyvän arvon suojauslaskentaan, joka on edelleen jaettu kahteen osaan sen perusteella sovelletaanko suojauksessa suojauskustannuksen eriyttämistä (*Cost-of-Hedging*).

<b>Suojauslaskenta 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Nimellisarvo</b>	<b>Käyvän arvon suojauslaskenta yhteensä</b>	<b>IAS 39 portfolio- suojauslaskenta</b>	<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta</b>	<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta sis. Cost-of-Hedging</b>
<b>Varat</b>					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Antolainat	8 256 680	8 546 257	8 420 004	126 253	-
Leasingkohteet	181 261	182 865	-	182 865	-
<b>Varat yhteensä</b>	<b>8 437 941</b>	<b>8 729 122</b>	<b>8 420 004</b>	<b>309 118</b>	<b>-</b>
<b>Velat</b>					
Velat luottolaitoksille	70 000	82 916	-	82 916	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 968 524	2 313 414	-	2 162 575	150 839
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18 042 510	18 391 689	-	6 668 732	11 722 957
<b>Velat yhteensä</b>	<b>20 081 034</b>	<b>20 788 019</b>	<b>-</b>	<b>8 914 223</b>	<b>11 873 796</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään suojauskohteen suojatun riskin ja suojausinstrumentin kumulatiivinen käypä arvo tilikauden alussa ja lopussa sekä käyvän arvon muutokset kauden aikana. Taulukossa esitettävät luvut eivät pidä sisällään suojausinstrumenttien ja suojauskoh- teiden valuuttakurssieroista johtuvia käyvän arvon muutoksia, jotka kirjataan tuloslaskelmassa erään *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot*. Edellä mainitusta syystä johtuen suojausinstrumenttien yhteissumma ei täsmää liitteessä 23 *Johdannaissopimukset* esitettävään erään *Suojauslaskennassa olevat sopimukset*. Suojauskohteiden käyvän arvon muutos suojatun riskin osalta ja niitä suojaavien johdannaisten muut käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslas- kelmassa erään *Suojauslaskennan nettotuotot*. Suojaussuhteen tehoton osuus näkyy siten tässä

tuloslaskelmaerässä. *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot* eritellään liitteessä 6 ja *Suojauslaskennan nettotuotot* liitteessä 9.

Markkinakäytännön ja IFRS 13 -standardin mukaisesti konserni diskonttaa suojauskohteet swap-käyrällä, kun ne arvostetaan suojatun riskin osalta käypään arvoon. Johdannaiset taas diskontataan OIS-käyrällä. Ero käytetyissä diskonttokäyrissä aiheuttaa merkittävän osan konsernin suojauslaskennan tehottomuudesta. Lisäksi tehottomuutta voi jossain määrin syntyä myös eroista pääomissa, päivälaskentamenetelmissä tai kassavirtojen ajoittumisessa.

#### Arvostus suojatun riskin osalta

(1 000 €)

	31.12.2019	31.12.2018	Tulosvaikutus vuonna 2019
<b>Varat</b>			
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	303 139	155 610	147 530
Suojausinstrumentit	-276 831	-127 621	-149 210
<b>IAS 39 portfoliosuojauslaskenta netto</b>	<b>26 308</b>	<b>27 989</b>	<b>-1 681</b>
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	30 934	22 752	8 182
Suojausinstrumentit	-33 193	-23 636	-9 556
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>-2 258</b>	<b>-884</b>	<b>-1 374</b>
<b>Velat</b>			
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Velat luottolaitoksille	-12 916	-11 845	-1 071
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-434 953	-339 599	-95 353
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-524 923	-73 869	-451 054
Suojausinstrumentit	963 674	432 237	531 436
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>-9 118</b>	<b>6 924</b>	<b>-16 042</b>
<b>Suojauslaskenta yhteensä</b>	<b>14 932</b>	<b>34 029</b>	<b>-19 097</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään valuutan- ja koronvaihtosopimusten suojauskustannuksen (*Cost-of-Hedging*) vaikutus oman pääoman *Suojauskustannusrahastoon*. Luvut on esitetty verojen jälkeen.

Kaikissa valuuttamääräisissä suojaussuhteissa konserni on ottanut käyttöön ns. suojauskustannuksen eriyttämisen (*Cost-of-Hedging*). Jokaisen suojaussuhteen osalta, kun valuutanvaihtosopimus määritetään suojausinstrumentiksi, eri valuuttojen välinen viitekoronvaihtosopimuksen preemio (*cross currency basis*) erotetaan ja jätetään suojaussuhteen ulkopuolelle.

Johdannaisen koko käyvän arvon muutoksen ja suojaussuhteeseen määritetyn osuuden käyvän arvon muutoksen erotus kirjataan muiden laajan tuloksen erien kautta suojauskustannuksena *Suojauskustannusrahastoon*. Muutokset eri valuuttojen välisten viitekoronvaihtosopimusten preemioissa vaikuttavat siten muihin laajan tuloksen eriin eivätkä luo tehottomuutta suojaussuhteeseen.

<b>Suojauslaskennan vaikutus oman pääoman eriin</b>	<b>31.12.2019</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>Vaikutus Suojauskustannusrahastoon</b>
Suojauskustannus (Cost-of-Hedging)			
Suojausinstrumentit	28 075	14 235	13 840
<b>Yhteensä</b>	<b>28 075</b>	<b>14 235</b>	<b>13 840</b>

Alla olevassa taulukossa esitetään suojauslaskennan kumulatiivinen tehokkuus suojauskohteittain. Lisäksi taulukossa esitetään käytetyt suojausinstrumentit.

### Suojauslaskennan tehokkuus suojauskohteittain 31.12.2019

(1 000 €)

Suojauskohde	Suojausinstrumentti	Voitot/tappiot suojaussuhteesta		Suojaussuhteen tehoton osuus
		Suojauskohde	Suojausinstrumentti	
<b>Varat</b>				
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta				
Kiinteäkorkoiset ja pitkiin viitekorkoihin sidotut lainat	Korkojohdannainen	303 139	-276 831	26 308
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Strukturoitu antolainaus	Korkojohdannainen	29 330	-31 086	-1 756
Kiinteäkorkoiset leasingsopimukset	Korkojohdannainen	1 605	-2 107	-502
<b>Varat yhteensä</b>		<b>334 074</b>	<b>-310 024</b>	<b>24 050</b>
<b>Velat</b>				
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Euromääräinen rahoitusvelka	Korkojohdannainen	-693 747	697 685	3 938
Valuuttamääräinen rahoitusvelka	Valuuttajohdannainen (koron- ja valuuttanvaihtosopimukset) Korkojohdannainen	-279 045	265 988	-13 057
<b>Velat yhteensä</b>		<b>-972 792</b>	<b>963 674</b>	<b>-9 118</b>



**Suojauslaskenta 31.12.2018**

(1 000 €)

	Nimellisarvo	Käyvän arvon suojauslaskenta yhteensä	IAS 39 portfolio- suojauslaskenta	IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta	IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta sis. Cost-of-Hedging
<b>Varat</b>					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä - Antolainat	7 536 559	7 636 793	7 491 823	144 970	-
Leasingkohteet	108 658	109 835	-	109 835	-
<b>Varat yhteensä</b>	<b>7 645 217</b>	<b>7 746 628</b>	<b>7 491 823</b>	<b>254 805</b>	<b>-</b>
<b>Velat</b>					
Velat luottolaitoksille	45 000	36 845	-	36 845	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 085 358	2 301 358	-	2 101 889	199 469
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 543 342	16 360 789	-	4 100 363	12 260 426
<b>Velat yhteensä</b>	<b>18 673 700</b>	<b>18 698 991</b>	<b>-</b>	<b>6 239 096</b>	<b>12 459 895</b>

**Arvostus suojatun riskin osalta**

(1 000 €)

	31.12.2018	1.1.2018	Tulosvaikutus vuonna 2018
<b>Varat</b>			
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	155 610	127 428	28 182
Suojausinstrumentit	-127 621	-100 054	-27 567
<b>IAS 39 portfoliosuojauslaskenta netto</b>	<b>27 989</b>	<b>27 374</b>	<b>615</b>
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 752	25 596	-2 844
Suojausinstrumentit	-23 636	-26 701	3 064
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>-884</b>	<b>-1 105</b>	<b>220</b>
<b>Velat</b>			
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta			
Velat luottolaitoksille	-11 845	-4 851	-6 994
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-339 599	-363 087	23 487
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-73 869	-96 695	22 826
Suojausinstrumentit	432 237	444 743	-12 506
<b>IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta netto</b>	<b>6 924</b>	<b>-19 889</b>	<b>26 813</b>
<b>Suojauslaskenta yhteensä</b>	<b>34 029</b>	<b>6 380</b>	<b>27 649</b>

Suojauslaskennan vaikutus oman pääoman eriin	31.12.2018	1.1.2018	Vaikutus Suojauskustannusrahastoon
Suojauskustannus (Cost-of-Hedging)			
Suojausinstrumentit	14 235	-7 919	22 154
<b>Yhteensä</b>	<b>14 235</b>	<b>-7 919</b>	<b>22 154</b>

**Suojauslaskennan tehokkuus suojauskohteittain 31.12.2018**  
(1 000 €)

Suojauskohde	Suojausinstrumentti	Voitot/tappiot suojaussuhteesta		Suojaussuhteen tehoton osuus
		Suojauskohde	Suojausinstrumentti	
<b>Varat</b>				
IAS 39 portfoliosuojauslaskenta				
Kiinteäkorkoiset ja pitkiin viitekorkoihin sidotut lainat	Korkojohdannainen	155 610	-127 621	27 989
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Strukturoitu antolainaus	Korkojohdannainen	21 574	-22 680	-1106
Kiinteäkorkoiset leasingsopimukset	Korkojohdannainen	1 178	-956	222
<b>Varat yhteensä</b>		<b>178 362</b>	<b>-151 257</b>	<b>27 105</b>
<b>Velat</b>				
IFRS 9 käyvän arvon suojauslaskenta				
Euomääräinen rahoitusvelka	Korkojohdannainen	-404 442	402 382	-2 060
Valuuttamääräinen rahoitusvelka	Valuuttajohdannainen (koron- ja valuuttavaihtosopimukset) Korkojohdannainen	-20 875	29 855	8 981
<b>Velat yhteensä</b>		<b>-425 317</b>	<b>432 237</b>	<b>6 921</b>

## Liite 25. Aineettomat hyödykkeet

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
IT-järjestelmät	14 704	14 850
Muut aineettomat hyödykkeet	16	54
<b>Yhteensä</b>	<b>14 719</b>	<b>14 904</b>

Aineettomissa hyödykkeissä ei ole muita kehittämismenoja eikä liikearvoa.

## Liite 26. Aineelliset hyödykkeet

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Muut kiinteistöosakkeet	299	299
Käyttöoikeusomaisuuserät	6 860	-
Muut aineelliset hyödykkeet	1 380	2 065
<b>Yhteensä</b>	<b>8 539</b>	<b>2 364</b>

Kuntarahoituksella ei ole sijoituskiinteistöjä.

**Liite 27. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana**

31.12.2019 (1 000 €)	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet		Yhteensä
	Yhteensä	Muut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Käyttöoikeus-omaisuuserät	
Hankintameno 11.	25 070	299	4 820	8 188	13 307
+ Lisäykset tilikautena	3 757	-	271	167	438
- Vähennykset tilikautena	-1 561	-	-1 029	-	-1 029
Hankintameno 31.12.	27 266	299	4 062	8 355	12 716
Kertyneet poistot 11.	10 166	-	2 755	-	2 755
- Vähennysten kertyneet poistot	-1 561	-	-709	-	-709
+ Tilikauden poisto	3 942	-	637	1 494	2 131
Kertyneet poistot 31.12.	12 547	-	2 682	1 494	4 177
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>	<b>14 719</b>	<b>299</b>	<b>1 380</b>	<b>6 860</b>	<b>8 539</b>

Käyttöoikeusomaisuuserä muodostuu IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönoton (1.1.2019 alkaen) myötä taseeseen kirjatusta vuokrasopimuksista, joista merkittävin osa on toimitilojen vuokrasopimuksia. Vuokrasopimusten laatimisperiaatteet on kuvattu laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Vuokrasopimukset* ja IFRS 16 -standardin käyttöönoton vaikutus on esitetty kohdassa *Uusien standardien soveltaminen*.

31.12.2018 (1 000 €)	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet		Yhteensä
	Yhteensä	Muut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä	
Hankintameno 11.	18 781	1 207	4 103	5 310	
+ Lisäykset tilikautena	6 289	-	1 153	1 153	
- Vähennykset tilikautena	-	-908	-436	-1 343	
Hankintameno 31.12.	25 070	299	4 820	5 119	
Kertyneet poistot 11.	8 451	494	2 369	2 862	
- Vähennysten kertyneet poistot	-	-511	-211	-722	
+ Tilikauden poisto	1 715	17	598	614	
Kertyneet poistot 31.12.	10 166	0	2 755	2 755	
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.</b>	<b>14 904</b>	<b>299</b>	<b>2 065</b>	<b>2 364</b>	

## Liite 28. Muut varat

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Laskutetut leasingvuokrat	8 984	7 725
Johdannaissopimuksiin liittyvät vakuussaamiset keskusvastapuolelle	158 494	164 341
Muut	2 585	2 094
<b>Yhteensä</b>	<b>170 063</b>	<b>174 160</b>

Yhtiöllä ei ollut maksujenvälityssaamiaisia 31.12.2019 tai 31.12.2018. Vakuussaamisiin sisältyy 4 tuhannen euron odotettavissa oleva luottotappio.

## Liite 29. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Korkosaamiset	231 777	198 517
Muut siirtosaamiset	9 182	3 058
Ennakkomaksut	1 470	1 479
<b>Yhteensä</b>	<b>242 428</b>	<b>203 054</b>

Yhtiön muut siirtosaamiset koostuvat pääasiassa verosaamisista.

**Liite 30. Laskennalliset verosaamiset ja -velat**

<b>Laskennalliset verovelat</b> (1 000 €)	<b>31.12.2018</b>	<b>Kirjattu tuloslaskelmaan</b>	<b>Kirjattu omaan pääomaan</b>	<b>Maksettu tilikauden aikana</b>	<b>31.12.2019</b>
Käyvän arvon rahastosta	4 922	-	5 545	-	10 467
Rahoitusvarojen ja -velkojen uudelleenarvostamisesta IFRS 9 -siirtymässä	5 707	-	-	-5 707	-
<b>Yhteensä</b>	<b>10 629</b>	<b>-</b>	<b>5 545</b>	<b>-5 707</b>	<b>10 467</b>

Vapaaehtoisin varauksiin ja poistoeroon sisältyy kirjaamatonta laskennallista verovelkaa yhteensä 243 638 tuhatta euroa.

Yhtiöllä ei ollut laskennallisia verosaamisia 31.12.2019.

<b>Laskennalliset verovelat</b> (1 000 €)	<b>31.12.2017</b>	<b>IFRS 9 -siirtymä</b>	<b>1.1.2018</b>	<b>Kirjattu tuloslaskelmaan</b>	<b>Kirjattu omaan pääomaan</b>	<b>31.12.2018</b>
Käyvän arvon rahastosta	7 236	-16 573	-9 337	-	14 259	4 922
Rahoitusvarojen ja -velkojen uudelleenarvostamisesta IFRS 9 -siirtymässä	-	5 707	5 707	-	-	5 707
<b>Yhteensä</b>	<b>7 236</b>	<b>-10 866</b>	<b>-3 629</b>	<b>-</b>	<b>14 259</b>	<b>10 629</b>

Vapaaehtoisin varauksiin ja poistoeroon sisältyy kirjaamatonta laskennallista verovelkaa yhteensä 222 631 tuhatta euroa.

Yhtiöllä ei ollut laskennallisia verosaamisia 31.12.2018.

**Liite 31. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat**

(1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
Joukkovelkakirjalainat	27 255 873	27 361 959	23 840 174	24 983 497
Muut	2 727 712	2 735 624	3 061 824	3 067 904
<b>Yhteensä</b>	<b>29 983 585</b>	<b>30 097 583</b>	<b>26 901 998</b>	<b>28 051 402</b>

Erässä Muut on esitetty Kuntarahoituksen lyhytaikaiset velkakirjalainat.  
Kaikki emoyhtiön varainhankinta on Kuntien takauskeskuksen takaamaa.

**Merkittävimmät liikkeeseenlaskut vuoden 2019 aikana**

	Arvopäivä	Eräpäivä	Korko-%	Nimellisarvo (1 000)	Valuutta
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	16.1.2019	7.3.2024	0,125 %	1 000 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	10.7.2019	6.9.2029	0,05 %	500 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	18.10.2019	7.3.2024	0,125 %	350 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	12.11.2019	26.11.2026	0,625 %	350 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	20.12.2019	7.3.2024	0,125 %	100 000	EUR
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	20.3.2019	15.11.2023	2,5 %	1 000 000	USD
Kiinteäkorkoinen viitelaina, laskettu liikkeelle MTN-ohjelman alla	12.9.2019	12.9.2022	1,375 %	1 250 000	USD



**Liikkeeseenlaskettujen velkojen täsmäytyslaskelma**

(1 000 €)

	Velat luottolaitoksille	Velat yleisölle ja julkisyhteisölle	Yleiseen liikkeeseenlasketut velkakirjat
<b>Tasearvo 31.12.2018</b>	<b>83 244</b>	<b>3 870 918</b>	<b>26 901 998</b>
<b>Liiketoiminnan rahavirtojen muutokset</b>			
Liikkeeseenlaskettujen velkojen vähennykset	62 891	19 832	6 948 465
Sijoitustodistusten lisäykset "Muut"	-	-	9 611 202
<b>Lisäykset yhteensä</b>	<b>62 891</b>	<b>19 832</b>	<b>16 559 666</b>
Liikkeeseenlaskettujen velkojen vähennykset	-50 375	-220 667	-4 620 310
Sijoitustodistusten vähennykset "Muut"	-	-	-9 945 314
<b>Vähennykset yhteensä</b>	<b>-50 375</b>	<b>-220 667</b>	<b>-14 565 624</b>
<b>Liiketoiminnan rahavirtojen muutokset yhteensä</b>	<b>12 517</b>	<b>-200 835</b>	<b>1 994 043</b>
Tasearvon muutos sisältäen arvostukset ja valuuttakurssimuutokset	-12 845	191 970	1 087 544
<b>Tasearvo 31.12.2019</b>	<b>82 916</b>	<b>3 862 053</b>	<b>29 983 585</b>

## Liite 32. Muut velat

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Vuokrasopimusvelat	6 906	-
Johdannaissopimuksiin liittyvät vakuusvelat keskusvastapuolelle	96 239	-
Muut velat	12 542	5 789
<b>Yhteensä</b>	<b>115 686</b>	<b>5 789</b>

Yhtiö on soveltanut 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardia. Lisätietoja IFRS 16 -standardin käyttöönotosta on konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa (Liite 1). Muut velat koostuvat pääasiassa ostoveloista. Muihin velkoihin sisältyy taseen ulkopuolisiin vastuihin liittyvä 4 tuhannen euron odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserä. Yhtiöllä ei ollut maksujenvälitysvelkoja 31.12.2019 tai 31.12.2018.

## Liite 33. Siirtovelat ja saadut ennakot

(1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Korkovelat	176 322	146 580
Muut siirtovelat	5 022	4 853
Saadut ennakot	10 999	8 623
<b>Yhteensä</b>	<b>192 343</b>	<b>160 056</b>

Yhtiön saadut ennakot koostuvat pääasiassa leasingennakoista.

**Liite 34. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**

31.12.2019 (1 000 €)	Valuutta	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Korkosidonta	Takaisinmaksu aikaisintaan
AT1-pääomalaina	EUR	350 000	348 896	Kiinteä	14.2022
<b>Yhteensä</b>		<b>350 000</b>	<b>348 896</b>		

31.12.2018 (1 000 €)	Valuutta	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Korkosidonta	Takaisinmaksu aikaisintaan
AT1-pääomalaina	EUR	350 000	348 406	Kiinteä	14.2022
<b>Yhteensä</b>		<b>350 000</b>	<b>348 406</b>		

**Velan ehdot:**

Laina on ensisijaiseen lisöpääomaan luettava erityisehtoinen ja vakuudeton joukkovelkakirjalaina, jonka ehdot on laadittu täyttämään Vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) asetetut niin sanotun AT1-pääomalainan vaatimukset. Lainalla ei ole eräpäivää. Lainalle voidaan maksaa korkoa vain jakokelpoisista varoista Vakavaraisuusasetuksessa asetetuilla edellytyksillä, ja yhtiö päättää, maksetaanko lainalle korkoa koronmaksupäivänä. Koron maksun peruutus on lopullinen, eikä maksamatta jäänyttä korkoa lisätä lainan pääomaan. Lainan pääoma kirjataan alas, jos yhtiön ydinpääoman (CET1) suhde riskipainotettuihin saamisiin on pienempi kuin 5,125 %. Yhtiö voi päättää lainan pääoman takaisinkirjaamisesta osaksi tai kokonaan, jos Vakavaraisuusasetus tämän mahdollistaa yhtiön taloudellisen tilan parantumisen perusteella. Yhtiöllä on oikeus, muttei velvollisuutta 14.2022 ja sen jälkeen vuosittain koronmaksupäivänä lunastaa laina takaisin, mikäli valvova viranomainen on etukäteen hyväksynyt takaisinmaksun. Valvovalla viranomaisella on mahdollisuus antaa lupa lainan takaisinmaksuun myös erityisestä syystä, esimerkiksi

jos lainsäädäntö tai viranomaiskäytäntö muuttuisi niin, että korkojen täysi vähennysoikeus menetetään tai mikäli yhtiö joutuisi maksamaan lainan ehdoissa mainittuja lisäsuorituksia. Viranomainen voi myöntää luvan takaisinmaksuun myös, jos lainan viranomaisluokituksessa tapahtuu muutos, jonka johdosta laina todennäköisesti suljettaisiin omien varojen ulkopuolelle tai luokiteltaisiin uudelleen laadultaan alempiarvoiseksi omiksi varoiksi. Lainan pääoma, korko ja muu hyvitys maksetaan takaisin yrityksen purkautuessa ja konkurssissa kaikkia muita ylempitasoisia velkoja huonommalla etuoikeudella. AT1-pääomalaina on konsernissa oman pääoman ehtoinen instrumentti ja emoyhtiön kirjanpidossa se on kirjattu velaksi tase-erään *Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla*.

**Liite 35. Kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) mukaiset velat**

Kuntarahoituksen kriisinratkaisuviranomainen on EU:n yhteinen kriisinratkaisuneuvosto (*Single Resolution Board, SRB*). Yhteinen kriisinratkaisuneuvosto on päättänyt olla asettamatta yhtiölle omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärää (*Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities, MREL*) vuodelle 2019.

**Liite 36. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma tasearvoin****Rahoitusvarat 31.12.2019**  
(1 000 €)

	<b>0–3 kuukautta</b>	<b>3–12 kuukautta</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Käteiset varat	4 909 338	-	-	-	-	4 909 338
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	326 938	763 054	2 520 163	479 365	-	4 089 519
Saamiset luottolaitoksilta	793 168	-	24 293	-	-	817 462
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	287 996	1 387 918	5 644 387	4 819 318	11 830 354	23 969 974
Leasingkohteet	6 745	18 251	58 470	35 274	64 125	182 865
Saamistodistukset	886 063	385 427	324 257	31 051	-	1 626 798
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	9 797	9 797
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	-	-	-	-	656	656
Johdannaisopimukset	135 426	86 165	664 050	541 895	817 461	2 244 997
Muut varat	158 494	-	-	-	-	158 494
<b>Yhteensä</b>	<b>7 504 169</b>	<b>2 640 815</b>	<b>9 235 621</b>	<b>5 906 903</b>	<b>12 722 392</b>	<b>38 009 900</b>

Suojaamattomia leasingosaamia ei ole esitetty rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakaumataulukossa, sillä leasingosaamiset ei ole IFRS 9 -standardin mukainen rahoitusvara.

**Rahoitusvelat 31.12.2019**

(1 000 €)

	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	1 095 340	-	-	20 025	62 891	1 178 256
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	103 922	938 253	1 315 413	1 504 465	3 862 053
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 690 700	3 948 367	13 641 920	3 946 765	1 755 834	29 983 585
Johdannaissopimukset	444 670	235 078	537 835	151 611	392 817	1 762 010
Muut velat	96 621	1 104	5 420	-	-	103 144
,joista vuokrasopimusvelat	382	1 104	5 420	-	-	6 906
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	348 896	-	-	348 896
<b>Yhteensä</b>	<b>8 327 330</b>	<b>4 288 470</b>	<b>15 472 325</b>	<b>5 433 813</b>	<b>3 716 007</b>	<b>37 237 945</b>

Velat ja niitä suojaavat johdannaiset, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteetti luokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2020 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 20–40 %. Vuoden 2019 aikana eräännyttyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 24 %.

**Rahoitusvarat 31.12.2018**

(1 000 €)

	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	380 936	754 168	3 104 615	109 984	-	4 349 703
Saamiset luottolaitoksilta	1 358 399	-	21 892	-	-	1 380 291
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	360 962	1 269 057	7 135 109	4 301 596	9 287 372	22 354 096
Leasingkohteet	5 427	15 612	69 082	12 448	7 267	109 836
Saamistodistukset	697 542	255 746	548 836	9 939	825	1 512 889
Johdannaissopimukset	43 285	229 001	461 255	311 419	493 649	1 538 610
<b>Yhteensä</b>	<b>2 846 550</b>	<b>2 523 584</b>	<b>11 340 789</b>	<b>4 745 387</b>	<b>9 789 113</b>	<b>31 245 423</b>

**Rahoitusvelat 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>0–3 kuukautta</b>	<b>3–12 kuukautta</b>	<b>1–5 vuotta</b>	<b>5–10 vuotta</b>	<b>yli 10 vuotta</b>	<b>Yhteensä</b>
Velat luottolaitoksille	739 260	46 399	-	6 200	30 644	822 504
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	30 124	126 215	900 223	1 254 490	1 559 866	3 870 918
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 093 825	4 217 958	12 611 338	3 355 363	1 623 514	26 901 998
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	348 406	-	-	348 406
Johdannaissopimukset	785 582	293 774	835 956	118 189	171 926	2 205 427
<b>Yhteensä</b>	<b>6 648 791</b>	<b>4 684 347</b>	<b>14 695 923</b>	<b>4 734 243</b>	<b>3 385 951</b>	<b>34 149 254</b>

Velat ja niitä suojaavat johdannaiset, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteetti luokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2019 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 20–40 %. Vuoden 2018 aikana eräänntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 29 %.

**Liite 37. Tase-erien jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin**

<b>Rahoitusvarat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Kotimaan raha</b>	<b>Ulkomaan raha</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Josta samaan konsernin kuuluville</b>
Saamiset luottolaitoksilta	739 803	77 659	817 462	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	23 969 974	-	23 969 974	-
Leasingkohteet	828 458	-	828 458	-
Saamistodistukset	1472 706	154 092	1626 798	-
Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset	4 080 114	9 406	4 089 519	-
Johdannaissopimukset	1 319 007	925 990	2 244 997	-
Muu omaisuus ml. tase-erä "Käteiset varat"	5 355 540	-	5 355 540	656
<b>Yhteensä</b>	<b>37 765 602</b>	<b>1 167 146</b>	<b>38 932 749</b>	<b>656</b>

<b>Rahoitusvelat 31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Kotimaan raha</b>	<b>Ulkomaan raha</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Josta samaan konsernin kuuluville</b>
Velat luottolaitoksille	1 178 256	-	1 178 256	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 688 168	173 885	3 862 053	-
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 899 909	22 083 677	29 983 585	-
Johdannaissopimukset	706 278	1 055 732	1 762 010	-
Muut velat	1 722 272	75 676	1 797 948	26
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 896	-	348 896	-
<b>Yhteensä</b>	<b>15 543 779</b>	<b>23 388 969</b>	<b>38 932 749</b>	<b>26</b>

**Rahoitusvarat 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Kotimaan raha</b>	<b>Ulkomaan raha</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Josta samaan konsernin kuuluville</b>
Saamiset luottolaitoksilta	1336 178	44 113	1380 291	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	22 354 096	-	22 354 096	-
Leasingkohteet	614 022	-	614 022	-
Saamistodistukset	1332 021	180 868	1512 889	-
Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset	4 340 759	8 944	4 349 703	-
Johdannaissopimukset	756 848	781 761	1538 610	-
Muu omaisuus ml. "Käteiset varat"	3 910 409	16 449	3 926 858	656
<b>Yhteensä</b>	<b>34 644 333</b>	<b>1 032 136</b>	<b>35 676 468</b>	<b>656</b>

**Rahoitusvelat 31.12.2018**

(1 000 €)

	<b>Kotimaan raha</b>	<b>Ulkomaan raha</b>	<b>Yhteensä</b>	<b>Josta samaan konsernin kuuluville</b>
Velat luottolaitoksille	822 504	-	822 504	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 630 214	240 705	3 870 918	-
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 446 636	21 455 363	26 901 998	-
Johdannaissopimukset	405 346	1 800 081	2 205 427	-
Muut velat	1 527 214	-	1 527 214	31
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 406	-	348 406	-
<b>Yhteensä</b>	<b>12 180 320</b>	<b>23 496 149</b>	<b>35 676 468</b>	<b>31</b>



**Liite 38. Arvopapereiden takaisinostosopimukset**

Yhtiöllä ei ollut arvopapereiden takaisinostosopimuksista johtuvia saamia tai velkoja 31.12.2019 tai 31.12.2018.

**Liite 39. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot**

Rahoitusvarat (1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Käteiset varat	4 909 338	4 909 338	3 522 200	3 522 200
Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset	4 089 519	4 089 519	4 349 703	4 349 703
Saamiset luottolaitoksilta	817 462	817 462	1 380 291	1 380 291
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	23 969 974	26 067 416	22 354 096	24 276 751
Leasingkohteet	182 865	182 865	109 835	109 835
Saamistodistukset	1 626 798	1 627 420	1 512 889	1 513 258
Osakkeet ja osuudet	9 797	9 797	9 521	9 521
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	656	656	656	656
Johdannaissopimukset	2 244 997	2 244 997	1 538 610	1 538 610
Muut varat	158 494	158 494	164 341	164 341
<b>Yhteensä</b>	<b>38 009 900</b>	<b>40 107 965</b>	<b>34 942 141</b>	<b>36 865 166</b>

Rahoitusvelat (1 000 €)	31.12.2019		31.12.2018	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Velat luottolaitoksille	1 178 256	1 178 371	822 504	822 733
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 862 053	3 886 369	3 870 918	3 896 366
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	29 983 585	30 034 713	26 901 998	26 950 268
Johdannaissopimukset	1 762 010	1 762 010	2 205 427	2 205 427
Muut velat	96 239	96 239	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 896	382 160	348 406	377 255
<b>Yhteensä</b>	<b>37 231 040</b>	<b>37 339 862</b>	<b>34 149 254</b>	<b>34 252 049</b>

## Liite 40. Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen hierarkia

Käypä arvo on hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanomaisessa liiketoimissa. Konsernin käyvän arvon arvostuksessa käytetään seuraavaa käyvän arvon hierarkiaa, joka heijastaa arvostuksissa käytettyjen syöttötietojen merkitystä:

### Taso 1:

Syöttötiedot ovat täysin samanlaisille instrumenteille noteerattuja (oikaisemattomia) hintoja toimivilla markkinoilla, joihin konsernilla on pääsy arvostuspäivänä. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos kauppaa käydään usein ja hintatietoja on saatavilla säännöllisesti. Nämä hintanoteeraukset (keskihinta) edustavat hintaa, johon tavanomainen liiketoimi omaisuuserän myymiseksi tai velan siirtämiseksi toteutuisi markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä tarkasteluhetken markkinaolosuhteiden vallitessa. Tason 1 instrumentit sisältävät pääosin konsernin sijoituksia joukkovelkakirjalainoihin.

### Taso 2:

Arvostus on määritelty käyttäen syöttötietoina muita kuin tasolle 1 kuuluvia noteerattuja hintoja, ja jotka ovat havainnoitavissa omaisuuserälle tai velalle joko suoraan (hintoina) tai epäsuorasti (johdettuna hinnoista). Taso 2 sisältää instrumentit, jotka on arvostettu käyttämällä täysin samanlaisten tai vastaavien varojen tai velkojen noteerattuja hintoja markkinoilla, jotka eivät ole täysin toimivat tai muita arvostusmenetelmiä, joissa kaikki merkittävät syöttötiedot ovat suorasti tai epäsuorasti havainnoitavissa markkinoilta. Tason 2 instrumentit sisältävät pääasiassa OTC-johdannaisia (*over the counter*), konsernin liikkeelle laskemia plain vanilla -velkakirjalainoja sekä konsernin antolainasopimuksia.

### Taso 3:

Tason 3 instrumenttien arvostusmenetelmät sisältävät syöttötietoja, jotka eivät ole havainnoitavissa ja ei-havainnoitavissa olevilla syöttötiedoilla on merkittävä vaikutus instrumentin arvostuksessa. Ei-havainnoitavissa olevia syöttötietoja käytetään arvostuksessa vain siinä määrin kuin relevantteja havainnoitavissa olevia syöttötietoja ei ole saatavilla. Jos syöttötieto on epälikvidi, ekstrapoloitu tai perustuu historialliseen hintaan, syöttötieto määritellään tason 3 syöttötiedoksi, koska tällaiset syöttötiedot eivät ole havainnoitavissa. Rahoitusinstrumentit, joissa on osake- ja valuuttastruktuureja, kuuluvat tähän tasoon johtuen syöttötietojen, kuten osinkotuoton, vaikutuksesta näiden käypään arvoon. Lisäksi taso 3 sisältää joitakin pitkän maturiteetin korkostruktuureja (esimerkiksi yli 35 vuotta) tai valuuksia, joiden korkokäyrä ei ole kaikilla maturiteeteilla likvidi.

Konsernin varainhankintaportfolion luonne huomioiden (liikkeeseen lasketut velkakirjat suojataan back-to-back), jos suojaava johdannainen määritellään tason 3 instrumentiksi, niin myös suojattu liikkeeseen laskettu velka määritellään tason 3 instrumentiksi. Sama periaate koskee myös muita portfolioita ja käyvän arvon hierarkiatasoja.

Konsernilla ei ole muita omaisuuseriä, kuin rahoitusvaroja tai -velkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon eikä myöskään varoja tai velkoja, jotka arvostetaan kertaluonteisesti käypään arvoon.

Alla olevassa taulukossa esitetään rahoitusinstrumentit käyvän arvon hierarkiatasoinen käypään arvoon.

### Rahoitusvarat 31.12.2019

(1 000 €)

	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat</b>					
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat					
Saamistodistukset	971 505	798 874	172 631	-	971 505
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Saamistodistukset	3 940 456	3 812 154	128 302	-	3 940 456
Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	51 100	-	1 072	50 028	51 100
Saamistodistukset	-	-	-	-	-
Rahasto-osuudet	9 797	9 797	-	-	9 797
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	860 695	-	727 687	133 007	860 695
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 384 303	-	1 380 574	3 728	1 384 303
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>7 217 853</b>	<b>4 620 824</b>	<b>2 410 266</b>	<b>186 764</b>	<b>7 217 853</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	8 546 257	-	9 143 650	-	9 143 650
Leasingkohteet	182 865	-	182 865	-	182 865
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>8 729 122</b>	<b>-</b>	<b>9 326 515</b>	<b>-</b>	<b>9 326 515</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Käteiset varat	4 909 338	4 909 338	-	-	4 909 338
Saamiset luottolaitoksilta	817 462	135 833	681 629	-	817 462
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	15 372 617	-	16 872 666	-	16 872 666
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	656	-	-	656	656
Saamistodistukset	804 358	-	804 980	-	804 980
Muut varat	158 494	-	158 494	-	158 494
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>22 062 924</b>	<b>5 045 171</b>	<b>18 517 769</b>	<b>656</b>	<b>23 563 596</b>
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>38 009 900</b>	<b>9 665 996</b>	<b>30 254 549</b>	<b>187 420</b>	<b>40 107 965</b>

**Rahoitusvelat 31.12.2019**

(1000 €)

	Käypä arvo				Yhteensä
	Kirjanpitoarvo	Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat</b>					
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Velat luottolaitoksille	-	-	-	-	-
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1548 639	-	1 409 955	138 684	1 548 639
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 391 573	-	8 313 844	3 077 729	11 391 573
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	918 706	-	460 463	458 243	918 706
Johdannaiset suojauslaskennassa	843 304	-	830 658	12 646	843 304
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>14 702 222</b>	<b>-</b>	<b>11 014 920</b>	<b>3 687 302</b>	<b>14 702 222</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Velat luottolaitoksille	82 916	-	83 031	-	83 031
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 313 414	-	2 337 730	-	2 337 730
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat*	18 391 689	-	18 291 146	151 671	18 442 817
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>20 788 019</b>	<b>-</b>	<b>20 711 908</b>	<b>151 671</b>	<b>20 863 579</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut</b>					
Velat luottolaitoksille	1 095 340	-	1 095 340	-	1 095 340
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	200 323	-	200 323	-	200 323
Muut velat	96 239	-	96 239	-	96 239
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 896	-	382 160	-	382 160
<b>Jaksotettuun hankintamenoan arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>1 740 798</b>	<b>-</b>	<b>1 774 062</b>	<b>-</b>	<b>1 774 062</b>
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>37 231 040</b>	<b>-</b>	<b>33 500 890</b>	<b>3 838 973</b>	<b>37 339 862</b>

\* Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemat kiinteäkorkoiset viitelainat on esitetty käyvän arvon hierarkiatasolla 2 johtuen siitä, että kyseiset rahoitusvelat suojauskohteena ovat käyvän arvon suojauslaskennassa, jonka seurauksena ne ovat suojatun riskin osalta käypään arvoon. Arvostamisessa on käytetty tason 2 syöttötietoja. Tilinpäätösraportoinnissa on Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemien kiinteäkorkoisten viitelainojen käypä arvo raportoitu kokonaisuudessaan perustuen Bloombergilta saatuun hintanoteeraukseen. Hintanoteeraus on tason 1 syöttötieto.

**Rahoitusvarat 31.12.2018**

(1 000 €)

	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat</b>					
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat					
Saamistodistukset	1434 383	1344 347	90 037	-	1434 383
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Saamistodistukset	3701796	3701796	-	-	3701796
Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat					
Saamiset yleisöiltä ja julkisyhteisöiltä	56 808	-	56 808	-	56 808
Saamistodistukset	825	-	825	-	825
Rahasto-osuudet	9521	9521	-	-	9521
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	534 398	-	533 454	944	534 398
Johdannaiset suojauslaskennassa	1004 212	-	1004 212	-	1004 212
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>6741943</b>	<b>5055664</b>	<b>1685336</b>	<b>944</b>	<b>6741943</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut					
Saamiset yleisöiltä ja julkisyhteisöiltä	7 636 793	-	8 168 390	-	8 168 390
Leasingkohteet	109 835	-	109 835	-	109 835
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>7746628</b>	<b>-</b>	<b>8278225</b>	<b>-</b>	<b>8278225</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Käteiset varat	3 522 200	3 522 200	-	-	3 522 200
Saamiset luottolaitoksilta	1380 291	119 184	1 261 107	-	1380 291
Saamiset yleisöiltä ja julkisyhteisöiltä	14 660 495	-	16 051 552	-	16 051 552
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	656	-	-	656	656
Saamistodistukset	725 587	-	725 957	-	725 957
Muut varat	164 341	-	164 341	-	164 341
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>20 453 570</b>	<b>3 641 384</b>	<b>18 202 958</b>	<b>656</b>	<b>21 844 997</b>
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>34 942 141</b>	<b>8 697 047</b>	<b>28 166 519</b>	<b>1599</b>	<b>36 865 166</b>



**Rahoitusvelat 31.12.2018**

(1 000 €)

	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat</b>					
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Velat luottolaitoksille	46 399	-	46 399	-	46 399
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 569 561	-	1 569 561	-	1 569 561
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	9 990 255	-	9 221 807	768 448	9 990 255
Arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti					
Johdannaissopimukset	1 197 905	-	1 005 905	192 000	1 197 905
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 007 522	-	1 007 522	-	1 007 522
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>13 811 642</b>	<b>-</b>	<b>12 851 194</b>	<b>960 448</b>	<b>13 811 642</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>					
Velat luottolaitoksille	36 845	-	37 073	-	37 073
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 301 358	-	2 326 806	-	2 326 806
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat*	16 360 789	-	16 409 059	-	16 409 059
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä</b>	<b>18 698 991</b>	<b>-</b>	<b>18 772 938</b>	<b>-</b>	<b>18 772 938</b>
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut</b>					
Velat luottolaitoksille	739 260	-	739 260	-	739 260
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	550 954	-	550 954	-	550 954
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	348 406	-	377 255	-	377 255
<b>Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>1 638 620</b>	<b>-</b>	<b>1 667 469</b>	<b>-</b>	<b>1 667 469</b>
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>34 149 254</b>	<b>-</b>	<b>33 291 601</b>	<b>960 448</b>	<b>34 252 049</b>

\* Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemat kiinteäkorkoiset viitelainat on esitetty käyvän arvon hierarkiatasolla 2 johtuen siitä, että kyseiset rahoitusvelat ovat käyvän arvon suojauslaskennassa, jonka seurauksena ne ovat suojatun riskin osalta käypään arvoon. Arvostamisessa on käytetty tason 2 syöttötietoja. Tilinpäätösraportoinnissa on Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemien kiinteäkorkoisten viitelainojen käypä arvo raportoitu kokonaisuudessaan perustuen Bloombergilta saatua hintanoteeraukseen. Hintanoteeraus on tason 1 syöttötieto.

Kaikki arvostusmallit, sekä monimutkaiset että yksinkertaiset, käyttävät markkinahintoja ja muita syöttötietoja. Nämä syöttötiedot pitävät sisällään korot, valuuttakurssit, volatiliiteetit, korrelaatiot jne. Konserni soveltaa erityyppisiä syöttötietoja riippuen instrumentin tyypistä ja monimutkaisuudesta sekä tarvittavista markkinariskifaktoreista ja tuottorakenteista. Tasojen välinen luokittelu perustuu analyysiin, joka tehdään syöttötiedon, stressitestauksen (kohtuullinen mahdollinen vaihtoehtoinen oletus) ja mallin monimutkaisuuden perusteella. Jos instrumentin käyvän arvon määrittämisessä käytetyt syöttötiedot luokitellaan käyvän arvon hierarkian eri tasoille, instrumentin arvostus luokitellaan kokonaisuudessaan sen alimman tason syöttötiedon mukaisesti, jolla on merkittävä vaikutus instrumentin arvostukselle.

Konserni arvioi luokittelun tarkoituksenmukaisuutta ja oikeellisuutta käyvän arvon hierarkialuokituksen suhteen alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja kunakin raportointipäivänä. Tämän avulla määritellään tasojen 1, 2, 3 instrumentin alkuperäinen luokitus ja sitä seuraavat mahdolliset siirrot tasojen välillä käyvän arvon hierarkian sisällä. Käyvän arvon hierarkioiden välinen siirto voi tapahtua esimerkiksi, kun aiemmin havainnoitavaksi katsottu syöttötieto vaatii oikaisun ei-havainnoitavissa olevaa syöttötietoa käyttäen. Menettely on sama siirroille käyvän arvon tasoille ja niiltä pois. Siirtojen eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen sen kvartaalin lopussa, jonka aikana siirron aiheuttama tapahtuma tai olosuhteiden muutos on toteutunut.

IFRS 13 -standardin mukaisesti kolme yleisesti käytettyä arvostusmenetelmää ovat markkinoihin perustuva lähestymistapa, tuottoihin perustuva lähestymistapa ja hankintameno perustuva lähestymistapa.

Konserni soveltaa markkinalähtöistä lähestymistapaa, kun instrumentilla on toimivat markkinat ja julkisia hintanoteerauksia saatavilla. Konserni käyttää markkinalähtöistä lähestymistapaa sijoitussalkun joukkovelkakirjalainojen ja sijoitusrahastojen arvostamiseen. Kaikille tason 1 instrumenteille konserni käyttää täysin samanlaisen instrumentin markkinahintaa (sama ISIN). Konserni ei hyödynnä arvostamisessa vastaavanlaisten rahoitusvarojen hintoja.

Tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa käytetään, kun arvostus perustuu arvostusmalliin, kuten tulevien kassavirtojen nykyarvoon (diskonttaaminen). Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon luottoriskin arviointi, käytetyt diskonttokorot, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuus ja muut tekijät, jotka luotettavasti vaikuttavat rahoitusinstrumentin käypään arvoon. Konserni käyttää tuottoihin perustuvaa lähestymistapaa monien rahoitusinstrumenttiensa arvostamisessa, esimerkiksi johdannaissovimuksissa, antolainauksessa ja varainhankinnan instrumenteissa.

Konserni ei käytä hankintameno perustuvaa lähestymistapaa rahoitusinstrumenttien arvostuksessa.

Konserni käyttää laajalti tunnustettuja ja käytettyjä arvostusmalleja määrittäessään sellaisten yleisten ja yksinkertaisten rahoitusinstrumenttien, kuten korko- ja valuutanvaihtosopimusten käyvät arvot, jotka käyttävät vain havainnoitavissa olevia markkinatietoja ja vaativat vain vähän johdon harkintaa ja arvioita. Havainnoitavissa olevat hinnat tai syöttötiedot ovat yleensä saatavissa noteerautuille velkakirjoille ja osakkeille ja yksinkertaisille OTC-johdannaisille, kuten koronvaihtosopimuksille. Havainnoitavissa olevat markkinahinnat ja syöttötiedot vähentävät johdon harkinnan ja arvioiden käyttämistä sekä käypien arvojen määrittämiseen liittyvää epävarmuutta. Havainnoitavissa olevien markkinahintojen ja syöttötietojen saatavuus vaihtelee tuotteista ja markkinoista riippuen ja ne ovat alttiina muutoksille johtuen erityisistä tapahtumista ja rahoitusmarkkinoiden yleisistä olosuhteista.

Konserni soveltaa erilaisia malleja tiettytyyppisten instrumenttien arvostamiseksi. Perusmallien valinta ja kalibrointi riippuvat rahoitusvälineen monimutkaisuudesta ja tarkoituksen mukaisten syöttötietojen saatavuudesta. Markkinakäytännön mukaisesti ensisijainen perusmalli määrittyy kohde-etuuksina olevien omaisuuserien mukaisesti. Tämän lisäksi instrumentit jaetaan eri luokkiin, jotta tärkeimmät riskitekijät ja erityyppiset kalibrointitekniikat saadaan määriteltyä. Perusmallien, erilaisten oletusten ja kalibrointitekniikoiden yhdistelmät dokumentoidaan. Konsernin arvostusmalleilla arvostettavat rahoitusinstrumentit jaetaan neljään eri luokkaan:

- Korkoinstrumentit,
- Valuuttapohjaiset instrumentit,
- Osake-linkatut instrumentit,
- Hybridi-instrumentit

Rahoitusinstrumentit, jotka kuuluvat luokkiin valuuttapohjaiset, osakelinkatut ja hybridi-instrumentit, luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa pääasiassa tason 3 instrumenteiksi.

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypä arvo lasketaan yleensä yksittäisten instrumenttien netto nykyarvona. Tätä laskentaa täydennetään vastapuolitason oikaisulla. Konserni sisällyttää johdannaisten arvostukseen luottokelpoisuuden huomioivan vastapuoliriskioikaisun (CVA) sekä oman luottoriskioikaisun (DVA). CVA kuvastaa vastapuolen luottoriskin vaikutusta käypään arvoon ja DVA konsernin omaa luottokelpoisuutta. Konserni soveltaa samaa metodologiaa CVA:n ja DVA:n laske- miseksi. Molemmissa käytetään kolmea syöttötietoa: Maksu- jen laiminlyönnistä johtuva tappio-osuus (LGD), laiminlyönnin todennäköisyys (PD, oma DVA:ssa ja vastapuolen CVA:ssa) sekä odotettu vastuun määrä (EE).

Rahoitusinstrumentin alkuperäisen kirjaamisajankohdan käypää arvoa osoittaa yleensä parhaiten transaktiohintaa. Jos käypä arvo alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä eroaa transaktiohinnasta ja käypä arvo ei perustu toimivilla markkinoilla täysin samanlaiselle omaisuuserälle tai velalle noteerattuun hintaan tai se ei perustu arvostusmenetelmään, jonka osalta ei-havainnoitavissa olevien syöttötietojen vaikutus arvostukseen katsotaan olevan vähäinen, tällöin rahoitusinstrumentti arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon ja oikaistaan alkuperäisen kirjaamisajankohdan käyvän

arvon ja transaktiohinnan välisen eron jaksottamiseksi (Day 1 voitto tai tappio). Tämä erotus jaksotetaan voitoksi tai tappioksi tasaerinä sopimuksen voimassaoloaikana. Call-ehtoisten instrumenttien jaksotusajan katsotaan olevan ensimmäiseen call-päivään asti.

#### Arvostusten viitekehys

Konserni on implementoinut viitekehysten, joka pitää sisäl- lään konsernin malliriskien hallinnan järjestelyt, aktiviteetit ja menettelytavat (*model risk management framework*). Vii- tekehysten tarkoituksena on varmistaa malliriskien tehokas hallinta ja vähentää käyvän arvon arvostukseen liittyvää epä- varmuutta sekä varmistaa ulkoisten ja sisäisten vaatimusten noudattaminen. Konserni varmistaa, että kaikki arvostusmal- lien elinkaaren näkökohdat tulee huomioitua (ml. hyväksyntä, suunnittelu, kehittäminen, testaus, ylläpito, valvonta ja toimeenpano) ja pitää sisällään tehokkaan hallinnon, selkeät tehtävät ja vastuut sekä tehokkaan sisäisen valvonnan.

Konserni hallinnoi ja ylläpitää mallivarastoa, joka tarjoaa koko- naisvaltaisen kuvan kaikista arvostusmalleista, niiden liiketoi- minnan tarkoituksesta ja ominaisuuksista sekä sovelluksista ja käyttöehdoista. Johtoryhmä vastaa uusien arvostusmallien (mukaan lukien käytön rajoitukset ja ehdot) ja olemassa olevien mallien olennaisista muutoksista. Johtoryhmä arvioi ja hyväksyy kaikki malliluettelossa olevat hyväksytyt arvostus- mallit uudelleen vuosittain.

Konserni on ottanut käyttöön arvostusmallien tehokkaan kontrolli- ja suorituskyvyn seurantakehysten, jolla pyritään varmistamaan mallien antamien tulosten oikeellisuus ja asianmukaisuus. Mallien suorituskyvyn seuranta koostuu neljästä pääkontrollista:

- Käypien arvojen valvonta ja täsmäytys vastapuolien arvostuksiin;
- Käyvän arvon erojen raportti;
- Riippumaton arvostusten todentaminen (*Independent Price Verification, IPV*) ulkopuolisen palveluntarjoajan toimesta; ja
- Riippumaton mallien validointi ulkopuolisen palveluntarjoajan toimesta.

#### Siirrot käyvän arvon hierarkian tasojen välillä

Tilikaudella 2019 siirrettiin rahoitusvaroja tasojen 1 ja 2 välillä yhteensä 155 113 tuhatta euroa.

Tilikaudella 2019 siirrettiin rahoitusinstrumentteja tasolta 2 tasolle 3 yhteensä 4 025 735 tuhatta euroa.



**Tason 3 siirrot vuonna 2019**

(1 000 €)

	1.1.2019	Arvonmuutos tuloslaskelmassa	Ostot ja uudet sopimukset	Myyntit ja erääntymiset	Siirrot tasolle 3	Siirrot pois tasolta 3	31.12.2019
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat</b>							
Pakotetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	50 028	-	<b>50 028</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Johdannaissopimukset	944	6 653	3 585	-944	122 769	-	<b>133 007</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>							
Johdannaissopimukset	-	-	299	-	3 429	-	<b>3 728</b>
<b>Rahoitusvarat yhteensä</b>	<b>944</b>	<b>6 653</b>	<b>3 884</b>	<b>-944</b>	<b>176 227</b>	-	<b>186 763</b>
<b>Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat</b>							
Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-	-	-	138 684	-	<b>138 684</b>
Yleiseen liikkeeseenlasketut velkakirjat	768 448	54 249	773 030	-466 038	1948 040	-	<b>3 077 728</b>
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti							
Johdannaissopimukset	192 000	-46 235	31275	-107 943	389 146	-	<b>458 243</b>
<b>Käyvän arvon suojauslaskennassa</b>							
Johdannaissopimukset	-	-	67	-	12 579	-	<b>12 646</b>
Yleiseen liikkeeseenlasketut velkakirjat	-	-	16 187	-	135 483	-	<b>151 671</b>
<b>Rahoitusvelat yhteensä</b>	<b>960 447</b>	<b>8 014</b>	<b>820 559</b>	<b>-573 981</b>	<b>2 623 933</b>	-	<b>3 838 972</b>
<b>Tason 3 rahoitusvarat ja -velat yhteensä</b>	<b>961 390</b>	<b>14 666</b>	<b>824 443</b>	<b>-574 924</b>	<b>2 800 159</b>	-	<b>4 025 735</b>

Konserni kirjaa nämä voitot ja tappiot tuloslaskelmalla eriin *Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot* ja *Suojauslaskennan nettotuotot*.

Konserni on täsmentänyt tilikauden aikana käyvän arvon hierarkian luokittelua. Konserni on ottanut aikaisempaa konservatiivisemmän lähestymistavan siihen, millä perusteella syöttötieto katsotaan ei-havainnoitavissa olevaksi ja miten määritellään syöttötiedon merkittävyys arvostukselle. Tästä johtuen aikaisempaa suurempi määrä rahoitusinstrumentteja luokitellaan tasolle 3. Edellä mainitut täsmennykset selittävät pääosan tilikauden 2019 aikaisista siirroista tasolle 3.

**Herkkyysanalyysi:**

Vaikka konserni uskoo käyvän arvon arvostusten olevan asianmukaisia, erilaisten menetelmien ja oletusten käyttö voisi johtaa erilaisiin käyvän arvon määrittäisiin. Tason 3 käyvän arvon määrittämisessä yhden tai useamman oletuksen muuttamisella (mahdolliset vaihtoehtoiset oletukset) voisi olla seuraavat vaikutukset arvostuksiin:

**Ei-havainnoitavien syöttötietojen herkkyysanalyysi 2019**

(1 000 €)

	Käypä arvo	Arvostustekniikka	Ei-havainnoitava syöttötieto	Positiivinen käyvän arvon vaihteluväli	Negatiivinen käyvän arvon vaihteluväli
<b>Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä</b>					
Antolainat	50 028	Stokastinen malli	Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	50	-604
<b>Johdannaissopimukset</b>					
Osakejohdannaiset	-33 683	Stokastinen malli	Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi Osinkotuotto	2111	-19 805
FX-linkatut koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-319 759	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – epälikvidi tai extrapoloitu Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	7 734	-4 547
Muut koronvaihtosopimukset	19 289	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	4 218	-4 307
<b>Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat sekä velat yleisölle ja julkisyhteisöille</b>					
Osakelinkatut velkakirjat	1 486 858	Stokastinen malli	Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi Osinkotuotto	16 459	-22 005
FX-linkatut velkakirjat	1 538 974	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – epälikvidi, extrapoloitu Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	4 691	-6 072
Muut velkakirjat	342 250	Stokastinen malli	Korrelaatioparametrit Volatiliteetti – extrapoloitu tai epälikvidi Korkostruktuuri – extrapoloitu tai epälikvidi	4 378	-3 452
				<b>58 641</b>	<b>-60 792</b>

Tilikaudella 2018 aikana ei ole tapahtunut siirtoja tasojen 1 ja 2 välillä.

Tilikaudella 2018 ei ole siirretty rahoitusvaroja tai -velkoja tasojen 2 ja 3 välillä.

Tason 3 siirrot vuonna 2018 (1 000 €)	Johdannaissaamiset	Johdannaisvelat	Saamistodistukset	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Yhteensä
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Paketetusti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Luokiteltu nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti	
<b>1.1.2018</b>	38 696	-38 696	4 878	-953 394	-948 516
Arvonmuutos tuloslaskelmassa	-32 799	-41 437	-	9 207	-65 029
Ostot	657	-130 858	-	-414 543	-544 744
Myynnit ja erääntyneet sopimukset	-5 611	18 992	-4 878	590 282	598 785
Siirrot tasolle 3	-	-	-	-	0
Siirrot pois tasolta 3	0	0	-	-	0
<b>31.12.2018</b>	<b>944</b>	<b>-192 000</b>	<b>0</b>	<b>-768 448</b>	<b>-959 503</b>

### Ei-havainnoitavien syöttötietojen herkkyyshanalyysi 2018

Ei-havainnoitavia syöttötietoja ovat osake- ja indeksivolatiliteetit, joille ei ole saatavissa noteerauksia likvideiltä optiomarkkinoilta. Ei-havainnoitaville parametreille on laskettu vaihteluvälit perustuen historiallisiin markkinanoteerauksiin vuosilta 2014–2018. Syöttötietojen vaihteluvälin perusteella on arvioitu sopimusten markkina-arvoja korkean volatiliteetin ja alhaisen volatiliteetin skenaarioissa. Alhaisen volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo nousee 36,8 miljoonaa euroa ja vastaavasti velkainstrumenttien käypä arvo laskee 37,3 miljoonaa euroa. Korkean volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo laskee 10,8 miljoonaa euroa ja vastaavasti velkainstrumenttien käypä arvo nousee 11,0 miljoonaa euroa.

**Liite 41. Oman pääoman erät**

<b>31.12.2019</b> (1 000 €)	<b>Osakepääoma</b>	<b>Vararahasto</b>	<b>Käyvän arvon rahasto – sijoitukset</b>	<b>Oman luottoriskin rahasto</b>	<b>Suojauskustannusrahasto</b>	<b>Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto</b>	<b>Kertyneet voittovarot</b>	<b>Yhteensä</b>
Kirjanpitoarvo tilikauden alussa 1.1.2019	43 008	277	726	4 726	14 235	40 743	133 868	237 583
+ lisäykset	-	-	82	8 260	13 840	-	7 750	29 931
– vähennykset	-	-	-	-	-	-	-6 250	-6 250
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2019</b>	<b>43 008</b>	<b>277</b>	<b>807</b>	<b>12 985</b>	<b>28 075</b>	<b>40 743</b>	<b>135 368</b>	<b>261 264</b>

<b>31.12.2018</b> (1 000 €)	<b>Osakepääoma</b>	<b>Vararahasto</b>	<b>Käyvän arvon rahasto – sijoitukset</b>	<b>Oman luottoriskin rahasto</b>	<b>Suojauskustannusrahasto</b>	<b>Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto</b>	<b>Kertyneet voittovarot</b>	<b>Yhteensä</b>
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa 31.12.2017	43 008	277	28 944	-	-	40 743	95 457	208 428
IFRS 9 -siirtymän vaikutus	-	-	-23 936	-34 437	-7 919	-	22 830	-43 462
<b>Kirjanpitoarvo IFRS 9 mukaan tilikauden alussa 1.1.2018</b>	<b>43 008</b>	<b>277</b>	<b>5 007</b>	<b>-34 437</b>	<b>-7 919</b>	<b>40 743</b>	<b>118 286</b>	<b>164 966</b>
+ lisäykset	-	-	-	39 163	22 154	-	21 832	83 149
– vähennykset	-	-	-4 282	-	-	-	-6 250	-10 532
<b>Kirjanpitoarvo 31.12.2018</b>	<b>43 008</b>	<b>277</b>	<b>726</b>	<b>4 726</b>	<b>14 235</b>	<b>40 743</b>	<b>133 868</b>	<b>237 583</b>

## Liite 42. Osakepääoma

Kuntarahoitus Oyj:llä on kaksi osakesarjaa A ja B, jotka eivät kuitenkaan eroa toisistaan äänivallan tai voitonjaon osalta, vaan kumpikin osake oikeuttaa yhteen ääneen. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeiden hankintaa on rajoitettu yhtiöjärjestyksen suostumus- ja lunastuslausekkein. Vuoden 2019 lopussa yhtiön maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma oli 43 008 tuhatta euroa. Yhtiön osakkeiden lukumäärä on 39 063 798, josta A-sarjan osakkeita 26 331 646 kappaletta ja B-sarjan osakkeita 12 732 152 kappaletta.

## Liite 43. Suurimmat osakkeenomistajat

Kymmenen äänivallaltaan suurinta osakkeenomistajaa sekä heidän omistamiensa osakkeiden lukumäärä ja niiden osuus luottolaitoksen kaikista osakkeista ja kaikkien osakkeiden äänimäärästä sekä osakkeenomistajien yhteenlaskettu lukumäärä:

31.12.2019	kpl	%-osuus
1. Keva	11 975 550	30,66 %
2. Suomen valtio	6 250 000	16,00 %
3. Helsingin kaupunki	4 066 525	10,41 %
4. Espoon kaupunki	1 547 884	3,96 %
5. VAV Asunnot Oy (Vantaan kaupunki)	963 048	2,47 %
6. Tampereen kaupunki	919 027	2,35 %
7. Oulun kaupunki	903 125	2,31 %
8. Turun kaupunki	763 829	1,96 %
9. Kuopion kaupunki	592 028	1,52 %
10. Lahden kaupunki	537 926	1,38 %

Osakkeenomistajia on yhteensä 277 (278).

Taulukossa esitetyt osakemäärät eivät sisällä näiden osakkeenomistajien konserniyhtiöiden mahdollisesti omistamia osakkeita.

# Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

## Liite 44. Annetut vakuudet

### Omasta puolesta annetut vakuudet (1 000 €)

	31.12.2019	31.12.2018
Saamiset luottolaitoksilta johdannaissopimusten vastapuolille <sup>1</sup>	686 129	1 275 807
Saamiset luottolaitoksilta keskuspankille <sup>2</sup>	26 590	31 839
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä keskuspankille <sup>2</sup>	2 765 089	2 774 460
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä takauskeskukselle <sup>3</sup>	11 521 341	10 794 812
Muut varat johdannaissopimusten vastapuolille <sup>1</sup>	158 494	164 341
<b>Yhteensä</b>	<b>15 157 643</b>	<b>15 041 259</b>

Annetut vakuudet on esitetty tasearvoilla tilikauden lopussa.

### Annetut vakuudet:

- <sup>1</sup> Kuntarahoitus on pantannut johdannaissopimusten vastapuolille riittävän määrän vakuuksia lisävakuussopimusten (ISDA/Credit Support Annex) mukaisesti.
- <sup>2</sup> Kuntarahoitus on keskuspankin hyväksymä rahapolitiikan vastapuoli ja tätä tarkoitusta varten keskuspankkiin on pantattu riittävä määrä vakuuksia kyseiseen asemaan liittyviä mahdollisia operaatioita varten.
- <sup>3</sup> Kuntarahoitus on pantannut Kuntien takauskeskukselle riittävän määrän antolainaukseensa liittyviä velkakirjoja. Kuntien takauskeskus takaa Kuntarahoituksen varainhankinnan ja Kuntarahoitus antaa takauskeskuksen takauksille vastavakuuksia siten kuin laissa Kuntien takauskeskuksesta on määritelty.

## Liite 45. Eläkevastuut

Eläketurva on hoidettu ulkopuolisen eläkevakuutusyhtiön kautta. Eläkejärjestelyt luokitellaan maksupohjaisiksi järjestelyiksi.

## Liite 46. Vuokravastuut

(1 000 €)	31.12.2018
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	1 534
Yli vuoden enintään viiden vuoden kuluessa erääntyvät	5 501
Yli viiden vuoden kuluessa erääntyvät	898
<b>Yhteensä</b>	<b>7 934</b>

Vuokravastuut käsitellään 1.1.2019 alkaen IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin mukaisesti ja esitetään maturitettiluokittain liitteessä 36. Vuokrasopimukset koskevat pääasiassa yhtiön toimitiloja. Vuokrasopimusten käsittely on kuvattu konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteissa (Liite 1) kohdassa *Vuokrasopimukset* ja siirtymän vaikutus kohdassa *Uusien standardien soveltaminen*.

## Liite 47. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuoliset sitoumukset (1 000 €)	31.12.2019	31.12.2018
Luottolupaukset	2 361 323	2 472 604
<b>Yhteensä</b>	<b>2 361 323</b>	<b>2 472 604</b>

# Henkilöstöä ja johtoa koskevat liitetiedot

## Liite 48. Henkilöstö

	2019		2018	
	Keskimäärin	Tilikauden lopussa	Keskimäärin	Tilikauden lopussa
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	137	144	121	126
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	4	4	3	3
Määräaikainen henkilöstö	10	8	11	12
<b>Yhteensä</b>	<b>151</b>	<b>156</b>	<b>135</b>	<b>141</b>

## Johdon työsuhde-etuudet

Toimitusjohtajalle, toimitusjohtajan sijaiselle ja muille johtoryhmän jäsenille maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat ja palkkiot:

Palkat ja palkkiot (1 000 €)	2019	2018
Toimitusjohtaja	420	437
Toimitusjohtajan sijainen	251	273
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	1384	1310
<b>Yhteensä</b>	<b>2 055</b>	<b>2 020</b>

Ennen 21.12.2017 johtoryhmään nimetyillä jäsenillä (ml. toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen) on yhtiön ottama maksuperusteinen ryhmäeläkevakuutus. Vakuutuksesta voidaan maksaa eläkettä 63 vuotta täyttäneelle.

Yhtiö on maksanut toimitusjohtajan, toimitusjohtajan sijaisen ja johtoryhmän muiden jäsenten osalta seuraavat lakisääteiset eläkemaksut:

Lakisääteiset eläkkeet (1 000 €)	2019	2018
Toimitusjohtaja	73	78
Toimitusjohtajan sijainen	43	48
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	240	233
<b>Yhteensä</b>	<b>356</b>	<b>359</b>



**Hallituksen palkkiot**

Hallituksen jäsenille maksetaan yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti vuosipalkkio ja kokouspalkkiot. Hallituksen puheenjohtajan palkkio on 35 000 euroa, varapuheenjohtajan vuosipalkkio 23 000 euroa ja jäsenen vuosipalkkio 20 000 euroa. Kokouspalkkio hallituksen ja valiokuntien kokouksista on puheenjohtajille 800 euroa kokousta kohden ja jäsenille 500 euroa kokousta kohden. Lisäksi kokouspalkkio maksetaan valvovien viranomaisten edellyttämistä tapaamisista. Nämä palkkiot ovat voimassa 28.3.2019 lähtien. Tätä ennen hallituksen puheenjohtajan palkkio on ollut 35 000 euroa, varapuheenjohtajan palkkio 25 000 euroa ja jäsenen vuosipalkkio 20 000 euroa. Kokouspalkkioissa ei ole ollut muutosta.

**Palkat ja palkkiot**

(1 000 €)

	2019	2018
<b>Hallituksen jäsenet</b>		
Helena Walldén, hallituksen puheenjohtaja	52	53
Tapani Hellstén, hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsen 28.3.2018 asti	-	9
Tuula Saxholm, hallituksen varapuheenjohtaja 28.3.2018 alkaen	33	32
Fredrik Forssell, jäsen 28.3.2019 asti	9	33
Minna Helppi	32	29
Teppo Koivisto, jäsen 28.3.2018 asti	-	9
Markku Koponen, valittu hallitukseen 28.3.2018	39	28
Jari Koskinen	30	29
Kari Laukkanen, valittu hallitukseen 28.3.2018	39	27
Vivi Marttila	32	31
Maaria Eriksson, valittu hallitukseen 28.3.2019	23	-
Raija-Leena Hankonen, valittu hallitukseen 28.3.2019	23	-
<b>Yhteensä</b>	<b>311</b>	<b>278</b>

# Lähipiiriliiketoimet

## Liite 49. Lähipiiriin kuuluvilta olevat laina- ja rahoitussaamiset sekä muut vastuut

Kuntarahoituksella ei ole luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 13 §:n 2 momentin mukaisia laina- tai rahoitussaamisia tai muita vastuuta lähipiiriltä.

# Omistukset muissa yrityksissä

## Liite 50. Omistukset muissa yrityksissä

(1 000 €)	2019		2018	
	Osuus kaikista osakkeista (%)	Kirjanpitoarvo	Osuus kaikista osakkeista (%)	Kirjanpitoarvo
<b>Tytäryritykset</b>				
Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy	100,0	656	100,0	656
<b>Yhteensä</b>	<b>100,0</b>	<b>656</b>	<b>100,0</b>	<b>656</b>

Kuntarahoitus on tilinpäätöshetkellä käsitellyt tytäryhtiönsä Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy:n 100 %:na omistuksena osakassopimuksen ehtojen mukaisesti. Tytäryhtiö Inspiran vähemmistöosakkeenomistajien omistamien osakkeiden lunastus on saatettu loppuun alkuvuoden 2018 aikana. Lunastukseen liittyvä velvoite on huomioitu vuoden 2017 tilinpäätöksessä. Lunastus liittyy vuonna 2017 päättyneeseen Inspiran osakassopimukseen.

# Muut liitetiedot

## Liite 51. Tilintarkastusyhteisölle maksetut tilintarkastus- ja muut palkkiot

(1 000 €)	2019	2018
Tilintarkastus	345	405
Veroneuvonta	90	37
Muut palvelut	375	110
<b>Yhteensä</b>	<b>810</b>	<b>552</b>

Summat eivät sisällä arvonlisäveroa. Osa tilintarkastusyhteisölle maksetuista Muista palveluista on aktivoitu yhtiön aktivointiperiaatteiden mukaisesti.

# Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 13. helmikuuta 2020

## KUNTARAHOITUS OYJ

Helena Walldén  
hallituksen puheenjohtaja

Tuula Saxholm  
hallituksen varapuheenjohtaja

Maaria Eriksson  
hallituksen jäsen

Raija-Leena Hankonen  
hallituksen jäsen

Minna Helppi  
hallituksen jäsen

Markku Koponen  
hallituksen jäsen

Jari Koskinen  
hallituksen jäsen

Kari Laukkanen  
hallituksen jäsen

Vivi Marttila  
hallituksen jäsen

Esa Kallio  
toimitusjohtaja

# Tilintarkastusmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 13. helmikuuta 2020

KPMG Oy Ab

Tiia Kataja  
KHT

# Tilintarkastuskertomus

Kuntarahoitus Oyj:n yhtiökokoukselle

## Tilinpäätöksen tilintarkastus

### Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Kuntarahoitus Oyj:n (y-tunnus 1701683-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2019. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäräpörtin kanssa.

### Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedossa 51.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä.

### Olenaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olenaisuus. Olenaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olenaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

### Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävät olennaisen virheellisyyden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessa huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

**TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT****KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA****Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat ja -velat (liitteet 1, 2, 3, 6, 7, 8, 10, 16, 17, ja 25)**

- Käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen tasearvo on 7,2 miljardia euroa ja rahoitusvelkojen tasearvo 14,7 miljardia euroa.
  - Käypään arvoon arvostettavien rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, Kuntarahoituksen omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Käyvän arvon määrittämiseen liittyy arvionvaraisuutta erityisesti silloin, kun markkina-arvoa ei saada julkisista hintanoteerauksista.
  - Käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen ja -velkojen osuus konsernitaseen varoista ja veloista on merkittävä. Markkinakorkojen ja valuuttakurssien muutoksilla voi olla merkittävä vaikutus tilikauden tulokseen ja omaan pääomaan, minkä johdosta käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen kirjanpitoikästä on määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.
- Olemme arvioineet Kuntarahoituksen soveltamien tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta sekä testanneet arvostusprosessin keskeisiä kontrolleja.
  - Olemme arvioineet sovellettujen arvostusmetodologioiden ja mallien asianmukaisuutta. Tarkastukseen on osallistunut IFRS- ja rahoitusasiantuntijoitamme
  - Olemme testanneet rahoitusvarojen ja -velkojen arvostusten oikeellisuutta data-analyysellä hyödyntäen sekä arvioineet arvostusmalleissa käytettyjä syöttötietoja otamalla vertaamalla niitä tilinpäätöspäivän markkinainformaatioon. Johdannaisinstrumenttien osalta olemme verranneet Kuntarahoituksessa tehtyjä täsmäytyksiä vastapuolien vahvistuksiin.
  - Lisäksi olemme arvioineet käypään arvoon arvostettavia rahoitusvaroja ja -velkoja koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.



---

### Suojauslaskenta (Liitteet 1, 2, 9, 25 ja 26)

---

- Kuntarahoitus soveltaa suojauslaskentaa suojautukseen rahoitusvarojen ja -velkojen korko- ja valuuttariskeiltä sekä pienentääkseen kirjanpidollista epäsymmetriaa.
- Kuntarahoitus soveltaa IFRS 9 -standardin mukaista käyvän arvon suojauslaskentaa ja IAS 39 -standardin mukaista käyvän arvon portfoliosuojauslaskentaa.
- Suojauslaskennan soveltamisen seurauksena konsernitaseen suojauslaskennan piirissä olevien rahoitusvarojen ja -velkojen tasearvoihin sisältyy suojattuihin riskeihin liittyvää realisoitumatonta käyvän arvon muutosta.
- Suojauslaskentaprosessiin sisältyy monimuotoisia laskentavaiheita ja suojauslaskennan vaikutukset konsernitilinpäätökseen ovat merkittäviä, mistä johtuen suojauslaskenta on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.
- Olemme arvioineet sovellettuja suojauslaskentakäytäntöjä suhteessa IFRS-standardien vaatimuksiin. Tarkastukseen on osallistunut IFRS- ja rahoitusasiantuntijoita.
- Olemme arvioineet Kuntarahoituksen laatimia suojauslaskennan tehokkuutta koskevia testaustoimenpiteitä ja suojauslaskentadokumentaation asianmukaisuutta.
- Lisäksi olemme tarkastaneet tilinpäätöksen suojauslaskennan liitetietojen asianmukaisuutta.

### Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisäänteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

### Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä

voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen olettukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksemme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voisi kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

### ***Muut raportointivelvoitteet***

#### **Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot**

Tilintarkastusyhteisö KPMG OY AB on toiminut yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2001 alkaen yhtäjaksoisesti 19 vuotta.

#### **Muu informaatio**

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdesämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

#### **Muut lausunnot**

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 13. helmikuuta 2020

KPMG OY AB

Tiia Kataja  
KHT

**Kuntarahoitus Oyj**

Jaakonkatu 3 A, PL 744

00101 Helsinki

Puh. 09 6803 5666

[www.kuntarahoitus.fi](http://www.kuntarahoitus.fi)

[etunimi.sukunimi@kuntarahoitus.fi](mailto:etunimi.sukunimi@kuntarahoitus.fi)